

Gudaskymning

GUDASKYMNING

av en gammal präst, i redigerad översättning av Christian Lanciai

"Skall jag taga vara på min broder?"

- Genesis 4:9

Innehåll :

Översättarens förord	2
Not om de filosofiska argumenten (med dedikation)	3
Personerna	4
Parentes för kuriositetens skull	4
Del 1 : Våren	5
1. Jakobs dröm	5
2. Bröderna	7
3. Vännerna	13
4. Avskedet	23
5. Wolfgang	39
6. Wilhelm	45
7. Jeanette	50
8. Kärlekens lön	59
9. Den politiska segern	74
10. Kärlekens seger	85
Del 2 : Sommar, höst och vinter	94
11. Paradiset	94
12. Hösten börjar	101
13. Wolfgangs plan	103
14. Brittssommar	107
15. Rött och svart	111
16. Fällan	114
17. Gästen	120
18. Jakten	123
19. Oron	129
20. Wolfgang blir vred	130
21. Baronen och Johann	132
22. Hemkomsten	141
23. Wolfgangs sista karriäravancemang	146
24. Gudaskymning	151
Humanismens klagan	154
25. Jakobs testamente	173

Översättarens förord

Första gången jag upplevde honom i predikstolen kunde jag inte riktigt ta honom på allvar, ty han gjorde närmast ett komiskt intryck genom sin person och sitt sätt. Han verkade vara hundra år gammal, en skinntorr och spinkig flintskalle, som när han predikade gestikulerade så vilt med händerna att de vida flaxande ärmarna gjorde honom ännu mindre, ännu äldre och hans röst ännu tunnare och gällare.

Men han hade en dramatisk förmåga när han predikade. Han arbetade sig upp till en klimax för att plötsligt tystna helt och bli alldeles stilla, varvid det var dödstyst i kyrkan. Så började han igen från det lägsta tonläget i långsamt tempo och började småningom arbeta sig upp igen. Han predikade mera teatraliskt än en Wagneropera.

Jag var bara tio år då och frågade troskyldigt: "Vad är det för en sprattelgubbe?" Och till min förvåning fick jag erfara att alla menade honom vara kyrkans främsta predikant: han var den enda som hade något att säga.

Så fick jag se honom på nära håll. Han var inte alls liten till växten och inte ens mager. Privat var han en blid och seren gammal man vars blå himmelsklara ögon gjorde ett outplånligt intryck som ingav större respekt än vad jag någonsin känt för någon annan människa.

Vid tjugofem års ålder fick jag tillfälle att bättre lära känna honom. Han blev då den etablerade jesuiten i Göteborg var han bodde i den lilla mysiga villan ute i Örgryte alldeles ensam. Hans tillbakadragenhet och följaktliga tillgänglighet för andra särtingar innebar att jag ofta kunde besöka honom privat. Och ju mer jag lärde känna honom, desto flitigare blev mina besök. Till slut var jag där på alla mina lediga kvällar. Jag var en fri student i mina allra mest nitiska och läraktiga studieår, och jag märkte att han njöt av hur mottaglig jag var för hans erfarenheter.

Han hade inte alltid varit jesuit. Han började som klassisk humanist, de nazistiska omvälvningarna i Tyskland ledde till att han först blev vanlig präst och sedan fängelsepräst, och andra världskriget gjorde honom till fältpräst och jesuit. Han var vid fronten från Ukraina till Berlin och fick därmed uppleva hela det andra världskrigets mest fasansfulla baksidor inte minst ur tysk synpunkt. Efter att ha fått se Auschwitz grät han aldrig mera.

Efter kriget var hans högsta önskan att komma bort från Tyskland för gott. Han kom till Sverige 1951, och det blev hans nya hemland.

Men efter att han initierat mig i sitt liv gick det ännu längre med vår vänskap. Vi glömde 1900-talet och talade i veckor bara om Goethe och Schiller och 1800-talets humanistiska storhetstid i Tyskland. Vi hade även ett klassiskt musikintresse gemensamt, och han hade i sin ungdom också varit en lysande pianist och framför allt Bachtolkare. Till slut kom han med sitt livs hemligaste bekännelse: han hade skrivit en roman.

Han hade påbörjat den i sin ungdom, tagit avstånd från den vid prästvigseln men sedan med jämna mellanrum alltid återvänt till den. Den hade fullbordats 1948, men han hade sedan ändå fortsatt med att ständigt överarbeta den.

"Det är min erfarenhet av Tyskland," sade han. "Den är ofta torr och naken och pedantisk som jag själv, men jag är rädd att den återspeglar de flesta tyskars besvikelse under detta århundrade."

Och han lånade den åt mig. Jag läste den med möda, tyska var inte mitt bästa språk, men när jag efter ett knappt år äntligen kom till slutet bad jag honom om att få översätta den till svenska.

Dess innehåll är sådant att det inte kan publiceras medan dess författare lever. Några år senare avreste han till Berlin. Jag var då klar med översättningen och ville ge honom originalet tillbaka, men då överraskade han mig med att säga:

"Min son, jag har skelettcancer och reser till Berlin för att dö där. Var vänlig och behåll 'Götterdämmerung' och förstör romanen så fort jag är död. Ingen får läsa den efter dig."

Hans vilja var obeveklig, och jag lydde honom. Originalmanuskriptet finns inte mer, men han förbjöd mig inte att behålla min översättning, som jag nu, när han är borta, menar mig kunna presentera med gott samvete, till minnet av den katolska präst som var den jag älskade mest av alla präster.

Not om de filosofiska argumenten

Dessa är många och vidlyftiga. I princip förekommer de i kapitel 3-4 samt 23. Kapitel 3 är oundgängligt för romanens form, medan åtminstone första delen av kapitel 4 kan undvaras, om läsaren finner de filosofiska utläggningarna tröttande och ovidkommande för dramats utveckling. I kapitel 23 är det episoden "Humanismens klagan" som helt sticker av från handlingen och som kan undvaras. Emellertid är denna märkliga monolog kanske hela dramats tyngdpunkt. Den är direkt avskräckande genom sin skärande ton, men den är utomordentligt mänskligt och filosofiskt intressant inte minst genom sin svårbegriplighet. Frågan är hur man skall tolka den. Vi ser den som ett slags patetisk predikan som egentligen varje präst drömmer att få hålla men som är omöjlig att hålla. Dess personliga uttrycksfullhet mynnar ut i ett slags märklig trosbekännelse, där Gud nästan definieras eller åtminstone likställs med all humanistisk bildning (Homeros, Platon, Plutarkhos, etc.) i kombination med världsordningen (Karl den store, Otto den store, Marcus Aurelius. etc.). Det är det gamla tyska bildningsidealet, såsom det företräddes av kanske mest Goethe, Schopenhauer, Nietzsche och Stefan Zweig, som här går igen men utomordentligt illa skadat genom erfarenheten av, som vi tror, det andra världskriget. Bitterheten är utsäglig och nästan outhärdlig men lyckas ändå föra det gamla varma idealets innerlighet vidare. Samtidigt är denna universalhumanism här berikad med en helt ny och genom sin skärande smärta mycket egenartad självironi.

Vi vet inte om författaren själv hade någon broder. Om det skulle ha varit så och hans broder exempelvis var tjänstgörande inom SS under kriget skulle det förklara mycket av romanen, särskilt om brodern dessutom hette Wolfgang.

Han förbjöd oss att offentliggöra hans namn. Däremot förbjöd han oss inte att tillägna honom det slutliga arbetet. Därför vågar vi avsluta alla dessa förord med en dedikation till den bäste präst vi någonsin har känt, *Wilhelm Köster, S.J.* Må han förlåta oss i sin himmel.

Personerna :

Heinrich Schubert, köpman och bankir i Wien
Jakob Schubert, dennes son
Anna Schubert, den förres dotter och den senares yngre syster
Baronen av Schwarzenberg
Wolfgang och
Wilhelm, dennes söner, tvillingar, men föga identiska med varandra
Johann, broder till deras sedan 25 år avlidna moder
Heinz, Wolfgangs närmaste man
Manuel, krögare
En pråmare
Jeanette, dennes dotter
Doktor Hummel, mirakeldoktor
Anton, ung tjänare
Gottfried, Antons broder, stalleträng
Deras far
Kristoffer, stalleträng
Friedrich, mjölnare
Böhm, bagare
Friedmann, snickare
Braun, apotekare
Fru Breuler
Fru Sauermilch
en präst
en gosse
mulåsnan Buber
samt Nikolas, en hund
dessutom tjänare och drängar, munkar och nunnor, borgare och bönder
samt Wolfgang tjänliga hejdukar.

Handlingen utspelar sig i borgen Schwarzenberg vid Rhen och dess omedelbara omgivning, i den närliggande byn, samt, i andra delen, i en dal inåt landet.

Parentes för kuriositetens skull

Vid ett av våra samtal om hans roman frågade jag honom vilka typer han föreställde sig i huvudrollerna. Han älskade teater och Shakespeare mest av allt, och han stack inte under stol med att han i viss mån haft som ambition att åstadkomma ett slags tyskt Shakespearedrama med sin roman. Han kände väl till världens bästa filmskådespelare, och hans önskemål var följande:

Baronen von Schwarzenberg – Orson Welles
Morbror Johann – John Gielgud (eller) Alec Guinness
Wilhelm – Peter O'Toole
Wolfgang – Laurence Olivier
Jakob – James Mason
Anna – Catherine Deneuve
Jeanette – Merle Oberon

Detta är alltså diktarens eget förslag till typer för huvudpersonerna.

Del 1 : Våren

1. Jakobs dröm

Följande händelser ägde rum för mycket länge sedan under ett av den senare medeltidens sekler. Det var en mörk tid. Krig, pest och död hörde till vardagen, och mänskorna var i allmänhet ruttna, giriga, fula, smutsiga, moraliskt fördärvade och vansinnigt sensuella. Dock kunde det hända att i denna fördärvliga jordmån härliga varelser emellanåt föddes för att leva ett tragiskt liv och dö unga. Sådana var dock alltför få, och aldrig hände det att minnet av en sådan annorlunda person någonsin bevarades. Det var skurkarnas, de mäktigas och hänsynslösas gyllene tid – i Tyskland. Mänskliga förhållanden var naturligtvis ej alls såsom ovan har beskrivits i exempelvis Italien, som ju i alla historiska sammanhang är ett undantag; men, som sagt, i Tyskland kunde livet knappast bli värre och svårare än vad det var; och ju mera sällsam, unik och bräcklig man var, desto värre gick det i allmänhet för en. Det var en tid då endast den starkaste överlevde, om ens han gjorde det.

Det var en fruktansvärd tid. Rhendalen kantades då av borgar och fästningar där allsköns baroner, furstar, biskopar, hertigar, grevar och andra herrar härjade. De var alla giriga som få i historien, de låg ständigt i fejd med varandra och krigade gärna och vilt, de var grymma och blodtörstiga och ej särskilt kristna hur döpta i kyrkan de än var. Särskilt gärna plundrade de flodens resenärer. Vid varje flodkrök bodde det en baron i sin borg som stannade all båttrafik på floden för att kräva tull eller skatt. En fattig och enkel hederlig pråmare hade ingen chans mot detta system. Kunde han ej betala med reda pengar fick han betala med varorna eller ofta med livet. Det var en grym värld för alla människor som levde i den utom för de besuttna herrar som höll maktintrigerna i gång; men just för dessa kunde den även ibland vara som allra grymmast.

En av borgarna vid Rhen hette Schwarzenberg. Där levde en gammal baron med sina två söner. Baronens var bara något över femtio men såg tjugo år äldre ut, emedan han nästan i hela sitt liv hade sörjt. Dessutom umgicks han aldrig. Han sörjde över sin unga hustru som hade dött bara tjugo år gammal efter att ha skänkt livet åt hans båda söner som var tvillingar. Det var nu tjugofem år sedan hon begravdes.

Sönerna hette Wolfgang och Wilhelm. Wolfgang som var någon timme äldre var mörk och hade enbart praktiska och politiska intressen. Han var kraftig och duglig. Wilhelm var blond och vacker men klen. Han var enbart teoretiskt intresserad. Wolfgang var populär medan Wilhelm allmänt betraktades som konstig. Bägge fruktades emedan de var herremän.

Till denna borg reste i januari ett år en ung man från Wien vid namn Jakob Schubert. Han var son till en välbärgad köpman och bankir, Heinrich Schubert, som hade varit den gamle baronens barndomsvän. Nu skickades Jakob ut för att återuppliva den gamla kontakten. Med sig från fadern hade han ett introduktionsbrev. Han var blott något år yngre än baronens båda söner. Han hade ock en yngre syster som hade lämnats kvar i Wien och som hette Anna. Hon var ljus och mycket musikalisk, och han älskade henne mycket. Hon arbetade duktigt som sömmerska.

För att hinna fram till målet till morgonen färdades han hela natten. Det var vackert månsken och alldeles stilla, och månskenet glittrade i Rhenflodens vatten likt silver. Han red på en mulåsna som hette Buber och som hade burit sin herre på nästan alla dennes resor. De hade tillsammans varit i Augsburg, Nürnberg, Milano, Venedig, Verona, Florens, Paris och många andra vackra städer som utseendemässigt hade regerats av hantverkarens konstfärdighet och sinne för det sköna.

Jakob brukade ofta samtala med sin mulåsna när han var ensam med henne som nu. Han talade även till natten, till månen, till stjärnorna och till floden och landskapet. Han sade:

"Så skön du är, o välsignade värld! Vad är skönare än din frid och din stillhet som skänker liv och frihet åt vandraren!

O flod, vad viskar du om där i strandkanten? Vad berättar du för sällsamma sagor och mysterier från det förgångna på ett språk som ingen utom du själv förstår?

Och vad är din hemlighet, o måne? Är du ett hål i himlen som Gud kikar ned på oss genom, eller är du blott en stjärna som alla andra? Nej, hålet i universum som vi kan se Guds härlighet genom är nog den fläckfria skarpa bländande ljusa solen.

Men i sanning är detta ett förtrollande landskap. Är det inte en näktergal som sjunger helt nära? Och hör dessa ugglor i mossen, Buber, som hoar så hotande åt oss. Rovfåglar betyder dock alltid lycka vare sig man ser dem eller hör dem, men levande måste de vara. Ve den som dräper en lyckobringande rovfågel! Även att försöka fånga dem är farligt, ty den som med våld försöker finna lyckan finner den aldrig.

Se, Buber, hur månen glittrar i floden! Detta är en välsignad stilla natt, och detta landskaps natur är ock välsignad. Skogar är alltid heliga, ty skogar, liksom bergstrakter, träsk, öknar och hav, hör vildmarken till, och där växer livet i styrka, skönhet och mångfald. Allt är heligt som är vilt, ty allt som är vilt är skönt och levande. Ja, härlig är denna natt, och härligt är detta vilda fria land.

Men vad manne väntar mig i detta land? Vad manne baronen vara för en mänska, och kommer hans söner att bli mina vänner? Jag vet ej, men jag hoppas att jag inte blir besviken.

Men jag saknar dig, min Anna, min kära syster. Jag längtar hem till dig och till far, till vår varma brasa och till fars bibliotek. Du arbetar väl inte för hårt i kväll, Anna? Du sitter väl inte och förstör ögonen mitt i natten med att arbeta ihjäl dig i skenet av en talgdank? Du är mitt livs största oro emedan du är mitt enda syskon och den som jag håller kärast i världen. Ack, om jag ändå kunde låta bli att ständigt oroa mig för henne!

Men vad är det som du viskar om, hemlighetsfulla flod? Är det någonting du vill berätta just för mig? Är det något du vill varna mig för? Vad är det för en hemlighet som smyger sig över ditt svarta blänkande vatten hit till mig? Finns det någon gammal borgruin i närheten var obegravda spöken inte kan få någon ro? Ja, sannerligen är det inte en svart ruin som reser sig där borta likt en samvetsoroande silhuett, som skriker efter att få sitt ohyggliga öde avslöjat inför världen! Vad är det för en berättelse som ligger i luften likt ett moln som man inte kan vidröra? Men här finns andar i luften som vet allt. Här finns övervuxna ruiner som man aldrig kan leta fram och hemliga vägar till paradiset som man aldrig mer kan finna. Här har funnits älskande par som gått under, och säkert ligger det några aldrig begravda lik kvar under ruinbråte och grönska vilkas historia aldrig blivit känd. Men fåglarna känner till den, och mullvadarna och grävlingarna vet var alla under jorden begravda hemligheter finns. I fjärran ligger det en dimhöljd dal som människor ej besöker och som liknar alla andra dalar, men denna dal vet mer än någon människa om sin egen historia.

Och i närbelägna borgar och kråkslott är råttorna, sorkarna, fladdermössen, duvorna, sparvarna och hökarna väl medvetna om vad människor gjort i deras närhet. De har svalor som bekanta i byn som även vet en hel del, och deras vänner stararna i skogen äger också några pusselbitar. Kungsfiskaren vid floden känner till något alldeles extra, och uttern vid bäcken vet vad som där ligger slarvigt begravet. Och alla dessa naturinvånare umgås med varandra, och säkert händer det någon gång att dalens trädgårdssångare finner sin livspartner just vid ruinerna. Naturfolket gifter ständigt in sig så att alla ständigt är släkt med alla, och sålunda förenas alla detaljer, som var och en känner till från sitt håll, till en stor fin enhetlig väv, som är den underbart vackra berättelse som floden ständigt viskar om och som aldrig dör. Varje liten näbbmus och gök håller sin detalj av sagan vid liv så att aldrig någonting går förlorat.

Träden mumlar evinnerligt sin vittnesbörd när de luftar sina grenar i vinden, men floden är den som förenar allt och som alltid vet allt och som aldrig tigger om vad den vet. Floden är all naturens moder som bevarar, gömmer och underhåller alla händelser, historier, drömmar och minnen från det förflutna. Hon vet att ingenting är fåfängligt. Hon vet och ser till att varje mänsklig existens, handling och stund blir universell, förblir universell och ett föremål för ständig om icke evig återupptäckt av alla dem som är intresserade av det som var och är och alltid skall vara lika evigt som det är mänskligt och gudomligt.

Ofta skall jag lyssna till denna makliga flod, som är Tysklands hjärta och innersta naturliga själ, men ännu har jag inte lärt mig dess språk. Jag har bara börjat bekanta mig med det än så länge. Jag är för trött i kväll, ty natten börjar redan att bli lång och tung."

På sina många långa resor hade Jakob lärt sig att somna i sadeln utan att falla av. Så gjorde han även nu och sov med täta uppvaknanden i kortare perioder tills solen gick upp. Och två timmar före middag anlände han till slottet Schwarzenberg.

2. Bröderna

Det var ett präktigt slott med tre torn och tre flyglar. Det låg uppe på krönet av en kulle cirka tre hundra meter från stranden och sjuttiofem meter över floden. Från slottet ner till floden sträckte sig en lång vacker grön äng.

En vithårig man tog emot honom vid slottsporten. Det var baronens gamle svåger Johann. Han var mycket vänlig men ganska mager och gjorde ett mycket sympatiskt intryck, när han hälsade Jakob välkommen till Schwarzenberg. Han var lågmäld och ödmjuk med böjd nacke, hög panna och rikt vitt hår utan flint och föreföll mycket kultiverad. Han var mest som en gammal romersk senator. För att inte Jakob skulle ta honom för baronen själv presenterade han sig, och när de tillsammans trädde in i slottet tillade han innan han lämnade Jakob:

"Jag hoppas att du ska trivas här. Känner du till bröderna?"

"Ja, jag har hört talas om dem."

"De är ungefär lika gamla som du. Jag hoppas att du blir god vän med dem bägge. Farväl så länge."

Sålunda lämnade Johann gästen efter att ha givit honom en ung tjänare, som skulle ta hand om honom. Tjänaren hette Anton, var ung och omogen och verkade rädd för någonting. Denne ledde Jakob till hans rum och sade att middagen tämligen snart skulle serveras i det stora köket i västra flygeln. Innan de skildes frågade Jakob ynglingen:

"Hurdana är bröderna Wolfgang och Wilhelm?"

Tjänaren såg sig omkring, förvissade sig om att ingen kunde höra honom och svarade:

"Akta er för dem, ers nåd."

"Varför?"

"Den ena är grym och den andra är galen."

Därefter försvann tjänaren snabbt och tyst.

Före middagen passade Jakob på att ta sig en promenad. Han gick ner ett stycke mot stranden och satte sig på den doftande ängen varifrån han hade en fantastisk utsikt över floden och landskapet. När han så satt där och grubblade över den förskrämd tjänarens varnande ord kunde han inte låta bli att somna. Han hade ju sovit så litet. En dröm kom genast upp inför honom. Han såg sin kära syster. Hon satt stilla och sydde, och han dyrkade henne på avstånd, men så plötsligt blev hon kringrand av lågor. Hon befann sig i ett stort hus som brann. Hon var instängd, och han låg maktlös och sov och kunde inte hjälpa henne; men det värsta var, att där var någon annan med som han

ännu mindre kunde hjälpa, en prins i stor röd mantel som reflekterade de granna lågorna från eldsvådan, och det var något ytterst fasaväckande med denna gestalt, som dominerade hela scenen och hade hans instängda systems öde i sin hand. Han fick plötsligt en känsla av att han själv var död och bara därför inte kunde åtgärda situationen. Han vaknade med ett ryck ur den obehagliga mardrömmen och fann framför sig, där han satt i gräset, en svart reslig ryttare på en svart häst, som skymde solen för honom. Ryttaren var grann och käck och gjorde ett oemotståndligt romantiskt intryck där han satt som en demon på sin svarta häst klädd i enbart svarta kläder, en stor svart mantel och ett brett skinande svart läderbälte.

"Vem är ni?" frågade Jakob blygt.

"Det är jag som borde ställa er den frågan och inte tvärtom. Ni är ju tydligt en främling och ofrälse medan jag för er upplysning är furste och adelsman. Jag hör på er dialekt att ni kommer österifrån. Är ni vår nye gäst?"

Det var något arrogant och hårt över den svarta gestalten som irriterade Jakob. "Jag talar om vem jag är när ni talar om vem ni är."

"Ni vågar vara obstinat. Men jag gissar att ni är Jakob Schubert från Wien. Inte sant?" Det var samtidigt något gäckande och föraktfullt i hans tilltal.

"Och ni är en av baronen von Schwarzenbergs söner."

"Korrekt. Jag är Wolfgang. Har ni sett till min yngre bror?"

"Nej."

"Han har lyckats undvika mig idag, men jag ska nog få tag på honom. Inte en dag får han klara sig undan mig. Farväl, gäst, men vi ses väl till middagen."

Därefter red Wolfgang snabbt och elegant iväg. Jakob blev sittande ensam kvar på slutningen. Han grubblade en stund över Wolfgangs ord och väsen och funderade över denna föraktfulla personlighet, som hade en utstrålning som om han inte tillerkände någon människa ett människovärde, tills tiden och magen gjorde sig påminta och han reste sig för att återvända till slottet. Han undrade även när han skulle få träffa baronen.

Han kom fram till slottet och blev tvungen att fråga sig fram till köket, som var svårt att hitta. Det kombinerade köket och matsalen var ett jättelikt rum, och när han kom in i det fann han att middagen redan var serverad.

Alla tycktes vara församlade. I högsätet satt Wolfgang och drack. Men av alla de övriga såg ingen ut att kunna vara Wolfgangs bror. Det var bara tjänstefolk. När Jakob trädde in hälsade Wolfgang honom.

"Ah, här är vår dyre gäst! Känn dig välkommen, vår högst obetalbare gäst! Som ni ser har ej min olycklige bror kommit ännu. Skål, alla, för min förbannade bror!" De flesta deltog i skålen, somliga av fruktan, andra med glädje. "Kom nu, gäst, och känn dig inte generad och bortkommen. Du ska nog bli en av oss. Sätt dig där bredvid Heinz. Där är en plats ledig. Sätt dig ned, ät, drick och var glad, och du ska nog lära dig att trivas med oss och med Heinz."

Jakob satte sig ned på den anvisade platsen bredvid Heinz, som satt näst intill Wolfgang. Denne Heinz var en ganska vederstygglig halvalbino. Han hade grisögon, såg sjuk ut, fick en att äcklas och liknade närmast ett ofullgånget lik som hade kommit direkt upp från graven. Han gav ett bestämt och oavvisligt intryck av gränslös morbiditet. Jakob kom genast att tänka på vampyrer. Men denne Heinz hade skarpa ögon och visade sig vara Wolfgangs vän och följeslagare nummer ett.

Det rapades, dräglades, skreks, dracks, skrattades, sörplades och spilldes våldsamt i matsalen medan det skämtades grovt och plumpt, men plötsligt blev en förändring märkbar. Alla tystnade som på ett givet tecken som ingen hade sett men som alla känt på sig. En annan främmande människa hade stigit in i matsalen.

Han var ljusst klädd, och när han lyfte sin blick från golvet och mötte flertalets trots och förakt, som för en aldrig accepterad främling, visade han sitt ganska sjukliga och klena, skygga och nästan rädda anlete, som dock samtidigt var mjukt och intressant. Han gjorde ett mycket skyggt och känsligt intryck, och hela hans väsen uttryckte liksom

en ursäkt för att det fanns till. Hans vandrande blick mötte Jakobs ögon och fäste sig vid dem. Det låg något mycket osäkert över hans blick, som om han inte kunde fatta att det satt en främling där. Till slut vågade han knappt hörbart fråga: "Vem är väl ni?" Men Jakob förmådde inte svara. Han var för gripen av denne nykomling för att kunna formulera ett sakligt svar.

Wolfgang svarade: "Du tvingar mig som vanligt, käre bror, att friska upp ditt minne och väcka dig ur din tröghet. Detta är gästen Jakob Schubert från Wien, som du mycket väl visste att skulle komma idag. Han är redan en god vän till mig och super och förätrar sig redan liksom hela världen, *comme il faut*. Men säg mig, min ödmjuka bror, varför flydde du ifrån mig i morse? Vilde du inte låta mig hälsa dig en god morgon?" Wilhelm gick och satte sig utan ett ord, medan han hela tiden envist såg ner mot golvet. "Sådan är han, gäst, denne min högst ärevördige men ack så infernaliskt tråkige broder: tyst, sur, trist, inbunden, feg, klen till förståndet och fruktansvärt intetsägande, som en eunuck. Jag hoppas ändå, käre bror, att du är något mindre deprimerande idag än vad du var igår, nu när vi har fått en gäst från stora världen och allt. Försök att le, även fast du inte vet vad det är!" Men Wilhelm lyssnade inte till broderns hårda gäck och förakt. Han åt tyst för sig själv utan att unna någon ett ord eller en blick. Det var tydligen hans normala procedur. Jakob kände på sig, att detta var en människa som var van vid att bli förödmjukad och som lärt sig svälja sådant hur mycket som helst.

Men efter måltiden när fler och fler gick ut sökte sig Wilhelm i smyg fram till Jakob och frågade honom:

"Får jag tala med er?"

"Gärna."

"Skall vi ta en promenad och tala under tiden?"

"Gärna det."

Men när Wolfgang såg att Jakob befann sig i Wilhelms sällskap och att han inte skydde det, som tydligen alla andra gjorde, passerade ett åskmoln över hans ansikte, och Jakob sjönk i hans aktning från att kanske ha kunnat bli en vän till att nu definitivt bara bli en annan föraktlig stackare och nolla.

Men Wilhelm och Jakob gick tillsammans ut på en promenad, och här är deras samtal:

"Jag kom för sent till middagen, därför att jag som den ende från denna borg var i kyrkan denna söndag. I denna borg har ingen varit gudfruktig på tjugofem år. Men säg mig, hurdant är Wien nu för tiden?"

"Det är som städer mest: bråkigt och kaotiskt men desto mera livaktigt."

"Förändras det mycket?"

"Nej, det är en stad som aldrig förändras, hur mycket den än förändras."

"Det låter bra. Har du haft en god utbildning?"

"Det är i alla fall vad min fader har försökt ge mig."

Så småningom lossnade deras tungors band, och de kom in på allt mellan himmel och jord: astrologi, vetenskap, filosofi, teologi, världen och naturen. Och allt medan de ivrigt talade och samtidigt promenerade, hastade dagen mot sitt slut. Men de märkte det inte, ty de var för djupt engagerade i vad de talade om. De märkte inte dagens, världens, naturens och omgivningens förändring, ty de var alltför upptagna och ivriga med att upptäcka en annan bättre värld, nämligen den sanna vänskapens värld. Ja, de märkte, medan de talade, att de bäge i den andre funnit en riktigt god och sällsamt likasinnad vän, och ett så underbart sammanträffande sker inte alltför ofta. De blev vänner för livet, som David och Jonatan, genom de andliga vidsträckta domäner som de fann i varandras hjärtan. Dock uttömde de intet samtalsämne, utan de blott vidrörde det ena efter det andra, kände varandra på pulsen, fann att de förstod varandra, och upptog ett annat. Så ivriga i sitt samtal var de att de inte märkte hur de kom in till byn.

De vaknade upp som ur en otrolig dröm då de plötsligt fann sig stående inför byns krog. Ja, otrolig var den, ty intet är så otroligt som det underbara, och få företeelser är så underbara som sann mänsklig vänskap och förståelse. De tvekade en aning, men så sade Wilhelm:

"Kom, låt oss gå in. Din tunga måste vara lika torr som min vid det här laget efter att ha sprutat fram alla dessa mängder av idéer och ord. Låt oss gå in och ta ett gott glas vin att friska upp våra strupar med." Och de gick in.

"Detta, Jakob, är denna världens medelpunkt. Det är alla traktens bönders och fria mäns hem och älsklingsställe. De sitter här och dricker och skvallrar och gör ingenting från morgon till kväll, när inte nöden tvingar dem att arbeta."

Ja, krogen var full av människor. Det sjöd av liv och rörelse, och vinet flödade vid alla bord. Detta var ju hjärtlandet av Bingen-Schwarzenberg, det godaste av alla Rhenviner. Wilhelm förde Jakob till den fryntlige värdshusvärden vid krogdisken.

"Detta är herr Manuel, Jakob. Herr Manuel, detta är min gäst Jakob Schubert från Wien. Ge noga akt på denne man, Jakob. Han är ovärderlig såsom vän, ty han vet alltid allt om allt och alla i detta land. Han är den som alltid bättre än någon annan känner till de senaste nyheterna, och han är den ende som alltid delger dem sanningsenligt. Ingen är så pålitlig som han. Stå alltid på god fot med honom, älska honom och bli vän med honom, ty en värdefullare vän kan du inte ha i detta land. Fyll i två bägare åt oss, herr Manuel."

Och den trygge Manuel svarade: "Skall ske."

Vännerna fortsatte in i krogen och satte sig vid ett ej centralt men ej heller avskilt men ändå utomstående bord. Wilhelm njöt oändligt av livet, glädjen, naturligheten, festen och uppsluppenheten i stugan. Det var ett hederligt folk som här kopplade av, och ingen gick till överdrift.

"Vad tänker du på nu eftersom du njuter så oändligt av stunden?" frågade Jakob och iakttog den vemodige prinsen.

"Jag har ingenting på sinnet nu, Jakob. Därför mår jag så bra. Jag blott skådar dessa lyckliga människor, detta härliga uppslupna sällskaps oskyldiga naturlighet och all denna ljuvliga glädje och avkoppling som återspeglas i allas ansikten. Jag är lycklig nu, Jakob, därför att jag finner att alla människor omkring mig är lyckliga, och därför att jag i dig har funnit en vän som jag kan lita på."

I samma ögonblick trängde nya gäster in i stugan. Det var ett vilt och bullersamt sällskap med Wolfgang och hans vän Heinz i täten. Wolfgang lade genast märke till sin bror. När Wilhelm såg Wolfgang invadera krogen kom det en ny skrämmd och sjuklig glimt i hans ögon, och han sade till Jakob: "Kom, låt oss gå." Men Wolfgang kom fram till dem med ett diaboliskt gäckande leende och utropade:

"Nej men se Wilhelm! Här har jag inte sett dig på evigheter! Vad gör du här? Super du tillsammans med din kompis?"

"Nej, jag super inte, men jag dricker, emedan jag är törstig," svarade Wilhelm, som om han försökte komma undan.

"Vår gäst är också här och super, ser jag. Hur smakar vårt vin jämfört med ditt Wien, käre gäst, som ser ut som en best men är en pest?" Många skrattade. "Och hur trivs du i min älskade och högeligen vördade veklige vanartade broder Wilhelms sällskap? Säger han något ord till dig ibland? Om han släpper ifrån sig ett ord om dagen till dig så är han mera öppen i ditt sällskap än i mitt. Manuel, giv oss en butelj vin per man. Vi ska rumla i kväll. Hur är det, Wilhelm? Talar du ett ord om dagen till honom? Har du sagt ditt dagliga ord idag till någon? Eller är du lika ytterligt öppen och pratsam med honom som du är mot mig: tre ord om året? Försök säga någonting, bror, för en gångs skull! Jag står ju här och förolämpar dig!"

Wilhelm steg upp, trängde sig förbi mängden och gick ut utan att vidare ha sagt ett enda ord. Efter att ha tvekat i några ögonblick följde Jakob efter honom.

"Knähunden springer efter matte," sade Wolfgang ironiskt när han gick, och hans närmaste vänner skrattade. Så skrattade även Wolfgang till och sade: "Kom, Heinz! Drick med mig! Vad tycker du om denne gäst?"

"Han är väl en bastard."

Wolfgang vände sig till folket. "Vänner, är vi alla överens med Heinz om att denne utlänning troligen är en bastard som borde hängas?"

"Ja," ropade många glatt, bara för att vara med i leken.

"Kanske rentav en oäkting som borde hängas? Kanske rentav en jude som borde hängas?" Wolfgang pejlade stämningen som en politisk mästare. Han fick de flesta med sig. Det svarades "ja" igen utan vidare.

"Ni förstår, vänner, det är alldeles naturligt att min bror tycker om denne gäst. Ty som alla vet är Wilhelm sjuk i huvudet, och så är antagligen även denne gäst. Sinnessjuka tycker vanligen genast om varandra när de träffar varandra utanför dårhuset, för de har så mycket gemensamt. Så kan endast galningar tycka om varandra och lita på varandra. Därför är dessa två högst antagligt två samhällsfarliga galningar och kvalificerade parasiter.

Litar ni på mig eller tycker ni om mig, vänner?"

"Nej," skrek de som visste vad som var säkrast att skrika, som förstod vad Wolfgang ville höra och som kände hans spel.

"Ni är kloka nog att inte göra det. Det vet varenda vettig mänska att ingen mänska är att lita på. Heinz, hatade någonsin två mänskor varandra så rejält som vi gör?"

"Troligen inte."

"Och därför är vår allians så stark. Därför är vi så mäktiga tillsammans, och därför kommer vi antagligen en dag att behärska åtminstone den här delen av världen, ty vi sticker inte under stol med vad vi känner för varandra utan kan fritt uttala vårt hat och till och med gå i handgemäng med värjor mot varandra på liv och död, vilket bara befäster alliansen och stärker den.

För en människa är lika hatad och fruktad som han är mäktig och lika stark som han är hatad och fruktad. Därför, go'vänner, hata världen, gör ert yttersta för att fördärva den, gör ert bästa för att ruinera era medmänskors liv, och ni kommer att överleva och besitta världen. Förstörelse är livets högsta nöje, att se andra bli olyckliga är livets största lycka, och att mörda, snöpa, utsuga, skända och parasitera på andra och bara vilt demonstrera så mycket grymhet som möjligt är att leva.

Sträva alltid efter att förstöra människors illusioner. Döda deras känslor, döda deras kärlek, och låt aldrig känslor finna vägen in i era egna hjärtan. Känslor är livets fällor och trask. Att förlora sig i dem är att gå under för alltid. Bekämpa era känslor, bekämpa er själ och bekämpa er mänskliga natur, ty allt sådant känslösamt och vekt är lögn. Gör er till män av järn och bero endast av er egen styrka. Lev för våldet, lev för förstörelsen, lev blott för de andras död och krossade lycka, och till slut skall ni segra över hela världen och vara dess oinskränkta herrar. Ty det är bara grymheten som ger resultat och vinst här i livet."

"Hurra! Leve furst Wolfgang! Leve styrkan och kraften och maktkompetensen! Hurra!" ropade vissa beundrande klickar entusiastiskt: "Han skall ge oss makten och segern!" Men Wolfgang satte sig hos sina närmaste vänner och talade till dem om sin bror.

"Är inte min bror ett vämjeligt kreatur? Lade ni märke till, när jag just stod här och kraftigt förolämpade honom på varje tänkbart sätt, hur han feget steg upp och gick ut? Är inte det mer än någonting annat ett tecken på feghet, vekhet och oduglighet att man inte försvarar sig när man väl är ställd mot väggen? Han är en feget hare, en ömklig stackare och ett odugligt menlöst barn som trots sina tjugofem år ännu inte ens har lyckats lära sig gå. Och så efterbliven och underutvecklad som han är kommer han aldrig att lära sig det heller.

Vad skall man då göra med sådana ryggradslösa kryp som han och hans likar? Han är onyttig och svag, sjuk och inkompetent och har ingen funktion i samhället alls. Det finns ingen som någonsin har glatts av hans närvaro här i livet, och den minimala nytta som han gör för sitt hus och sin familj gör jag tusen gånger om. Världen är full av sådana parasitiska missfoster. Vad skall man göra med dem?

Själv, som ni säkert alla vet, finner jag honom enbart avskyvärd. Jag känner honom. Jag har vuxit upp tillsammans med honom. Ingen vet bättre än jag hur äcklig, prövande och självgod han och den typ av människa som han representerar är. Ingen lider mer än jag av denna typ av skadeinsekt. Hur gärna såg jag honom inte bara försvinna! Hur gärna såg jag honom inte i graven direkt! Han gör ju bara tillvaron besvärlig för oss dugliga varelser med att ständigt bara vara i vägen för oss, skörda frukterna av vårt arbete och parasitera på oss! Han är värd att elimineras, mina vänner, det försäkrar jag er, och det är det enda han är värd. Ni ser på mig med blandad skepsis i era blickar, men jag försäkrar er att vad jag säger är det enda vettiga och raka. Menlösa mänskliga skadeinsekter, parasiter och drönare är endast till bekymmer för sina mer dugliga bröder och bör därför elimineras och helt enkelt utrotas.

Jag är allt och han är ingenting. Världen beror av sådana dugliga arbetare och ledare som jag och lider endast av sådana som min bror. Utan sådana som jag kan inte världen finnas till. Den är helt beroende av min kraft och duglighet, min energi och mina praktiska egenskaper, min organisationsförmåga, mitt förstånd och min ofelbarhet, för att alls kunna utvecklas och bestå genom någon ordning. Sådana som jag kan inte göra fel, misslyckas eller gå under, medan sådana som min bror inte kan annat och drar alla med sig i sitt fall. Med sin depressivitet har han ett enbart negativt inflytande på sin omgivning, han är en boren patient och förlorare vars blotta existens bara sätter käppar i hjulen för alla andra; och därför är han och alla sådana våra och världens fiender, och sådana måste världen för sin ordnings skull arbeta på att eliminera och utrota såsom skadligt ogräs i rabatten. Och vi, som arbetar och som leder den, är världen genom det ansvar vi tar för att förbättra den. Det är vår plikt och ansvar att befria oss själva och världen från sådana sjukliga utväxter som min hopplöst vanartade bror."

Så talade den svarte beundransvärde herremannen som alla såg upp till med respekt, dyrkan och skräck. Han talade och drack ännu länge med sina vänner på krogen.

Samtidigt var Wilhelm på väg hem, och Jakob från Wien följde honom. Och Jakob frågade honom: "Men varför lät ni honom skymfa er så? Varför svarade ni honom inte? Varför ville ni inte försvara er, Wilhelm? Varför lät ni er så öppet förödmjukas inför hela menigheten? Är ni så rädd för friktioner och konflikter?"

"Jag svarade honom inte, Jakob, därför att jag älskar honom. Han är ett barn av denna bygd, denna mörka Rhendal och denna värld som jag älskar. Även han är ett barn av Gud fastän han inte galler för att vara det, fastän han är ateist och fastän han hånar och hädar all kristendom. Därför kommer jag aldrig att lyfta ett finger emot honom ens i självförsvar. Jag älskar och aktar honom för högt såsom min egen bror, som jag har ansvar för. Hur skulle jag väl då kunna vara så grym att genomskåda honom och avslöja honom med att visa honom själv i spegeln?"

"Men det är absurt, om han aldrig får mothugg, om han alltid är så hemsk som han var nu i kväll. En sådan måste ju sättas på plats innan det är för sent och innan han kommer skada åstad som ingen kan reparera."

"Han är aldrig hemsk, Jakob. Han menar bara väl."

"Hur kan du vara så naiv? Vill du då mena att han någonsin kan vara god?"

"Nej."

"Hur kan du då älska en så farlig människa?"

"Därför att jag känner honom. Jag vet att han innerst inne är mänsklig och god som alla andra och att all hans kraft och skryt och våldsamhet blott är en mask som en

dag kommer att falla ifrån honom av sig själv, ty Gud demaskerar oss alla till slut och visar för oss alla vad vi egentligen går för i våra egna slutgiltiga obönhörliga spegelbilder, som blir våra evighetsporträtt, som vi bara själva får se utan att någon visar oss dem. Men se: nu är vi hemma."

Och de skildes för kvällen men lovade varandra att de nästa dag skulle fortsätta med att prata om allt mellan himmel och jord.

3. Vännerna

De träffades och tillbragte alla dagar tillsammans som Jakob var där. För varje dag blev deras vänskap allt djupare och mera innerlig. I fjorton dagar förblev Jakob vid slottet innan han måste resa hem tillbaka. Här följer nu ett brottstycke av deras fjorton dagar långa givande samtalsstund:

"Hur gick det till när du fick din audiens hos min far?" frågade Wilhelm.

"Jag fick först vänta länge innan din morbror Johann släppte in mig. Dörren var stor och tung, av ek och väl snidad. Där inne fick jag så se din far."

"Hur såg han ut?"

"Han var stor och mäktig, väldig som en kolossalstaty, tyst och mörk, stel och stum. Han var mera död än levande. Han rörde sig ytterst litet och endast armarna, ty han reste sig aldrig upp."

"Jag undrar om han kan gå."

"När såg du honom senast?"

"För två år sedan. Han ser ytterst sällan sina söner. Han har hållit sig instängd i den kammaren i tjugofem år alltsedan vår moder dog. Men fortsatt att berätta. Sade han någonting?"

"Nej. Allt vad han ville få sagt skrev han på papper som överräcktes åt mig av Johann."

"Skrev han många brev till dig?"

"Nej, bara ett. Med stora otympliga bokstäver skrev han bara ett enda meddelande: 'Inga affärer, men var min gäst.' Det var det enda han ville mig. Johann sade när han förde mig ut att det betydde att jag fick stanna på slottet så länge jag ville."

"Hur länge stannar du hos oss?"

"Så länge jag vill."

Och Jakob frågade: "Minns du någonting av er moder?"

"Nej, ingenting, men hon skall ha varit mycket vacker. Hon var kommen från norr, från Sverige, det kalla dimmiga landet i norr där allting står stilla. Det är alltid mycket smärtsamt för mig att tänka på henne."

"Gör inte det då."

"Men jag vill, och jag måste, ty det är lika bra att du får veta hela historien på en gång nu, så slipper vi sedan föra den på tal igen."

Min far var som ung en väldig fruntimmerskarl. Han kunde bryta sig in hos vilken högboren välbevakad instängd jungfru som helst, och den kvinna fanns inte som kunde klara sig undan honom, om han en gång fattade tycke till henne. Så kom det ett taskspelarsällskap från norr. Min mor och min morbror Johann tillhörde dem. De var inte själva taskspelare, men de hade med gycklarsällskapet flytt från adelsstriderna i Norden i vilka hela deras familj hade skördats som offer. Min far blev genast kär i flickan som blev min mor, och han förfor med henne på sitt vanliga sätt men ville sedan upphöja henne till sin brud, vilket han inte hade velat göra med någon förut. Han blev helt enkelt hopplöst och på riktigt kär för första gången. Att han ville gifta sig med en taskspelerska chockerade hela nationen. Han gjorde det ändå, och hon blev sålunda hans furstinna. Men äktenskapet blev olyckligt, ty min mor ville aldrig och kunde

aldrig älska min far tillbaka. Hon bara led av honom. Hon fruktade honom och skydde honom som det vällustiga monster han var, som aldrig kunde bli mätt på henne. Hon orkade inte med honom. De var gifta i mindre än ett år. Sedan nedkom min mor med tvillingar. Det var min broder Wolfgang och jag. Han kom först, medan jag kom någon timme senare. Så fort min mor kunde och orkade och fick tillfälle steg hon ur sin säng, smög sig ut ur slottet och tog sig ner till flodstranden, varifrån hon simmade ut och dränkte sig. Det var denna tid på året, så vattnet var mycket kallt. Troligen frös hon ihjäl i böljorna innan hon drucknade.

När hon hade hittats död steg min far in i sitt privata arbetsrum och låste in sig. Sedan den dagen har han inte sagt ett ord till någon, och ingen äger fritt tillträde till hans rum utom morbror Johann, som sedan dess har skött alla fars administrativa och praktiska angelägenheter. Han litar inte på någon utom på Johann, som också *är* den ende pålitlige i hans omgivning. Wolfgang hjälper Johann med alla de rent handgripliga åtgärder som behöver utföras, men vi, Wolfgang och jag, får endast se vår far när han själv kallar på oss, vilket på tjugofem år inte har hänt mer än sju gånger.

Nu vet du allt om min familj. Låt oss nu tala om någonting annat."

"Det var en förunderlig historia. Menar du att du och Wolfgang är tvillingar?"

"Ja, men han är en timme äldre än jag. Det gör hela skillnaden, och det låter han mig aldrig glömma."

"Men ni är ju inte alls lika varandra. Ni är som natt och dag."

"Inte alla tvillingar är identiska med varandra. En läkare, som Johann känner, har förklarat saken så, att Wolfgang och jag inte har utvecklats tillsammans i vår moders sköte, utan att vi från början var separerade och så att säga liksom komma från två olika livskällor. Bröder kan vara hur olika som helst, och vi är det i synnerhet, fastän vi är födda på samma dag."

"Skulle du säga att Wolfgang är lik din far?"

"Ja, till temperamentet. Johann har sagt, att Wolfgang är precis som vår far när han var ung. De är båda styvnackade materialister, hänsynslösa och maktlystna våldsmänniskor, och båda är de även svarta till utseendet. Har du någonsin sett en svartare blick och ett mörkare nordiskt utseende än Wolfgangs?"

"Ja, han är ovanligt mörk för att vara tysk. Han ser ut som en engelsman eller normand."

"Hans hår är så svart som natten när det stormar, och lika svart är han ända in i hjärtat. Johann har sagt, att min mor tog livet av sig av ren skräck och skuld känsla för att ha skänkt världen två pojkar till som deras far. Ätminstone den ena brås onekligen på sin far när det gäller vällust, maktörst och grymhet. Kan du förstå varför jag ändå älskar honom?"

"Det är väl för att du är en god människa och en ädel själ och en god broder."

"Du försöker smickra mig. Jag är ingenting, varken ond eller god och varken positiv eller negativ. Jag bryr mig inte om att vara någonting. Huvudsaken är att världen och människorna är, och Wolfgang är en man av världen. Så högt älskar jag världen att jag för dess skull älskar allt som är i den, och alltså älskar jag även Wolfgang. Men det är kanske fel gjort av mig. Kanske jag borde vara selektiv i min universella kärlek, men då vore den inte längre universell. Men berätta om dina resor. Vilka städer i Europa har du sett?"

"Låt mig tänka efter. Det är ganska många. Jag har sett Wien, naturligtvis, Salzburg och Regensburg, Ulm, Mainz, Worms, Nürnberg..."

"Strunta i de tyska. Vilka har du besökt utanför Tyskland?"

"Paris, Milano, Lyon, Turin, Venedig, Verona, Padua, Bologna, Rom, Florens..."

"Florens? Har du varit i Florens?"

"Ja."

"Det var därifrån Dante kom. Säg, lever den gamle mästaren Giotto ännu?"

"Han levde ännu när jag var där."

"Har du sett hans målningar?"

"Ja."

"Beskriv dem."

"De går inte att beskriva. Du förstår, de liknar inte någonting annat inom målarkonsten. De är livs levande. Av en fågel som Giotto har målat väntar man sig att den skall kvittra och tala till en, som de talade till den helige Franciscus. Och hans människor har så vackra ögon. De är en aning plumpa och feta och onödigt välmående och präktiga, men annars så har jag aldrig på avbildningar sett så levande människor. Giotto har skapat något nytt som inte har funnits i världen förut."

"Han var Dantes goda vän. En ny tid har börjat med Dante. Har du läst hans Komedier?"

"Inte hela."

"Den öppnar en helt ny värld för en, och den pånyttföder en gammal värld, som har legat höljd i dunkel i tusen år. Ja, Dante har pånyttfött det klassiska och antika Italien. Det är det minsta man kan säga om honom. Han har befriat en gammal kulturvärld från att ha legat levande begravnen i tusen år. Och du skall få se, att den plötsliga nya tid, som han har inlett, kommer att fylla hela världen med häpnad och förundran, precis som kejsar Fredrik II, som redan han inledde en viss renässans för det sunda förnuftet och realismen, poesin och skönheten. Giotto har redan börjat vandra Dantes väg, och andra kommer att följa efter. Innan seklet är slut kommer Florens att kanske vara världens huvudstad. Ty Dante har öppnat en källa, som aldrig kommer att sina, utan som i stället ständigt kommer att flöda mer och mer. Men samtidigt tycker jag inte riktigt om intoleransen i hans helvete. Får man skrämman slag på folk så som Dante i vissa avseenden har gjort? Är det inte litet väl onödigt med sådana extrema överdrifter?"

"Ingen bok är så förfärlig att den kan skrämman mer än verkligheten. Dantes realism är inte värre än världens helvete. Men det finns en annan mildare skald, som heter Petrarca."

"Jag vet. Jag har läst honom, men han är inte alls lika fylld av skapelse och fantasi som Dante, som bebådar kunskapens, vetenskapens, visshetens, frihetens och individens gryning. Han tänker själv och låter sig ej styras och duperas av andra. Han är en uppgående sol som aldrig kommer att gå ner. Men allt vad jag säger är enbart vackra ord som är helt förslösade och ingenting värda i den värld som representeras av Wolfgang och min far."

"Har Wolfgang någonsin dödat någon?"

"Han har dödat många. Men låt oss inte tala om honom. Var gång jag tänker på honom skälver jag av skräck. Ja, Jakob, jag är livrädd för min egen bror. Han är den som håller mig borta från livet med sin makt och sitt inflytande och sin i denna kalla gråa värld nästan allestädes närvaro. Han är mörkret, grymheten, fasan och allt vad som är omänskligt. Han är ondskan som förkväver och tar livet av allt som är gott. Han är själva döden. Han är ännu värre saker, och ändå älskar jag honom. Jag dyrkar honom som en gud därför att han i alla fall är min bror. Men han är mitt livs största fruktan, skräck och mardröm. Han är stark och ond, och jag är svag och god. Det är orättvist, men så är det."

"Nej, Wilhelm, jag tror att du har fel. Du är i själva verket mycket starkare än han. Du skall få se att du kommer att leva längre än han, ty du är konstruktiv, medan han är en våldets man, som kommer att få en ond bråd död."

"Tror du det?"

"Ja, det tror jag. Ty du är mycket mer än vad du tror att du är. Du är ett okänt geni, en blomma som växer ensam i en mörk dal till vilken solskenet aldrig når ner, och ett ljus som världen har satt under skäppan. Och denna skäppa är din hårda omgivning, Wolfgangs destruktiva inflytande, maktpolitikens strupgrepp på ditt liv och din

följdenliga överkänslighet och ömtålighet, som hämmar dig, när du borde få upplysa världen."

"Du tar då till. Vad har världen för behov av små dumma pluttar som jag när Dantes och Giotto's ljus har tänts i Florens för att sprida skönhetsens solsken över hela världen? Jag tror, Jakob, att Giotto är den visaste man som lever idag. Hur mycket större, härligare och mera underbart är det inte att måla en levande bild som Giotto än att till exempel erövra Böhmen? Måtte många följa hans skapande exempel i framtiden. Att skapa är det största, det märkligaste och det mest beundransvärda som någon kan göra. Och krig skapar intet. Världen har sannerligen ett mycket större och mer skriande behov av konstruktiva filosofer och skapande konstnärer än av härskare, kungar, påvar, kejsare och andra maktgalna politiker som bara dränker jorden i blod och elände och dödar allt som kommer i deras väg. Vem anser du att har rätt – påven eller kejsaren?"

"Kejsaren."

"Wolfgang tycker egendomligt nog att påven har rätt, därför att han anser påven vara den starkare och den mer hänsynslösa parten med mera knep till sitt förfogande och därför en säker vinnare. Men jag säger dig att ingen av dem har rätt."

"Vad menar du?"

"Genom att bekämpa varandra går de åt helvetets håll båda två. De borde i stället bistå varandra och samarbeta, ty de är ju bara två Guds tjänare. Deras plikt är att tjäna Gud båda två med att tjäna varandra. Genom att söka varandras fördärv går de icke Guds ärenden någon av dem. Därför är de båda lika förkastliga."

"Du ger inte mycket för världen."

"Världen – vad är det?"

"Det är där vi lever."

"Ja, du och de andra, men inte jag."

"Var lever du då?"

"I ett ideal som världen förkastar."

"Vad är det för ett ideal?"

"Varför frågar du inte: 'vad är det då för ett befängt ideal?' spydigt som min bror skulle ha gjort, med alla förkastande fördomar färdigt förutfattade och etablerade? Förlåt mig. Min bitterhet är inte ämnad åt dig utan bara åt alla dem som dömer mig utan att känna mig. Och det har faktiskt funnits korta perioder ibland under vilka världen inte har förkastat det absoluta idealet. Några av dessa perioder var den tid då Adam levde i Edens lustgård och den romerska guldåldern under kejsar Augustus men framför allt den perikleiska epoken i Athen. Det sistnämnda exemplet är mitt högsta ideal."

"Vad hette epoken?"

"Den perikleiska, efter Perikles."

"Vem var Perikles och vad gjorde han?"

"Han var en grekisk politiker som levde i Athen. När han av sitt folk hade anförtrotts den högsta makten i den athenska staten slöt han först fred med alla sina fiender. Sedan byggde han lugnt och säkert utan att störa någon granne upp det attiska sjöförbundet, som blev hans hemstads mäktiga havsimperium. Och framför allt lät han bygga de underbaraste palats, muséer, tempel, teatrar och pelarhallar som någonsin har byggts, och dessa lät han utsmycka med de vackraste skulpturer som någonsin har huggits i sten. Han gjorde sin stad till världens mäktigaste och sin stad till världens vackraste. Andra har fått äran för de tempel och statyer som skapades under hans tid, som till exempel Fidias och Kallikrates, men alla de evigt sköna och beundrade monument och kolossalstatyer som uppfördes under hans tid skapades genom hans initiativ och kloka ekonomi. Ja, man kan säga att han byggde upp historiens vackraste värld åt världen, och efter hans död rev världen ner den. Allt som Perikles behagade gudarna med att låta uppföra till deras ära ligger mer eller mindre i ruiner idag, och det samma gäller kejsar Augustus stad Rom. Och vi vet även vad som hände med de första

människornas paradiset. Människorna är ännu inte mogna för ideal, massorna har aldrig visat sig värdiga individernas ideal, och troligen kommer de heller aldrig att bli det. De älskar ju blott att ta livet av idealister närhelst sådana vågar visa sig öppet, som Jesus, Otto III, Origenes och jag själv."

"Ingen vill väl döda dig?"

"Wolfgang vill ingenting hellre, och folket följer honom liksom det följer vem som helst som bara skriker högt nog och är tillräckligt fräck och hänsynslös."

"Men ditt ideal har aldrig kunnat utrotas. Det fortlever alltid även om det ibland måste gå under jorden. Och tror du inte att det en dag kan komma upp igen och slå ut som en blomma över civilisationen, som det då och då har gjort förut?"

"Jovisst. Frid, frihet, skaparkraft, tolerans och universell välvilja kommer åter att blomma och behärska hela världen med sin väldoft, men blott för en liten tid. När den lilla tiden har gått till ända skall världen och massorna åter med bullrande skadeglädje trampa sönder allt heligt och vackert, ädelt och konstruktivt till små små smulor, precis som de har gjort förut med Perikles Athen och Augustus Rom. Världen är politiskt född ond och skall alltid vara ond, så länge Jesus Kristus dröjer med sin återkomst. Han har redan dröjt i mer än tretton hundra år."

"Du talar beklämmande ord."

"Det gör alla som talar sanning."

"Varför blir du inte präst?"

"Det ville jag gärna bli en gång, och jag blev det gärna än idag. Men det verkar som om Gud inte ville det. När jag lät min far veta att jag ville bli präst blev han ytterst arg och spärrade in mig i norra tornet på vatten och bröd tills jag ville lova honom att aldrig ha sådana planer mera. När min bror fick veta att jag ville bli präst sade han: 'Du kommer aldrig att bli präst, Wilhelm, ty från den dag då du tar ditt första steg in i kyrkan skall jag inte vila ett ögonblick förrän du är stendöd. Hela världen är nerlusad med präster redan. Att sprätta upp deras feta magar är ett av livets få verkligt nyttiga göromål. Nej, hellre en galning i familjen än en präst. Så länge du nöjer dig med att bara vara en galning är det möjligt att jag låter dig leva, men om du börjar tjäna kyrkan blir det genast omöjligt.' Och ända sedan den dagen har han förföljt mig mycket hårdare än han någonsin gjorde förut, ty han vet att jag aldrig på allvar har glömt mitt prästkall. Till och med morbror Johann avrådde mig från att försöka bli det. Jag har fogat mig efter majoritetens beslut."

"Du borde bli präst, Wilhelm. Det är kanske det enda som du verkligen passar till."

"Ja, jag borde bli det. Men ingen kan göra mig till präst utom Gud. Den dagen han gör mig till det, den dagen blir jag det, men inte förr."

"Vill du eller vill du inte bli präst?"

"Jag vet inte. Jag tror inte att jag har någon fri vilja. Det är kanske det som skiljer mig från andra människor. De har alla en fri vilja och allt som följer därav: självtillit, kraft, duglighet och fåfänga. Min vilja är en annans vilja än min egen, nämligen Guds, livets, universums och försynens, och därför har jag ingen egen vilja."

"Men känner du dig hågad eller icke för att bli präst?"

"Ja och nej. Även kyrkans män är bara människor. Kyrkans människor skulle vara lika missnöjda med mig i kyrkan som världens människor är missnöjda med mig i världen. Varken världen eller kyrkan är mitt hem, Jakob. Mitt enda hem är Gud, världsanden, demiurgen, och det hemmet har jag alltid vare sig jag är kyrklig eller världslig. Jag blir vad Gud vill, och vad han vill kan ingen veta. Apropå kyrkan, vad tycker du om dess helveteslära, djävulfantasier, kättarjakter och dess diktning av helgonlegender, som allt fler nu för tiden vänder sig emot och ifrågasätter?"

"Jag vet inte. Vad tycker du själv?"

"Ingenting av vad kyrkan lär är någonsin negativt. Därför bör man alltid lämna kyrkan i fred och aldrig någonsin säga någonting emot den. Visst är den ljusblå och verklighetsfrämmande, men det har den alltid varit, och det kommer den alltid att vara;

och just för den sakens skull klarar vi oss inte utan den. Ty verkligheten är alltid så hemsk att vi inte klarar oss utan dess motsats, som är det enda som kan lindra den för oss, nämligen verklighetsflykten."

"Vem har sagt dig att kyrkan är ljusblå och verklighetsfrämmande? Är det Wolfgang?"

"Vem annars?"

"Omfattar du hans åsikt?"

"Absolut inte, men världen gör det mer och mer, och jag är tyvärr mera världslig än kyrklig. Det har världen gjort mig, emedan världen har haft större makt över mig än kyrkan. Och därför är jag sådan som jag är: en av alla föraktad parasit, odugling och nolla."

"Jag vet att du inte är det."

"Hur kan du veta vad ingen annan i hela världen vet? Är du bättre än alla andra?"

"Kanske, men du är bättre än jag."

"Nej, jag är sämst i hela världen, ty jag är ingenting utom vad världen gör mig till, och världen har genom Wolfgang en gång för alla dömt mig till att vara den sämsta av alla dåliga, nämligen en kroniskt sinnessjuk."

"Tala inte så."

"Varför inte? Jag talar ju endast sanning."

"Sanningen är inte enbart bitter."

"Jo, det är den i längden, tyvärr. Men ibland uppträder det ljuspunkter i sanningens sorgliga bana, och en sådan ljuspunkt är vänskapen. Jag hade aldrig någon vän före dig, Jakob."

"Det är inte möjligt."

"Du har rätt. En vän har jag haft före dig, men endast en, och han dog. Du förstår, jag för olycka med mig. Alla som jag känner och kommer i beröring med råkar illa ut. Jag hoppas att du klarar dig. Du blir i så fall den förste."

"Är det med avsikt som du vill göra mig bedrövad av din gränslösa pessimism?"

"Förlåt mig, min vän. Jag har talat som den galning som Wolfgang anser mig vara. Men tror du allvarligt talat att det finns något hopp för världen? Vad tror du om världen över huvud taget? Vad tänker du om den?"

"Världen är så stor. Den är så stor att jag inte kan tänka någonting om den. Jag kan endast konstatera fakta."

"Och vilket är det faktum som du kan konstatera?"

"Jag kan endast konstatera det faktum om världen att det är en stor plats som innehåller mycket liv."

"Det behövs det ingen man med din erfarenhet för att kunna konstatera, och det är det samma som att inte säga någonting alls om den. Det är att vägra ta ställning vare sig för eller mot den. Det är att smita från frågan."

"Men vad vill du veta?"

"Tror du till exempel att världen någonsin kan återvinna något av det som den har förlorat, såsom Augustus Rom, Perikles Athen och alla andra förlorade paradiser och ideal? Tror du att skönhetens, dygdens och hederns ideal någonsin kommer att kunna göra sig gällande i historien igen?"

"Du är en filosof, Wilhelm. Du ställer ledande frågor som ingen kan svara på och som överstiger åtminstone min debattförmåga. Jag kan inte ta ställning."

"Prat! Du är mycket klokare än jag."

"Berätta för mig om det förlorade Grekland. Jag vet så litet om det."

"Det var ett land som hade att framvisa den högsta kulturen, den mest utsökta smaken, de ädlaste idéerna och de mest inspirerade och begåvade filosofer, skaldar, arkitekter och konstnärer som världen någonsin skådat. Det var ett idealiskt rike. Det gick under genom krig, som hela världen alltid har gjort och ännu gör idag, och som den alltid kommer att göra."

Få vet idag något om det gamla Grekland utom de gamla heliga klosterbröderna som lever i avskildhet från världen. Men jag tror att Florens kommer att återupptäcka Grekland. Jag tror att Florens kan gräva upp det levande begravda Grekland så att kulturernas kultur åter kan blanda världen med sitt liv, sin skönhet, sin smak och sin charm. Jag tror att Florens kan återge världen hennes förlorade hopp och förnuft och sinne för proportioner, det hopp som först dog med Israel, sedan med Rom och till sist med Grekland.

Du förstår, Grekland var till slut historiens enda ljus. När Grekland dog så dog allt hopp, och det mörker begravde världen som tungt vilar över den ännu idag. Hoppet kan endast återuppstå om Grekland återuppstår med skönhetens och frihetens ideal. Ja, jag är kanske naiv, men alla är naiva som tror på någon ljusning alls i historiens svarta blodighets skoningslösa bärsärkargång med oss människor som aldrig upphör. Det sägs att goda människor inte kan leva utan att vara pessimister, men jag kan inte helt och hållet vara en fatalistisk pessimist, fastän jag är menlöst naiv och god.

Grekland bestod av individer. Jag ska inte plåga dig med deras berättelser, du skulle i så fall kanske gäspa käkarna ur led, men kanske du har hört några av deras namn förut: Apollon, Zeus, Minos, Poseidon, Perikles, Aristides, Fidias, Alexander, Sokrates, Platon, Hermes, Artemis, Odysseus, Agamemnon, Oidipous, Theseus, Mausollos, – är något av dessa namn för dig bekant?"

"Bara Sokrates och Platon, och Perikles, som jag redan känner genom dig."

"Ack, Perikles, ja. Han och dessa individer och många andra individer gjorde Grekland. De kunde göra Grekland därför att individer på den tiden respekterades. Det fanns på den tiden något som kallades ett människovärde. Nu respekteras de inte mer. Om människorna återupptäckte Grekland och började lära sig något av den grekiska kulturen skulle de snart åter börja respektera varandra som individer och tillerkänna varandra ett människovärde för varandras individuella drags skull. Och om människor på nytt började respektera varandra skulle de därmed på nytt göra varandra till individer, som snart av fromma skäl skulle sätta i gång med att göra ett nytt Grekland eller åtminstone ett nytt paradiset för ideal som kultur och tolerans och tankefrihet."

"Vem har lärt dig allt?"

"En gammal munk från staden Kiev i Ukraina som var min lärare fram till trettonårsåldern. Men mina idéer, som min bror kallar galenskap, har jag gripit ur luften.

Du förstår, i oförmågan att respektera och uppskatta varandras individuella drag ligger orsaken till alla stridigheter mellan människorna. Om människorna respekterade varandra skulle de ej längre slåss. Konsten att leva är konsten att acceptera livets goda sidor och att backa upp dem. Men det är svårt att finna livets goda sidor, i synnerhet i en värld som denna. Därför är det så svårt att leva, att många av ren förtvivlan föredrar att begå självmord. Men en av livets bästa sidor är kunskapen om de paradiser som människan ibland har haft i historien och exempelvis just minnet av det gamla fria Grekland. Kunskap och minnen är över huvud enbart av godo. Om ändå alla kunde ägna sig litet mera åt kunskaper och minnen! Ty det finns trots allt goda sidor av livet i vår onda värld, och vad som gör vår värld mest ond är att så få vet om det.

Men förlåt mig. Jag talar alltför länge om en och samma sak. Jag upprepar mig och talar bara om en sak hela tiden medan det ju finns hur många andra som helst som är lika viktiga och intressanta. Säg mig, Jakob, har du någonsin varit på den ö som kallas Albion, du som har rest så mycket?"

"Nej, det har jag inte."

"Vet du någonting om den?"

"Jag önskar att jag visste mycket mer än vad jag vet. Jag vet blott att deras kungar vanligen heter Edvard eller Henrik, att engelsmännen är fridsamma av sig, och att deras språk är mycket vackert."

"Vackrare än tyska?"

"Inget språk är vackrare än tyska när det talas rätt, tydligt och utan skorrningar, men också engelskan är mycket vacker och kanske mjukare än något annat språk."

"Du har inte heller varit i Norden, i goternas riken?"

"Nej."

"Vet du någonting om dem?"

"Du borde veta mera som är halvsvensk och som har en svensk morbror. Allt jag vet är att deras kungar vanligen heta Karl eller Erik, att goterna, svearna, jutarna, nordmännen och finnarna vanligen är fredliga av sig och att deras språk är mycket vackert."

"Vackrare än tyskan?"

"Norskan och nord- och östsvenskan lär vara mycket vackra och melodiska. Men om sådant borde din onkel Johann veta mycket mera än jag. Har han aldrig berättat om sitt hemland?"

"Ytterst litet. Han och mor kom egentligen från Livland men var mest i Österland, som morbror säger att är världens vackraste vildmark men ingenting annat. Jag har nästan aldrig hört honom tala svenska, men när han har gjort det har det låtit ungefär som tyska fast mjukare och mer sjungande och utan gutturala störningar. Men vad tror du om framtiden, Jakob? Du har ännu inte sagt vad du tror om den."

"Jag tror ingenting om den."

"Har du alls ingen aning om hur framtiden kommer att gestalta sig?"

"Nej."

"Spelar det för dig någon roll vad som händer?"

"Ärligt talat: nej."

"Då är du som min ukrainske lärare fader Jeremias, som alltid sade: 'Historien kommer alltid att bara upprepa sig så länge den har sin gång.' Då frågade jag honom: 'Men fader, vad tror ni att kommer att hända i den närmaste framtiden?' Då svarade han: 'Det som vi tror att kommer att hända kommer inte att hända, och det som vi inte tror att kommer att hända kommer att hända. Så har det varit i alla tider, och så kommer det alltid att vara.' Så sade han. Och du verkar lika oberörd och höjd över all världens gång som han var."

"Hans ord låter mera som dina ord än som någon annans. Men varför skriver du inte ner dina tankar, idéer, kunskaper och minnen, Wilhelm, du som har så mycket att ge? Dina ord borde bevaras åt eftervärlden. Du har en mycket intressant själ, som du inte borde beröva världen när du en gång läggs i jorden. Omsätt din själ i skrift, Wilhelm, och låt världen få njuta av dess ljus när du själv inte längre är till. Din själ, Wilhelm, har evigt värde."

"Är du säker på det?"

"Ja."

"Det är inte jag. Men tack så mycket för ditt goda råd. Kanske jag verkligen en dag finner det mödan värt att sätta mig ned och skriva, som de gamla grekiska filosoferna. Kanske jag en dag blir en av dem: en levande begravd av få levande ihågkommen del av en kultur som av världen och mänskligheten revs ned och förtrampades till grus och spillror på grund av ren tanklöshet och ignorans från den stora majoritetens sida – vilket gräsligt öde! Nej, jag är ett enbart sorgligt kapitel. Låt oss tala om någon annan. Berätta för mig om din syster. Anna är det enklaste och mest vardagliga av alla flicknamn, och det passar inte alls på henne. Beatrice, Cecilia, Maria eller Elisabet skulle passa henne bättre. Låt mig få höra om henne ännu en gång."

"Men jag har ju redan berättat allt om henne för dig mer än tusen gånger!"

"Det gör ingenting. Gör det en gång till. Jag kan aldrig tröttna på att lyssna till dina beskrivningar av henne. Du talar så vackert om henne, som blott en god broder kan göra om sin syster, och jag älskar att lyssna därtill."

"Men du vet redan allt om henne!"

"Om en människa vet man aldrig allt. Du vet inte, Jakob, hur högt jag älskar att se henne med dina ögon, fastän de inte är så ljusblå som mina! Sätt i gång, Jakob! Var så snäll!"

"Nåväl, jag ska göra det ännu en gång, fastän det blir den tusen andra, eller rättare sagt, den tusenelvahundrafemtioelfte. Och så underbar är hon, min lilla syster Anna, att jag även denna kanske ej sista gång skall göra det med synnerlig förtjusning.

Hennes hår är lika gyllene som ditt, om inte till och med ännu mer gyllene. Det böljar likt ormbunksblad ner för hennes axlar och rygg. Hon klipper det sällan, och ingen har så vackert hår i hela Wien. När hon låter det bli som allra längst när det nedanför midjan, och det är så rikt, så rikt, och inte alls strävt, lockigt eller burrigt. Det är så lent och mjukt som finaste linne och silke. Under solen på dagen finns det ingenting som skiner vackrare på Wiens gator och torg än min systers ljusa gyllene hår. Och hon bär det alltid välvårdat och väl uppsatt så att det inte utmanar eller väcker avund och anstöt hos någon. Fastän hennes huvud och ansikte är det vackraste i Wien betraktar ingen wienare henne som något ovardagligt.

Hennes ögon är blå som Nordens klara ljusa sommarhimmel, och de lyser och tindrar som två sommarsolar. Mot människor är hennes ögon alltid leende och glada, och ingen vänlighet och glädje är mera äkta och uppriktig än hennes. Och att blicka in i hennes ögon är som att blicka in i den ädlaste varmaste vänaste och mest jungfruliga människosjäl som finns under solen. Hon är som Jungfru Maria, och sannerligen tror jag att Anna, min syster, har fötts utan synd och arvsynd som den heliga jungfrun. Det finns ingenting ont i henne, och hon har aldrig någonsin det minsta bedrövat någon. Hon kan gråta, det gör hon ofta, men hon kan aldrig bli arg. En mera öm och kvinnlig och mer änglalik jungfrusjäl finns inte i världen. Och tro mig: det är ytterst få unga män som är värdiga att ens få blicka in i hennes ögon. De flesta som försöker göra det är inte värdiga därtill och lyckas inte heller med det. Alla som har mera grums än renhet i sina själar kan inte med att se hennes ädla själs sanning. Ytterst få kan möta hennes varma innerliga solljusa totalt oskyldiga blick över huvud taget. Jag och min far är de enda som kan tala med henne och samtidigt se henne i ögonen utan att anstränga oss eller spänna oss och utan att släppa hennes underbara blick. Hennes ögon strålar av värme och mänsklighet, och ingen mänsklig blick strålar så som hennes gör.

Hennes vackra vita hy är så mjuk och vit som en vit fredsdovas mjölkvita fjäderdräkt eller som en helig sångsvan. Den är så mjuk och len att man, om man känner dess beröring, inte kan annat än smeka den. Hon är så kärleksfull att det är rent otroligt. Jag tror, att om Giotto ville måla Jungfru Maria och han sökte efter en fulländad modell i hela Europa, så skulle han aldrig finna en sådan utom i Wien, var han äntligen skulle finna henne, och det skulle vara min syster. Ingen målar vackrare ögon än Giotto, men så vackra ögon som min syster har skulle inte ens Giotto kunna måla. När han äntligen hade funnit sin modell för jungfru Maria, så skulle han finna henne vara så vacker, att han skulle finna sig oförmögen till att måla henne.

Hennes röst är lika honungslen och mjölkren som hela hennes väsen. Av alla kvinnor, flickor och jungfrur talar hon den vackraste och mjukaste tyskan. Jag har aldrig hört vårt språk talas ädlare av någon kvinnlig varelse. Hon skorrar inte alls, och hon talar så tydligt och klart som kristall: man går inte miste om en enda bokstav. Och hennes röst är så ljus. Den klingar som bröllopsklockor av silver. Den är så musikalisk och melodisk som Sancta Cecilias egen heliga musik, och ingen var någonsin mera musikalisk än Sancta Cecilia utom just min syster Anna, som är det. Hon kan improvisera fram de underbaraste melodier till vilka skaldakväden som helst, och en ljusare musik än hennes klara näktergalssång har aldrig funnits. Hon sjunger milt sagt gudomligt som en ängel. Jag har aldrig hört någon sjunga så rent, mjukt, vackert, klingande och betagande som hon. Allt som passerar hennes röst, och särskilt musiken, är av klaraste kristall, så rent som silver och så ljuvt som himmelrikets dofter. Liljevit är hon ända in i själen. Ingenting kommer någonsin att kunna befläcka henne."

"Kan en kvinna vara så vacker? Kan hon vara så gudomlig att man blott vid hennes tilltal känner sig i sjunde himlen och att hennes ord till en har en så ljuvlig verkan att man smekt av dem har det mjukare, varmare och skönare än i den mest kungliga och välbäddade prinsesshimmelssäng? Kan man sjunga så ljuvt att det är som att lyssna till himmelens renaste ljusaste ängel? Kan naturen frambringa en kvinnlig Orfeus? Kan en varelse vara så ren och syndfri att ingen människa någonsin kan bli arg på henne, kränka henne eller såra henne det allra minsta? Finns det ett mänskligt väsen som med sin blotta personlighet kan avhålla sin omgivning från synd? Kan ett så idealiskt kvinnoväsen existera här i denna lidandets hopplösa värld bland oss drumlar och blinda klumpiga tölpar och idioter? Är det möjligt att det finns en människa som aldrig kan bli ond på någon?"

"Ja, allt det är möjligt och sant. Just ett sådant människoväsen finns, och hennes namn är Anna, och hon är min egen syster. Hon blir aldrig ens ond på mig, som ändå alla andra alltid blir mera onda på än på någon annan.

Hon arbetar som sömmerska dag och natt. Hon syr de vackraste kläder som finns att se i Wien. Hon stiger tidigt upp och går sent i säng och arbetar sällan mindre än tio timmar om dygnet. Hon arbetar lika snabbt som elegant och perfekt. Hon begår aldrig något fel. En fullständig kvinnodräkt skapar hon direkt av bara tygerna på bara fem arbetstimmar, och då är den dräkten sedan det vackraste i klädesväg som kan skådas på Wiens gator och torg. En ny dräkt av Annas hand drabbas genast första gången den används offentligt av hela huvudstadens gränslösa avund.

Alla flickor i staden avundas även min syster Anna. Alla stadens bättre unga män känner henne väl åtminstone till utseendet och drömmer heta drömmar om henne. Alla vill ha henne. Alla friar till henne, men hittills har hon inte sagt ja till någon."

"Hur många är det ungefär som har friat till henne?"

"Säkert femtio, kanske sextio. Och inte ett av alla dessa frierier har varit oförmånligt för henne. Vilken annan ärbar och lovvärd jungfru i staden som helst skulle utan vidare ha sagt ja till den förste lika väl som till den siste av dem. Annas friare har utan undantag varit sådana som alla stadens ogifta ungmör ständigt går och drömmer om, suckar för, trånar efter, tillber och avgudar och har sömlösa nätter för. Och inte en av dem har varit god nog åt min Anna.

Fastän alla talar om henne, beundrar henne, älskar henne och vördar henne som nästan ett helgon, fastän hon är något av en legend i Wien, och fastän hon igenkänns och hälsas överallt av alla, så bibehåller hon sin bottenlösa ödmjukhet, sin fina jungfruliga blyghet och återhållsamhet, sin ljusa spontana vänlighet, sitt trygga lugn, sin naturliga godhet mot alla och sin orubbliga anspråkslöshet. Hon älskas inte minst av tiggare och invalider, hemlösa och medellösa. Ingen är så betungad av arbete som hon, och ingen sömmerska i Wien är så eftertraktad, men likväl har hon aldrig avvisat en beställning. Hur mycket arbete hon än alltid har upp över öronen, så tillfredsställer hon alltid alla kunder mer än väl. Och hon älskar sitt arbete. Och liksom alla som verkligen älskar och lever för sitt arbete är hon fattig. Hon skulle inte klara sig om inte vår far hjälpte henne.

Men hur mycket jag än ansträngde mig för att ge en verklighetstrogen bild av henne, hur mycket jag än talade om henne, och hur noggrant jag än försökte beskriva henne, så skulle jag aldrig lyckas med att göra hennes person rättvisa. Hon är så mångfaldig, så rik på goda kvinnoegenskaper och så själsligen outtömlig att jag aldrig kommer att kunna lyckas med att måla hennes porträtt i ord. Hur mycket jag än lovar och prisar henne, så är hon ändå alltid oändligt mycket mera, bättre, heligare och vänare än vad som framgår av mina bristfälliga ord. Jag kan inte beskriva henne för dig, Wilhelm, ty hon trotsar all beskrivning. Jag kan endast ge dig en skymt av en lillfingernagel av hennes personlighet."

"Hur gammal är hon?"

"Tjugotvå år, två år yngre än jag."

"Och tre år yngre än jag. Får hon bli min, Jakob? Tillåter du att jag en dag friar till henne och, om världen inte har något emot det, tar henne till äkta? Förlåter du mig om jag berövar dig henne? Kan du avstå från henne? Är du villig att ge henne åt mig?"

"Jag är mer än villig därtill, Wilhelm. Ingen skulle jag hellre vilja gifta bort henne med. Ni två är som gjorda för varandra. Ni är bägge lika ljusa, lika spröda, lika jungfruliga och genomgoda människor och lika änglalika varelser. Med hela mitt hjärta ger jag henne åt dig, Wilhelm. Dock är det min far som äger all bestämmanderätt och inte jag. Men känner jag honom rätt, älskar han sina två barn så som jag tror att han gör, och är han en så präktig och övergenerös karl som jag alltid har hållit honom för, så tvekar han inte ett ögonblick inför att ge dig hennes hand, när han genom mig får veta vilken sällsynt och underbar människa du är. Ja, Wilhelm, ingenting i världen kommer att kunna stå emellan dig och vår Anna, ty din kärlek vet jag att inte hela världen kan rå på. Endast du kommer att kunna älska henne så som hon är värd att älskas, och endast i dig kommer hon någonsin att kunna finna sin rätte make. Endast du är henne värd, och endast på dig kommer hennes kärlek att inte vara förspild. Hon är din redan, Wilhelm, – hon har redan sagt ja. Jag kommer snart att återvända till Wien, men om jag sedan kommer tillbaka hit och då har henne med mig, så betyder det att Gud själv redan har välsignat er förening. Jag ska framföra ditt frieri till henne, och jag vet att hon inte kommer att tveka inför att svara ja."

"Men hon måste få all frihet. Hon måste helt själv få avgöra om hon vill ha mig eller inte. Du och din far får inte påverka henne alls. Och du måste berätta vad du vet om mig med endast sakliga och opartiska ord."

"Allt vad du säger är självklart. Hennes eget ord och sinne väger tyngst i denna sak, och alla andras väger egentligen ingenting."

"Du har fattat."

Men tro inte att jag har låtit dig tala nog om henne. Du har denna gång givit mig tillräckligt med ljuva drömmar för en natt, men det finns många andra nätter i framtiden som jag säkert kommer att be dig att förljuva med att på nytt måla upp din syster för mig, så som du har gjort nu. Jag kan redan aldrig tröttna på henne, så tro inte att jag kommer att lämna dig i fred."

4. Avskedet

Men samtidigt satt det två andra människor i byn tillsammans på byns krog och drack vin. Den ena var mager, blek och frånstötande. Han såg närmast sjuklig ut och verkade mycket obehaglig. Den andre hade ett hårt och grymt men grant utseende. Den senare var helt klädd i svart. Den mörke var Wilhelms bror Wolfgang, och hans vämjeliga kumpan var Heinz. Heinz frågade: "Varför gör du dig aldrig av med din bror?"

Wolfgang svarade: "Varför gör du dig aldrig av med din?"

"Därför att han är på väg att dö en naturlig död."

"Det är precis vad Wilhelm är på väg att göra också. Så som vi håller på kan dessa veklingar inte göra annat – förr eller senare." Wolfgang reste sig och tog en ny flaska till bordet. "Berättade jag någonsin för dig om Perdita?"

"Jag tror inte det. Var det hon som kom från Böhmen?"

"Ja, just hon."

"Vad gjorde du med henne?"

"Jag tog henne med våld."

"Än sen då? Det är ju inget märkvärdigt i det. Det är ju så du alltid gör. Kom med nåt nytt nån gång."

"Vem var din senaste skinkmärr?"

"Det vet du."
"Gretchen?"
"Nej."
"Karolin?"
"Nej."
"Klara?"
"Nej."
"Smedens dotter?"
"Nej, hon är ju död."
"Mjölharens dotter?"
"Ja, den bedrövlige Berta."
"Men är det inte månader sen?"
"Jo, jag har inte haft någon ny efter det mjäkiga aset."
"Hon ville visst aldrig släppa dig."
"Nej. Jag fick göra mig av med henne med våld."
"Hon ville visst till och med dra dig till kyrkan."
"Ja, den galna token tog kärleken på allvar. Det får man inte göra. Då får man skylla sig själv."
"Var är hon nu?"
"Hennes familj fördrev henne. Hon är kanske i Frankfurt."
"Akta dig för sådana. De är ingenting att ha. Kvinnor är bara till för att slitas och slängas. När man väl haft sitt roliga med dem är det bara att illa kvickt göra sig av med dem genast, för annars blir de bara en black om foten som hindrar ens framfart och vill dra ner en i det kvinnliga känsloträsket. Den enda regel att hålla sig till i umgänget med kvinnor är: utnyttja dem så långt det går, men låt dem aldrig utnyttja dig. Men vill du veta mera om Perdita?"
"Du tog henne med våld, liksom du tar alla flickor med våld som kommer i din väg."
"Du förolämpar mig. Jag rör aldrig de fula."
"Utom då de blänger åt dig."
"Ja, om de vågar vara så fräcka ger jag dem ett ordentligt kok stryk eller slänger ner dem i närmaste brunn."
"Nå, men hur gick det med den där Perdita?"
"Berätta först sanningen om mjölmarflickan."
"Jag gjorde ingenting."
"Vem hängde henne då?"
"Hon själv."
"Och vems var skulden?"
"Hennes egen."
"Tvingade du henne inte till det?"
"Inte med våld."
"Nåväl, jag ska berätta om den stackars Perdita. Hon råkade vara enda barnet. När föräldrarna nåddes av nyheten om hennes död gick fadern i floden och dränkte sig. Modern blev galen och hamnade på ett dårhus i Mannheim."
"Hur dog din stackars Perdita?"
"Man hittade henne naken dinglande från en galge. Hennes kropp bar spår av brutal misshandel. Hon var dessutom bakbunden och munkavlad."
"Modern i Mannheim är död."
"Hur vet du det?"
"Jag vet vilka de var. Det här är din kraftigaste kärlekshistoria hittills, Wolfgang. Jag ber att få gratulera. Skål för kärleken!"
"Ja, skål för den svarta passionen, det totala självsvåldets och godtyckets utomordentliga frihet, den enda sanna frihet som finns, som lyckligtvis är förbehållen

oss herremän, som därför har rätt att göra vad fan vi vill medan ingen annan har någon rätt att säga något emot oss!"

De drack djupt i sina bägare. Så tog Wolfgang åter till orda och sade: "Borde vi inte sätta den där gästen på plats som umgås alltför mycket med Wilhelm? Det är ju knappast hälsosamt för Wilhelm att han har någon att prata med."

"Far inte gästpesten snart härifrån?"

"Det verkar inte så."

"Skräm bort honom då."

"En god idé. Jag efterlyser dock en bättre."

"Gå försiktigt till väga och låt honom försvinna i floden."

"Han kan inte simma. Det blir en lätt sak att skicka honom till Holland. Idén är inte alltför långsökt. Hm!"

Så tänkte och talade den svarte vilde fursten Wolfgang med sin alltid aktuelle medbrottsling Heinz, men vi har ingenting med dem att göra. Deras tal varken angick eller bekom Wilhelm eller Jakob det minsta, som just nu stod tillsammans på en liten bro över en liten lugn och stilla bäck och lutade sig mot den vackra lilla brons räcke. I det spegelblanka vattnet ett stycke ifrån dem simmade två snövita svanar i stilla ro för sig själva utan att verka det minsta störda. Det verkade som om de planerade ett rede.

"Tror du på ett evigt liv, Jakob?"

"Du menar himmelriket?"

"Nej, jag menar ditt eget liv. Tror du att du kommer att leva för evigt?"

"Det spørsmålet har jag aldrig ställts inför förut. Det tål att tänka på. Vad tror du själv? Tror du att du har ett evigt liv?"

"Det har funnits tider i historien då människan har trott sig vara lika evig och odödlig som Gud, och det har funnits tider då hon har förklarat till och med Gud vara dödlig och redan död. De förra tiderna har bringat ljus, lycka och en framtid, men de senare har bringat undergång, mörker och kaos. Jag föredrar därför de förra. Låt mig än en gång få berätta en sak om de gamla grekerna. Det ska nog vara för sista gången som jag tar till min käpphäst."

"En käpphäst tar man aldrig till för sista gången. Berätta på du bara."

"Den grekiske filosofen Pythagoras var en som tänkte långt i frågan om evigt liv för individen. Han kom till den tron, att en individ, när han har dött, föds åter i ett spädbarns människokropp, efter att där emellan ha varit ett spöke i en tid vars längd han själv har bestämt."

"Den tanken har jag hört förut. Det kallas reinkarnation. Det är vad Buddha och buddhisterna tror i Indien och Kina."

"Ja. Det var även Pythagoras tanke och orubbliga tro, och Platon fortsatte med att utveckla den. Men den bereder en mängd problem."

"Kyrkan håller den för en farlig och ogudaktig tanke."

"Och det med fog, ty om alla människor gick omkring och trodde sig automatiskt ha evigt liv gratis, så skulle snart ingen mer bry sig om sitt ansvar som världsmedborgare, och kyrkan är först och främst en världsordningens andliga grundpelare. Men det största problem som reinkarnationstanken leder till är detta: om det nu är så att vi dör blott för att födas på nytt i samma eländiga jordiska tillvaro som alltid, varför minns vi då inte våra tidigare liv? Om vi har ett evigt förflutet, varför är då vårt minne begränsat? Om var och en har levat förut, varför är då nästan ingen medveten om det?"

"Ja, det problemet är nog för att komma hela reinkarnationstanken på skam."

"Och dock förklarade Pythagoras problemet."

"Hur då?"

"Han påstod att minnet är köttsligt, och att minnet dör med köttet. Men Gud är evig, och endast Gud är evig, och det är endast i egenskap av i Gud delaktiga andar

som vi har evigt liv. När vi dör återförenas vi med Gud, som är hela universum, kosmos och världsalltet, och sålunda förlorar vi som döda vår individualitet."

"Och är man död som individ är man ordentligt död för gott, och därmed basta."

"Men dem av oss, som lever ett intensivt andligt liv här på jorden, och som umgås med Gud, är det ibland förunnat att minnas att de har levat förut, och ibland minns de till och med exakt vilka personer de har varit i sina tidigare liv. De minns dock då endast andliga intryck och själsliga förnimmelser. De minns blott sådant av sina tidigare liv som förde dem i kontakt med det eviga. Varje människa har en liten gudagnista i sig, och detta eviga dör icke, och den som är medveten om det och som även har varit medveten om det i sina tidigare liv kan genom denna lilla evighetspartikel i sin själ finna nyckeln till sina tidigare liv. Men de män som är så andliga att de sålunda klart begriper vilka de har varit förut är naturligtvis ytterst få eller var det åtminstone i Antiken."

"Pythagoras och Platon var nog de enda."

"Ja, de åtminstone visste det, men de visste så mycket om detta att de teg om det mesta som de visste. Jag tror, att om man klart vet vem man har varit i ett tidigare liv, så tiger man om den kunskapen av naturliga skäl, ty vem har någon glädje av att veta det utom en själv, och vem kan tro på denna kunskap utom en själv?"

"Det är just därför jag ställer mig så kritisk. Om någon köpman i Wien kom fram till mig på gatan och sade: 'Hej, hör du, jag har just kommit på att jag var Karl den Store i ett tidigare liv. Vad säger du om det?' så skulle min definitiva reaktion vara, att mannen var skvatt galen och hörde hemma på något hospital för dårar. Jag menar att det är en helt meningslös kunskap, om man tror sig ha varit en påve eller ett helgon i något tidigare liv, eftersom man ändå inte har den påvens eller helgonets kunskaper med sig i behåll. Jag menar att det bara är nuet som kan vara relevant. Allt annat är bara meningslösa teorier. Bara det som man minns och vet och lärt sig i sitt nuvarande liv kan vara av någon betydelse. Allt annat är osäkert."

"Du har rätt. Men centraltanken i allt detta är alltså denna: endast det gudomliga i oss är evigt, och endast de kan vara medvetna om att de har levat förut som är medvetna om det gudomliga i sig själva. Är inte det acceptabelt?"

"Kanske."

"Och denna tanke föddes i Antikens gryning i huvudet hos Antikens första filosofer, och denna Antik blomstrade, frodades och utvecklades i tusen år, tills Muhammed kom den på skam. Det var alla tiders vackraste, mest ljuvliga, mest paradisiska och älskvärda värld, och den kulturvärlden vilade på Platon och på den hedniska reinkarnationstanken. I den världen fanns det folk som trodde, att de, så fort de var döda, skulle födas på nytt och sålunda kunna fortsätta arbeta på vårdandet av sin kultur och sin civilisation i nästa liv. Men när filosofskolorna i Athen stängdes och Muhammed kom med sitt religionskrig upphörde denna tanke och de som trodde på den att finnas till, och så gick Antiken under. Men jag förstår om du finner detta vara dunkelt och svårfattligt. Jag vill med detta bara som vanligt säga att vi människor har mycket att återupptäcka av gamla härliga tider som berövades oss med våld. Människan andades en gång, men i dag andas hon inte mera, och endast vi två vet om det och kan ingenting göra åt saken. Vi kan bara konstatera att hon andades samvetsfrihet och tankefrihet förr i tiden och för varandra peka ut den tid under vilken hon kunde andas denna enda hälsosamma, inspirerande och livgivande luft, men vi kan icke få henne att inandas detta på nytt. Ty vi humanister är för få och för små, och världen är inte sådan att den lyder våra små pekfinger. Den lyder hellre sina stora förförare och sina granna diktatorer och medryckande krigsledare. Sådana kan få folk till att göra vad som helst och begå vilka dårskaper som helst intill total självdestruktivitet. Men när det gäller att tänka till gör världen ingenting frivilligt, ty för den är livet teoretiskt sett från början till slut endast obekvämlighet, utom som sagt för

framstående medryckande demagoger som Wolfgang, som dock bara slösar sin härliga och outtömliga energi på att göra det ännu svårare för världen att andas."

"Vet du vad jag tror om Wolfgang och dig?"

"Nej?"

"Wolfgang ser jag som den typiske tysken. Han vill härska och regera, han vill vara och är även bäst i allt som har med det praktiska livet att göra, ingenting kan stoppa honom, han klarar allt och är alla kraftnaturers överman. Han är en typisk germansk övermänniska. Han brås helt och hållet på sin lika hejdundrande helt genomtyske far och inte alls på sin blida mjuka mor. Men du, Wilhelm, brås på din mor och inte alls på din far. Du är blid och mjuk, saktmodig, mild och god, du är ljus och älsklig, välvillig och vänlig mot alla och vill ingen någonting ont och är ej ens förmögen till något ont. Du är precis sådan som du har beskrivit för mig att din svenska moder var: en ljus, skygg, isolerad och ensidigt god människa. Din bror är en typiskt grov, bister och hänsynslös tysk medan jag tror att du genom din mor har blivit en typisk ljus nordisk oskuld och en känslig särpling som ej hör hemma i detta mörka splittrade och hänsynslösa Tyskland, som är sönderslitet av germanska egoisters vilda maktpolitik. Du är inte alls som en tysk, Wilhelm. Tyskheten är hård och grym, men jag tror att du genom din mor i stället blivit till en enbart ljus svensk med något av österländsk mjukhet och melankoli i dragen. Din bror är alltför tysk, och därför förföljer han dig för att du är alltför litet tysk."

"Skulle jag inte vara tysk? Om jag inte är tysk så är jag ännu mindre svensk. Min bror är lika tysk som en mäktig ungrare är ungersk, som en furstlig spanjor är spansk och som en kung i Norge är norsk. Alla nationalisterna och politiker är nationalistiska, men jag är det inte, hur svensk du än vill kalla mig. Jag är en främling för tillvaron som inte hör hemma i något land, kanske något av en internationalistisk privatlärdd pilgrim utan hemort, utfrysad från alla världens materiella och egoistiska intressen och därför från hela samhället; men försök inte, Jakob, med att vända mitt öga in mot mig själv. Att lära känna mig själv är det sista i livet som jag vill göra. Säg mig, har du läst Platon och Aristoteles?"

"Bara Aristoteles i någon mån."

"Tror du på honom?"

"Varför skulle jag inte göra det?"

"Vet du vad jag tror om värme och kyla, fysiken och verkligheten?"

"Nej?"

"Jag tror att allting är relativt. Ingenting i universum kan ordnas, systematiseras, katalogiseras eller indelas. Allt är kaos, men just allt detta oordnade hopplöst blandade och olikartade kaos av enbart särskilda från varandra isolerade individuella partiklar bildar en universell enhet som är kosmos. Jag menar alltså att kosmos och kaos är samma sak: intet kaos är större än att kosmos omfattar det, och intet kosmos förekommer utan kaos. Hur kaotiskt allting än är i till exempel naturen så fungerar det ändå, ty det bildar alltsammans en enhet som är världsalltet och som är Gud."

"Då menar du alltså att det att försöka få ordning på detta kaos och att försöka bekämpa världens oordning och hopplösa splittring i själva verket är det samma som att försöka kullkasta kosmos och bekämpa Gud?"

"Ja, det är en konsekvens, men kosmos kan aldrig kullkastas av kaos, och den som bekämpar Gud kan aldrig övervinna honom. Således kommer kaos aldrig att kunna övervinnas, och just därför kommer heller aldrig kosmos att kunna övervinnas. Vidare tror jag att värme och kyla är samma sak."

"Vad menar du?"

"När du sticker handen i elden så bränns det, inte sant?"

"Jo."

"Och hur känns det när du sätter handen på isen eller går barfota på frost eller snö? Bränns det inte då också?"

"Jo, det kan man faktiskt säga att det gör."

"Både hård köld och stark hetta är omåttligheter. Inte sant? Angenämt att leva är det ju bara när det varken är för hett eller för kallt."

"Ja, så är det."

"Men ändå kan vi inte leva utan omåttligheter. Ta till exempel elden, som ju är det bästa exemplet på omåttlig värme. Hur klarade vi oss utan elden?"

"Mycket dåligt."

"Och vad ger den mest brännande smärtan – isen eller elden?"

"Elden."

"Finns det någonting som är mera smärtsamt än elden?"

"Nej. Men vart vill du komma?"

"Jag vill bara genomföra ett litet tankeexperiment. Alltså är elden det mest omåttliga som finns, och ändå kan vi inte klara oss utan den. Är inte detta märkligt?"

"Jo."

"På samma sätt är det även med livet. Är det angenämt att supa, äta sig övermätt, föda barn och hänge sig åt vilda sporter såsom krig? Är det bekvämt eller behagligt?"

"Ingalunda."

"Och ändå klarar sig icke människan utan dessa överdrifter och utsvävningar. Hon behöver få vara omåttlig allt emellanåt. Hon kan inte stå ut med enbart bekvämlighet, måtta, anständighet och dygd. Om hon inte även får det där lilla extra, som varken är naturligt, förnuftigt eller hälsosamt, så blir hon otillräknelig och galen av uttråknad. Är inte även detta märkligt?"

"Jo."

"Människan kan inte klara sig utan det extravaganta, det överdådiga, det besinningslösa, det överdrivna och det omåttliga, lika litet som hon kan klara sig utan Gud."

"Men vinterns is, köld och död är väl ändå någonting som människan skulle klara sig bättre utan?"

"Det tror jag inte. Skulle Kristus ha blivit vår Frälsare om Judas Iskariot inte hade förrått honom så att han kunde ställas inför rätta och korsfästas?"

"Nej, ty det var genom sin död som Kristus frälste världen, och om inte Judas hade förrått honom så hade knappast någon annan gjort det heller, och då hade Jesus inte dött. Det var Judas som gjorde Jesus."

"Och vet du var Judas Iskariot befann sig år 1300?"

"Nej."

"Det vet du visst det. Du har ju läst din Dante."

"Då befann han sig i förbannelsens eviga träsk Judecca, som är kallare och mera fruset än Dons stränder om vintern."

"Ja, och till och med i Satans käftar. Om inte Judas hade varit hade vi aldrig blivit frälsta av Kristus, och Judas kom till detta kalla mördande bittra helvete, om vi får tro vad Dante skriver om sina egna upplevelser. Om vi inte klarar oss utan Judas, så klarar vi oss heller inte utan hans helvete. Eller tror du att kristendomen skulle kunna klara sig utan Judas förbannelse?"

"Kanske inte kristendomen, men judendomen och islam skulle nog göra det."

"Nu kommer din judiska själ i dagen, Jakob. Du menar att Gud och hans folk klarar sig bra utan den förbannelse som Judas Iskariot innebär, i motsats till oss kristna. Fy på sig, Jakob! Men jag förstår dig och klandrar dig inte. Det är tyvärr så, att de flesta kristna fortfarande är hedningar, i det att de inte har någon aning om Guds väsen, emedan de stirrar sig blinda på människan Jesus, hans heliga moder Maria och alla dessa myller av helgon. Andra går dock för långt åt det andra hållet och tyr sig enbart till Gud och påstår att Jesus var galen eller åtminstone bara en människa. Men all denna teologi kan göra oss galna. Apropos det, så finns det folk som påstår att jag är galen. Vad betyder ordet galen för dig, Jakob?"

"Det finns många olika sorters galenskap. Det finns de som blir galna på så sätt att de förlorar sin själ, sin mänsklighet och sin personlighet. De blir till harmlösa och vettlösa djur, som varken har förmåga att förstå eller tänka. De kan göra vad som helst när som helst hur som helst. De är fullkomligt otillräkneliga. Det är sådana man plägar spärra in. Sedan finns det de som blir galna men utan att förlora tankeförmåga, beräkningsförmåga, fattningsförmåga och vissa andra ytliga mänskliga förmågor. De blir galna men förblir ändå människor. Det är en stor skillnad mellan de förra djuriskt galna och de senare mänskligt galna personerna.

För att gå vidare, så finns det två slag av den senare mänskliga sortens vansinne. Det första slaget är sådana människor som drabbas av storhetsvansinne. De blir till demoner och grymma hänsynslösa egoistiska tyranner, som samtidigt förblir förvånansvärt intelligenta. De tror att de är övermänniskor eller gudar. Sådan anser jag att din bror är, en farlig överbegåvad maktmänniska, som tror att han kan göra vad han vill så länge det tjänar hans egna syften, vilket ändamål helgar alla medel. Han tänker bara på sig själv och aldrig på andra. Han tror att han är allt och att ingen annan har något människovärde i jämförelse med honom, och han verkar bara för sitt eget bästa, för sina egna privata syften och för sina galna fanatiska lustar och begär. Dock kan han ibland även visa sig vara mänsklig.

Det andra slaget av mänskligt sinnessjuka personer är sådana som drar sig till den motsatta ytterligheten. De förnekar sig själva, inbillar sig att de ingenting är och sjunker in i en sjukligt överdriven ödmjukhet och passiv underkastelse inför andra i en sorts sjuklig och patetisk offermentalitet. De låter en göra vad man vill med dem, de är som barn, av fruktan för andras reaktioner vågar de aldrig göra någonting själva, och de är så goda och harmlösa att en vanlig människa utan större ansträngning kan ha ihjäl dem på samma sätt som han i misstag trampar ihjäl myror utan att ens lägga märke till dem. De är så enkla och hjälplösa att en liten puff räcker till för att de skall falla. De är livets eviga förlorare som gett upp i förväg och som nästan menar sig vara födda bara till att förlora från början till slut. De är den stora tysta melankoliska skaran av obotliga fatalister. Men ett sådant vansinne är ej av ondo. Det är harmlöst och kräver ingen åtgärd i motsats till de två första slagen. Detta tredje slag är ej av ondo, men det är ej heller gott. Men du, Wilhelm, lider inte av något av dessa tre slag av vansinne. Du är den andligt friskaste människa som jag känner, och så helt igenom mänsklig som du är lär du ej heller någonsin kunna bli galen. De som säger att du är tokig ljuger, eller också är de tragiska offer för din brors onda och vansinniga förtal."

"Säg inte något ont om min broder. Du vet att jag älskar honom mer än mig själv, och ingenting kan få mig att tro att han är galen. Hellre är jag då galen själv. Och jag tror, Jakob, att de harmlösa och överdrivet ödmjuka och undergivna galningar, som du sist beskrev, är lyckligare än så kallade friska människor, ty jag tror att man är lyckligare ju mera ödmjuk man är. Och jag tror att denna ödmjuka form av galenskap inte alls är någon galenskap utan tvärtom det friskaste själstillstånd som man kan vara i."

"Vad grundar du den slutsatsen på? Kan du anföra något konkret exempel?"

"Inte ännu."

"Då kan du inte övertyga mig."

"Men för att återgå till vår sofistiska parodi på platoniska resonemang, så gav oss antikens greker också den klassiska astrologin, som väl är det arv från hedendomen som kyrkan mest har misslyckats med att bekämpa. Är du insatt i astrologin, Jakob?"

"Jo, faktiskt så är jag det en smula. Det ingick i min judiska uppfostran. Och jag hade faktiskt tänkt fråga dig om det möjligen finns någon astrologisk förklaring till att du och Wolfgang är så olika fastän ni är födda nästan samtidigt?"

"Du tror alltså på astrologin?"

"Jag kan inte förneka att den existerar."

"Tror du på den eller tror du inte på den?"

"Jag anser att den är svårtolkad men att den ibland har haft rätt."

"De som försvarar den är vanligen panteister. De menar, att den bara kan förklaras genom en panteistisk världsåskådning, och att det faktum att astrologin fungerar bevisar att världsordningen är panteistisk. Håller du med om det?"

"Åtminstone är det möjligt."

"Jag är född med en ascendent i Jungfrun medan min bror har ascendenten i Lejonets sista dekan. Han har sin sol i första huset medan jag har min sol i tolfte."

"Det förklarar allt."

"Gör det? Det är just det som är felet med astrologin: den förklarar allt när det redan har hänt. Den förklarar allt men gör inget åt saken. Den vet allt men gör ingenting. Dess förutsägelser är aldrig att lita på, men när katastrofer väl har skett så vet astrologerna precis varför och är lika tvärsäkra på sina förklaringar som de före katastroferna inte hade en aning om vad som skulle hända. Astrologin kan förklara en människas personlighet men aldrig förändra hennes öde eller hjälpa henne med hennes svårigheter. Svårigheterna står ju skrivna i stjärnorna. De går inte att ändra på. Det är som när påven tröstar de fattiga med att säga: 'Varen lyckliga, ni fattiga, ty ni är fattiga endast emedan det är meningen att ni skall vara fattiga,' medan han själv bor i guldpanellerade palats. 'Det är alltid bäst som sker' är också ett ordspråk ägnat att trösta den ödesdrabbade och som faktiskt en moder sade som tröst till sin son innan han begick självmord. Hon hade kanske inte sagt det om hon vetat att han skulle begå självmord, ty det var hennes enda son. Han var jämngammal med Kristus när denne korsfästes, och det för tankarna återigen till Gud. Säg mig, Jakob, vad känner du inför Gud?"

"Det var återigen en svår fråga. Jag känner mycket inför honom, men mest av allt vördnad."

"Tror du att Kristus var Guds son?"

"Du sätter mig i sanning på det hala. Ja, i filosofisk bemärkelse tror jag att han var en Guds son."

"Menar du att Gud även har eller har haft andra söner?"

"Säger icke Salomo: 'Ni är Guds söner'? Och citerar inte till och med Jesus de orden? Dock anser jag att Kristus var och är den förste av Guds söner."

"Du tycks åtminstone tro vad du tror av egen övertygelse och inte för att alla har sagt att det är så, och då är du lyckligare än jag, ty jag finner det svårt om inte nästan omöjligt att tro att han var Guds son."

"Då är du kättersk."

"Låt mig få fortsätta. Så här tror jag: antingen var Kristus blott en storhetsvansinnig människa i en vanlig normal storhetsvansinnig tid som alla andra, eller också var han Gud själv."

"Tror du på någon av de två möjligheterna mer än på den andra?"

"Ja, jag betraktar honom mera som Gud än som människa."

"Tror du då verkligen att han var den ende evige Herren själv?"

"Ja, det tror jag faktiskt, Jakob. Jag tror att Kristus var ett uttryck för Guds kärlek till hela människovärlden. Jag tror att han genom Kristus gav sitt allt åt människan och gjorde henne än mer till en gud än vad hon tidigare hade varit. Kristus var Guds finaste, mest härliga, ljuvliga och lyckliga sida. I och med Kristus gjorde Gud sig för mer än han tidigare hade varit. Orkar du höra på? Före Kristus var Gud den högste och störste, den stränge, hårde och fruktansvärde; men i och med Kristus blev han i stället människornas mest ödmjuka tjänare. Så betraktar jag Kristus. Därför kan jag inte känna annat inför Gud än kärlek."

"Om ändå alla ville omfatta samma tro som du!"

"Jakob, tycker du om Tyskland?"

"Kan jag vara ärlig?"

"Jag formligen ber dig vara det."

"Nå, ärligt talat, så är mig Tyskland ganska likgiltigt. Förlåt mig."

"Det finns ingenting att förlåta. Du har ju inte ens hädat. Men jag tycker om Tyskland, Jakob."

"Varför?"

"Det är först och främst ett vackert land. Se dessa ändlösa rika livsmyllrande gröna eviga skogar, som blomstrar av allt levande och särskilt av vilt. Se dessa kullar och detta oändliga gröna ljuva översköna nästan himmelska landskap, och se denna breda härliga friska ljusblåa flod, som glittrar och glänser av härlighet och som skänker landet liv och rikedom. Allt detta är Tyskland, och därför älskar jag Tyskland."

"Jag trodde du menade Tyskland som stat med din fråga."

"Även Tyskland som stat älskar eller rättare sagt uppskattar jag. Det är ett ädelt romarrike, Jakob, och det att det är ett romarrike gör det även tragiskt. Se bara hur det har gått för tidigare romarriken. Se på Italien idag. En gång behärskade det hela världen. Idag behärskar det inte ens sig självt. Se på det bysantinska imperiet, som också en gång var en världshärskares, men som idag bara är en av korsriddare stympad europeiserad förslavad koloni och stackars skugga av sin forna glans. Alla romerska imperier har lyst blott för att slockna, och jag tror att även detta en dag kommer att sjunka i lika djup misär, vanära och vanstyre som Italien. Och därför älskar jag det, Jakob, ty det gör det så mänskligt. Tyskland är i alla fall ett mänskligt land, även om många andra folk betraktar oss som omänskliga, hatar oss, undergräver vår ordning och auktoritet, motarbetar oss, försöker påskynda vårt fall och förföljer oss på grund av sin avundsjuka. Vi är i alla fall människor, även om vi har styrts och styrs av tyranner. Vi är av naturen undergivna, vi fogar oss i nesligt förtryck, vi revolterar inte och protesterar inte mot ondskan och är kanske därigenom en aning beklagansvärda, men i alla tider har vi ändå varit och kommer vi alltid att vara människor, och det gör vårt odrägliga land så underbart trots allt. Jag är övertygad om att vår framtid som kejsarrike blir mörkare än gårdagen, och den kanske till och med blir lika mörk som gårdagen har varit ljus; men vi kommer ändå aldrig någonsin att glömma ljuset, och vi kommer alltid att förbli fogliga godtrogna harmlösa och oskyldiga enkla människor, åtminstone den stora majoriteten av vårt enkla folk, och nästan alla utom sådana enstaka härskares som min far och Wolfgang."

"Du talar som en bonde."

"Mitt livs största olycka, Jakob, och det tror jag att du håller med mig om, var att jag inte föddes som en simpel hederlig bonddräng."

"Varför tror du att jag skulle hålla med dig om det?"

"Jag trodde att du lika väl som jag visste att jag varken duger eller passar till att vara den jag är – en fursteson och herreman. Det enda som det skulle passa mig att vara vore rent och slätt ingenting."

"Det är en tanke som jag aldrig kommer att hålla med dig om. Du som ändå älskar ditt hemland, skulle du då inte ens för ditt fosterlands skull vilja uppoffra dig och vara någonting betydande?"

"Låt gärna mitt land och mitt folk vara någonting betydande, och låt mig gärna hjälpa dem att bli det, men låt mig slippa bli det själv. Jag vill gärna befördra alla, men jag vill aldrig fordra något av dem – *fördern ohne zu fordern*. Men jag tror aldrig att det blir något av detta skorrande sluddrande grötiga allmogefolk, som gärna följer vem som helst men aldrig förstår vad som är bra för dem själva. De är inte dumma, men de är alltför godtrogna. Ack, Tyskland, du tragiska olycksförföljda otursamma impopulära evigt lidande världsauktoritet! Du stackars romerska imperium, som har fått som alltför tyngande börda att axla den romerska kejsarliga kvarnstensplikten att uppbära världens ordning och ensam ta ansvaret för den! Ack, det är synd om vårt djupt splittrade och fattiga rike, Jakob."

"I politik håller aldrig någon med någon och således ej heller jag med dig. Israels lidanden, till exempel, har nu varit oavbrutet extrema i mer än tusen år."

"Nåväl, låt oss lämna politiken, som är det mest jämmerliga av alla mänskliga verksamhetsfält. Men om icke vi söker upp den, Jakob, så söker den upp oss. Vad vi icke vill ha kommer till oss självmant, men vad vi vill ha får vi förgäves söka i evighet efter. Men egentligen vet vi lyckligtvis ingenting om framtiden, och det bör vi hålla oss till. Det är alltid de minst förutsedda händelserna som har blivit milstenar i historien. Egentligen är hela historien ingenting annat än en ständig upprepning av ett och samma tema: uppgång, klimax och fall, uppgång, klimax och fall, i all oändlighet. Egentligen är hela historien bara det mest monotona och meningslösa upprepande som finns. Men allt detta har jag visst sagt förut. Vad är livets mening, Jakob?"

"Allt är fåfängt, ty allt upphör, dör och går förlorat. Hur kan det då finnas en mening med livet?"

"Du säger att allt är fåfängt. Jag tror motsatsen, nämligen att ingenting är fåfängt."

"Vad menar du?"

"Jag tänker på kärleken. Jag tror att livets mening är kärlek."

"Men kärlek är synd utom i äktenskapet. Endast den får tala om kärlek som är gift."

"Jag menar inte kroppslig kärlek utan själslig kärlek. Den enda sanna kärleken är den som inte behöver uttryckas. Vad jag avser är jungfrulig kärlek och människans mänskliga helt abstrakta känslor, som inte har med hennes kropp att göra."

"Så du tror att den själsliga kärleken är livets mening?"

"Ja."

"Då är du trots allt en stor optimist."

"Jakob, nu har vi på denna vår promenad kommit till foten av ett högt grönt berg. Vad sägs om att bestiga det?"

Vännen var med därpå, och de klättrade upp. När de nådde toppen hade de en fulländad utsikt över hela landskapet.

"Häriifrån ser man allt," sade Wilhelm. "Jag har ofta brukat klättra hit när det har varit vackert väder. Ingenstans är Rhendalen så vacker som häriifrån. Man ser allt av dess allra vackraste parti. Vad kommer du att tänka på när du står här?"

"Allt möjligt. Mest betraktar jag dock den evigt fulländade verkligheten, som jag aldrig har sett framträda mera till sin fördel än från denna utsiktspunkt."

"Du anar ej verkligheten bakom verkligheten, Jakob. Förvisso är naturen bedövande bedåransvärd, men se litet på byn där nere. Det är en håla där äkta män slår sina äkta hustrur och hårdhänt straffar både skyldiga och oskyldiga barn. Där finns en galge i vilken ett nytt lik dinglar minst en gång i månaden, och minst varannan månad mördas det en oskyldig hederlig ofta okänd man i byns mörkaste prång. Och i hela byn finns det knappast någon som tänker på annat än sina mödor och lidanden och sina bekymmer med familjen och inte minst med den äkta makan eller maken. I byn där stinker de flesta gator av träck och avfall, och aldrig sopar någon rent dem. Och minst hälften av byns invånare ligger nästan alltid svårt sjuka i pest eller kolera eller i något annat ännu värre som ingen vet vad det är.

Betrakta vår stolta borg där i öster, som tronar härligt över det doftande landskapet. Där bor herren som härskar över detta land. Han beordrar vem som helst att dö när som helst, han låter livegna stackare dömas och avrättas snabbt och effektivt utan dom eller rannsakan och utan att ens se dem eller veta vem de är. Och det enda han bryr sig om här i livet är en död hustru. Allt annat mänskligt struntar han i totalt. För honom är det värsta och mest oförlåtliga av alla mänskliga brott att störa honom i hans drömmar om hans döda hustru. För honom är människorna mindre värda än loppor, och i ordningens namn låter han dem gärna dödas om de är i vägen. Han är ett monster av likgiltighet för mänskliga värden.

Skåda floden. Alltid kantar något nytt lik någon av dess stränder. Det är mänsklighetens älsklingsplats att begå mord vid. Hit flyter det ständigt lik norrifrån, och vi skickar våra lik söderut och kanske ända fram till Holland och Flandern."

"Ursäkta, men flyter inte floden från söder till norr?"

"Ja, jag menar förstås motsatsen.

Och betrakta kullen där borta i söder, som nästan skymmer utsikten för oss. Bakom den kullen ligger det ett slagfält där blodiga strider har utkämpats. Där har grevar kämpat mot grevar, baroner mot baroner, hertigar mot hertigar, konungar mot konungar, kejsare mot kejsare, biskopar mot biskopar och till och med påvar mot påvar. Just nu står där tusentals ruttnande soldater att finna, som alla har dödats i strid av varandra. För du vet väl, att en soldat är en man vars yrke det är att dräpa soldater. På det slagfältet har många oräkneliga familjer förlorat fäder och söner och allra mest äkta män.

Nå, finner du verkligheten fortfarande vara lika fulländad, eller har verkligheten nu blivit skymd för dig av verkligheten bakom verkligheten?"

"Vad jag härifrån ser och vad jag därför inte kan tvivla på att är verkligt finner jag fortfarande alltför underbart vackert för att kunna vara sant."

"Du har rätt, Jakob. Vad är verkligheten bakom verkligheten, och vad är allt det oformliga som jag har beskrivit för dig annat än dårskap, falskhet, dumheter och nonsens, som inte har ett dugg med den tilltalande verkligheten att göra? Vad rör mänsklig fåfänga oss? Låt alla de stackare förgås, som inte fattar att våld är meningslöst, som inte förstår att kampen för ens egen rätt är fåfäng och dumdristig, och som inte fattar att allt är onödigt, fåfängt och värdelöst utom kärleken, ty de söker ju frivilligt sin egen undergång. Låt de som vill gå under. Så skulle min bror resonera, men inte jag. Jag frågar dig i stället: hur länge skall allt detta fortgå? Hur länge skall mänsklig okunnighet få fortsätta råda över världen och behärska mänskligheten? Hur länge skall mänsklig dumhet och ignorans få fortsätta göra ett helvete av världen? När skall detta arma mänskliga släkte äntligen börja tänka efter? När tänker alla dessa dumma fåniga barn, som kallar sig fullvuxna män, äntligen börja växa ut ur sina ständigt mer nerskitna blöjor?"

"Någon har skrivit: 'Det förflutna är höljt i dunkel liksom framtiden.' Liksom den skrivaren kan jag inte se in i framtiden. Därför vet jag ej."

"Det förflutna är höljt i dunkel liksom framtiden, och för varje ny dag som man blottar och avtäcker av framtiden blir ännu en dag av det förflutna för evigt höljt i ogenomträngligt dunkel.' Jag känner den munken, men jag minns inte nu hans namn. Men så är det. De bästa författarna är de okända namnlösa, som de isländska skalderna. Man skulle kunna koka ihop en präktig tragedi av all den beklagansvärda fåfänga som omger oss överallt men som vi inte kan se med ögonen.

En man föds i en god familj, uppfostras av sin rejäle far till att blint tro på ambitionens härlighet, dras in av sin far i krigets ära och blir en god officer, så att han kan försörja sig, gifta sig och få barn, och då är den gamle fadern nöjd. Ty hans livsmål var att invagga sonen i fagra illusioner om kriget och att försöka få honom att slippa alla de desillusioner som han själv bittert har fått erfara. Trots att fadern har lemlästats för livet, gäckats av alla sina herrar och överordnade och föga gynnats av lyckan, så uppfostrar han sin son till att bli lika tapper, hänsynslös och blind i strävandet efter att skaffa och drilla fler soldater åt kejsaren som han själv en gång var. Ty han vet, att det enda kejsaren strävar efter är mera makt, och att det endast är ständigt tillväxande soldatarméer som kan ge honom den makten. Och han vet även innerst inne, trots att han ständigt försöker tiga ihjäl och tysta sanningens och samvetets röst, att sonen kommer att råka ut för samma bittra förfärliga erfarenheter och desillusioner som han själv har råkat ut för. Men vad gör det så länge kejsaren får sina soldater?

Och sonen drar ut i kriget och blir borta i tio år. När han åter kommer hem, desillusionerad och invalidiserad, finner han att kriget lika litet har lämnat hans egna i fred som det har skonat honom själv. Han finner hemmet i ruiner, hustrun våldtagen och dödssjuk om inte döende, barnen halvt eller helt ihjälsvulna och alla familjens tillgångar uppslukade av kriget, svälten, sjukdomarna och nöden. För att försörja de

överlevande måste han skaffa sig pengar, vilket han som invalid inte kan skaffa på hederligt sätt. Så blir han först en arbetslös, melankolisk och supig dagdrivare. Sedan börjar han stjäla, och sedan börjar han mörda. Till slut blir han galen av sorgerna, synderna och spriten och sätts bakom lås och bom, där han dör bortglömd och hopplöst sinnessjuk. Och hans sista överlevande barn uppfostras av en förmyndare och god vän till den döde till att bli en lika god, tapper och framgångsrik soldat som hans mystiskt försvunne fader en gång var. Och denne lille gosse drar okunnig om faderns öde ut i kriget för att kämpa för kejsaren, som nu på gamla dagar är fullkomligt slagen av det bittra faktum, att fastän han ägnat hela sitt liv åt att bekämpa, krossa, avsätta och avrätta konungar och kejsare och hertigar och biskopar och ärkehertigar och påvar och kurfurstar och andra etablerade huliganer och faktiskt lyckats göra sig av med en hel del av dem, så återstår det nu dubbelt så många som när han började. Då först erkänner han sig besegrad och slagen, när han fattar att den ohyra som han bekämpat i hela sitt liv hela tiden har förökat sig lika friskt som de brunstigaste råttor. Så skulle en sådan samhällets egen tragedi sluta. Själv står jag utanför detta världsordningens misslyckade kaos sedan födseln, men dess tragedi kanske drabbar Wolfgang. Och lika säkert som att Tyskland alltid hittills har fått dras med den är det, att Tyskland fortfarande kommer att få dras med den om både 300 och 600 år. Och jag tror, att det är sådana som Wolfgang som ständigt ser till att den upprepas, genom att han är en sådan som hela tiden rider högt på den i stället för att gå under i den som alla andra.

Vår smala lycka är att fåfången aldrig får övertaget över det icke fåfånga. Det finns trots allt män som Giotto som målar bilder för sina medmänniskors fågrings skull. Det finns trots allt varelser som din syster, som arbetar flitigare än någon annan och som ändå frivilligt förblir fattig; och det har trots allt funnits ett Grekland, ett Jonien och ett Athen en gång i tiden. I det stora mörkret finns det alltid ett litet ljus, och det lilla ljuset är kärleken, som är livets mening. Och en dag skall det lilla ljuset slå ut i full låga och skingra allt mörker och aldrig slockna. Men knappast blir det under min livstid."

"Tror du på kyrkan, Wilhelm? Tror du att den har någon framtid? Tror du att den någonsin helt skulle kunna skingra världens mörker?"

"Ack, kyrkan med dess människoförgudning, häxförföljelser, martyrkulter, helgonsagor, djävulsfantasier och helvetesskräck, vad kan väl den någonsin göra åt vad den borde göra något åt, med de problem som den evigt besitter? Den har väl överlevt sig själv. Dess viktigaste funktion var väl under de mörkaste århundradena att ändå bevara kulturen och lärdomen och ge upphov till skolor och de första fria universiteten. Men fastän den är inpyrd med vidskepelse och osund övertro, så behöver vi den, som jag tidigare sagt. Jag tror aldrig att någon kyrka någonsin kommer att bli så god och bra som varje kyrka borde vara, men jag tror absolut att vilken kyrka som helst är bättre än ingen kyrka alls. På grund av kyrkans vacklande kyrklighet har jag själv aldrig kunnat ta steget in i den."

"Varför, Wilhelm, berättar du så litet om dig själv? Varje gång jag försöker leda in samtalet på din ungdom och din barndom slinker du undan och för åter in samtalet på sådant som inte rör dig utan som endast rör världen. Varför?"

"Världen är vacker, Jakob. Naturen är vacker, och våren är vacker. Allting är vackert, och detta vackra enbart positiva tillfälliga ögonblick vill jag inte ta död på med att ta upp ett samtalsämne som varken är gott, konstruktivt, vackert eller sympatiskt. Jag kan inte glädja dig, Jakob, med att berättat någonting om mig själv. Jag kan endast bedröva dig därmed, och jag vill endast glädja dig. Jag vill vara världen och mänskligheten till enbart glädje. Därför tiger jag helst om mig själv.

Vad är jag? Jag är ingenting. Världen är allt, och jag är ingenting. Jag är blott en del av världen, en liten partikel av Gud, och världen är Gud.

Vad är jag mot världens underbara perfektionism? Vad är denna förkvävda i mörkret vissnande sippa, som är jag, mot alla världens stolta traditioner, mot de romerska kejsartraditionerna och de judisk-kristna religiösa traditionerna? Vad är lilla

jag mot världens oändliga hav och än oändligare kontinenter? Vad är jag mot naturen? Jag är mindre än en atom, ty jag är rätt och slätt ingenting mot den evige Gud som är hela världen. Så tillåt mig le mot mig själv, glömma mig själv och förneka mig själv."

"Du med din Platon. Var det inte genom honom som himlarnas andlige osynlige evige Herre materialiserades, så att han, från att ha varit en ovärldslig Gud, blev till hela världens universum? Var det inte på Platons tid som Gud tog gestalt av den civiliserade ordnade förenade kulturvärlden? Var det inte Platon som införde panteismen? Och är inte du panteist?"

"Jo."

"Och du påstår dig vara ingenting. Du ljuger, Wilhelm. Du är visst någonting."

"Vad är jag då? Bevisa att jag är någonting. Så länge du inte bevisar det förblir jag ingenting."

"Nåväl. Vet du vad du är?"

"Vad är jag utom den som jag är, nämligen nollan som det inte är någonting med?"

"Jag har försökt säga det förut, men nu skall jag uttrycka det ordentligt. Du är ett okänt, nertystat och förkvävt geni och ljus, som världen föraktar och avundas och gör allt för att ignorera. Du är en okänd konstnär, en hjälte i tysthet och ett universellt ljus som världen inte vet att finns. Vore du exempelvis en konungason eller kejsarson skulle du kunna förändra världen så att en ny gyllene Periklestid inleddes. Du är en ande som skulle kunna uträtta oändligt mycket gott här i världen. I den rätta miljön vore du en ny Thomas av Aquino, en ny Dante eller en ny Alexander. Om du tilläts att frodas och leva i trygghet, om man läte dig odla dina talanger i fred, och om man tog hand om dig, så bleve du ett världshistoriskt ljus för alla tider.

Men tyvärr har du inte den rätta miljön. Du lever i total isolering i en dyster avlägsen glest befolkad underutvecklad avkrok av den stora världen. Du lever i en skrub, i en mörk och dammig smutsig källarvrå, när du borde ha fått leva i de florentinska palatsens höggemak. Du är tyvärr ingen kejsar- eller konungason utan en vanlig vanmäktig människa. Du lever och verkar utan att någon tar någon notis av dig. Du är ett av världens ignorans nedtystat snille.

Det finns alltid något sådant någonstans. Han lever och dör obemärkt. Han blir aldrig känd av omgivningen, och när han dör begraves han utan tårar och med ytterst få sörjande och kanske ingen som ger honom en riktig gravsten. Han är den mest ensamma och föraktade av människor. I världens ögon är han ingenting, men faktum är, att det är han som är allt och världen som ingenting är. Och när han är död och totalt bortglömd får världen aldrig veta, att där dog en som med det rätta blodet i sig hade kunnat bli en ny och ännu bättre Carolus Magnus. Mänskligheten är blind och ser aldrig att det mitt ibland dem går en ensam man som ser. Det kan hända att han försöker skriva en bok, men den tilläts han aldrig fullborda; ty ödet, kriget, pesten eller något annat eller människor av den typ som mördade Arkimedes tvingar honom från hans arbete och förstör det. Lever han i kloster så hindras han från att ge sin ande fritt utlopp av de stränga klosterreglerna. Ensam, avskild, ouppmärksam och förtegen lever han utan att kunna eller ens få dela sina ovärderliga själsförmögenheter med någon. Öppnar han trots allt sitt hjärta för någon så kritiseras han ihjäl. Och när han dör går alla hans gudomliga själsvärden i graven med honom utan att någon har fått se dem och utan att någon har velat upptäcka dem. Han vet att han måste få ut sitt ljus och dela med sig av sitt andliga goda med andra, och han gör krampaktiga försök för att ge ut sina skatter, men han växer upp i en alltför torr och mager jord och trampas ned av den onda blinda besinningslösa ytliga omvärlden. Han är ett prunkande fruktträd fullt av de härligaste frukter, men dessa faller till marken och ruttnar utan att någon tar vara på dem. Medan brottsliga furstar krönes och hyllas och äras av världen, medan helgon kanoniseras som är sämre och mera lastbara än de av skökor beroende påvarna i Rom, och medan världens uslaste niding krönes till kejsare eller dess fåfängaste narr göres till

konung över världens heligaste land, så stjälpes liket av ett okänt snille ner i en massgrav utan att någon vet hans namn.

Du är en blomma, Wilhelm, som växer ensam på vägen och inte bland blommorna i skogen; och där på vägen trampas du ned av likgiltiga landstrykare, som inte ger ett vittne för din skönhet. Du är en pärla som Gud i sin godhet har slängt åt människorna i hopp om att de skulle varsebli den, men människorna äro svin, och den pärla som du är bökas ned i människosvinens lort. Du är en blå orkidé bland fula gula maskrosor, och maskrosorna tränger ut orkidén och utrotar honom. Du är född till konung, Wilhelm, men det ser inte människorna, som behandlar dig som ett sådant svin som de blott äro själva och som du ensam bland alla inte är. Du är en furste som tiggarna vill göra till tiggare, en påfågel som kråkorna vill rycka fjädrarna av, en näktergal som nötskrikorna överröstar och ett ljus som världen ser till att brinner under skäppan tills det kvävs och slocknar.

Och världen som förkväver dig och tiger ihjäl dig är i första hand din bror. Det är inte du som ingenting är, Wilhelm. Det är världen som ingenting är i denna mörkrets tidsålder, och det är du som dess enda ljus som är allt. Du idealiserar din bror och världen, men det är endast du själv som är idealisk. Genom din idealiska utblick mot dina medmänniskor ser du inte att hela mänskligheten för övrigt bara består av snusk och låghet, bara grymhet och egennytta, bara elakhet och vulgaritet, bara lättsinne och fördärvlighet..."

"Du smickrar ihjäl mig, Jakob."

"Jag försöker bara säga sanningen."

"Vad är sanning? Finns det någonting i denna värld, Jakob, som kan sägas vara sant? Finns det någon enda version av den så kallade sanningen som är fri från partiskhet och personligt färgad syn och som inte är begränsad? Nej, ingenting är helt och hållet sant, säkert eller ens vetbart. Allt gott är en dröm som försvinner, och allt ont är en lögn. Således är allt egentligen ingenting, Jakob. Du har icke lyckats visa att jag inte är ingenting, men du har tydligt påvisat att hela världen såväl som jag är ingenting."

"Men du är en ängel, Wilhelm. Du är världens salt och dess ljus, dess hopp och dess framtid. Det är sanningen."

"Nej, jag är ingenting. Du gör mig bara olycklig med ditt smicker, ty det gör mig bara mera medveten om vilken hopplös gemenskaplös och oduglig nolla jag är. Det är min bror som är världens salt och dess ljus, dess möjlighet och dess framtid. Han har ju ambitionerna. Jag duger bara till att tänka. Giver inte Dante världens makt och ansvar åt Tyskland? Och min bror är det stora framtida, handlingskraftiga och dugliga Tyskland. Honom tillkommer allt det smicker som du vill belasta mig med. Allt vad jag representerar i världens ögon är onyttigt, irrationellt och livsfientligt. Ty tankar, drömmar, fantasier och ideal är allt sådant som världen inte förstår och inte har någon nytta av. Jag är världens last, en obehaglig parasit, en drönare och onyttig belastning för min broder, som är världen och dess framtid. Det bästa jag kan göra i livet är att dö för honom, och det bästa som han kan göra i livet är att befria världen och sig själv från mig, dess onödiga extra belastning, vanmaktens och resignationens deprimerande förespråkare. Döda mig, Jakob. Det är det enda som jag duger till: att bli dödad, att befria världen från mig själv. Ju förr jag dör, desto bättre, ty desto gladare blir världen och min broder. Och desto tidigare slipper jag min olycka att behöva vara den jag är, och desto tidigare slutar folket hata mig."

"Varför tror du att folket hatar dig?"

"Jag vet att det hatar mig. Folket följer Wolfgang, och Wolfgang lär folket att hata mig."

"Men varför hatar Wolfgang dig?"

"För att jag är så inbunden."

"Varför är du inbunden då?"

"För att jag älskar folket, min bror och alla andra och hela världen så besinningslöst innerligt och gränslöst att min kärlek för dem alla och för allt är så överväldigande stor att lilla jag inte är tillräcklig för att uttrycka all denna kärlek. Jag saknar medel, resurser, energi, kraft och stöd för att uttrycka vad jag skulle vilja uttrycka och kunna uttrycka om jag blott hade den rätta uppbackningen."

"Säg mig vad för sorts uppbackning du vill ha, och jag skall ge dig den."

"Det är du icke mäktig till. Den uppbackning som jag skulle behöva är att världen vore god, att ingen var ond mot någon, att alla älskade varandra lika mycket som jag älskar alla, att världen vore trygg, vänlig och älsklig, kort sagt: att världen vore så som jag ville ha den. Men ingen kan få världen som de vill ha den, och de som är dumma nog att försöka göra den som de vill ha den blir till världens största skurkar och förtryckare, som Muhammed och Djingis Khan."

"Men är det rätt att det skall vara så?"

"Nej, det är inte rätt, men det är naturligt."

"Förklara vad du menar."

"Det finnes intet ljus utan mörker. Det finnes inga stjärnor och ingen måne om icke natthimlen var mörk. Solen lyser om dagen, och därför är vi tacksamma, men vi vore absolut inte tacksamma om inte solen även gav oss skugga."

Utan elände finnes det ingen rikedom. Utan ofullkomlighet finnes det intet fullkomligt. Om det inte saknades så mycket i världen så skulle det inte heller finnas så mycket. Utan sjukdom ingen hälsa, utan fattigdom ingen välfärd, utan kala höga berg inga fruktbara gröna dalar. Utan ondska ingen godhet."

Funnes ej min bror finnes inte heller humanisten Wilhelm. Höjder och dalar i det mänskliga livet har alltid funnits och skall alltid finnas. Höjderna är högkulturen, och dalarna är de mörka mellantiderna, och de kommer alltid tillsammans hand i hand. Utan dårskap inget förnuft, utan fulhet ingen skönhet, och utan lidande inget paradiset. För det godas skull finns allt det onda. För vetenskapens skull finns okunnigheten och vidskepelsen. För trons skull finns det otro. Det är tråkigt och orättvist att det skall behöva vara så, men ändå är det så, och vi kan ingenting göra åt det, och försöker vi måste vi bruka våld, och då blir vi skurkar och tyranner som Muhammed och Djingis Khan."

Ack, Jakob, vad jag tycker det är synd att du måste fara! Vi har ju inte ens lärt känna varandra ännu!"

"Det gör två människor aldrig. Ju mera de umgås, desto större främlingar blir de för varandra. Men jag kommer troligen tillbaka."

"Du måste komma tillbaka."

"Du vet att jag inte vill någonting hellre."

"Kom inom ett år. Om du inte har kommit tillbaka hit före nästa år vet jag att du har glömt mig eller att du är död, och ingendera vissheten skulle jag kunna överleva. Du vet hur svag jag är."

"Du är den starkaste själ som jag känner, Wilhelm."

"Men jag är dödligt sårbar genom min överkänslighet."

"Jag skall komma tillbaka före nästa år."

"Och ta med dig din syster."

"Vi skall bägge komma tillsammans. Och om jag känner henne rätt kommer hon att vilja stanna i detta det vackraste av alla landskap. Jag tror, Wilhelm, att när vi kommer, så kommer vi för att stanna."

"Det bådär gott. Jag litar på dig, Jakob. Du är den tredje människa i livet som jag någonsin har vågat lita på. Du får inte svika mig."

"Jag vill aldrig svika dig, Wilhelm."

"Ändå kommer du en gång att svika mig, Jakob, vare sig du själv vill eller inte. Det ser jag lika klart som jag ser denna flod, denna by och dessa ekar och bergssluttningar"

just nu. Men låt oss återvända hem. Dessa dagar som du har varit här och som vi har tillbringat tillsammans kommer vi alltid att ha gemensamt, hurdan framtiden än blir."

Och de började vandra hemåt längs stigen som förde dem längs stranden av den sävliga floden. Och det var hög tid att vända hemåt, ty aftonen var i antågande, och mörka moln som förebådade oväder började fördunkla världen. Så småningom fyllde dessa mörka olycksbådande moln allt mera universum. Solen försvann och stängdes ute av molntäcket, samtidigt som bagaren fann det för gott att stänga sin butik. Allt mörkare blev himlen. Och när kvällen var kommen bröt storm, regn, åska och dunder fram över världen. Hela natten igenom rasade ovädrets ursinniga makter och försökte stöta omkull den gamla borgen med blixtar som stod som spön i backen. Men lika plötsligt som ursinnesvädret hade brutit ut lade det sig igen och försvann med morgonens svala susande viskande vindar. Himlarnas vredesutbrott och nattliga häftiga kraftfulla explosioner var över när tuppen vaknade, upptäckte den klart uppgående solen och gol för full hals. Och en ny dag begynte full av frid, vackrare än den vackraste i mannaminne och utan något annat spår av nattens passionerade anfall mot världsfreden än den överallt livgivande välsignade vätan. Naturen hade som alltid enbart mått gott av den elementära uppgörelsen med den följdenliga ordentliga kallduschen.

Och Jakob förberedde sin avfärd. Det talades litet. Han hade stannat längre om inte hans far genom en kurir plötsligt hade kallat honom tillbaka till Wien. Morbror Johann och Wilhelm var närvarande vid skilsmässan. Alla bland folket beklagade Jakobs avresa, ty alla hade tyckt om honom. Han hade varit vänlig, öppen och tillmötesgående mot alla, och alla hade noterat vilket gott inflytande han hade haft på den blonde, sjuklige, inbundne och svåre av baronens söner.

Farvälstagandet var en kort historia. "Välkommen tillbaka," sade Johann. Wilhelm följde honom ut genom porten till vägen. Där stannade han. Han sade ingenting, men Jakob läste hans hjärtas tankar och sade: "Inte ett ord av allt vad du har sagt mig kommer jag att glömma." Wilhelm gladdes därav. Och därmed skildes de.

Jakob red bort ner för vägen mot floden och byn. Wilhelm såg länge efter honom i hopp om att Jakob skulle vända sig i sadeln en sista gång, men Jakob vände sig inte om. Wilhelm vinkade ändå, men Jakobs rygg svarade ej. Först strax innan han försvann in bland träden vände sig Jakob äntligen om i sin sadel och vinkade till unge Wilhelm uppe vid borgporten. Och han varseblev genast att Wilhelm omedelbart vinkade tillbaka.

Föga betryckt fortsatte Jakob Schubert vidare. Allt tycktes vara som det skulle vara. Vädret var praktfullt, fåglarna jublade den härliga friska dagen till ära, och landet badade i solens ljus och ångade av välbehag. Rhen hade aldrig varit lugnare, mera värdig eller mera majestätisk.

Han tänkte på tusen saker. Han tänkte på sin syster, som han nu äntligen skulle få återse i Wien, och på det liv och den brokiga rörelse som alltid rådde i hans hemstad och som han nu snart skulle få återstifta bekantskapen med och åter bli ett med; och han längtade hem till sin faders trygga famn och till sin älskade systems rogivande hamn. Men efter att ha varit en stund på väg återvände hans tankar till vad han hade lämnat bakom sig. Han kom att tänka på Schwarzenbergs främmande isolerade värld, på den statyste gåtfulle baronen, som hade så hemska hemligheter i sitt förflutna att ruva över att han aldrig öppnade sin mun, hans hårde mörke grymme son och hans ljuse ädle bildade ödmjuka andre son, som inte alls hörde hemma i baronens mörka maktvärld. Och han tänkte på alla Schwarzenbergs andra människor. Han vände sig om i sadeln. Nej, allt hade för länge sedan försvunnit bakom sluttningarna och flodens krökar. Några av Wilhelms ord kom för hans inre:

"I denna värld har endast starka fula och hårda människor med hjärtan av sten och med en fysik av järn någon chans att överleva. Om du tycker att jag är en ädel, blid, fin och god människa, så minns, att mitt väsen i så fall endast är vackert emedan det är

gjort av sköraste böhmerkristall. En sådan som jag håller inte i längden i denna hårdhänta värld. Förr eller senare skall världen tappa mig i golvet, måhända av försumlighet, girighet eller vårdslöshet, och jag skall gå sönder, ty endast därtill är jag född."

Så hade Wilhelm inte talat exakt, men så lät orden i Jakobs förskönande minne. Och Jakob började överväga möjligheten att strax återvända till sin övergivne vän. Hans lust att omgående vända tillbaka blev allt starkare, men så tänkte han: "Glädjen över att få återse honom blir efter ett år mångdubbelt större än vad den skulle bli om jag återvände nu." Och han fortsatte, lydig mot sin fader och plikten.

Men han red vidare med delvis dåligt samvete. Vilken plikt var större – plikten mot världen eller plikten mot offren för dess självsvåld? Hans tyngsta plikt var dock som son mot sin fader, mot traditionen, religionen, familjen och det allmänna bästa. Och inte kunde han ju återvända till den sällsamme furstesonen utan sin syster! Han fortsatte.

Men medan Buber förde honom allt närmare Wien och världen, kunde han inte låta bli att i tankarna dröja kvar hos Wilhelm och oroligt ställa sig frågan: "Kommer jag någonsin att få se honom igen?" Och medan han lämnade Rhenlandet förföljde honom bekymret och tanken: "Tänk om jag aldrig återser honom?" Och han red ut ur Wilhelms floddal, värld och historia för att gå ett ovisst öde till mötes.

5. Wolfgang

Under tiden satt Wolfgang med Heinz på krogen och pratade.

"Vad är religion, Heinz? Jag ska tala om för dig vad det är. Det är någonting för dårar och galningar att dilla om. Har du tittat i bibeln någon gång? Om du bara läser litet så kan jag slå vad om att du häpnar inför den kongregation av galningar och den höjd av vansinne som förekommer där, och galnast av dem alla är den som kallar sig guds son. Även min bror är galen. Han är from och svag, oduglig och hjälplös som alla galningar. Alla religiösa svärmare är galna, ty de tror på nånting som inte finns och som aldrig har funnits. De inbillar sig att allt är en enda gudom, medan vem som helst ju kan se att allting kommer av och beror av naturen. Jag är exempelvis övertygad om att vi människor ursprungligen kommer av sten eller trä, och att sten och trä ursprungligen har kommit av luft. Luft kan ju bli till vätska. Visste du det? Och vätska kan stelna. Varför skulle det inte till och med kunna vara möjligt att vi människor är avlagset släkt med till exempel aporna? Apan och människan liknar ju varandra, fastän människan är värre. Egentligen är ju människan det värsta tänkbara av alla odjur, inget djur är så grymt och elakt beräknande som människan, så jag tror nog att människan helt enkelt bara är ett vanligt odjur. Vad tror du?"

"Om du tror på allt det där, Wolfgang, om att människan enbart består av kropp och bara är natur, vad är då livet?" frågade Manuel som kom med deras vin.

"Vad menar du?"

"Om allt kommer av luft, vätska och sten, som är döda ting, hur menar du då att dessa döda ting får liv?"

"Hur vet du att luft är dött? Vinden är inte död. Bergsskred är heller inte döda företeelser, trots att de består av sten; och vätska, som ju alltid rör på sig, är i högsta grad levande. Efter nötande av vind och regn sätts bergsskred i gång av sig själva. Varför skulle inte även livet på samma sätt en gång för länge sedan till följd av yttre skeenden ha kunnat börja av sig självt?"

"Men hur sattes den första rörelsen i universum i gång? Någon rörelse måste ha varit den första, och frågan är: vem utförde den?"

"Den sattes i gång av sig själv. Den kan inte ha börjat på något annat sätt. Allt är slump, tur och överensstämmande förhållanden och faktorer. Allt händer, handlar och rör på sig enbart genom sig självt, liksom allt vad jag gör jag enbart gör genom mig själv. Ingen utom jag har något inflytande över mig. Ingen kan styra mina händer, min vilja eller mina tankar utom jag själv. På samma sätt är det med allt individuellt i naturen och universum. Allt sker av sig självt."

Manuel teg och avlägsnade sig. Han visste att han i alla fall hade rätt i sin religiösa övertygelse. Wolfgang anade gubbens oövertygliga envishet och såg efter honom med ett sarkastiskt leende. Han sade till Heinz:

"Jag hatar mänskorna i denna värld och särskilt tyskarna, Heinz. Jag hatar dem gränslöst. Deras självgodhet och inskränkthet äcklar mig till ursinne. Jag skulle vilja lägga varenda en av dem på sträckbänken och tänja ihjäl dem en efter en. Jag skulle vilja hålla kokande bly i varenda germansk mun bara för att visa dem att jag är herre över dem. Jag är bättre än någon av dem, och de är alla värdelösa mot mig. Tyskland är en galen hönsgård i vilken varje höna och nyfödd kyckling borde nackas, och jag är övertygad om att någon förr eller senare kommer att göra det. Hela mänskligheten är ju bara till för att förr eller senare utrotas, och Tyskland är ju det rike som frambringar sådana som jag. Tyskland är ju som gjort direkt för slaktbänken, där det ligger mitt i Europa i vägen för alla krig och i vägen för alla maktfullgoda ambitiösa krafter som jag."

Manuel tänkte för sig själv: "Men lyckligtvis frambringar det även sådana som den unge Wilhelm," men han sade det inte högt.

"Manuel! Två bägare till!"

"Kommer!"

"Betrakta mig, Heinz. Är jag inte en gud? Se på mitt mod, min styrka, min duglighet, min begåvning, min intelligens, min överlägsna kraft, min skönhet och min outtömliga energi. Är jag inte mycket mera värd än den gud som världen tror att regerar världen? Vem här i landet kan skjuta prick bättre än jag? Vem har älskat fler kvinnor och är mer kompetent i sängen? Vem är skickligare som jägare? Kan det väl finnas någon människa som är mera duglig än jag? Kan det finnas någon annan i världen som är bättre lämpad till att regera den än jag? Jag är överlägsen i allt, jag överglänsar och överträffar allt och alla i allt. Jag är oemotståndlig för alla och i synnerhet för alla kvinnor. Ingen är som jag på hela jorden. Är det inte då en skam, Heinz, att jag ska behöva sitta här och slösa bort mitt liv i en bortglömd avkrok, i en okänd håla, i en förbannad grav av världen? Är det inte förfärligt att jag ska behöva tillbringa mitt liv med att vakta får, klippa dem, mata dem, tukta dem och föra dem i bet? Ty inte är ju mänskorna här annat än dumma mjäkiga fårskallar, som inte vet vad det är att vara en riktig människa. Är det inte den värsta av lotter för en örn att aldrig få bruka sina vingar, för en val att aldrig få simma, för en hjort att aldrig få springa, för en häst att aldrig få galoppa, för en stenbock att aldrig få skutta bland klippor och berg, och för en riktig människa att aldrig få leva? Är inte den så kallade civilisationen ett helvete, som dömer enskilda individer till sådana livslånga höjder av leda? Är inte hela världen en förbannad stinkande ormgrop, som man inte kan annat än hata, när den på sådant vis genom snäva lagar och förbud fjättrar ens vingar och håller en nere? Jag förbannar världen, Heinz, ty jag kan ej nå den. Jag skulle vilja bli kurfurste, jag skulle vilja dra ut i fält och förena Tyskland, jag skulle vilja dränka alla tyranniska civiliserade människor i blod, och jag skulle vilja slåss mot ryssar, italienare, fransmän, polacker och ungrare, tjecker och slaver och besegra dem alla. Ja, vad skulle jag annat kunna än besegra sådana godtrogna höns, så gudomlig som jag är? Tysklands kejsare skulle jag bli, jag skulle slå ut hela huset Habsburg och grunda en mycket bättre dynasti själv, Frankrike och Italien skulle jag erövra, Baltikum och Balkan skulle jag kolonisera och civilisera, och världen skulle jag ena och skänka fred, enhet, harmoni, välfärd och glädje. Jag skulle bli romersk kejsare, alla folks härskare, världens frälsare och ett ljus för alla kommande tider, ett ljus frambrutet ur den mörkaste av alla tider, ett ljus för

starkt för att någonsin kunna slockna, ja, ett ljus för all evighet. Till sådant skulle jag duga. Mina män dyrkar mig ju redan, bönderna älskar mig trots min grymhet eller tack vare den, för alla världens mänskliga djur är jag som en boren ledare, och till och med min bror, som jag föraktar mer än alla andra kräk, säger ju att han älskar mig för min duglighets skull. Jag skulle kunna göra världshistoria, och så sitter jag här i en gammal håla i ett dike av världen dömd till ett liv av tristess, dömd till fångenskap, slaveri, leda och lättja, dömd till att leva den sortens liv som jag hatar mest, dömd till att försmäkta bland likgiltiga sömniga förslöade träbockar som inte fattar någonting, och dömd till att aldrig någonsin få ett lillfinger med i den levande världen, i den dynamiska storpolitiken. Säg, är det rättvist? Är det rättvist att man inte ska få göra vad man vill, och att jag, som är den bästa av alla, ska få göra minst vad jag vill av alla? Är det rättvist att världens klokaste och dugligaste man ska få sitta här insnöad i en avlägsen vildmark och bara vakta fårskallar?"

Heinz var berusad och mumlade: "Du är måhända en djävul, men djävlar gör bara gott här i världen."

"Du är full och lika slapp och trög och underutvecklad som alla andra."

"Nej då, jag är inte alls full," sludrade Heinz. "Säg mig, om du var kejsare av Tyskland, vilket rike skulle du då först vilja erövra? Vad skulle du göra som kejsare?"

"Härliga tanke! Först och främst skulle jag helt och hållet överge Italien söder om Rubicon och lämna det evigt döende landet i fred. Det är en fallen makt, som aldrig kommer att uppstå igen, och det vållar endast vem som än äger det bekymmer. Ingen kommer någonsin igen att kunna glädjas över titeln 'konung av Rom', och därför avstår jag frivilligt ifrån den. Men det är många länder som jag skulle erövra. Först och främst skulle jag rycka ut mot öster och erövra allt land söder om Finska Viken, väster om Dnjepr och norr om Donau. Norra Italien skulle jag sedan lägga under mig och hela Frankrike och Nederländerna. Det vore ett starkt och praktiskt rike! Men du är visst full, Heinz! Kom så går vi ut och svalkar oss! Du behöver ett dopp i floden efter dina femton buteljer."

Och Wolfgang hjälpte ut Heinz och slängde honom i floden. Därav blev Heinz betydligt nyktrare, och de fortsatte att samtala medan de gick hemåt längs med floden.

"Heinz, säg mig vad du egentligen tycker om min broder."

"Jag tänker det samma som du om honom."

"Och vad tror du att jag tänker om honom?"

"Att han är en vek och svagsint föraktlig idiot, som aldrig kommer att vara någon till nytta eller glädje."

"Och därmed är allt sagt om honom?"

"Ja, det är det väl."

"Nej, det är det inte, Heinz. Det finns mycket mera att säga. Jag tänker mycket mera om min broder än så. Jag har många tankar om min bror, och du har bara uttryckt en."

"Är inte de andra ganska lika då?"

"Det underliga är, Heinz, att de faktiskt inte är det. Mina tankar om min stackars veke broder varierar lika mycket som himmelens väder och färger. Kort sagt så är jag egentligen inte på det klara med vad jag ska tänka om honom."

Heinz var en aning alarmerad. "Men du vill väl ändå bli av med honom?"

"Ja och nej, Heinz. Sanningen att säga så vet jag inte alltid. Den verkliga sanningen om förhållandet mellan mig och min bror har alltid varit dold för mig. Jag känner honom egentligen lika litet som jag känner mig själv, och var vi egentligen står i förhållande till varandra och till världen är jag egentligen rädd för att en dag få reda på."

Heinz rapade.

"Ge dig iväg, Heinz! Kom tillbaka till slottet i kväll när du har lugnat ner dig. Jag vill inte se dig mera idag. Försvinn!"

Och Heinz lommade iväg. Wolfgang stod ensam vid floden. Det var grått och blåsigt februariväder.

"Och därför, min bror, hatar jag dig, för att jag inte kan förstå vad som egentligen är mellan oss två. Endast du kan förstå det, och därför hatar jag dig bittert och oförsonligt tills en av oss eller vi båda dör. Jag är din bittraste fiende, därför att det är någonting hos dig som övergår mitt förstånd och som jag avundas dig intill kokpunkten av vrede och ursinne. Ja, jag hatar dig, Wilhelm, och mitt hat kommer att tillta för varje dag och för varje timme tills en dag någonting kommer att hända. Och mitt besinningslösa grundlösa hat för dig, min broder, är i stånd till att driva mig till vad som helst. Det finns ingenting som jag inte med gott samvete skulle kunna tillintetgöra och mörda för evigt bara av avundets hat till dig. Ty jag kan inte tåla att du förstår vårt förhållande utan att jag förstår det, att du förstår mig utan att jag kan förstå dig, att någonting kan övergå mitt förstånd, och att det ska vara min egen yngre broder.

Men varför lever jag när jag för min omgivning inte kan vara annat än en plåga, en börda och en tyrann? Varför har en så ond människa som jag fått födas i världen? Jag är ju helt allena med min ondska. Det är kanske det som gör mig så ond, att jag är så ensam. Kanske mänsklig ensamhet och isolering måste frambringa det värsta hos människan och enbart kunna odla ondska. Ingen människa delar min ondska utom Heinz, som är den mest avskyvärda av alla människor och till och med en värre usling än min broder. Två människor känner mig och står mig nära här i livet: min bror och Heinz, och den ena hatar jag värre än den andra. Jag hatar inte hela världen så gränslöst som jag kan hata dem. Wolfgang, ditt namn är Hat. Du har ingenting själsligt i kroppen utom ett evinnerligt outsläckligt och fanatiskt hat, som flammar högst mot dem som skyr dig minst, och som bränner dem mest som försöker göra dig mest gott. Näst efter Wilhelm och Heinz hatar jag Johann mest och därefter min sterile levande döde fader. Jag förutspår att de alla fyra kommer att falla för mitt svärd, som är instrumentet för min outsläckliga blodtörst och heliga grymhet. Grant lågar du, klinga, men ännu grannare när du är uppklädd i blodets varma våta läckra skrud!

Vem är du egentligen, Wolfgang? Har du någon själ? Jag vet vem du är. Du har endast ett som du kan sätta fingret på och utpeka såsom dig själv, ditt jag och din personlighet, och det är hatet och framför allt hatet till din ende äkte broder.

Men inte ens mitt hat, som är min styrka, kan jag lita på. Inte ens mitt hat är stabilt. Ty hur många gånger har jag inte slagits av det ofta uppenbarade faktum, att min bror är ett helgon, som det är ologiskt och onaturligt att hata? Men när sådana tvivel på mitt kall uppdyker bekämpar jag dem. Mitt kall är att hata, och min mission i livet är att sprida detta heliga hat. Hatet är en ljuvlig fix idé hos mig, som jag aldrig kommer att överge, och som jag alltid kommer att leva för; ty endast genom mitt hat är jag bättre än alla andra. Hatet är det enda som driver mig.

Men varför kan jag aldrig besluta mig för att skaffa honom ur vägen? Varför uppskjuter jag vad jag måste göra? Han måste dö, och ju förr, desto bättre, ty så länge han lever är han en varnagel, en sjuk inflammerad liktorn och varböld och en blodsugande demoraliserande depressiv parasit på världen. Men jag fortsätter nesligt med att skona honom.

Han säger att han älskar mig. Hela livet igenom har jag hört honom besvara mina hugg och slag och tortyrmetoder med att framhäva att han älskar mig. Vad vill han vinna med det? Vad menar han? Han älskar mig. Än sen då? Det enda resultatet därav är att han gör sig själv än mera vidrig, omanlig och föraktlig än vad han redan är från begynnelsen. Hur ofta har jag inte skrikit detta till honom och medvetet rivit upp hans hjärta och hjärna med att återgälda hans *kärlek* med hat? Då har han blivit ledsen och sagt att jag inte förstår honom. Om han blott ej ständigt påminde mig därom! Att han har något som jag inte förstår är källan till mitt livs största ursinne! Ack, hur länge ska mina självbehärskningsumbäranden för hans skull behöva fortsätta? När ska jag äntligen gå med på att unna mig lyckan att få avrätta honom? Det är ingens fel att jag

hatar honom utom hans eget. Det är hans kärlek till mig som har utlöst mitt hat till honom. Således är det från honom själv som det onda kommer, ty om han inte älskade mig, så skulle jag inte hata honom, den galningen! Åt helvete med min bror! Det är vad jag har sagt i hela mitt liv och vad jag alltid kommer att säga, tills han äntligen beger sig dit. Och han är i sanning förtjänt av helvetet. Han stör ju allas rytm med sin personlighet, han är en börda för oss alla, han har för vad han är gjort sig hatad av alla, och förrän han dör blir det ingen frid för mig eller för allt folk på denna jord. Med sin blotta personlighet utgör han en ständig outhärdlig förebråelse för alla med sin blotta närvaro. Och åt helvete även med alla hans gelikar! Må Jakob Schubert följa honom i graven, den äcklige snobben, som vågade tala till Wilhelm som till en människa! Wilhelm är ingen människa. Han är ett kräk. Åt helvete med alla fega svaga kräk, som bara är i vägen för alla som duger något till och kan utföra något! Åt helvete med allt och alla, så att jag äntligen kan få frid! Jag har inga medmänniskor. Jag har bara fiender. Varje människa är min fiende. Min enda vän är makten, makten över mänskligheten, makten över världen, makten över all prakt och ståt och alla rikedomar och resurser. Makt är livets enda glädje. Att få rycka i snöret så att den sprattelgubbe som kallas världen gör lustiga rörelser är den enda lycksalighet som finns. Ja, makten är min vän. Till makten friar jag. Makten tycker jag om och trivs jag med, ty endast medelst makt kan jag till fullo uttrycka mitt omåttliga hat för allt och alla som ingår i det mänskliga onaturliga samhället.

Ja, moln, skym undan solen! Sänk världen i mörker och i grå tryckande beklämmande skräckstämning! Kuva världen och tvinga den till att lämna all trygghet och glädje! Piska den åter till det enda sanna naturliga primitiva grå trista och jämmerliga urtidslevnadstillståndet! Mänskor ska bo i hyddor, kojor och usla ruckel och inte i välbonade tätväggade hus! De goda husen och slotten och borgarna, där folket försmäktar i källarhålornas kedjor, är till för de dugliga och hänsynslösa herrarna. Jag hatar allt som har med ljuset att göra. Mörkret är hatets färg. Det passar mig bättre. Solen är livets mest irriterande element. Jag hatar ljuset och ser på det med samma förakt, hån, vrede och avsky som jag alltid betraktar min bror med. Regn, dränk och översvämma alla strand- och kustbyar och hamnstäder! Snöstormar och havsorkaner, begräv oceanernas vandrare i er sälla yra! Jag älskar oväder. Jag får ont i ögonen av solsken.

Åt helvete med alla skrupler! Vad är hänsyn? Någonting som man lamslår sig själv med. Varför ska vi stora starka dugliga världsbesittare och gudar visa någon hänsyn mot alla de kryp och kräk och oduglingar som omger oss? Nej, roligt måste man få ha, och nöjenas nöje är att fritt och godtyckligt få bruka oinskränkt makt. Fritt självständigt hänsynslöst envælde är det enda roliga i livet. Allt annat är mördande tråkigt. Åt skogen med all skenhelig lyxig kristendom och allt kristet fruntimmersgny! Ingen ska någonsin få belägga min själ med kvinnliga skruplers fjättrar!

Om man ändå vore nordisk viking! Att få resa ut och erövra hela världen, slå ihjäl varenda fan som sätter sig emot en och plundra fula feta smutsiga städer och bränna upp alla länder och bygder utom sina egna – det vore livet! Att alltid få göra vad man ville och aldrig bli stoppad någonstans, att få slå ihjäl och prygla och göra sig av med folk hur som helst, att fritt få bege sig vart man ville och överallt endast bli mottagen med skräck och krypande stackaraktig undergivenhet, och att ständigt få svinga sitt starka svärd och meja av stolligt folks huvuden och samla skatter och guld från alla Europas överrika och övermodiga städer – vilken sällhet och trånansvärd salighet ett dylikt leverne vore! Varför är man inte nordbo, en sådan som för fyra sekler sedan satte skräck i hela världen med sin väldiga kraft, sin oövervinnelighet, sitt skräckinjagande yttre och sina härliga magiska vapen? En härlig viking med rikt utslaget hår ner till bältet och fasaväckande drakmönstrade kläder, som den nordiska livvakten vid kejsarhovet i Konstantinopel – vad gav man inte för att få vara en sådan underbar fri naturmänniska?

Men jag lever ej i Norden. Jag lever i fel land i fel tid bland fel människor. Jag lever i Tyskland, det arma förbannade landet, som det aldrig blir någonting av. Jag lever i det land som är det mest splittrade, mest hatade, mest barbariska och mest depraverade i världen. Men världen är dock din, o förbannade Tyskland, och ingen annans. Det visade redan romartidens germaner. Du står som herre över det fruktbara landet kring Oder, Elbe, Weser och Rhen. Din flod är Donau, ditt land är Brandenburg, Bayern, Lothringen, Thüringen, Austrien, Sachsen och Mecklenburg, Pommern och Schlesien och Böhmen, Tyrolen och Hessen och Pfalz; ja, ditt land är hela världen. Världen tillhör germanerna. Flandern, Luxemburg, Brabant och Holland, Preussen, Kurland och Livland, Holstein, Schleswig och Friesland, Kärnten, Mähren och Schweiz, allt är tyskt, allt är germanskt. Nederländerna är germaner, England, Irland och Skottland är germaner liksom alla kelter, Norden är germaner och hela världen öster om Weichsel är öppen för germanerna, och Tyskland är germanernas hjärta. Prag, Wien, Strassburg, Brüssel, Lübeck, Danzig, Reval, Riga, Pressburg, Lemberg, Lublin, Stettin, Posen, Windau, Libau, Pilsen, Königsberg, Klausenburg, Marienburg och Marburg, allt tillhör germanernas folk. Sverige är blott en av det germanska folkets provinser, liksom Danmark, Norge, Island, Grönland, Finland, Vinland, Britannien, Baltikum och Ungern. Ugrierna, slaverna, finnarna, samerna, esterna och alla folk öster och väster och norr om Tyskland är germanerna ansvariga för. Och den tyska nationens heliga romerska rike, germanernas hus och hem, världens enda gedigna statsbyggnad, såsom kejsar Fredrik II Hohenstaufen uppförde och grundmurade den, kan icke falla. Om Tyskland faller tar England, Sverige, Belgien, Polen, Danmark eller någon annan provins bara vid och fortsätter ledningen. Germanerna är ett evigt folk som ej kan falla. Dem har det tillkommit att regera världen för evigt, lika sant och säkert som det är att min makt i Rhendalen med tiden kommer att bli total.

Men förbannad är min bror som icke är värd att kallas german. En skit, en hundlort, en parasit och en irriterande loppa är han. Dö borde han, så att man slipper honom. En käpp i hjulet för de livsdugliga är alla de svaga, fromma, dumma, galna och lata, och min bror är en av dem som blott förtjänar döden för att han står i vägen. Vad gör dessa lättjefulla och omänskliga kräk för att förtjäna sitt uppehälle? Ingenting. De utgör en förbannad black om foten på sina medmänniskor. De kallar sig kristna, men de tjänar ingen utom sig själva. Varför låter man sådana missfoster leva? Varför får de existera ostraffat? De gör ju bara livet surt för oss nyttiga och arbetande krafter, som hela världen beror av; och av all sin dammiga boklärdom blir de bara galnare, latare och omöjligare. Wilhelm, du är en käpp i hjulet för världen. Du är en galning som ingen begriper, som ingen tycker om och som alla hatar och föraktar. Du din kultursnobb, din inåtvända avskyvärda fula utböling, din äckliga idiot, vad är du till för? Du är ej gjord för denna världen. Du har ingen talan. Mig lyssnar människorna till. Mig förstår de. Jag är konkret för dem. Våld, kraft, hurtigt mod, vackra ord, propaganda, manlig aggressivitet, hänsynslös framåtanda, en orubblig osårbar tro på sig själv, endast sådant går hem här i världen. Du är en loppa som måste krossas av min och världens framåtmarscherande ohejdbara pansarhöl, ty du stör världen med din kritiska närvaro.

Ja, jag är de blindas, de dåraktigas, de okunnigas, de lössläpptas, de lättsinnigas, de hänsynslösas, de trolösas, de hopplösas, förfallnas och förhärdades, bångstyrigas och tjurskalligas ledare och gud. Jag är deras ende gud på jorden och bättre som sådan än satan, medan snobbar som Wilhelm är den vilda tjurskalliga mobbens röda skynke. Men för ingen är hans röda skynke mer irriterande än för mig. Jag är ordningen, makten och diktaturen. Jag har arbetarna, soldaterna, de primitiva massorna och de som tjasas av synd, ondska och övermod i min hand, och jag släpper dem aldrig, och de överger mig aldrig, ty jag är den som ger dem makten. Ja, jag äger dem, och genom dem äger jag hela världen. Genom min oemotståndliga sexualitet är jag ämnad till att förföra hela världen, medan Wilhelm är fränstötande genom sin brist på sexualitet. Därför äger jag allt utom Wilhelm, som i allt är min yttersta motsats.

Varför måste jag hata dig, Wilhelm? Varför måste jag behöva förtala, förfölja och pina dig, som om du verkligen vore ett dårhushjon? Vad tvingar mig till att behandla dig som ett djur? Icke är det förnuftet, och icke är det religionen, ty jag har ingen religion utom naturdrifterna. Varför måste jag hata dig? Varför måste hatet ha mig i sitt gränslösa våld?

Minns du vår barndom? Minns du att du en gång blev totalt apatisk och sinnesförlamad, och att du under hela det halvår, som du var paralyserad ända in i själen, måste ligga till sängs? Minns du mina eviga grymma skämt med dig? Varför lyckades jag aldrig nå syftet att få dig till att hata mig lika mycket som jag hatade dig? Varför kunde du aldrig bli som jag? Varför är din själ så motståndskraftig mot allt som icke är gott?

Det är världens bekymmer: allt gott är visserligen bräckligt och lätt att krossa, men det upphör aldrig med att göra motstånd. För varje mänsklig känsla som man dödar hos andra, för varje helgon som man mördar och för varje helig jungfru som man skändar uppstår det alltid nya. Att göra världen fullständigt ond kommer alltid att vara omöjligt, ty för varje ljus som man kväver och släcker ut tänds det ett nytt ljus någon annanstans. Dock är det alltid roligt att försöka släcka all världens ljus. Det ger en underbar berusning och ett läckert nöje att veta, att man är hatad, dyrkad, fruktad och avgudad av skräckslagna offer för ens härjningar. Att tjäna ondskan är att tjäna det mest fascinerande väsen som finns.

Min bror, varför kan du inte vara som jag? Varför står du inte på min sida, fastän du är min egen bror? Illojalitet mot mig är det enda oförlåtliga brottet i världshistorien! Tillsammans kunde vi ju lägga hela universum på sträckbänken! Vi kunde göra oss av med hela mänskligheten och fördöma alla världens människor och skicka dem alla till helvetet som de kättare, hedningar och Kristusmördare de alla utan ett enda undantag är!"

Det började regna våldsamt, och regnet piskade hans ansikte. Regnet var kallt. Kalla hårda vindar ven kring träden, men ändå blåste hans svarta hatt inte iväg. Han kanske inte ens märkte den omgivande naturens vrede. Han lät det regna en stund lika oberört som om han var ett med stormens innersta väsen, men började omsider bli våt, och då lämnade han den stormiga flodstranden och begav sig hemåt.

6. Wilhelm

Men en annan var ute i regnet som ej brydde sig om att fly undan det. Det var Wilhelm. Även han stod vid floden men på ett annat ställe. Och han lät regnet blöta ner sig och kyla ner sin svaga och skälvande lekamen så mycket det ville. Dock avtog regnet så småningom och förmildrades till ett sakta på flodens stilla vatten plingande duggregn.

"Hur kan mitt liv sluta annat än olyckligt? Jag är ju en olycklig varelse. Jag är född olycklig, och i hela mitt liv har jag ständigt blott gjorts mera olycklig av mina medmänniskor. Jag är olycklig av naturen, och alla mina medmänniskor är grymma av naturen – alla utom en, som nu har rest och lämnat mig ensam. Min ende levande vän har jag förlorat, och utan honom kan nu mitt liv inte annat än åter bli den eviga förtvivlade mörka skräckfyllda mardröm som det alltid har varit. Ingenting gott har jag att leva för utom minnena av de få korta stunder av liv och ljus som liksom blixtar ibland har upplyst den hopplösa natt som mitt liv är."

Han mindes varje konversation och varje ord av allt som han och Jakob hade talat om. Han mindes hur de en dag hade talat om böcker.

"Vet du hur många böcker det finns i världen, Jakob?"

"Nej?"

"Det finns bara en enda. Allt som någonsin har skrivits och som är läsvärt utgör en enda bok, ty alla goda böcker handlar om en och samma sak. Alla goda böcker handlar om Gud och hans folk, och alla böcker som inte gör det är inga riktiga böcker.

Och varje ny bok som utkommer är en ny kommentar till den eviga boken, en ny bearbetning, en ny omredigering, en ny variant och ett nytt kapitel till den eviga boken, som genom alla dessa ständiga nytillförskott för evigt förnyas och hålles aktuell. Vad är det Nya Testamentet om inte det Gamla Testamentet i starkt koncentrerad och förenklad form? Vad är Dantes verk om inte en sammanfattning av fem tusen års världshistoria och litteraturhistoria, och var slutar Dantes Komedi om inte där Bibeln börjar? Allt som skrivs är upprepning, omdiktning, sammanfattning och fortsättning på ett och samma tema. Det finns bara ett tema att skriva om, och det skrivs blott om ett enda tema alltid, och det temat är Gud och hans folk med allt vad det inbegriper – moral, filosofi och kärlek. Det finns inte en bok som har överlevat tidens eviga rensningsarbete som inte handlar om det stora temat Gud och hans människor."

"Men var inte till exempel Platon och Epikuros ganska originella?"

"Jo, de försökte vara annorlunda och tala om annat än om Gud och hans folk, men hur gick det för den kulturvärld som leddes av deras idéer? Jo, den gick totalt under genom Muhammeds bok om Gud och hans folk."

"Men då framhåller du en bok om Gud och hans folk som något negativt och destruktivt gentemot den ädla kulturvärld som var Platons och Epikuros."

"Kanske det, men därmed är jag realist. Vad Muhammed gjorde med sin bok var att gå tillbaka till grunden för Gud och hans folk, som världen genom sofistiska hårklyverier hade förlorat."

"Men Platon och Epikuros är inte själva döda. Så stora andar kan inte dö."

"De sover. Nåväl, vem skall väcka dem ur deras slummer? Världen vill det inte."

"Jag vet en som kan väcka dem."

"Vad heter han?"

"Det är du, Wilhelm."

"Men jag är dödfödd."

"Nej, du är genom din filosofi lika evig som de."

Och ett annat samtal sjöng åter ljuvt i hans kristallklara minne:

"Tror du att det finns något land eller folk i världen, Jakob, där ingen människa kan göra något orätt? Tror du att det kan finnas någon fullkomligt god nation i världen?"

"Jag kan bara tänka mig ett."

"Och det är?"

"Det folk som du kommer från, Wilhelm. Du brås nog mera på din mor än på din far, och din mor kom visst norrifrån."

"Således skulle folket i Norden vara det enda något så när fläckfria folket i världen. Tror du det, Jakob?"

"Om inte det folket vars egenskaper du har ärvt är gott, Wilhelm, så är inget folk gott."

"Ändå sade min ryske lärare en gång, att alla människor är av naturen rättänkande, precis som vattnet av naturen flyter nedför."

"Det var vackert sagt men föga överensstämmande med vår mörka verklighet. Snarare flyter vattnet liksom alla människor utför."

"Och tyvärr har Jakob rätt," tänkte Wilhelm när han vandrade i det gråa stilla kalla regnet. "Intet folk är gott. Där många finns är ingen god. Endast individen är god. Endast den enskilde och ensamme, den ensidige och den envise kan umgås med Gud och bli god. Allt umgänge för nöjes skull, all gruppmentalitet, allt kollektivt, alla strävanden efter utjämning, alla försök till jämlikhet och alla ansträngningar för att bortse från den enskilde och den ensamme individen är av ondo. Allt som uppmuntrar individen är gott, och allt som förnekar individens rätt till frihet är ont. Ty den mest

individualistiska av alla individer, den mest envisa, ensamma och enskilda individen av alla är Gud själv.

Men villkoret för oss enskilda goda individers existens är ansvar. Vi måste i vår egenskap av goda särskilda individer ta ansvar för alla livets oegentligheter med att visa tolerans. Vi är skyldiga alla människor tolerans och i särskilt hög grad de onda. Vi måste tolerera de onda för att ej bli onda själva, vi måste uthärda världens orättvisor för att ej bli medskyldiga i dem, vi måste utan urskiljning och utan diskriminering älska allt och alla, onda och goda och lögn och sanning, för att aldrig själva göra oss skyldiga till brottsligt hat mot någon eller något. Jag måste tolerera och älska Wolfgang och allt vad han går för intill slutet, på det att jag aldrig må bli skyldig till något ont gentemot honom, hur mycket ont han än må göra sig skyldig till gentemot mig. Ja, detta liv, Wilhelm, är en toleransens tragedi, ty Wolfgang, som är intoleransen, tar livet av dig, Wilhelm, som är toleransen i all sin bräckliga dödsdömda föraktliga stackars svaghet."

I hela sin ungdom och barndom hade han endast haft två vänner före Jakob. Den första hade omkommit under ohyggliga omständigheter, och hans namn hade varit Otto Waldmeister, ty han hade varit ende sonen till Wilhelms fars trogne skogvaktare Johannes Waldmeister, som hade varit änklings sedan länge och som efter ende sonens död hade begivit sig ur landet och gått i kloster i Österrike. Wilhelms andre vän hade inte varit en människa utan en hund. Hans far hade givit honom den efter vännen Ottos död, och hunden hade hetat Nikolas. Wilhelm mottog den som valp, och under tre år förblev de oskiljaktiga vänner.

Nikolas lärde sig tidigt att dyrka sin husse. Hans husse var aldrig ovänlig eller grym som andra människor, utan han var alltid motsatsen, vänlig och kärleksfull. Som barn lekte de ständigt med varandra. De tumlade om i gräset, husse kastade käppar åt honom som han hämtade, och de badade och simmade i floden tillsammans och lekte, plaskade och brottades även där. Husse tog honom med på ändlösa romantiska vandringar. Ofta kunde de i timmar sitta tillsammans högt uppe på en bergstopp och njuta av det grönskande vidsträckta landskapets anblick. Då brukade husse alltid hålla om honom, och sålunda frös de inte hur kallt det än blåste. Vid sådana tillfällen brukade husse även hålla långa samtal med honom, som han visserligen inte förstod men som värmdes honom ännu mera.

Nikolas älskade sin husse. Han insåg att han var en man som man måste vakta, skydda, sörja för, vårda och följa i vått och torrt. Han följde honom som en skugga, men det var bara han själv som visste att han i själva verket var husses skyddsängel.

När husse saknades kunde han bli vild av oro. Han kunde springa flera mil i sträck i ängslig sökan efter honom. När husse en gång for bort blev tillvaron därför olidlig. Om inte husse lyckligt hade kommit tillbaka hem igen efter en frånvaro på bara två dagar hade han förlorat sig själv.

Endast en gång övergav Nikolas sin husse. Det var när han lärde känna Käthi. Käthi var en ung vacker tik. När Nikolas för första gången träffade henne fann han att här var något nytt, lockande och oemotståndligt intressant, som han måste gå till botten med. Och han följde tiken och var borta från slottet i flera dagar under vilka husse ängsligt sökte efter honom och oroade sig för honom.

Men efter två dagar, då han hade lärt känna tiken så ingående att deras förbindelse började bli ytlig, mindes han plötsligt husses röst, hans väsen och hans gestalt, som icke fick överges eller svikas. Och i väldiga språng övergav den guldgula jätteschäfern sitt äktenskap och återvände till sitt livs kall. Och återföreningen mellan de två vännerna blev en fröjd och en skallande skrattande fest utan like. Och när Nikolas nästa gång såg Käthi skällde han ut henne och nästan angrep han henne, så att hon skrämdes långt bort därifrån.

Men furst Wolfgang och hans onda vänner var inte vänliga. Även de ville leka med den praktfulla schäfern men på deras eget sätt. Sålunda hällde de en dag i Nikolas vattenkopp litet sprit. De fortsatte dag efter dag att hålla mera och mera. Nikolas

märkte att vattnet hade blivit starkare och att han hade blivit svagare, och han skämdes när han en dag inte längre kunde gå riktigt. Han vacklade, raglade, stapplade och kunde inte springa. Det var de onda mänskorna som hade förstört honom. Så mycket visste han. Han kände sig avklädd, naken, förödmjukad och skamsen när han vacklade fram inför sin husse, och han förbannade de människor som skrattade åt hans tillstånd.

Men de onda tröttnade på den leken och hittade i stället på nya som var grymmare. Runt ett läckert köttstycke lade de råttfällor, så att, när Nikolas positivt överraskad skulle hugga in på det, ett tjugotal kniptänger högg tag om hans tår, så att han ylande och skriande sprang därifrån till sin husse. Husse avlägsnade råttfällorna försiktigt och milt, men Nikolas förstod hur bedrövad husse var över att han förföljdes. Även den gången skämdes Nikolas ända in i mörket över att han hade råkat illa ut.

Nikolas slickade aldrig sin husse i ansiktet. Därtill älskade han sin husse för högt. Han visste att människor tyckte att detta hundsätt var obehagligt. Därför besparade han sin husse denna plåga och hade i stället tusen andra sätt att bevisa sin tillgivenhet på. Sålunda ville han aldrig sova någon annanstans än närmast husses säng, och han lät aldrig någon annan tvätta honom eller vårda honom än husse. Dessutom väckte han alltid husse på morgonen just den rätta tiden med att yla sin älsklingsång.

Han lärde sig att undvika de onda människornas fällor och äta och dricka försiktigt. Han lärde sig inse att hans mat eller dryck kunde vara förgiftad, att det kunde ligga en rävsax vid hans utgång och att det endast var tryggt och säkert att uträtta sina behov där ingen kunde se honom. Men hos sin husse var han alltid trygg, vilka faror som än hotade. Men furst Wolfgang ämnade inte sluta leken förrän han hade fått allt ut av den som han kunde få.

En dag när han hade badat och simmat med sin husse nere vid floden hade husse sagt till honom att springa före upp till slottet, Det var helt normalt, och Nikolas lydde. Hans husse skulle komma ridande efteråt. Men Wilhelm hade inte förutsett vad som skulle komma att hända.

Wolfgang red just då hem från byn, uttråkad och irriterad. Så fick han se den granna hunden komma springande i samma riktning som han. När hunden fick syn på den onda människan stannade han. Wolfgang tänkte: "Där är den förbannade hunden som inte vill veta av mig. Nu ska jag leka med honom på allvar." Och han vände hästen i riktning mot hunden, tog fram pilbåge och pil och sköt mot hunden. Nikolas hörde pilen vira ovanför sitt huvud, insåg faran, vände och flydde. Men Wolfgang på hästen var snabbare.

Nikolas var listig och sprang in i skogen. Då tog Wolfgang sitt jägarhorn och kallade därmed sina vänner till jakt. Och när Nikolas kom ut ur skogen hörde han inte längre en förföljare bakom sig utan många förföljare omkring sig. Han hade nu bara en tanke i sinnet: att återuppsöka sin husse. "Husse! Husse! Husse!" tänkte han. "Nu kan jag inte längre hjälpa dig, utan nu är det din tur att hjälpa mig!"

Han sprang som en gepard längs med stranden medan ryttarna kom allt närmare. Pilar ven i luften överallt omkring honom. Varifrån hade alla ryttarna så plötsligt kommit? Just idag hade de alla råkat vara alldeles i närheten då Wolfgang kallade.

Nu fick han syn på husse. Han höll just på med att bestiga hästen. Just då kände han en brännande smärta i bakre lårbenet, och han kunde inte längre springa. Han snubblade och föll, och i nästa ögonblick genomborrades han av ett tjugotal pilar, som sankt Sebastian.

Ryttarna flockades omkring hunden, och när de hade försäkrat sig om att den var alldeles död skingrades de och försvann lika snabbt som de hade kommit. En enda man kom ensam fram efter de övriga och stannade hos sin vän. Det var Wilhelm, som efter att förgäves ha försökt ruska liv i Nikolas och en sista gång kysst och omfamnat honom begravde honom där på platsen var han hade dött. Därefter hade Wilhelm fallit ner medvetlös och förblivit allvarligt sjuk i ett halvår.

Detta hade hänt för nio år sedan. Varje gång som minnet av den blodiga älskade hundkroppen återkom med förödande skräck i hans sinne kvaldes han nästan till vansinne av förtvivlan.

"O värld, jag borde hata dig, men jag kan det inte. Jag borde förbanna allt ont och alla onda människor, men jag kan det ej. Jag kan inte vara fanatisk, principfast och framhärdande i min egen rätt. Jag är den som ger efter vad man än begär av mig, ty jag kan inte hata. Jag kan endast älska, och det är mitt fel, min olycka och mitt fördärv.

Vad är jag för den onda värld som jag inte kan förbanna och avsky så som jag borde? För de onda som jag älskar är jag en feg idiot och en driftkucku, som alla hånar, föraktar och avskyr. Ingen normal människa älskar mig eller tycker om mig. Den enda som antagligen någonsin har gjort det var min mor, som dog när jag föddes, och min födsel vållade hennes död. För världen är jag ett odugligt kräk och en nolla, som mina medmänniskor helst vill slippa. De anser att jag är en parasit som ligger dem till last. De vill inte veta av mig. De avskyr mig och hatar mig, därför att de egentligen inte förstår mig. De känner mig inte och vägrar att lära känna mig, emedan de är nöjda med att ha mig såsom hackkyckling. De behöver någon att avreagera sig på, att tömma sin ondska över och håna, förtrycka och tala illa om. De behöver en syndabock och en måltavla för all sin omänsklighet, grymhet och råhet. Det är vad jag är för världen: en avskyvård nolla.

Vad är jag då för mig själv? Jag är en ständigt hungrig, sökande och trängande själ. Jag trånar ständigt efter vidare vyer och arbetar oupphörligt på att göra mitt fängelses enda lilla glugg större. Böcker är min kärlek, kunskap är min passion, och en ständigt större inveckling är min strävan. Därför hatar de mig som tror på utveckling. Det förflutna intresserar mig mera än nuet, gamla skrifter läser jag hellre än aktuella, och vad som sker i dagens Italien och särskilt i Dantes Florens är mig oändligt mycket mera fascinerande än vad som sker här i vårt tyska kejsarrike, världens största och mäktigaste stat. Jag läser hellre Aiskhylos och Cicero än våra dagars populära sensualister, Herodotos och Homeros är mig kärare än våra aktuella dagskrönikor, och jag finner mera nöje i att utgrunda naturens mysterier än i att umgås med elaka människor, som bara begär det otillständiga av mig och varandra. Jag tycker bättre om dygd än om lössläpphet, mer om ödmjukhet än om storhet och långt mer om frid, jungfrulighet och tystnad än om oro, ytligt sällskap och mänskligt kallprat. Jag tycker bättre om att skriva och läsa än om att prata. Gud är mig kärare än människan. Medlidande med människor som har det svårt och lidandet över huvud taget är mig kärare än högmod, stolthet, ambition, ära och framgång. Jag är hellre obemärkt än något bemärkt, ty den som är något bemärkt är fast förankrad vid tillvaron, medan den obemärkte kan hålla sig flytande ovanför den. Samtidigt känner jag så innerligt för varje människa. Vad är brott? Vad är synd? Ingenting som gör en människa mindre älskvärd. O människor, varför skall ni bränna mig så när jag blott älskar er? Endast onda minnen har jag av ert sällskap, och endast onda är mina erfarenheter av er. Jag fruktar människorna mera än Gud, ty Gud är god, men människan är ond. Jag fruktar mitt hem och min faders slott, där allt är så unket och instängt och mörkt. Jag fruktar alla våra tjänare, som antingen pekar finger åt mig och viskar sinsemellan om mig eller undviker mig. Jag fruktar allt mänskligt, och därför flyr jag det, men förgäves.

Mitt hjärta är fullt av oro och blodet bultar i mina ådror. Min själ är förstörd av oro. Jakob, kommer jag någonsin att få se dig igen? Kommer du, såsom den människa du är, att försumma att komma tillbaka? Bland hundra människor fann jag kontakt endast med en. En av tusen blev min vän. För alla andra människor är jag hopplöst en främling, som ej känner sig hemmastadd i denna världen. Om vi båda är främlingar för samma värld – vad gör oss då till främlingar för varandra? Mor, om du ändå levde! Varför måste jag ha varit den som blev döden för dig, den enda som jag älskat, den enda som kunde ha älskat mig? En människa klarar sig inte ensam. Ingenting är mera outhärdligt än att behöva vara fri. Människan klarar sig inte i frihet, ty hon har inga

vingar att flyga med. Livets frihet är en börda som ingen kan bära, om han ej delar den med en vän eller hustru. Ingen kan klara sig här i livet utan sin nästas kryckor. Om bara inte minnena plågade mig så svårt! Om ändå inte erfarenheten så hopplöst hade avskärmat mig från mänskligheten så tidigt och så bryskt!

Jag inbillar mig att min mor skulle ha varit det fastland som skulle ha förenat mig, Wolfgang och far i kärlek, om hon hade levat. Jag inbillar mig det, och jag vet att det är inbillning, ty jag vet, att om mor verkligen hade levat hade hon blott varit en lika olycklig människa som jag, Wolfgang och far och alla andra: ett ensamt hopplöst lösryckt drivande isflak, som ständigt flyter allt längre och längre bort från sina medmänniskor, de andra isflaken, och som ständigt krymper och blir mindre och mindre, tills det dör och blir ett med oceanens bittra vattenmassor, som omflyter hela världen, och som är döden."

Wilhelm var vid det här laget totalt genomsur och började äntligen gå hemåt, motvilligt men nödtvunget. Wolfgang råkade se honom där han kom gående drypande upp för slutningen, och Wolfgang tänkte genast:

"Men se där! Är det inte min broder i egen låg person som kommer där som ett annat spöke? Hur ska jag malträtera honom nu?"

Han gled in i skuggorna och gömde sig tills Wilhelm var honom så nära som möjligt. Då dök Wolfgang som en demon fram och sade:

"Välkommen hem till helvetet, broder! Hur mår göken i ditt huvud idag? Har du ännu en gång kommit för att behaga oss här genom din ytterst inspirerande närvaro?"

Wilhelm ryckte till av skrämsel och överraskning. Hans blå ögon irrade och stirrade vilt, och åsynen av Wolfgangs hånleende lugnade inte hans förskräckelse. Dock syntes han fatta sig. Han svarade inte ett ord på Wolfgangs tilltal, hans huvud sjönk ner mellan axlarna, och han vände sig bort och stapplade undan från sin broders skoningslösa skugga. Men under hela vägen till sin tornkammare förföljdes han av sin broders hårda mörkt skallande och ekande råa hänskratt.

7. Jeanette

Och dagarna gick, och för Wilhelm var varje dag som natt blott en olidlig mardröm utan slut, ty han var ensam. Men en dag såg han nere vid floden en pråm ligga förankrad vid stranden som inte hade legat där förut. Han gick ner för att få veta något om den. Den tycktes för tillfället vara övergiven. Dock var det en felfri och synnerligen användbar pråm. Han ropade: "Ohoj! Är det någon ombord?" Men han fick inget svar. Likväl misstänkte han att där var något. Han gick ombord. Han ropade in i båtens inre: "Är det någon där?" Men han fick fortfarande inte något svar. Men någon var där inne, ty när han satt alldeles stilla och lyssnade och höll andan så kunde han tydligt höra att någon andades där inne. Tydliga nästan ohörbara spända nervösa skrämde andetag kom från någon som gömde sig längst där inne i mörkret. Wilhelm undrade vad han skulle göra. Så frågade han vänligt: "Vem är där inne?"

Den som satt gömd längst inne i pråmens dunkel undrade: "Skall jag svara? Men tänk om han är farlig? Tänk om han är en av dem som släpade bort min far? Men han verkar inte att vara ovänlig av sig."

Wilhelm sade: "Var inte rädd för mig. Kom ut i ljuset om ni är en oskyldig människa."

Då svarade rösten av en ung kvinna inifrån mörkret: "Lovar ni att inte göra mig illa?"

"Det lovar jag."

"Är det ingen annan där?"

"Jag är ensam."

Då nalkades flickan utgången, men hon kom inte ut. Hon kom bara så långt fram att Wilhelm kunde se henne. Hon var en mörk vacker flicka, anspråkslöst klädd som en bondtös från söder om Strasbourg, med långt vackert mörkt gnistrande hår.

"Jag heter Jeanette," sade hon. "Jag och min far kommer från Strassburg."

"Var är din far?"

"De förde honom till borgen där uppe. De stannade oss mitt på floden, och när min far inte kunde betala den skatt som de krävde av honom tvingade de honom in hit till stranden. De släpade bort honom med våld. Lyckligtvis var jag under däck då det hände. Redan när de nalkades oss på floden bad far mig att hålla mig under däck och gömma mig längst in i mörkret, och jag har hållit mig gömd sedan dess. Ingen har funnit mig ännu. De sökte i pråmen, men de kände den inte så väl som jag. De lämnade en vakt på stranden att vakta pråmen, men han har tydligen gett sig iväg. Ni lovar väl att inte berätta för någon att jag finns till?"

"Det lovar jag. Men vilka var det som förde bort er far?"

"Det var den baronens folk som härskar där uppe i borgen. En ung svartklädd riddare var deras anförare."

"Det var min bror," sade Wilhelm nästan för sig själv, men Jeanette hörde det. Hon frågade genast förskräckt: "Hör ni också till baronens folk?"

"Jag är baronens son, och den svarte var min broder Wolfgang. Själv heter jag Wilhelm. Jag ska försöka befria er far åt er. Jag ska be om nåd för honom." Flickan sken upp. "Fortsätt med att hålla er gömd här. Jag ska försöka komma tillbaka innan skymningen faller. Adjö så länge."

Flickan svarade inte, ty hon var för hänryckt av glädje och hopp för att kunna svara. Dock hälsade hon adjö och önskade Wilhelm lycka till, tafatt och vagt med handen. Wilhelm skyndade blygt i land för att så snabbt som möjligt uträtta vad han hade lovat.

Han skyndade upp till slottet. Det var mulet denna dag, men det var ej alltför fuktigt. Medan han skyndade upp tänkte han:

"Jag får inte hata min broder. Jag får inte tänka en ond tanke om honom, ty allt vad han gör är rätt. Han handlar blott till allas bästa och fromma. Han vill att alla skall få det bra, och det är målet för allt vad han gör. Vad han än gör så vill han allas bästa. Det får jag inte glömma. Vad han än gör så handlar han rätt ur sin egen praktiska synpunkt, hur orätt det än tycks vara ur teoretisk synpunkt. Men praktiken är lag medan teorin blott är teori. Därför har ingen någon rätt att kritisera min broder vad han än gör."

Han kom upp till slottet. Där uppe fick han snart veta att en pråmare mycket riktigt hade tillfångatagits på floden, ty han hade inte velat betala någon tull, och han hade till och med försökt göra motstånd mot överheten och försökt smita förbi och undkomma. Man hade då beslagtagit pråmen, som inte visat sig innehålla någonting av värde, och man ämnade släppa pråmaren så snart man hade förhört honom. Men den sluge gamlingen vägrade att tala. Han låtsades bara kunna tala utrikiska av ett slag som ingen på slottet förstod. Och klart var det ju att den uslingen bara förställde sig emedan han hade något att dölja. Och furst Wolfgang skulle minsann få honom till att tala. Allt detta fick Wilhelm höra på slottet. Det var tydligt att ingen kände till att den gamle hade en ung vacker dotter.

När ingen såg det smög sig Wilhelm ner i slottets stinkande inre för att söka upp den fångne pråmaren. Oändliga vindlande mörka trappor ledde ner till källarhålorna, och möss och kryp och kräk tisslade och tasslade, tassade och prasslade runt omkring honom, när han lyste sig ner med en mager fackla. Han kände alla de vidriga illaluktande oändliga drypande labyrintherna, så det var inte svårt för honom att hitta rätt. Snart var han framme vid den arme fångens cell.

"Farbror!" viskade han intensivt vid celldörrens minimala glugg medan han samtidigt med svårighet lyste in i den så gott det gick. Någon rörde sig där inne med möda, ty han var tydligen belagd med både tunga fotbojor och handbojor, som rasslade

tungt och rostigt. Åter kallade Wilhelm på fången. Denne steg upp ur sin fuktiga bädd av ruttet hö och stapplade fram till gluggen. Han plirade med ögonen och frågade:

"Vem är ni och vad vill ni?"

Wilhelm förstod mycket litet franska och kunde ännu mindre tala det, varför han svarade på tyska:

"Jag vill er väl. Er dotter har sänt mig. Har man gjort er illa?" Den gamle tycktes bli lugnad av Wilhelms ton.

"Inte ännu. Ni ser ut som en adelsman," sade den gamle nu på tyska.

"Jag är son i huset och bror till furst Wolfgang, men jag vill er bara väl. Ni tycks kunna tala tyska."

"Avslöja det inte för någon. Jag är en fattig man, och den dag de lyckas tvinga mig till att tala är min dotter förlorad, som är allt vad jag har att leva för, ty hennes mor är död, och hon är enda barnet. Skona henne! Avslöja inte min hemlighet! Att skydda henne är det enda i livet jag ännu duger till!" Den gamle föll bedjande och tårögad på knä med knäppta händer medan hans kedjor rasslade patetiskt. Wilhelm rördes därav och kände en tår i sitt öga.

"Oroa er inte," sade han. "Så länge jag lever skall ingen annan genom mig få veta att hon finns till. Men vi måste få er ut härifrån."

"Hur?"

"Wolfgang lär knappast lämna er i fred i första taget. Antagligen måste jag befria er och hjälpa er att fly. En annan möjlighet är att jag ber om nåd för er hos min far så att han släpper er. Men jag har inte talat med min far på flera år."

"Ack, släpp ut mig, släpp ut mig! Jag fruktar så för den svarte prinsen!"

"Jag har ingen nyckel nu att släppa ut er med. Men lita på mig. Jag skall skaffa den."

"Vart går ni nu?"

"Tillbaka till er dotter. Hon måste få veta att ni lever. Och i morgon skall jag göra allt för att få er utsläppta."

"Hälsa min dotter och välsigna henne från mig. Hon är ett lättfärdigt stycke. Hon var så okynnig att hon en gång rymde ur en klostertskola, men hon är en ängel lika fullt ändå. Ack, vad ni är god som tar hand om henne!"

Wilhelm skyndade sig bort. Han tänkte: "När har jag lovat att ta hand om henne? Men bjuder mig nöden att göra det så måste jag göra det." Han skyndade sig ut ur det mörka dystra slottet och ner för den branta vida plana sluttningen, som det var så underbart att springa ner för, ty föll man så slog man sig inte i dess mjuka gröna vilda gräs. Han rusade ut för den ner mot floden och prämen, lycklig och befriad i sitt hjärta, ty livet var nu ej längre tomt för honom emedan det nu fanns två människor som han kunde göra någonting för.

Men det var redan kväll, och mörkret var fullt av mardrömmar, och oväder var i görningen. Mörka tunga moln jagade fram under den kallt strålande månen, sprängda, kaotiska och sönderslitna av vinden. Flodens vågor var upprörda och vildsinta, och vattnet stod högt och var i färd med att stiga.

Wilhelm vandrade ett stycke längs stranden innan han nådde fram till prämen. Försiktigt steg han ombord och knackade vid ingången till båtens inre. Han knackade för andra gången. Jeanette kom fram söndergråten och omfamnade honom krampaktigt och sade:

"Ni lovade vara här före skymningen! Gud vare lov att ni kom tillbaka över huvud taget! Hur mår min far? Har ni träffat honom? Har ni fått veta någonting om honom?"

"Han lever."

"Tack, gode Gud!"

"Han bad mig hälsa och välsigna er. Förlåt att jag inte vågade komma tillbaka hit tidigare. Alla bevakar mig, och jag kunde inte söka upp er far förrän när det var mörkt." Han strök hennes hår och tänkte ofrivilligt: "Min Gud, vad hon är vacker!"

Snart satt de inne i pråmen i skenet av en liten talgdank, som Jeanette ägde, och talade. Wilhelm omtalade alla sina planer för hennes faders räkning. Han skulle göra allt för att få dem bägge ut på floden igen. Hon dyrkade honom för hans underbara sällsynta vänlighet och hans villighet till att hjälpa henne. En sådan godhet hade hon aldrig tidigare upplevat hos en människa – och allra minst hos en herreman. Vem som helst annars hade bara utnyttjat situationen och henne. Han stannade i mer än en timme på pråmen tills hans ögon blev så trötta att de ej längre orkade se och betrakta henne. Men när han gick därifrån var det med längtan i hjärtat efter nästa återseende.

Nästa dag talade han med morbror Johann om den fattige och oskyldige pråmaren.

"Finns det ingen möjlighet till att få den arme gamle mannen fri?"

"Nej, ty din bror insisterar på att få den gamle till att tala. Wolfgang tror att den gamle döljer något, och det är mycket möjligt att så är fallet."

"Men han har ju inget ont gjort!"

"Du vet hurdan Wolfgang är. Han tror intet gott om någon människa, och oskuld är ett begrepp som inte existerar för honom."

"Men kunde inte morbror övertala min far till att släppa den arme pråmaren? Morbror vet ju att den gamle är oskyldig och harmlös."

"Ja, det vet jag, men varför är du så intresserad av den gamle mannen?"

På den frågan kunde Wilhelm inte svara. Han bet sig i läppen och skyndade bort. Men hans bror Wolfgang, som hade hört hela samtalet, steg nu fram från bakom en pelare och sade:

"Min morbror, jag tror att Wilhelm har minst lika mycket att dölja som vår vän där nere bland tortyrredskapen."

Detta hörde inte Wilhelm, som redan var långt borta; men morbrodern ryckte till, stammade något oklart till svar och gick bort till sina göromål.

När Wilhelm nästa gång sökte upp flickan vid stranden satt hon på land. Wilhelm blev förskräckt och sade:

"Flicka, vad gör du här? Man kan ju finna dig!" Och han reste henne upp och förde henne ombord på pråmen.

Han stannade längre hos henne denna gång, ty de hade mycket att tala om. Hennes långa svarta vackra hår glänste blåsvart som en stjärnhimmel. Hennes kolbruna ögon gnistrade som diamanter. Hennes tunna, smidiga och vackra gestalt var så ung och oförstörd ännu, och hennes flickaktighet var så lekfull och barnslig, förtjusande och änglalik. Hon var så ytterligt levande, spontan och oskuldsfull att hon var som den goda ängeln i en himmelskt god dröm. Han fann det svårt att slita sig ifrån henne. Han kände sig plötsligt beroende av henne, ty hon var den första han hade haft att tala med på en alltför lång tid. Men det blev sent, och han måste återvända till slottet. Eljest kunde de börja sakna honom och börja leta efter honom. När de måste skiljas för natten tog de varann i hand. Hon sade:

"Kommer du i morgon igen?"

Han svarade: "Jag kommer i morgon igen."

"Utan dig skulle mitt liv vara hopplöst. Jag är så innerligt tacksam för att du vill hjälpa min far."

Hon föll på knä för honom och kysste hans händer. Han blev röd och generad. Vad skulle han säga? Vad skulle han göra? Han överväldigades av en stormflod av nya känslor. Han sade nervöst 'farväl' och skyndade ut i nattmörkret. Hon tittade ut efter honom och såg honom springa i land i det dunkla kalla månskenet.

"Stackarn! Han behöver mig," tänkte hon. "Han är ett stackars övergivet moderlöst barn som ingen vill ta hand om. Men om ödet låter mig ta hand om honom skall jag bli hans syster, moder och maka och allt vad ödet tillåter."

Han rusade upp mot slottet i ett glädjerus av besinningslösa lycksalighetskänslor. Hans hjärta jublade och sjöng av sällhet. Aldrig hade han varit lycklig förr. Han tänkte:

"Vad hon är vacker! Vad hon är bedårande ljuv och skön! Och vad hon är mogen för sin ålder! Fastän hon är en ung knoppande flicka är hon fullmogen som den godaste moder!" Han slog sig ner i gräset och blickade upp mot stjärnorna. "Där föll en, och där föll en till. Ligger jag här tillräckligt länge får jag önska hundra gånger om att denna fröjd som jag nu känner och vill sprida och dela med mig över hela världen till alla människor aldrig skall ta slut utan fortsätta i mitt sinne för evigt! O Gud, låt mig alltid få vara så här lycklig!"

Och stjärnorna kretsade makligt runt Polstjärnan, och hela stjärnhimlen välvde sig långsamt liksom ett oändligt högt, stort och svindlande katedraltak, som sakta otroligt nog roterade.

Men när Wolfgang den följande dagen såg Wilhelm tänkte han:

"Varför är min bror så glad? Vad har han plötsligt att vara så nöjd över? Han måste ha blivit kär i något kvinns. Vem det är skall vi nog snart ha luskat ut. Om någon kan älskas av min broder kan hon älskas bättre av mig. Om det är kärlek som gör honom så självgod så skall vi snart ha den ur världen, ty min bror får inte vara lycklig eller älskad. Ingen i världen får vara lycklig. Alla måste vara lika olyckliga som jag. Jag kan inte tåla att se en människa harmonisk. Disharmoni allenast får besitta världen, ty harmoni gör världen enig, och ju mer splittrad världen är, desto lättare är den att kontrollera, ty olyckor gör människor spaka, och ingenting är mera gudomligt olyckligt än söndring, speciellt inom familjer, äktenskap och kärleksförhållanden. Endast människors olycka kan ge mig makt, ty inför godhet, lycka och harmoni står jag fasansfullt maktlös."

Och han befallde Heinz att bevaka Wilhelm hela dagen, men under hela dagen gjorde Wilhelm ingenting utöver det vanliga: han hjälpte Johann, studerade, promenerade och förde sitt kombinerade dagdrivar- och filosofliv i ensamhet precis som vanligt. Men Wolfgang tänkte:

"Förr eller senare förgår han sig så att det kommer i dagen vad han har för sig. Ingen kan i längden dölja en hemlighet."

Hela den dagen tänkte Wilhelm endast på den vackra varelsen i prämen, den vilda oskuldsfulla skönheten, den exotiska Jeanette, som han kände sig ha ett sådant ansvar för.

"Vad hon är underbar!" tänkte han. "Jag skall delge henne alla mina svagheter."

Och hur innerligt längtade inte den arme till aftonen, då han åter äntligen efter en outhärdligt lång dag skulle få träffa och tala med henne igen. Ju mer han tänkte på henne, desto mer blev han i tankarna ett med henne.

Och mörkret föll på, och han sprang ner till prämen. Det var den tredje dagen av deras bekantskap. Den ljuvliga väntade honom åter igen på stranden, och åter var himlen klar och stjärnhimlen strålande ljus och månen så full att den bländade.

"O ljuva natt!" tänkte Wilhelm. "O härliga kärleksnatt! Vad är väl dagen och ljuset mot dig? Ty när dagsljuset bländar och gör livet outhärdligt och arbetet pressar och tynger får jag ju icke vara hos min älskade."

Hon strålade av sällhet och oskyldig lycka emot honom när han kom. Aldrig hade hon varit vackrare. Aldrig hade någon varit vackrare.

"Jeanette, jag älskar dig. Jag är berusad av dig. Allt vill jag ge dig."

"Tala icke så. Du störtar dig själv i olycka."

"Du har störtat mig i lycka, och därför är jag dig tacksam. Du har lärt mig att vara lycklig. Innan jag lärde känna dig var jag aldrig någonsin lycklig. Du har lärt mig livet. Ser du ej hur lycklig jag är? Strålar jag ej av glädje och salighet i ditt underbara sällskap? Jag vill aldrig i livet förlora dig. För första gången i livet har jag vunnit något, och denna mitt livs första vinst vill jag icke förlora."

"Du älskar inte mig, utan du älskar bara en annan än dig själv. Men den som inte älskar sig själv går under. Man kan inte bli fri från sig själv, Wilhelm."

"Jo, det kan man. Jag är ju det. Och att vara fri från sig själv är lyckan. Att vara ingenting är lycka. Att totalt förlora sig själv är den yttersta lyckan. Att helt uppgå i en annan och överge sig själv är den yttersta saligheten."

"Men du skall befria min far och inte älska mig."

"Jag skall göra bägge."

"Du vet inte vad du gör. Du vet inte vad du säger. Nöj dig med att befria min far! Jag lovar att älska dig för evigt om du bara gör det. Ge mig blott min far tillbaka, som din familj har tagit. En större lycka än så vågar jag aldrig hoppas på."

"En större lycka än så är nödvändig för att jag skall kunna överleva. Kom, Jeanette, låt oss gå in i din pråm om något ont öga skulle se oss. Har du din lilla lampa?"

"Ja." Och de gick in.

"Berätta för mig, Jeanette, ditt livs historia."

"Jag är ett lättfärdigt stycke. Du borde inte ge mig förtroendet av din kärlek. Jag är inte värd det. Jag står långt under din klass."

"Min familj är rikare och mäktigare än din, menar du? Sådant har ingenting med kärleken att göra. Det angår den inte."

"Jag menar att du rent andligt sett står högre än jag. Du är en ängel medan jag bara är ett lättfärdigt stycke."

"Trams! Nu pratar du strunt!"

"Nej, tyst! Min mor dog när jag var liten, och jag är det enda barnet. Min far var aldrig annat än pråmskeppare. Han satte mig i klosterekola för att jag skulle lära mig någonting, men där hade jag det bara långtråkigt, så jag rymde därifrån. Jag rymde tillbaka till honom, och därför gav han mig stryk. Det är enda gången i mitt liv som han har varit ond på mig. Sedan dess har jag levt med honom här på pråmen."

"Du rymde från välfärd, bildning, kultur och självodling. Du rymde från dig själv och lyckades! Samma sak vill även jag göra."

"Du får inte. Världen skulle ge dig stryk liksom pappa gav mig stryk, men genom att du är den du är skulle du inte överleva det. Du får inte vänta dig någonting av mig."

"Jag väntade mig ingenting, och du gav mig allt! Bör du inte därför prisas och älskas?"

"Allt det underbara som du ser hos mig kommer av dig själv."

"Just sådana anspråkslösa ord är det som tvingar mig att älska dig totalt utan några reservationer."

"Hur tänker du befria min far?"

"I morgon skall jag böna hos min fader. Jag tänkte göra det idag, men jag var ännu inte mogen. Och om min far inte vill släppa din far måste jag själv smuggla ut honom."

"Du är modig."

"Du inger mig modet. Jag är så modig och självsäker och känner mig i ditt sällskap så trygg, att jag är säker på att ingen skulle upptäcka oss om vi tillsammans promenerade upp till min faders borg."

"Det är farligt."

"Icke! Jag skall försvara dig mot hela världen!"

"Jag fruktar bara en människa, och det är din mörke broder."

"Han vill dig inget illa."

"Nej, inte ännu, ty han vet ännu inte att jag existerar."

"Du måste komma och se hur jag har det där uppe. Du har aldrig sett min faders vackra slott."

"Jag har sett dess olycksbådande skugga, och det har berövat mig min fader."

"Du får honom tillbaka. Det lovar jag heligt nu för hundra gången. Min älskade, i morgon natt måste du följa med mig dit upp. Landskapet är så vackert där uppfån. Om vi kan hålla oss vakna, så får vi även uppleva den röda soluppgången. Ingenting är vackrare i världen."

"Nåväl, jag får väl lov att lita på min faders räddare! För mig vart du vill, min prins! Jag är den siste som bjuder dig något motstånd!"

"Du himmelska förtjusande ängel! Tänk att Gud har skickat dig just till mig!"

"Jag tror knappast på den sällhets lyckliga slut vars början är så otrolig."

"Du måste tro på vår lycka, Jeanette! Den är ju allt vi har. Du får inte svika mig!"

"Jag skall aldrig svika mig. Det blir du i så fall som sviker mig först."

"Omöjligt!"

"Men vi är för lyckliga, Wilhelm, för lyckliga."

"Kom, min älskade! Låt oss genast gå upp och njuta av den värld som vi med vår kärlek skall erövra! Låt oss ej vänta med det till i morgon! I morgon är kanske du och din far redan på väg bort härifrån."

"Vad vill du visa mig?"

"Mitt hem! Mitt förlorade hem!"

"Varför är det förlorat?"

"Min älskade! Om nöden så kräver följer jag med dig och din fader härifrån. Jag blir pråmkarl liksom din fader och därtill din egen äkta man. Och det är det som jag menar med att erövra hela världen med vår kärlek: vi erövrar världen med att för kärlekens skull överge den!"

"Käre Wilhelm, du får inte uppoffra dig för oss. Behåll ditt liv och din framtid och strunta i oss tölpar från naturen."

"Aldrig i livet! Kom! Nu går vi och ser på mitt slott i midnattsljus, som är det klaraste av alla ljus, ty då sover ondskan medan endast kärleken är vaken."

"Min älskade, varför respekterar du mig mer än dig själv? Du är adelsman. Varför utnyttjar du inte min godtrogenhet och skor dig på min bekostnad och kränker mig och förför och bedrar mig som alla vanliga adliga älskare skulle ha gjort? Varför är du så god? Varför är du så hänsynsfull och god mot mig? Jag är ingenting, och det vet du. Och ändå vill du offra allt för mig. Jag förstår dig inte."

"Hur kan du tala så? Vill du inte ta emot min kärlek? Avvisar du mig? Vill du överge mig? Vill du inte ha mera med mig att göra? Föraktar du mig redan? Hur kan du över huvud taget föreställa dig en så fruktansvärd tanke som att vår kärlek någonsin skulle kunna ta slut?"

"Min älskade, jag menade ingenting ont. Förlåt att jag inte litade på dig till fullo. Och hör nu mitt löfte till dig, som jag aldrig skall bryta. Jag dyrkar dig, Wilhelm, ty du är den mest idealiska person som jag någonsin har känt, även om jag inte har känt särskilt mycket folk i mitt liv, och du behöver mig, Wilhelm. Du behöver ett stöd och en som kan ta hand om dig, ty du har aldrig haft en moder. Så hör då mitt löfte..."

"Nej, inga löften, ty aldrig gives några löften utan att de brytas. Jag tror att ett osvuret förbund, som hålls ihop av kärlek och icke av ord, är starkare än något testamente, någon lag eller något beseglade obrutet skriftligt löfte här i världen. Och därför, min älskade, älskar jag min broder. Han är laglös, han sätter sig över lagen och manipulerar med den som han vill och använder den till egen fördel och till alla andras fördärv, men *kärleken* har ingen lag. Lagen är maktlös mot kärleken. Lagar skapas utan kärlek och är till för att missbrukas, medan den rena kärleken är det endaste väsendet i världen som aldrig kan missbrukas. Ty kärleken är Guds egen endaste kraft, och den verkar i evighet till godo allenast och aldrig till ondo."

"Det där begrep jag inte riktigt."

"O älskade ljuvaste okunniga ovilseförda heliga oskuld, vad jag älskar ditt ljusblåa ignoranta stockdumma ego! Ingen i världen är visare än du, som har kommit på det klara med att du ingenting begriper av allt det som alla alltid inbillar sig att de begriper allt av men som ingen i verkligheten någonsin har begripit ett skvatt av! Kom nu! Låt oss gå upp till slottet!"

"Men det är farligt!"

"Nej, Gud är med mig, och Gud är aldrig farlig!"

"Men finns det inte vakter?"

"De sover alltid på sin post."

"Men månen är i moln!"

"Molnen försvinner! Du skall få se!"

Och i det samma brast molnslöjan, och månen skred ut skrattande av hjärtans lust i hela sitt otroligt klotrunda joviala hjärtansglada ansikte.

"Se! Vad var det jag sade? Till och med månen är munter! Vår kärlek tilltalar till och med himmelens kroppar! Himmelen själv ger oss sitt samtycke till vår eviga förening! Kom nu! Om himmelen säger ja får icke vi säga nej!"

Och hon följde med honom. De vandrade i flera timmar. De gick runt hela det stjärnbelysta slottet, men Jeanette blev påmind om sin litenhet inför dess väldiga massiva komplex. De gick nästan ända fram till byn, men där vände de och vandrade långsamt tillbaka till prämen. Och de värmdes varandra där de gick tätt slutna tillsammans. Den mesta värmen fick de från varandra genom att hårt krama den andras hand.

Inne i prämen åt de tillsammans litet av det bröd och kött och vin som Wilhelm hade tagit med sig åt sin beskyddade. Han njöt av att få betjäna sin dam med litet till livs. Och detta ögonblick, fann han, att var hans livs lyckligaste ögonblick någonsin, ty för första gången i sitt liv kände han med fullaste stabilitet att det inte fanns någonting i världen som bekymrade, plågade eller störde hans själs fulländade harmoni. Inte ens vindens tilltagande visslande där utanför rubbade en sträng i hans hjärta, som annars alltför lätt dallrade för ingenting. Han var lyckligt och totalt och gränslöst lycklig. Ingenting begränsade hans lycka.

Och han gjorde ett tankeexperiment i tystnaden medan de åt. Han tänkte:

"För några timmar sedan återförenades vi, och jag tänkte då: kom ihåg detta lycksaliga ögonblick för evigt! Och i sanning var det mitt livs mest lycksaliga möte. Hon stod på prämen och vinkade till mig när jag kom, och hon skrattade klingande, och vinden levde i hennes underbara friska rika hår. Vinden gav det ett universum av underbart liv: blott denna enda människas utslagna ohöljda fantastiska smekande lekande skrattande jublande gnistrande gudomliga hår. Ingenting på människokroppen är så gudomligt, så avslöjande och så talande som håret, ingenting är skönare hos en människa än när hennes hår är skönt, och ingen är så naken som en flintskallig. Och i månskenet bakom henne lekte och förlustade sig de vitklädda festklädda dansande vågorna, och det roliga vattnet utgjorde en så effektiv bakgrund mot henne, att den till och med hade gjort intryck på min gamle sterile fader. Och jag sprang henne till mötes där var hon hade stigit i land, och jag slungade mig entusiastiskt ner i den paradisiska kärleksavgrunden för evigt. Hon störtade sig i min famn, och vi omfamnade varandra, och vi stod där länge hos varandra i varandra, och vi väntade att alla himlar skulle ramla ner, ty blott en sådan effekt ansåg vi att vi kunde vänta oss som konsekvens av vår ohyggligt starka ömsesidiga förälskelse. Och vad var alla universums oräkneliga stjärnor mot de två stjärnor som lyste i hennes ögon? De två stjärnorna var de två mest avlägsna stjärnorna av alla, men alla himlavalvets nära och påtagliga stjärnor bleknade hastigt inför hennes ouppnåeliga outsläckliga tvillingsiriusar. Och hade hennes två stjärnor slängts ut i världsrymden på måfå slarvigt och i olika riktningar, så hade jag ändå, var de än hade befunnit sig, lätt som en plätt kunnat peka ut dem, ty de var de två mest avlägsna och ändå de två klaraste av alla.

Och jag tänkte: kom ihåg detta lycksaliga ögonblick för evigt! Och det har nu gått flera timmar sedan dess. Tillhör då det ögonblicket redan det förflutna? Icke! Det är det mest otänkbara som finns. Och så levande kvar i nuet är ännu det passerade ögonblicket, att jag nu vet att det inte finns något förflutet. Allt händer och är i nuet, både det förflutna och framtiden. Allt sker nu, vare sig det skedde igår eller skall ske i morgon. Allt som någonsin har hänt är lika levande nu som när det hände, ty det förflutna existerar inte om det inte för evigt kvarstannar i nuet. Och likaså skapar Gud

framtiden idag och icke i morgon. Allt händer nu, och hela framtiden och allt det förflutna existerar inom det lilla lilla nuets gränser, och det lilla ögonblick som är nu, och som är så kort som en blixtnöje i sig både rymmer all framtid och forntid och all tid över huvud taget, detta lilla blixtkorta ögonblick, som är nu, är själva den eviga evigheten.

Hur fåfängt och narraktigt är det icke då att försöka bestämma och mäta och leva med begreppet tid!"

Och när de hade ätit förblev baronsonen Wilhelm hos prämdragarflickan Jeanette. De tillbringade natten tillsammans. Men hur? Det vet ingen. Det förtäljer ingen. Det visste ingen utom de själva.

Så mycket kunde skrivas om denna enda okända natt, att det krävdes tusen nätter som den och tusen nätter lika fulla av energi som den, för att man skulle orka läsa allt det sanna som kunde sägas om den.

"Jeanette, var är vi?"

"Är vi icke i min faders pråm?"

"Nej, kära flicka, däri misstar du dig. Är vi inte kära?"

"Jo."

"Och vet du då icke att kärlek är någonting som aldrig upplevs på jorden?"

Kärleken, du ljuvaste, tillhör andra riken, himmelriken, kärleksriken, som aldrig någon har kommit i kontakt med utom just sublimt älskande par. Dessa upptäcker alltid dessa riken, ty på kärlekens vingar lämnar de alltid jorden. De lämnar allt med det banalas stämpel bakom sig och finner i stället andra världar som är vackrare än den, som felaktigt benämns som den enda verkliga. Det finns andra som är långt mera verkliga, och för deras skull överger alla äkta älskande par den banala jorden."

"Förlåt mig, min älskade sagoprins, men jag förstår inte alls vad du talar om."

Men faktum är att de befann sig i helt andra världar än denna, ty aldrig förr hade allting av denna världen varit så överkligt för dem som nu. Kärleken var det enda som nu var verkligt för dem, och dess verklighet var så total, att den upphävde all påtaglig verklighet.

Ja, faktum är att de inte var på jorden. Ty man upptäckte på slottet denna natt att Wilhelm ej begagnade sin säng. Somliga gav sig ut i mörkret för att söka honom, men ingen fann honom, och de återvände snopna till slottet och bekräftade: "Han har totalt försvunnit från denna världen." Och ingen visste att Jeanette ens fanns till. Eftersom ingen visste var de fanns, och eftersom människan ändå alltid tvärsäkert som det absoluta axiomet hävdar att hon vet allt, så kan de bara ha varit förflyttade till andra världar bortom denna och den nästa.

"Berätta mera om kärleken."

"Det är inte lätt, ty ingen vet någonsin någonting om kärlekens innersta väsen utom när den drabbar honom, men då är han för upplyst för att kunna förklara den i ord."

"Ja, låt oss låta kärleken tala för sig och ordet tala. Vi behöver inte tala med varandra. Låt oss bara njuta av varandras närhet och inte ens uttrycka vårt gränslösa behag med någonting. Låt känslorna och ruset och allting tala utom kärleken, som har sitt eget språk och som bara kan tala på det mest heliga av alla sätt."

"Ja, låt oss somna tillsammans och drömma samma drömmar tillsammans, som endast riktiga älskande kan göra."

"Och låt dem vara de godaste av alla drömmar."

Ja, låt förnuftet tala och kärleken tala i evighet. Må allt liv och all mening i evighet bero endast av kärlek och ej handla om torrt förnuft.

De unga två var ute och flög. Endast gifta kärlekspar kunna ses av denna världen, ty de är begåvade med ett fast gudomligt ankare, som trots kärlekens tyngdlagsupphävande makt länkar dem fast vid jorden hur vilt de än flyger och vart de

än flyger; och det ankaret är det juridiska ansvar inför Gud för både mannen och kvinnan som äktenskapet innebär.

Det var en verklig kärleksnatt. Varifrån får den verkliga kärleksnatten sin universella berusande kraft? Den kommer av tillfälligheter som till exempel av hur vädret gestaltar sig. Ljusa stjärnklara fullmånesnätter inspirerar kärleken till närapå den yttersta oemotståndlighet, men ännu starkare lär den besitta människosjälarna de nätter då det snöar fin tjock pulversnö som renar världen och klär den i vitt brudtyg av himmelskt specialbakat heligt vatten. På grund av vädrets eviga samband med kärleken är därför vädret goda människors käraste samtalsämne.

"Tänk om någon söker oss nu, Jeanette? Men mig skulle han i så fall aldrig finna, ty ingen vet var jag finns. Och dig skulle ingen söka, ty ingen vet att du finns.

Nej, det vore fåfängt av någon att söka efter den sanna kärlekens åt sig särskilt utvalda par, det mest sällsamma och lyckliga, det mest exklusiva och det mest privilegierade av alla människor; ty detta par finns alltid någon annanstans än var man söker dem. Det enda sättet att finna dem vore att slå följe med den eviga heliga kärlek som förenat dem och förena sig med dem själva, ty på det sättet endast kunde man finna det mystiska smyghål genom vilket de tog sig ut; men detta unika osynliga smyghål lär knappast ens den mest hängivna kärlekslärjunge kunna finna, såvida han inte mot allt förnuft söker det någonstans bortom all verklighet, bortom allt vetande och långt bortom och utanför vårt obegränsade universum."

Men Jeanette hade somnat.

Men en av kärleken upplyft person släpps ej ner på jorden igen förrän när kärleken släpper taget. Därför förelåg det knappast någon risk för att Jeanette och Wilhelm skulle komma ner på jorden igen under de närmast följande oändliga dagarna.

8. Kärlekens lön

Wilhelm hade varit vaken hela natten. Utan ett ljud och utan att väcka sin älskade steg han upp, ordnade sig och steg ut ur arken. Där ute hälsades han av en jublande stickande morgonrodnad. Alla fåglar sjöng utan undantag Guds lov i naturen och i hela världen, och ej fjärran på en kullens kala klipputsprång avtecknade sig kronhjorten, som majestätiskt krönte sitt evigt oföränderliga vildmarksrike. Men hans kejsarkrona var utom synhåll för Wilhelm, som snabbt skyndade sig upp till slottet, där han lyckligtvis lyckades ta sig ända in på sitt rum utan att bli sedd av någon trots att det redan var morgon. Han kände ett manlighetens gryn gro i sitt hjärta, men det kom honom inte vid.

Den dag som nu följde stötte Wilhelm på vägen till sin fader oförmodat ihop med sin broder. Wolfgang frågade tvärt:

"Var var du i natt? Somliga sökte dig i skogen tills de somnade där. Vad var du ute på för eskapader?"

Wilhelm svarade rakt på sak: "Ingalunda var jag ute på några eskapader, Wolfgang. Jag var endast ute på en upptäcktsfärd till andra världar." Och Wilhelm gick lugnt vidare medan Wolfgang stirrade efter honom med häpnad och förskräckelse. Aldrig tidigare hade Wilhelm svarat honom så oförskräckt.

Wilhelm uppsökte sin morbror och bad att få komma in till sin fader. Morbror Johann nekade.

"Men morbror, jag måste få se honom!"

"Tro mig, min pojke, det är lönlöst. Ingenting kan slå hål på hans tjugofemåriga skal av sten och allra minst du. Han kommer att neka dig din önskan. Stör därför ej hans ro i onödan."

"Men en liten om än så osynlig chans att man lyckas finns det alltid vad man än försöker ta sig till."

"Inte beträffande din fader, Wilhelm. Berg går inte att rubba."

"Men han är inget berg. Han är en människa."

"Han *var* en människa, Wilhelm. Den människa han en gång var dog för tjugofem år sedan och är numera förstenad ända in i märgen."

"Med eller utan din tillåtelse ämnar jag ändå försöka."

Och Wilhelm gick beslutsamt mot borgens allra heligaste: slottsherrens förbommade innersta kammare. Det hjälpte inte att den gamle trogne Johann ropade "Stanna!" efter honom. Dock lyckades Johann handgripligen hejda sin systersons framfart.

"Kan ingenting hålla tillbaka denna din plötsligt framvällande stormflod av engagemang för en småsak? Och vad är dess plötsliga ursprung? Varför vill du över huvud taget göra dig besväret att rädda en stackars gammal senil och onyttig skräpande gubbe? Vad har med ens gjort dig så fanatisk? Du har aldrig varit impulsiv förut. Detta är ett nytt och osunt drag hos dig, Wilhelm. Vad har hänt med din försiktighet?"

"Jag vill bara ha rättvisa, morbror."

"Det måste ligga mer än bara rättvisans krav bakom ditt passionerade uppsåt. Du vet att folket inte har någon rätt till rättvisa, och att en herreman aldrig får ta parti för folket. Men du har plötsligt blivit partisk för en obetydlig gubbe av folket. Du riskerar då att förlora rätten till din ställning bland herremansfolket. Tänk dig för, Wilhelm! Det har du alltid gjort förut."

"Folket må vara utan rätt till rättvisa, morbror, men individen har rätt att kräva det. Jag kräver det för gubbens skull i hans och min egenskap av individer. Gå nu till min fader och säg att jag kommer."

"Han kommer inte att vilja se dig."

"Det är möjligt, men jag vill ändå se honom."

Wolfgang hade hört varje ord som de hade växlat där han stod dold i närheten. Men nu gled han bort och försvann i skuggorna.

Gamle Johann försvann ljudlöst in bakom den väldiga tunga järnbeslagna ekdörren som ledde till baronens rum. Efter en stund kom han tyst och försiktigt ut igen med något sorgset i blicken.

"Han vill inte se dig, Wilhelm."

"Det kan inte hjälpas. Jag måste få se honom." Och Wilhelm gick bryskt förbi sin morbror, som ej kunde stoppa den egensinnige.

Där inne satt den förfärlige baronen i sitt högsäte, stor, massiv, skrymmande och fasansfull i sin livlöshet; ty hur livlös han än var så fanns där ändå längst inne i hjärtats mest oåtkomliga kammare någonting mänskligt kvar som var hopplöst levande begravet under tjugofem års lagrade gränelser. Wilhelm stormade in, och den livlöses ögon fick genast ett glödande liv av ett gränslöst och fruktansvärt hatiskt raseri. De flammade av vrede så snart Wilhelm kom in i blickfånget, som om den oformlige gamle mannen gav Wilhelm och endast Wilhelm skulden för hela berget av sitt livs tragedi; men sonen märkte ingenting av den gamles hotfullt varnande uttryck utan kastade sig ner framför faderns orörliga fötter och sade:

"Far, jag är här för att för första och sista gången i mitt liv be dig om en sak. Jag ber dig om barmhärtighet för en gammal oskyldig utfattig harmlös prämkarl, som utan anledning har spärrats in i en källarhåla och där håller på att försmäktas medan hans familj lider nöd i hans frånvaro. Hans enda brott är att han har blivit plundrad av flodråttor och andra banditer, och såsom det familjeöverhuvud du själv är ber jag dig att inse det goda i att skona en trogen fader och låta honom återvända till sin familj. Far, jag ber dig att för denne stackars hederlige gamle man visa något av det väldiga förråd av storsinnet som du visst bär i ditt hjärta. Befria honom, min käre fader!"

Wilhelm talade snabbt, orden rann fram som en forsande vårbäck, och han greps så av sina egna ord att han fick tårar i ögonen. Eller kanske han fick tårarna av ren nervositet? Innan han reste sig för att möta fadern ansikte mot ansikte vågade han tillägga, för att ytterligare understryka att vad han bad om var rätt:

"Den gamle fången, som du aldrig har sett, har dessutom en god och lysande personlighet, och hela världen fordrar hans befrielse, ty världen kan ej klara sig utan honom. Vi är alla outhärliga för världen, och ingen av oss har någon rätt att anse någon annan för mindre outhärlig än sig själv eller att med våld tvinga någon till att vara mindre outhärlig än en själv."

Nu visste han ingenting mer att säga. Han tystnade. Sakta vågade han se upp. Onkeln såg deltagande på honom, men där stod fadern framför honom upprätt i skakande vrede och lika mäktig och förfärlig som en vulkan som väntar ett utbrott. Två meter hög och en meter bred stod den förskräcklige baronen där med en lång förfärlig arm utsträckt emot honom och längst ut på armen ett skälvande skoningslöst pekande finger som förbannande pekade rakt på honom. Lamslagen av fasa hör så Wilhelm ett gurglande avgrundsläte, en ursinnigt frampressad förkvävd hes rosslande viskning ur den förfärliges ruttna sedan tjugofem år döda inre, och viskningen är ett enda hopplöst ord:

"Ut!"

Och Wilhelm kryper baklänges ut som en misshandlad hund inför denna skräckbild av sin okände fader. När han har vänt sig därifrån i förtvivlan och går ut hör han baronen falla ner i sin stol igen som ett jordskred.

Den gamle fromme Johann följde med den kuvade ynglingen ut i korridoren.

"Vad var det jag sade?" sade han förebrående. "Men du har idag utfört ett under. På tjugofem år har din fader inte varit så levande som jag har sett honom idag. Men vad är det? Gråter du, min son? Du får inte låta dig bedrövas av hans reaktion. Jag förstår honom, ty jag har följt med honom var dag i tjugofem år, och jag känner honom, men du har knappast ens någonsin sett honom förut."

"Morbror, min fader har förgjort mig!" yttrade Wilhelm genom tårarna och skyndade därifrån så snabbt att gamle Johann ej kunde hinna efter honom. Wilhelm såg sig kastad in och ner i en avgrund. Det återstod bara för honom nu att med våld rädda pråmskepparen och därigenom trotsa baronen själv och alla människor som fanns i slottet, som nu alla var den gamle pråmkarlens fiender, vare sig de var medvetna om det eller inte. Ty de levde alla på baronen och var honom lydiga, och särskilt den gode morbror Johann.

Wilhelm var förtvivlad och desperat. Han skyndade ner i källarhålorna för att så snabbt som möjligt tala ut med den gamle oskyldige mannen. Medan han ilade ner till underjordens stinkande domäner började en flyktplan ta form i hans sinne.

Han nådde källarbotten och ilade fram genom gångarna. Plötsligt stannade han. Någon hade hunnit före. Han såg den gamles cell stå öppen och tom. "Vart har de fört honom? Vem har tagit hand om honom? Kan det vara möjligt att min far i alla fall gett befallning om hns frigivning?" Full av mer onda aningar än goda störtade han omkring i de hemska labyrintiska gångarna, bödlarnas onda domäner.

Med ens stod han i den största och mest välförsedda av slottets tortyrsalar, och instinktivt tänkte han genast: "Jag borde inte ha kommit hit." Men det var för sent att vända. Folk iakttog honom redan. Och en välbekant stämma hördes som sade:

"Aha, välkommen, högt älskade broder, vördnadsvärde Wilhelm! Vilken överraskning att få se dig här! Jag visste inte att du också gärna kom hit för att unna dig nöjet att med vällust få se folk bli torterade till döds! Kom och sitt ner och känn dig som hemma! Du kommer precis i rättan tid. Spelet ska just börja. Vår hjälte med det höljda ansiktet ska just sätta i gång med den gnisslande föreställningen."

Wilhelms vettskrämda blick sökte efter det värsta som fanns i salen och fann det. Den fastnade vid en sträckbänk på vilken en gammal ömklig naken gubbe låg

fastspänd. Han var redan mycket illa misshandlad, och han tycktes vara halvt medvetslös. Blod forsade ur hans näsa och mun och rann ner i hans skägg och färgade de silvervita ärbara hårstråna smutsigt och äckligt knallröda. Wilhelm satte sig inte. Han frågade högt:

"Varför torterar ni denne man?"

"Därför att någon här på slottet har satt sig i sinnet att befria honom, och vi vill veta varför."

"Befria honom genast, ty han har ingenting ont gjort."

"Var inte löjlig. Herr bödel, fortsätt med att vrida hjulet. Tänk ut den gamles lemmar så att de brister. Vi ska ha roligt. Här behövs litet underhållning på detta tråkiga slott. Naturligtvis, Wilhelm, har karlen inte gjort något ont, men han vet något som vi inte vet. Vi vet att han kan tala tyska, men ändå envisas han med att bara tala utrikiska så att vi inte ska förstå vad han säger. Han har något att dölja, och det är inte hälsosamt att ha något att dölja. Fortsätt bara, du trogne bödel! Vårt uttråkade slottsfolk behöver omväxling och uppbyggliga skådespel, så att de fattar vem som härskar!"

"Nej, stanna, Vladislav! Jag kommer just från min fader, och han har givit mig sitt samtycke till att låta fången löpa! Befria den gamle från bänken, Vladislav!"

"Broder, du förstör vårt skådespel. Sabotage tolereras inte. Hur kan du vara så gemen att du ber skådespelarna avbryta den så synnerligen lovande föreställningen, som de själva njuter av så gränslöst och tycker att är så trevlig?" Det kom något illmarigt och illslugt i Wolfgangs blick. "Men är det baronens order så är det baronens order. Släpp den gamle fri, och återbörda honom till hans cell, du gode bödel! Men du, Wilhelm, som inte kan sitta ner och koppla av utan som nödvändigt måste förstöra stämningen för oss med ett dåligt skämt, har ännu mycket kvar att lära av livet. Du är inte uppfostrad, Wilhelm, och du vet inte hur man uppför sig här i din faders slott."

Men Wilhelm hade fått nog. Den gamles oskyldiga blod som rann ner för bänken till rättorna som begärligt slickade upp det, det tryckande grymma intresset hos Wolfgang och hans vänner för vad som skedde och den instängda infernaliska grymhetsmättade likdoftande atmosfären bragte Wilhelm till en farlig hysterisk förtvivlan som han var oförmögen till att ge utlopp för. Han vände sig tvärt om och skyndade hastigt bort genom källarvalven på vild flykt från sin bror och dennes verk. Vettlöst och fegt flydde han från den grymhet utan gränser som han nu än en gång hade fått se i hjärtat hos sin egen bror.

Då hörde han steg av någon som förföljde honom. Någon kom springande efter honom. Han stelnade till, färdig att dö av fasa. Den som hann upp honom var Wolfgang, och Wolfgang ställde honom brutalt mot väggen och frågade honom burdust:

"Varför ljög du?"

"Jag ljög inte."

"Jo, du ljög, och nu ljög du otroligt nog för andra gången. För första gången i mitt liv har jag hört dig ljuga och det till och med två gånger i rad. Vad står på? Är du äntligen totalt och hopplöst spritt språngande galen, håller du äntligen på att bli mänsklig och fräck som alla andra, eller är du hopplöst fast i hopplösa svårigheter? Svara mig! Aldrig förr har jag varit så nyfiken! Alla vet att baronen omöjligt plötsligt kan ha blivit barmhärtig! Säg mig varför du ljög!"

"Släpp mig!" skrek Wilhelm och slet sig och rymde, och kvar i Wolfgangs grepp blev bara broderns sönderslitna krage. Men han tänkte:

"Det här blir bara mer och mer intressant!" Han lät den skräckslagne brodern löpa och återvände sakta till tortyrnsalen, och han tänkte: "Vad min bror än har för sig så är den gamle fjanten på något sätt inblandad, och på något sätt är Wilhelm beroende av att den gamle slipper ut. Men Wilhelm måste lära sig, att vilket barmhärtighetsverk han än vill utföra, så slipper han inte mitt motstånd. Ingen godhet i världen kan någonsin

räkna med att den beräknande onskans etablerade makt inte skulle bjuda den något motstånd."

Och han kom åter till salen med sträckbänken och sade till bödeln:

"Jag ska kontrollera om det är sant som min broder påstod. Om han i sedvanlig sinnesförvirring har ljugit så fortsätter vi med arbetet senare."

När allt var tyst och till och med Wolfgang hade dragit sig tillbaka efter dryckesorger i köket med tjänarna, som han älskade att ha gamman tillsammans med, smög sig Wilhelm ut genom slottet och ned till sin älskade. Det var den fjärde natten av deras bekantskap.

Det var fortfarande så gott som fullmåne, men vinden ven, och himlen var upprörd. Blåsten var kall och kom från norr, och allt tätare blev molnen, som allt oftare fjärmade månen från sin älskling jorden, vars lycka i natten ej kan överleva att vara utan månens sken. Vågorna på floden var vildare än vanligt och nästan hotfulla. Någoting tycktes förebåda regn. Det var rått och otryggt i luften.

"Jeanette, Jeanette, varför älskar jag dig så vansinnigt? Varför blev jag kär just i dig av alla flickor här i landet? Du är ju den mest fattiga och enkla av alla. Var det ditt franska väsen som fångade mig? Var det ditt franska blod, din franska kropp eller din franska själ? Är alla jungfrur från östra Frankrike lika gudomliga som du?"

Och vilken tur att du kan tala så bra tyska med mig! Är ni alla tvåspråkiga i Strassburg? Och du talar det bra, vilket bevisar din skarpa naturbegåvning, som ofta är mera att ha än alla akademiska hårklyverimästarbrev. Men vad dumt av din far att vägra att tala tyska! Det är ju så genomskinligt! Hade han talat tyska och fört orden på rätt sätt hade han kanske sluppit sina plågoandars förföljelser. Ingenting är värre än att tåga, ty ingenting kan mer provocera ens fiender. Hur kan en så enkel man ha lyckats frambringa en sådan pärlorkidé som du?"

Du är livegen och bara luft för samhället. Jag undrar hur det skulle kännas att vara så fri. Du har inga maktbekymmer, inget ansvar och inga bördor, du behöver inte fatta några livsavgörande beslut, du följer med strömmen som ett glatt vårlöv i en vårbäck. Du är så ödmjuk att du inte är något för världen, och därför har du ingen del i världens ondska, och det är det som jag mest älskar hos dig: din oskuld. Ingenting är mera gudomligt hos människan än den oskuld som hon ibland har.

Jag vill bli som du. Jag vill bli bekymmerslös och behandlad av mänskorna som en rackare till dräng, kuvad och slagen och rådbråkad av oförstående förstockade herrar, som inte vet vad de går miste om av livet, vilket deras hunsade drängar inte går miste om. Herrarna är dryga och sura, men drängarna är kroniskt glada och lyckliga. Ack, om jag blott vore dräng och icke herre! Drängen har tusen goda vänner, men herren har ingen, ty han kan inte lita på någon. Drängen äger hela världen, ty han försöker inte kontrollera den, men herren som försöker kontrollera den går miste om den just därför. Jag kan ej uthärda att vara utan den underbara levande världen som jag äger genom familjen såsom en bok på hyllan. Men liksom jag inte har skrivit boken som jag äger har jag heller ingen del i världen som jag äger. Jag vill skriva böcker och ej äga dem. Jag vill skapa världar och ej kontrollera dem.

Men genom Jeanette har jag fått del av den ljuvliga naturliga världen. Min kärlek till Jeanette är min kärlek till världen. Endast genom henne står jag i kontakt med den levande världen. Och så länge denna länk består är jag världens ojämförligt lyckligaste människosjäl.

Att vara ett med Jeanette är att vara ett med världen. Om jag förlorade henne skulle jag även förlora den värld som jag älskar så gränslöst. Någoting värre skulle inte kunde hända mig.

Jeanette, min älskade," sade Wilhelm när de nu äntligen återförenades, "du får aldrig svika mig. Du har givit mig livet och världen som jag saknade förr. Förlorade jag dig så förlorade jag allt och framför allt livet."

"Wilhelm, min sagoprins, jag älskar dig. Jag vill aldrig lämna dig. Jag har ju redan sagt, att det blir du som lämnar mig först i så fall. Men jag tror att vi skall vara tillsammans tills döden skiljer oss åt. Hur skulle jag någonsin kunna svika dig?"

"Men jag kan inte följa med dig och din far på floden när jag har räddat honom."

"Varför inte det?"

"Det vore fel mot min familj, ty det vore att förråda och vanära familjen och mitt blod."

"Älskade, då stannar jag här med dig, och far får fara iväg ensam."

"Nej, han behöver dig, och du behöver honom. Då måste jag nog ändå för er skull följa med er."

"Så skall det låta."

"Men jag är bekymrad."

"Bekymmer föder elände, sorg och död."

"Säg inte så. Du skrämmer mig. Ni måste rymma i natt, Jeanette."

"Du menar vi."

"Ja, vi. Vi måste befria din fader i natt, ty i morgon kanske han inte längre är vid liv."

"Oh!"

"Ja. Tiden är dyrbar. De har torterat honom svårt, och om vi väntar en dag till så kanske de torterar honom så svårt att det sedan inte längre lönar sig att befria honom. Därför skall jag komma hit ner med honom nu i natt."

Jeanette var orolig.

"Tänk om han är skadad? Du kommer att behöva min hjälp, Wilhelm. Låt mig få följa med upp till slottet och hjälpa dig med att befria honom."

"Nej, Jeanette. Jag vill inte utsätta dig för fara. Du gör klokast i att vänta här. Om någon upptäcker oss får inte bara jag och din far lida men även du, och det vill jag inte."

"Jag vill dela allt med dig, Wilhelm, även dina lidanden."

"Du vet inte vad du begär."

Men Jeanette fick sin vilja igenom och följde med Wilhelm upp till slottet.

Från sitt fönster hade Wilhelm ett rep hängande. Han klättrade först själv upp till sitt rum och hissade sedan upp sin käresta. Sedan sade han till henne: "Vänta här i min kammare tills jag kommer tillbaka med din fader." Och han lämnade henne ljudlöst och försiktigt, och hon blev ensam i sin drömprins gemak medan prinsen försvann. Hon fann det mörkt, ensamt och skrämmande, men hon var hellre här än nere i prämen.

Wilhelm smög sig genom det sovande slottet ner i källarvalven med en ensam fackla. Han undrade hela tiden om han hade gjort rätt. "Men Jeanette är kanske säkrare på mitt rum än någon annanstans. Inte ens Wolfgang tar sig någonsin till mitt rum, och när jag har låst dörren vet alla att jag sover där inne och inte vill bli störd." Utan ett knyst tog han sig ner i källarens avgrundsmörka djup och trevade sig en sista gång fram till gamlingens cell. Han kom fram. Celldörren var låst, men han hade i hemlighet mutat till sig en nyckel av en drucken fångvaktare. Detta skulle dock förr eller senare komma till Wolfgangs kännedom. Det visste han. Nu viskade han genom dörrgallret:

"Farbror! Vakna! Din befrielses stund är kommen!"

Han fick inget svar men låste upp celldörren och steg ivrigt in, beredd att genast ta i tu med den gamles bojor. Till sin lättnad fann han genast att bojorna var avlägsnade. Men i stället mötte honom en fasans syn. På golvet låg den gamle oskyldige mannen medvetslös slängd som en trasa ut på det smutsiga golvet. Hans huvud och armar var vridna i en onaturlig ställning. Det var tydligt att han var medvetslös, men han andades rosslande. En otäck lukt av något varmt fyllde cellens unkna halvrudda atmosfär. Det var lukten av färskt rinnande blod. Blodet kom från gamlingens ben. De var båda avhuggna mitt i knäleden.

Wilhelm hade inte tid att bli förskräckt. Han föll ned på knä bredvid den gamle och gjorde sitt yttersta för att väcka honom till liv. Han slog honom på kinderna, nöp

honom och hällde kallt vatten över den arme stympade invaliden. Att förbinda såren var omöjligt, ty ingenting kunde hejda blodflödet; men slutligen öppnade fången slött sina ögon.

"Låt mig dö," mumlade han med en sådan smärta att den var bedövad av sin egen utomordentliga plåga.

"Varför har de gjort dig detta, fader?" frågade Wilhelm med den lytte i sina armar. Den lemlästade svarade hest och rosslande:

"De ville göra mig befrielseoduglig." Strax tuppade den gamle av igen. Smärtan var så ousäglig, att det var omänskligt att hålla honom vid medvetande.

Wilhelm fattade i sitt hjärta ett förtvivlans beslut: "Jag ska rädda honom ändå. Inte ens en befrielseoduglig människa är omöjlig att befria" Och han lyfte den gamle på sina axlar och började bära honom ut jämte facklan. Han var redan ordentligt nersölad av blod från cellgolvet, och den blödande bördan av den gamle sölade ner honom ännu mer.

"Hur kan jag uthärda detta?" tänkte Wilhelm. "Hur kan någonting vara så tungt som denne gamle man, som ändå är befriad från mycket vikt? Han blöder och är medvetlös, men det är ingenting jag kan göra åt saken. Jag kan bara så fort som möjligt skaffa honom till prämen där nere där han kan få vila. Därför är det nog bättre att jag går direkt med honom till prämen än att jag först låter honom träffa sin dotter. Han är ju medvetlös, så han kan ändå inte se henne. Ack, hur idiotiskt var det inte att ta Jeanette med hit upp! Om hon hade varit på prämen nu hade vi kunnat kasta loss och avsegla genast! Nu får jag gå två gånger upp och ner för slänten. Kanske jag ändå bär upp honom till henne, så att vi alla tre kan ge oss av samtidigt? Nej, hon har det bra i mitt rum. Dessutom borde jag ändå en andra gång komma upp hit till slottet och hämta litet förnödenheter. Jag bär ner honom nu, och så kommer jag upp sedan, och så får Jeanette hjälpa mig med att bära förnödenheterna. Jeanette! Vad gör jag inte för dig! Men jag är orolig för dig. I en lång stund måste du ännu vänta i mitt rum innan jag kommer till dig. Jag hoppas du tar det lugnt och sover en smula, ty sedan får vi inte sova under hela resten av natten, ty vi måste så snabbt som möjligt komma så långt härifrån som möjligt. Men sov gott i trygghet i mitt rum, min älskade. Det är ändå där du är tryggast i hela världen just nu, och du slipper se mig och din far kämpa här i natten med vårt livs tyngsta och svåraste värv.

Jag lämnar mitt hem, min familj, mitt stånd, min trygghet, min rikedom och min framtid för ett otrött rättslöst liv i det fria. Men jag lämnar fruktan för kärleken. Såsom fredlös och fågelfri behöver jag aldrig mera känna fruktan utan i stället endast kärlek.

Hur tung är han inte! Men det är idag för sista gången som jag känner tyngden av mitt öde, men nu släpar jag den för sista gången, och vid den nära änden väntar min prinsessa och mitt konungarike som är hela världen, det vill säga att vara fri från hela världen. Han börjar visst vakna till. Han försöker säga något. Tyst! Hysch! Vi får inte ta några risker. Ingen får väckas.

Nu lämnar jag facklan här i källartrappan att sakta brinna ut och flämta sig till döds. Nu lämnar jag ljuset och bär den gamle ut i mörkret. Om bara ingenting oförutsett sker så har jag ingenting att frukta. Men i denna svarta borg kan vad som helst hända, och min fruktan kommer inte att vara slutgiltigt förbi förrän även Jeanette är ute härifrån och vi alla tre är ute på prämen och fria ute på floden. O Gud, hur skall det gå med oss?"

Och bekymrad bar han den gamle ut i mörkret, ty för närvarande var det det enda riktiga han kunde göra, hur lemlästad och ovillig till företaget den gamle än var.

Under tiden låg Jeanette och sov på Wilhelms säng i hans kammare. Hon drömde ljuvliga drömmar som stördes av att någon rörde vid henne.

"Är du redan tillbaka? Var är far?" försökte hon säga medan hon öppnade ögonen. Hon fick inget svar.

"Vem är det? Är det du, Wilhelm?" Två behandskade händer tog i henne. "Vem är det?" Vem det än var så såg han henne i ögonen, och hon försökte genom sömnens ej helt skingrade slöja urskilja hans. Så såg hon dem. Det var ej Wilhelms ögon. Dessa ögon var mörka och hotfulla och fyllda av ett för henne mycket främmande och hårt förakt. De behandskade händerna började smeka henne. Hon visste inte vad hon skulle ta sig till. Mer och mer började skräckens spöke bemäktiga sig hennes kropp. Rent naturligt kände hon skriket söka sig upp genom hennes inre, men den främmande märkte det genast och lade en hård svart behandskad hand över hennes mun, så att hon inte kunde andas.

"Var inte rädd," sade en lågmäld ansträngt mildrad men sträv stämma. "Jag såg dig genom mitt fönster. Du var så vit och skön i månskenet, och ditt hår var så svart. Först tog jag dig för en mångudinna. Men så såg jag Wilhelm. Du är Wilhelms älskarinna, eller hur? Tänk att han har lärt sig älska! Hela livet har han dillat om sin kärlek, men inte förrän nu har han visat sig vuxen den."

Frukta inte, mitt barn. Jag vill dig inget ont. Jag vill bara älska dig."

"Hur kom ni hit?"

"Jag har vaktat på Wilhelm hela dagen. Vid midnatt smet han sin kos. Jag hade lyckligtvis ännu inte gått och lagt mig när han kom tillbaka och med sällskap. Jag såg er i månskenet från mitt fönster. Jag såg er klättra upp för repet. Så dumt av honom att ta er hit, och det är helt i stil med hans vansinne att sedan dessutom lämna er ensam. Här ligger ni i hans egen säng och mol allena! Gör nu bara ingenting dumt. Var inte korkad nog att bjuda mig motstånd. Det kan vara farligt att göra mig arg."

Hon visste vem han var. Hon såg att det var Wilhelms bror, som hon fruktade. Det var den enda människa i världen hon någonsin hade fruktat. Hon var fullkomligt vettskrämd och drog sig försiktigt undan. Då lyfte Wolfgang upp henne och lade henne på golvet och försökte hålla henne stilla. Men nu var hon fullt vaken och lyckades slita sig lös. Hon försökte resa sig. Wolfgang var hela tiden förfärande tyst, men han tänkte:

"Ha-ha! Det gläder mig att se dig vettskrämt försöka resa dig bara för att strax snubbla omkull igen! Du flyr för ditt liv för mig, liksom ett stackars skräckslaget skenande rådjur, som hör sig vara jagat av ett trettiotal ursinniga hundar fradgande av blodtörst. Skillnaden är bara den att rådjuret lever i frihet medan du är i bur. Ha-ha! Du kan inte springa genom väggen! Grymt motar den dig, du djävulshynda! Du är Wilhelms älskarinna, och det är ditt brott. Wilhelm är en idealist, och sådana får inte existera, ty de är farliga för den bestående ordningen och för sin omgivning, då de får alla makthavare att känna sig osäkra. Med att vanära och skända dig skall jag beröva honom en alltför liten del av hans fåfänga och förryckta idealism."

Alla kvinnor är häxor och även du, hur vacker du än är. I kvinnan finns det ingenting gott. Hon är ett djur och måste hållas nere på djurens nivå, ty den kvinna som förstår att hon är mänsklig och som inte tiger därom är en farlig galning och ett hopplöst aldrig upphörande oväder för den galne man som har upphöjt henne till sin nivå. Tusen barn ska jag avla med tusen frillor, men må jag på fläcken dö om jag någonsin gifter mig med en enda av dem eller skämmer bort något enda kvinns med mänskliga rättigheter. Ve mig om jag någonsin utser en enda kvinna åt mig och behandlar henne som en jämbördig! Allt ont kommer av kvinnan, och därför måste varje äkta man tukta henne till döds om hon inte håller sig på mattan."

Kvinnan är pöbeln och den själlösa ignoranta galna massa som är varje individs största fiende. Kvinnan drar ner individen och förgör hans individuella värde, hon är direkt skadlig för mannens människovärde och integritet, all kontakt med kvinnan måste förminska mannen, hon är som en infektion som man aldrig blir av med, hon är den yttersta mänskliga destruktiviteten. Giv kvinnan makt, och hon brukar den till att utrota allt individuellt. Endast kvinnan kan komma själve gud och hans änglar på fall, och därför måste hon med våld hållas på djurens nivå. Varje kvinna som har en själ måste berövas den själen med skoningslöst köttsligt våld, ty annars blir hon galen och

storhetsvansinnig. Endast med köttets fasansfulla våldsspråk kan hon hållas i herremannens tukt och förmaning.

Det finns ingen gud utom maskuliniteten, vreden, hatet, destruktiviteten och individens oinskränkta våldsmakt. Gud är endast mäktig när han är hänsynslöst vred och vild och arg och kommer med förödelsens styggelse till höger och vänster. Det finns ingenting som jag hatar så mycket som folket, och folket är Kvinnan. I kraft av mitt hat för folket, den blinda massan av djuriska idioter, skall jag våldtaga och fördärva henne.

Måtte tusen vintrar drabba denna värld! Måtte den begravas i is och snö och köld! Ingenting är mera av ondo än den mänskliga livselden, som därför till varje pris måste bekämpas och frysas ihjäl och för evigt släckas i eviga regn och stormar och snöfall! Norden är bättre än denna dimmiga kontinent, ty i Norden slipper aldrig den mänskliga elden fram ur sin evigt bitande allting förlamande dödsköld. Ingenting är mera moraliskt nyttigt än köld och död. Måtte evig snö täcka och begrava detta förbannade folk och detta förbannade land!

Men vad gör Wilhelms frilla nu? Aldrig har jag sett ett mera vettskrämt kvinns. Hon springer mot fönstret. Tänker hon kasta sig ut? Aha, hon vill fly via repet! Hon får inte lyckas. Se hur hon kastar sig ut! Hon får tag i repet i flykten. Där försvann hon."

Han rusade fram till fönstret efter henne och tog med sig facklan han kommit in med och lämnat innanför dörren för att lysa och se hur det stod till där nere.

"Där ligger hon nere på marken. Hon rör sig inte. Är hon medvetslös? Hon fick tydligen inte något hållbart grepp om repet. Jag glider ner efter henne.

Aj! Inte så fort! Jag bränner ju ihjäl händerna! För sent. Handskarna och händerna är fördärvade, och jag är redan nere. Ha! Att leva som första mosebokens judar och de första muhammedanerna gjorde: att fritt få skaffa sig hur många hustrur som helst och inte behöva ha någon aktning för någon av dem – det är idealet. Kvinnan är endast till som ett instrument för mannen att fortplanta släktet och sig själv med. Men varför rör hon sig inte? Vakna! Försök inte sova bort min dyrbara tid! Hon vaknar inte. Det spelar ingen roll. Hon vaknar så småningom om hon inte är död. Här ligger vi dock för öppet och synligt. Jag får lov att bära henne bort till ett mera diskret gömställe i skogen. Hon väger inte mycket. Men se på hennes ben! De är ju helt brutna bägge två! Nå, det gör ingenting. Då kan hon i alla fall inte sparkas och kämpa. Det blir en ny erfarenhet – att ligga med en dam utan ben. Likväl är hon ju bara ett kvinns som är till för att slitas och slängas."

Jeanette hade i fallet på fem meter från fönstret brutit båda benen och svimmat av smärtchocken vid nedslaget. När hon vaknade upp igen var hon genomsur av kallt rinnande vatten, och hon hade den svarte prinsen över sig. Hans närvaro var desto mer skräckinjagande genom att månen nu var framme och belyste hans helt och hållet svarta silhuett. Hans svarta handskar var borta och blottade ett par blodiga händer. Smärtan från benen förlamade hela hennes kropp. Knivar skar henne nerifrån och genom hela benstommen. Hennes handikappade underläge var den mest skriande tänkbara orättvisa, och höjden av denna var att hon inte längre kunde kämpa emot den förfärlige. Hon kunde inte röra en enda lem utan att känna av tusen stickande svinborst i hela kroppen.

Wolfgang hade hållt kallt vatten över henne från bäcken och rivit av alla de vita kläderna från hennes kropp. Han kastade sig över henne som ett glupskt vilddjur, och av hans våldsamma kyssar sargades hennes läppar så att de blödde ymnigt.

Hon hade inte krafter att stå emot hans anfall, ty hon var bedövad av smärta och kunde inte röra sina ben. Att hon var försvarslös genom sina brutna ben tycktes bara förhöja njutningen för Wolfgang, som frossade som en rasande hyena.

Wolfgang tänkte: "Förbannade människosläkte! Det är dig som jag våldtar i denna stund! Det är dig som jag hatar, förgör, mördar, skändar, krossar, vanärrar och trampar ner i stoftet med min häl, och det med rätta! Kvinnan är det förbannade människosläktet, ty det är hon som framförder huggormens avföda, det är hon som

förökar den dumma idiotrasen och ger den liv och lust att leva, men allt sådant skall jag beröva henne. Vad jag ger henne ska beröva henne allt av kärlek för resten av hennes liv. Allt gott ska jag dra ut ur munnen på henne med tungan och tänderna. Min ondska och mitt människohat är allt vad hon skall ha kvar. Död åt de stockdumma vanskapta människomassornas hopplöst upproriska envishet! De är allesammans bara inbilska djur! Det finns bara en riktig människoras här på jorden, och det är jag!"

"Vem är du?" frågade plötsligt kvinnan honom.

"Jag är bror till min broder. Kalla mig du."

"Är ni Wilhelms tvillingbror?"

"Inte tvillingbror utan äldre bror."

"Han säger att ni är hans tvillingbror."

"Vi föddes på samma dag, men vi är inte tvillingar. Ser du någon likhet alls mellan oss? Vi är varandras fullkomliga motsatser i allt. Hur kan två så olika människor ens ha samma föräldrar? Att vi två är bröder och tvillingbröder dessutom är naturens största skämt och världshistoriens största paradox."

"Dock slipper ni honom inte, ty han är er broder."

"Sluta nu att tala om min förbannade så kallade bror!"

Hon betraktade honom djupt och länge och utforskade hans själ vars mörker låg så uppenbart i hans avgrundsbrunnar till ögon. Hon betraktade dem allt mera kritiskt och hånfullt. Hennes kropp hade domnat bort för henne av de outsägliga smärtorna. Hon kände den inte längre. Hon kände bara ondskan själv.

"Varför får jag inte tala om er broder Wilhelm?"

"Han är mig förhatlig. Jag förbjuder dig att nämna hans äckliga namn igen. Jag kan inte tåla den erbarmlige stackaren. Han är en usel vekling som inte kan klara sig själv."

Hon betraktade hans ögon och själsdjup med stigande förakt. Han fortsatte obehärskat utan att kunna hejda sig:

"Jag försökte hänga honom en gång, men tyvärr misslyckades jag. Han var elva år då. Jag hatade honom redan då, ty far ville ibland se honom men aldrig mig. Far tyckte om Wilhelm för att han liknade vår mor, men han hatade mig för att jag var som han själv. Jag och min vän Heinz sprang en dag på den skiten när han som vanligt gick i skogen och lyssnade på fåglar, som han brukade påstå att sjöng för honom. Men vem som helst kan ju höra att fåglar bara för oljud eller i bästa fall omusikaliska läten. Vi band honom till händer och fötter och tystade hans mun med trasor som hölls kvar i munnen med rep som vi band mellan tänderna runt nacken på honom. Det var konstigt att han inte kvävdes. Vi hängde honom i fötterna upp och ner naken. Han var bakbunden och hade aldrig kunnat befria sig. Vi tänkte låta honom svälta ihjäl eller bli riven av någon varg. Men sedan kom vi på att någon kunde finna honom och befria honom. Då återvände vi till honom och klappade liv i honom, ty han var medvetlös. Sedan hängde vi honom på riktigt med en snara runt halsen utan att befria honom, och då kämpade han för sitt liv. Vi lämnade honom hängande där, ryckande och halvdöd, men tyvärr hade hans bästa vän i smyg följt efter oss ut i skogen, och när vi hade gått befriade vännen honom. Tyvärr hade vår snara varit dålig, så den hade inte lyckats ta livet av honom. Dessutom vägde han kanske för litet. Han var så tunn och klen och lätt som ett fjun. Jag kunde svänga runt med honom och hålla honom i fötterna och dänga hans huvud i stockar och stenar lika lätt som man viftar med en piska. Men vi hämnades på hans såte vän senare och gjorde pinan så lång som möjligt för honom. Vi misshandlade honom nästan till döds, också bakbunden och munkavlad, och vi hade mycket roligt med hans lemmar utan att han ens kunde skrika ut sin smärta, ungefär som du nu, och så höll vi på tills han var så medvetlös att vi inte längre kunde få liv i honom, varpå vi effektivt hängde honom i en perfekt snara."

Nu spottade Jenanette honom i ansiktet och sade:

"Wilhelm är en bättre människa än vad du är. Vet du vad du är? Du är en ond parasit och en kräftböld på världen som suger ut och utnyttjar dess goda krafter. Wilhelm är vek endast emedan han har samvete och skrupler, vilket dårar och galningar som du och andra storhetsvansinniga hänsynslösa världsförbrytare totalt saknar, till er egen och världens olycka. Men goda människor som Wilhelm skall överleva medan onda missfoster och monster som du skall utplånas från jorden för evigt."

"Allt är sant vad du säger," sade Wolfgang med ett hånfullt och sardoniskt grin som inte kunde bli mera grymt eller otrevligt. "Jag tycker inte om folk som talar sanning." Han grep efter sitt svärd.

"Wilhelm! Wilhelm!" ropade den arma flickan.

"Inte Wilhelm. Wolfgang."

"Kräk!"

"Inte kräk heller, utan Wolfgang. Wilhelm är kräket. Inte jag."

"Han är ett bättre kräk än du. Han älskar mig bättre än du."

"Hynda! Vad vågar du säga?"

"Inte hynda. Jeanette."

Han smällde till henne på käften så att det lät som om käken sprack och gick ur led, men hon besatt ett förtvivlans mod och sade:

"Ja, döda mig bara! Jag älskar ju din bror. Lika mycket som du hatar din bror, lika litet är du mer än luft för mig. Jag föraktar dig och hånler åt dig." Hon spottade honom än en gång eftertryckligt i ansiktet. Det var en blodig låska som Wolfgang fick i ögat. "Wilhelm har älskat mig bättre än du. Jag har kanske hans barn i min mage."

Wolfgang tänkte: "Är det sant, eller säger hon så bara för att reta mig? Kan Wilhelm verkligen ha känt henne på det sättet? Emellertid ska hon få böta för att hon alls har vågat säga en sådan sak." Och han sade:

"Ett sant nöje ska det bli att få avliva både dig och hans ofödda missfoster." Och han drog sitt svärd. "Din geting! Ska jag börja med att kapa benen på dig, som jag personligen njöt av att få göra på din far?"

Hon bleknade. Han skrattade.

"De är redan brutna," sade hon. "De kan inte göra mera ont än vad de redan gör. Krossa dem bara!"

"Jag ska krossa hela dig och din kärlek till Wilhelm. Det är förbjudet att älska varelser som Wilhelm. Var och en som gör det måste dö!"

"Ja, döda mig bara! Döda alla olyckliga människor i världen! Men varför då låta den olyckligaste av dem alla få leva? Döda Wilhelm först, så att han får lida mindre! Vad glädje har du av att mörda alla dem som han älskar och låta honom ensam leva, som är den enda du egentligen vill bli av med? Varför förlänga hans lidanden med att låta honom leva och ständigt öka hans börda av sorger och lidanden? Varför i hans olycksaliga själ odla de hemskaste och mest smärtosamma sjukdomar som någonsin ihjälfrätte en god människas liv? Ja, döda mig om du vill, men skona honom och döda honom först! Han älskar mig så! Han skulle aldrig kunna uthärda eller själsligen överleva att se mig död. Hans hjärta och själ skulle brista, och han skulle aldrig bli normal igen! Skona honom och döda honom! Sträck honom inte vidare ut på sträckbänken, utan ända hans liv och hans lidanden! Skona honom och tag hans liv! Förbarma dig över honom och döda honom, innan han får se mitt lik!"

Men Wolfgang hade tröttnat på henne. "Ingen får älska Wilhelm," var hans sammanbitna ord när han med ett enda hugg skilde hennes huvud från hennes vita kropp. "Den som inte älskar mig mer än Wilhelm får inte älska alls," sade han och högg svärdet tvärs över de livlösa brösten. Så såg han det livlösa huvudets två stirrande ögon. De betraktade honom alltför genomträngande. Han högg huvudet i tu mitt mellan ögonen.

Så gav han kroppen ett fjärde hugg, ett femte, ett sjätte, ett sjunde, ett åttonde och sedan många till. Blod och lemmar strittade. Han badade i blod. När han inte längre kunde känna igen henne slutade han med att hugga och stycka kroppen. Men minnet av henne låg alltså i luften och levde vidare. För att utplåna även det högg han vidare tills nästan allt bara var blodigt köttfärs. Då slungade han med en svordom svärdet högt upp i luften och långt därifrån så att det försvann. Sedan skyndade han flyende bort därifrån och lämnade äntligen världen i fred igen, åtminstone för tillfället. Han hade avreagerat sig, åtminstone för tillfället.

Wilhelm bar den gamle blödande mannen ut från slottet genom en av källarens löningångar så att ingen av nattvakterna skulle störas av honom eller av hans bördas ibland återkommande stönanden och rosslingar. Värmen av gubbens blod som strömmade över Wilhelms händer plågade honom med dess äckliga doft och levande klibbighet. Men han uthärdade och tänkte på Jeanette.

"Jeanette vilar i säkerhet på mitt rum och väntar tålmodigt på mig. Ingenting stör henne i hennes ljusa drömmar som jag delar med henne. Hennes far skall sluta blöda, på prämen skall vi förbinda honom ordentligt, och i morgon är vi alla tre ute på den fria floden under den blåaste, klaraste och friaste av himlar. Och gubben sitter vid rodret och sjunger glatt en gammal holländsk styrmansvisa – jag kan se det framför mig. Jag måste trösta mig med sådana syner och förhoppningar. När nuet är outhärdligt kan man endast trösta sig med framtiden. Gråt inte, Wilhelm! Trösta dig med framtiden! Tänk på Jeanette, som i ljuvlig frid väntar på dig i din sköna säng på ditt eget rum!"

Han stapplade ned för slänten genom nattmörkret med sin orörliga slappa hopplöst blödande övermåttan tunga börda. Han brydde sig inte längre om det äckliga varma flödande blodet, vars strömmar sakta tunnades av. Han hade vant sig vid dess pulserande sköljningar över hans händer. Fåfängt hade han försökt förbinda detta evigt rinnande varma blod, som ständigt funnit sig nya utflöden genom de trasiga benstumparna. Han tänkte inte längre på blodet utan på lyckan. Han ansträngde sig för att tänka på stjärnorna, som han i natt tyckte att strålade mera klart och var honom mera gunstiga än någonsin.

"Stjärnorna ler mot oss, Jeanette. De fröjdas över vår tillkommande eviga lycka. I evig kärlek och ändlös ömhet skall vi från och med i natt leva med varandra under dessa eviga gynnsamma stjärnor, som skall leda oss över flodens mörka vatten till de lycksalighetens öar som Platon talar om. Ja, de skall välsigna och gynna våra i evighet sammanflätade öden tills vi dör, om inte ännu längre."

Den gamle tycktes vakna till sans. Han rörde på sig. Han rörde på kroppen och de stackars benstumparna. Wilhelm stannade och mötte den gamle mannens bruna blodsprängda ögon. I dessa ögon låg det en sådan trötthet och ett sådant lidande, att det skar Wilhelms hjärta i strimlor. Den själ som Wilhelm mötte i den gamles ögon var som en för evigt slocknande röd bittert grämmande sol. Det var som världens sista och yttersta solnedgång. Och karlen muttrade någonting ohörbart. Endast ett ord kunde Wilhelm urskilja, och det var ordet dö, och Wilhelm förstod att vad den gamle hade försökt säga var: "Lämna mig här att dö." Sedan slocknade genast gubbens medvetande på nytt. Wilhelm fortsatte emellertid mot floden med den döende bördan, sålunda trotsande själva döden.

"Du får inte dö, gamling" muttrade Wilhelm envist och under ständig upprepning såsom en besvärjelse: "Du får inte dö. Du får inte lämna mig och Jeanette i sticket. Jeanette behöver dig, och jag behöver dig. Världen behöver dig, såsom den behöver varje levande själ. En lastgammal gubbe är i sin ödeskrökta tandlöshet och sin orkeslösa sinnesslöhet lika ful som ett nyfött spädbarn, men båda är de lika oumbärliga, gubben för sin erfarenhet och barnet för världens framtid. Egendomligt nog skyr dock ungdomen åldern medan åldern föraktar ungdomen. Ve den som skyr och föraktar någon, ung eller gammal! Det är ungdomens och ålderns tragedi att de skyr och

föraktar varandra. Ungdomen är därför lika olycklig som ålderdomen. Lyckligast är den ej alltför unge och den ej alltför gamle fullmogne mannen, som står mitt emellan ungdomens dårskap och ålderdomens senilitet. Men jag bara dillar."

Hur evig var ej hans månskenspromenad ned för slutningen med den stympade medvetlöse mannen i sina armar! Hur oändlig var ej slutningen, hur värkte ej hans rygg och armar, och hur trötta blev inte hans arma stapplande kämpande famlande ben! Likväl vilade han inte förrän han äntligen var framme vid stranden, där vattnet ömt och friskt smekte den blodbesudlade jord, som hade druckit både Abels och Kristus konungens blod. Han tvådde händerna i det friska kalla lekande vattnet, och han svalkade även sitt ansikte i det vederkvickande elementet. Sedan tog han åter sin börda på sina värkande axlar och fortsatte den stretsamma vandringen. Snart kom pråmens dunkla skugga fram inom efterlängtat synhåll. Vilken lycksalighet utan like det var att äntligen vara framme vid dess dystra men trygga och skvalpande skrov, som doftade så unket hemtrevligt!

"Nu, fader, är livet äntligen ditt igen. Nu kan vi äntligen börja leva igen. Det värsta är över. Nu skall du få vila. Trygghet och frid skall du nu få njuta av under resten av dina livsdagar. Jag skall bara bära dig ombord och sedan hämta Jeanette, din ljuvaste dotter. Vilken fröjd det skall bli att vi alla tre sedan får vara tillsammans för alltid! Och hur skall vi tre icke fira den påsk, som nu snart inom blott några veckor står för dörren!"

Och med sina sista krafter bar baronsonen den gamle ombord på gamlingens eget fartyg. Wilhelms svett överträffade gubbens blodströmmar i forsande ymnighet. Han badade i svett, och den gamles blod hade färgat ner alla hans kläder. Men nu rann inte blodet längre. Vid slutet av de amputerade benen hade blodet stelnat till två stora leverkakor. Gubben själv var kall, ty han var död. Inom kort var han styv som en trädstam. Det var knappt att Wilhelm fick loss honom från sina skuldror. Det var svårigheten med att bli av med honom som väckte Wilhelms medvetenhet om den gamles död. I det längsta insisterade liket på att inte släppa sin högra hands grepp om Wilhelms skjorta. Skjortan revs sönder, ty de döda kan man inte resonera med.

"Vad är det för en avgrund som öppnar sig för mig? Vad har hänt med festen i mitt hjärta? Hur har den kunnat spåra ur så totalt? Nyss jublade universum, och nyss sjöng denne gamle man vid rodret av sitt eget fartyg, och hans dotter log mot mig i mina armar som en frisk nyutsprucken daggsmyckad lilja. Nu är all glädje förbytt till skadeglädje. Nu skrattar och festar endast trollen, djävlarne och Satan över de goda änglarnas rinnande blod. Demonerna har övertagit himmelriket, och de skrattar och trampar på de skändade änglarnas lik.

Du arme gubbe, varför dog du? Jag gjorde ju allt för dig! Jag befriade dig och gav dig tillbaka din dotter och ditt skepp! Hur kunde du dö? Hur kunde du vara så otacksam mot mig, din räddare? Men jag skall inte okväda dig. Du svek mig, men jag skall inte svika dig. Se, du är ombord igen på ditt eget fartyg! Jubla och gläds, du befriade ande! Men nej, de döda jublar inte. Endast de levande jublar tills de dör. De levande tror sig ha någonting att jubla över, men de döda vet att de ingenting har att jubla över, och därför tiger de stilla, visare än alla stackars levande dåraktiga människor, som hasarderar sina liv på att prata för mycket och särskilt bredvid munnen. Du är död, du gamling, men din son fullgjorde sin plikt mot dig. Vila i frid i det hem som du aldrig fick återse."

Och Wilhelm lade ner honom i pråmen.

"Men allt är inte sorg. Alla änglar är inte skändade och mördade. En klar vit lilja strålar ännu oförtrampad i ängens skalperade gräsmatta, som väntar på mig att jag skall ila henne till mötes och plocka henne och taga henne till vara innan även hon möter barbarernas öde, som barbarerna ger henne i stället för tvärtom, som det borde vara. Ila, o Wilhelm, till den sista glädje som du äger i livet! Skynda att möta och omfamna den! Ju förr du möter den, desto evigare varar den! Skynda dig att hämta Jeanette innan morgonen vaknar! Den gamles död kan inte hindra er framtida eviga lycka! Hon väntar

på dig! Fräls henne från väntans tider och grip framtiden nu! Den är din och hennes, och ingenting står emellan den och er! Skynda dig att fly med henne ut i den underbara framtiden! Den är din, och hon är din, och allt är ert!

Det enda som du mera kan göra för den gamle är att gräva en grav. När den är fullbordad är allt utan förbehåll ditt och din älskades! Så skynda att hämta henne!"

Och Wilhelm ilade upp för backen tillbaka till slottet. Han sprang hela vägen upp och grep tag i repet som hängde ned från hans fönster. Han klättrade upp ett stycke men förlorade greppet och föll ner. Han var för trött. Han försökte på nytt men kom inte mycket längre upp. Bördan av den gamle hade förlamat hans armar. Han måste ta den andra vägen genom porten upp genom slottet.

Blodspåren som glänste i marken där han hade burit den gamle rubbade inte hans hopp och tillit till Jeanette. Det förflutna störde inte hans framtid, som nu låg så nära inom räckhåll. Han behövde bara finna Jeanette och återförenas med henne.

Alla vakterna sov. Få syntes till. De flesta satt antagligen någonstans och spelade kort, om de inte som vanligt sov på sin post, vilket de alltid gjorde. Ingen brydde sig om vad som hände på slottet.

Han slet upp dörren till sitt rum och blev stående blickstill och lika dödstyst som den totala brist på ljud och liv som rådde i kammaren. Han hörde inte ens sig själv andas. Han reflekterade inte ens över att hans egen dörr var olåst. Det föll honom inte in att någon annan hade haft nyckel till den. Han märkte inte ens den främmande facklan nära fönstret. Han hade bara en tanke. Så viskade han intensivt:

"Jeanette!"

Men ingen svarade. Då rusade han fram till sängen. Där låg ingen.

"Var är du?" viskade han häftigt igen och började leta. Han sökte i varje hörn och vrå av kammaren flera gånger, och ju säkrare han blev på att hon inte fanns där, desto mer intensivt letade han. Han sökte men fann icke.

"Jeanette! Har ditt tålamod trutit? Har du inte orkat vänta på mig? Då kan du endast finnas på ett ställe, och det är vid prämen. Men nyss kom jag ju därifrån. Kan vi verkligen ha gått om varandra? Och om hon kommer dit allena, så finner hon blott sin arme oigenkännlige far. Vilken chock för henne! Jag måste ila dit ner och trösta henne. Ack, hur skall vi någonsin kunna bli lyckliga igen efter den gamles olycka? Hur skall hon någonsin kunna förlåta mig? Ty det är ju jag och de mina som har infört olyckan i hennes liv! Allt ont i världen har kommit genom mig. Det är jag som har förfört henne och som bär skulden till all skuld här i världen, ty jag älskar oskulden, och den som älskar skändar. Ve mig!"

Han skyndade ner för repet och brände sår i sina händer i sin oförsiktiga iver, som snarare var oro på väg mot desperation. Han sprang flåsande och snubblande åter hela vägen ner till prämen och föll tre gånger till den daggvåta kalla marken, varvid hans blodbestänkta kläder även fick en anstrykning av lera och smuts, som framför allt satte spår i ansikte och hår.

På prämen möttes han blott av den gamles förfärliga själlösa stelögdhet och förvridna hångrin. Det hade varit mörkt när han lämnat den döde. Nu var det så ljust att han kunde urskilja dödens förfärliga anletsdrag. Han hade inte kunnat känna sig mera avhånad i ord.

Han sökte överallt på prämen och ropade försiktigt på den älskades namn, men hon lystrade icke. Ingenting besvarade hans rop utom den tigande ruvande dödens likkalla dödstystnad. Då begav han sig i land och började leta där.

Han letade i varje buske och bakom varje träd och ropade ständigt på nytt hennes namn, försiktigt så att ingen annan än hon skulle höra honom. Han ropade allt mera snyftande, ynkligt, förtvivlat och desperat. Förtvivlans tårar dränkte hans röst. Och i sitt letande kom han allt längre bort från var hon möjligen kunde befinna sig. Hans letande blev alltmer irrationellt, som om han för att finna henne tänkte ta sig före att finkamma alla skogar i Tyskland utom den skog där det var mest troligt att hon befann sig.

Så besinnade han sig och tänkte:

"Jag kommer ju bara längre och längre bort från slottet. Kanske står hon nu på ången där ute mitt på slutningen och väntar på mig, medan jag bara irrar längre och längre bort från bådas vårt bästa och vår stundande lycka. Jag dåre! Säkert är hon vid prämen nu!"

Men i prämen låg endast den döde i fullkomligt oförändrad position och hångrinade värre än någonsin. Då gick han sakta upp för backen mot slottet, planlöst följande den dödes blodspår. Men den dödes blodspår var rött och glänsande. Faderns blod ropade och skriade till honom från marken: "Var är min dotter som du skulle rädda?" Och blodet som skoningslöst bar vittne om en oskyldigs orättvisa död genom ett rött spår som bar rakt hän till det praktfulla mäktiga slottet gick honom till huvudet.

"Bort, blod! Jag vill icke följa dina röda hemska dödsvägar! Det är inte jag som har utgjutit dig, men du visar dig endast för mig! Hemska ohyggliga outhärdliga dödsblod, varför förföljer du mig?"

Så skrek Wilhelm, och han flydde från blodspåret till skogs, just när han hade nått krönet av backen utan att ha sett Jeanette. Han sprang besinningslöst ifrån alltihopa och sjönk förkrossad och upplöst i tårar och förtvivlan ner vid en grästuva. Där låg han tillintetgjord och grät och grät ut all sin oros oändliga ångest.

När han åter hade samlat sig sade han: "Vad skall jag göra?" Han lyfte upp huvudet från marken, och hans blick föll på ett föremål som låg en meter framför honom. Han betraktade föremålet en lång stund, som om han försökte komma till rätta med något synnerligen ofattbart och absurt.

Han vände bort blicken, ty föremålet i fråga var tydligen alltför obegripligt och oförklarligt. Men i stället fastnade hans blick på några grässtrån, som alltför tydligt var färgade av blod. Då började hans tankar arbeta.

"Här har jag inte burit omkring Jeanettes pappa. Ändå ligger här blod på marken."

Han reste sig upp. Han tog på blodet som skrek till honom från marken.

"Om det ändå vore mitt blod! Men var är Jeanette? Jag måste finna Jeanette!"

Och hans tankar flydde bort från blodet, och han började irra omkring, som om han försökte fly undan det blodets vittnesbörd som höll honom instängd i sanningens blodiga fängelse bakom en ogenomtränglig och osynlig glasbur. Han började gny och ständigt utan uppehåll upprepa namnet Jeanette för sig själv i barnsligt ljus nästan ohörbar stämma, som om han var ett hemlöst barn som gagnlöst ropade efter sin mor.

Men han var krossad. Han kunde inte längre fly. Han sjönk ihop på marken och såg vad han inte ville se. Han lät blodets syndaflod dränka hans blick. Han lät det förfärliga enskilda föremålet mörda hans själ med dess hänsynslösa sanning. Det var en livlös stelnad blodig avhuggen ensam kvinnohand. Den tycktes leva och kröka sina fingrar som om den hotade med att klösa livet ur honom. Han stirrade på den, och hans själ brann i dess färor.

Han försökte slita sig och resa sig men snubblade genast på nytt och rakt över resterna av en arm. Han började skrika och vråla. Han rullade omkring i blodet i tafatta försök att komma bort ifrån det, men det klistrade sig fast vid honom och drog honom med sig ner i avgrunden. Slutligen lyckades han resa sig upp. Blodet brände i hans kläder. Han tog upp handen ur gräset för att slänga den bort ur sin åsyn, men han lyckades inte kasta den långt. Han slängde den mot en bjärt uppstickande grästuva, som var svart och död men färgad röd av blod. Denna svarta mörka tuva fjättrade hans blick. Det var någonting med den som inte stämde. Han vacklade fram emot den och grep tag i den. Den satt inte fast i marken. Den var tung som en sten. Det svarta gräset var inte gräs utan svart nerblodat människohår, som han alltför väl kände igen, och klumpen var resterna av ett kvinnligt människohuvud. Blicken av ett brustet ihjälslaget anklagande öga stack som ett nålvasst spjut genom hans hjärta och kropp. Han mötte det universumsöndersläende ögat och synade marken omkring sig med resterna av huvudet i handen. Överallt låg det spridda styckade blodiga människorester. Han

tappade huvudet och sjönk ner, men mot sin vilja. Han kämpade emot sin kropp, som inte ville bära honom. Han kröp på alla fyra ut ur blodet och fram genom blodet, och med ett tjut gjorde han våld på sig själv och störtade upp och bort genom skogen. Han skriade och tjöt och tog sig om huvudet.

Solen gick just upp och började stråla. Den sken på hans smutsiga blodiga skräckinjagande uppenbarelse, som nästan var formlös och knappast längre mänsklig. Han vrålade inför solen och himmelen och alla himmelens ljusa moln och fåglar och skrek ursinnigt och vansinnigt som en bölande tjur inför sin slaktning. Där stod han överst på slutningen framför slottet med hela det ljuvliga leende landets härlighet framför sig. Floden dånade långt där nedanför honom i all sin blåhets magnifikaste symfoni. Lärkorna jublade och trastarna uppmuntrade allt levande med sin himmelska sång. Det var våren som jublande dånade fram genom naturen i all sin gränslösa härlighet. Det var en underbar morgon som med sin värme och frid triumferade. Men intet av allt detta såg den begåvade och fint bildade adelsmannen, som med händerna för ansiktet nu sjönk ihop ordentligt. Han drog ihop sig och låg en lång stund och vred sig och krälade och ryckte. Ryckningarna fortsatte i nästan en timme men blev så småningom allt mindre våldsamma. Till slut avtog de helt, och han fann vila och frid i total själsdöd. Så låg han, och så hade han legat länge, när tjänare från slottet fann hans i smuts och blod inpyrda oigenkännliga gestalt.

De slog larm, och en bår anskaffades. Ynglingen bars sedan på den under tystnad in i slottet, som strax omvärvde och uppslukade honom i sin tystnad, samvetslöshet, ödslighet och totala gravlika förtegenhet och tystnadsplikt om allt som rörde någon av den härskande familjens medlemmars svagheter.

De bar honom till hans rum där han lades till sängs. Där försökte de äntligen få litet liv i honom, men de lyckades ej. Först den följande dagen vaknade han upp ur sin medvetslöshet, men även om hans ögon då öppnades var hans kropp utan själ. Fastän han var hur vaken som helst låg han orörlig och livlös som en död. Hans kropp levde, men hans själ var skändad till oigenkännlighet.

9. Den politiska segern

Samma dag som unge furst Wilhelm påträffades medvetslös och blodig från topp till tå och som även så småningom två lik uppdagades, nämligen ett i den beslagtagna prämen och ett illa medfaret oidentifierbart i skogen, som på Johans befallning i all hast och diskret bägge smusslades ner i jorden i en namnlös gemensam grav i skogen, hade furst Wolfgang följande lugna samtal med Heinz på krogen:

"Varför ser du så butter ut, Heinz? Tilmäter du mig någon skuld i min broder Wilhelms outrannsakliga äventyr i natt? Förebrår du mig något i fråga om den okända oidentifierade flickans död?"

"Hur vet du att det var en flicka?"

"Det har dödgrävorna lyckats konstatera. Men jag vet mer än så. Jag vet vem hon var. Hon var dotter till den döde på prämen, och Wilhelm älskade henne och tänkte rymma med henne. Men då ryckte gud in och satte stopp för hans övermod."

"Vad hände?"

"Du vet mycket väl, att ingen utom jag skulle kunna åstadkomma en sådan röra av ett lik som det som hittades i skogen. Du vet att jag hade det avgörande fingret med i det hela, och därför grubblar du och är sur, ty som alla andra vekhjärtade fånar är du upprörd. Men säg mig: är jag skyldig eller inte? Förebrår du mig något? Tilmäter du mig någon skuld?"

"Nej."

"Och det gör du rätt i. Annars hade jag mördat dig som min fiende, men det vet du kanske. Det är kanske därför du säger nej. Men det är bäst att du menar det, ty allt vad jag gör är rätt. Jag är ofelbar, ty det finns ju en gud här i världen, ryktas det, och allt vad gud gör är rätt. Alltså gör jag allt vad jag gör i guds namn, så kan ingen påstå att jag gör orätt.

Den centrala tanken i den kristna läran är ju, enligt prästerna, att gud går omkring här på jorden i mänsklig gestalt. Han är alltså en människa som vi. Han är ond som vi, han är hänsynslös och grym, djurisk och primitiv, okunnig och omoralisk, precis som vi. Han är ju vår avbild. Han skyr inga medel, och allt vad han gör är rätt, ty han är gud och odiskutabel och står höjd över all kritik. Ve den som ifrågasätter guds auktoritet och deras auktoritet som gör vad de gör i guds namn, ty de skall alla drabbas av döden genom guds högra hand, vars dödssvärd jag skall svinga! För gud är ingenting omöjligt. Således är heller ingenting omöjligt för mig så länge jag verkar i guds namn. Jag kan mörda, tortera och utnyttja folk så mycket jag vill, ty gud säger inte nej därtill utan ja genom min tunga, så länge jag bara handlar i guds namn. Gud berättigar människan till allt. Alla medel är tillåtna så länge de brukas i guds namn. Gud är vårt bästa vapen mot människorna."

"När kom du på allt det här? Du har aldrig talat om gud förr."

"I natt när jag dräpte den sköna flickan. Jag sökte till varje pris en rättfärdigande ursäkt för mitt brott, och gud var det enda tillhygge och den enda hjälp jag fann. Guds namn är heligt. I guds namn kan vad som helst göras, ty guds namn rättfärdigar vad det än är. Det är idén som jag fick i natt när jag tog livet av Wilhelms frilla."

"Du är en rackare."

"Kanske det. Men det finns miljoner som tänker som jag. Mitt tänkesätt är motorn i muslimernas heliga krig mot civilisationen och mänskligheten. Mongolerna använder samma vapen som jag och med exempellös framgång."

"Men hur kan du veta något om gud fastän du har läst så litet om saken?"

"Det är mest den idioten Wilhelms förtjänst. Du vet att jag aldrig öppnar en bok. Men när vi var barn så försökte ju den narren till morbror som vi har, den naive stollen Johann, inplantera litet uppfostran och kristen bildning i oss, och Wilhelm läste flitigt medan jag mest förstörde läsningen för honom med att slå luntorna i huvudet på honom. Mycket av bibeln fick vi läsa, och en torr munk försökte lära oss latin med att översätta någon sorts Summa Theologica för oss, som vi fick läsa innantill, men aldrig har jag varit med om något tråkigare än all denna ökentorra helighet, detta metodiska och systematiska flummeri utan motstycke, denna rappakalja till försök att stadfästa alla kristendomens mest absurda myter. Och ur det som vi läste ur bibeln var det bara dess råhet och grymhet som tilltalade mig. Jag älskar att arbeta och vara i farten och att ständigt ha något praktiskt och positivt att göra, men att sitta stilla och läsa och vara ensam och instängd och inte ha något med folket att göra är det värsta jag vet. Men just sådant älskar eller älskade Wilhelm. Och den åsnan brukade predika för mig om det som han läste. Han predikade för mig om gud och kristus och hela faderullan och särskilt om guds kärlek till oss, och ett och annat gick väl inte strax ut genom det andra örat utan låg och förkovrades i mitt stilla medvetande. Jag minns bland annat hur han belyste hur gud kunde missbrukas, och hur han framhöll muslimernas våldsamma religion som skräckexempel på hur gud kunde missbrukas. Men muslimerna har samma gud som vi och lever mycket sundare och frommare än vi. De kan inte ha fel. Så där har min bror och hela hans kristna teologi fel. Och genom att jag gjorde vad jag gjorde i natt i guds namn utan att han stoppade mig bevisas det, att guds blotta namn är nog för att helga vad som helst."

"Vad är det med Wilhelm?"

"Han har väl fått en chock, stackarn. Han har fått många sådana förut. Han ligger vaken och är vid liv, men han är totalt apatisk och frånvarande. Han tittar men ser inget. Han är död, men han lever. Han kanske tror att han är en martyr. Det sade han

till mig en gång som liten, att risken var att han en gång skulle bli en martyr för mig. Vad säger du om det? Han skulle alltså finna det värt att dö för mig. Men jag föredrar att plåga honom långsamt så länge han lever, så att han oavbrutet bryts ner men utan att knäckas. Men kom, nu ska vi prata med bönderna och höra vad de tror om skumraskaffären i natt och blåsa liv i deras enfaldiga teorier och fantasier om saken. De har säkert en hel del muntert att påstå!"

Och snart nog cirkulerade de underligaste historier i trakten om de skändliga dåden vid Schwarzenberg. Ty naturligtvis kunde en sådan skandal inte hållas hemlig, fastän baronen gjorde allt vad han kunde för att behålla hemligheten inom sin borg. Alla visste om liken samma dag som de hittades, och bara några dagar senare diskuterades mysteriet i Regensburg bland annat av ärkebiskopen och ärkehertigen därstädes när de spelade schack tillsammans.

Historierna och teorierna var färggranna och mycket varierande. En del påstod att den stackars galne prinsen nu hade blivit galen på allvar, att han under ett anfall av sitt vansinne hade mördat en stackars oskyldig karl och huggit av både huvud och armar och ben på honom och skurit upp hans mage och spritt hans inälvor omkring sig och krönt sig själv med den armes utskurna hjärta, som han hade lagt i sitt hår såsom en konungakrona, och att han när han skrytande med sitt stordåd inför alla hade begivit sig hem plötsligt hade träffats av blixten och att sålunda Guds vrede skulle ha slagit honom och att han nu skulle befinna sig i Helvetet. Andra påstod att Wilhelm alltjämt var vid liv och att han ingenting annat vore än en trollkarl av gigantiska mått.

"Han har kontakt med både änglarna och djävlar, och den natten som alla talar om hade han ordnat en strid mellan änglar å den ena sidan och djävlar å den andra. Själv höll han sig utanför striden, men då kom den gamle gubben förbi och försökte stoppa torneringen, för han tyckte synd om änglarna, som höll på att få stryk, men då blev han genast av med huvudet. Inte är furst Wilhelm galen, men en fruktansvärd trollkarl är han minsann!" Så påstod en del.

Otaliga var teorierna och otaliga var historierna, men utmärkande för dem alla var att de inte var grundade på fakta. Ingen visste vad som egentligen hade hänt, men de flesta trodde nog att Wilhelm under ett anfall av vansinne hade tagit livet av den ene av de två om inte båda. Alla spår pekade ju i den riktningen.

Baronen försökte med Johanns hjälp kungöra en officiell redogörelse för vad som hade hänt, där det hette att den döde mannen hade varit en farlig politisk fånge som hade försökt fly men som furst Wolfgang hade försökt hindra däri och invecklats i strid med varpå fången hade dött och Wilhelm hade blivit svårt skadad. Det kvinnliga liket sades ha överraskats av en björn när hon hade plockat smultron i skogen. Men på denna officiella version trodde ingen, ty den var inte alls fantastisk. Endast fantastiska redogörelser om saken togs emot med tilltro och allmänt accepterande, och det var endast de mest otroliga historierna om saken som förde berättelsen ut ur landet och vida omkring till närliggande riksstäder.

I en stuga i byn kunde det exempelvis mellan tre goda borgare talas så här:

Mjölner Friedrich frågade bagare Böhm: "Har du hört det senaste?"

"Har du hört något nytt?"

"De tror att flickan som massakrerades var den samma flicka som försvann från Koblenz för något år sedan."

"Gretchen från kvarnen?"

"Just hon."

"Men hon är ju tillbaka i Koblenz nu."

"Jaså, är hon det?"

"Jag träffade henne där själv i förra veckan."

"Ja, då har de gamle i byalaget fel."

"Som vanligt."

"Men vem tror du att hon var?"

Då kom snickaren Friedmann in i stugan och hälsade.
 "God kväll!"
 "God kväll, god kväll."
 "Är kitteln i elden?"
 "Jo, just det. Vi sitter och pratar om det gamla vanliga."
 "Vilket då gamla vanliga?"
 "Det som hände för en vecka sedan. Eller är det redan två veckor sedan?"
 "Vad vet jag?"
 "Jag tror att det är tre."
 "Nej, det är nog två och en halv."
 "Tröttnar ni aldrig på käringkäbbel? Ni babblar om saken som om den vore ett stort mysterium, och så är allt klart från början och har alltid varit det."
 "Vet du något?"
 "Flickan var någon av brödernas fästmö. Någon av dem stal henne från den andra, och då fick den andre blodad tand och mördade henne. Men vilken av dem som var hennes älskare och vilken det var som var hennes mördare får ni fråga en annan om."
 "Det måste ha varit Wilhelm, för han var ju blodig."
 "Det var Wolfgang också. Jag såg honom."
 "Varför har du inte sagt det förut? Det är ju en nyhet! Var han mycket nerblodad?"
 "Ordentligt."
 "Wolfgang var mördaren! Jag visste det!"
 "Var då flickan pojken Wilhelms älskarinna?"
 "Faktum återstår dock att Wilhelm var mycket mera blodig än sin bror."
 "Ja, det är inte mycket man begriper."
 "Har den gamle och köttfärsen begravts?"
 "Man kallar inte en död människa för köttfärs! Fy på sig, Böhm!"
 "Men det var ju köttfärs."
 "Köttfärs eller inte så var det en gång en människa, och en dam dessutom."
 "Var inte makabra nu! Skål!"
 "Skål!"
 "Skål!"
 "Har Wilhelm tillfrisknat ännu?"
 "Ingalunda."
 "Vad är det egentligen för fel på honom?"
 "Det gamla vanliga."
 "Nej, det är inte det gamla vanliga. Vad han nu lider av har han inte haft sedan barndomen, då en liknande händelse inträffade. Ingen är mera misskänd än den stackars gossen Wilhelm."
 "Vad hände då?"
 "Hans bästa vän påträffades hängd av banditer i skogen."
 "Javisst ja! Nu minns jag. Men jag trodde att det var Wolfgangs vän."
 "Nej, det var Wilhelms vän."
 "Vad du minns!"
 "Men vad lider han av? Vet du det också?"
 "Han ligger orörlig i sin säng. Han säger inget, ser inget och måste matas med våld. Han har ingen skönjbar sjukdom, men ingenting kan få honom frisk."
 "Kommer han att dö?"
 "Ja, om han inte finner sitt liv igen."
 "Det är kanske lika gott att vara utan den besynnerlige stackaren."
 "Du känner honom inte, Böhm."
 "Jag vet att han är oduglig. En oduglig adelsman är aldrig någon människa till någon nytta eller glädje. Han bara parasiterar på omvärlden. Han är som en drönare som inte ens kan göra drottningen dräktig."

"Vill du då ha Wolfgang till herre i framtiden?"
"Någon annan och någon bättre herre har vi aldrig haft. Han gör ju något."
"Ja, han piskar livet ur vem det faller honom in."
"Han skulle bli en tyrann."
"Du håller tyst."
"Men det är sant att han är grym."
"Man ska inte tro på rykten som kvinnor har fantiserat ihop och överdrivit."
"Man ska inte tro på rykten förrän man själv upplever att de tyvärr är sanna, vilket jag har gjort. Furst Wolfgang är en ond människa."
"Det går jag inte med på."
"Inte jag heller."
"Du håller tyst."
"Sedan när ni blir hängda är det för sent för er att ångra er och vittna om motsatsen."
"Vi hänger allt dig först."
"Ät soppan nu! Skål!"
"Skål!"
"Skål!"
"Vad hände med främlingen från Wien som var här? Trivdes han inte här?"
"Jo, men han for tillbaka till Wien."
"Wienare hört hemma i Wien, liksom alla utlänningar hör hemma i utlandet."
"Ja, och vi hör hemma här i Wolfgangs hemska land."
"Som även är Wilhelms."
"Knappast nu längre."
"Skål för fursten!"
"Vilken?"
"Wolfgang."
"Hellre Wilhelm."
"Wolfgang!"
"Wilhelm!"
"Wilhelm!"
"Är du på Friedmanns sida nu, din förrädare?"
"Nej, på Wilhelms."
"Skål för den stackars sjuke herr Wilhelm, och måtte han bli ordentligt frisk en dag."
"Skål för den kække herr Wolfgang, och måtte han ta över Schwarzenberg en dag."
"Böhm, med all respekt för dina goda kakor och tårter, men du vet inte vad du talar om."
"Ska ni skåla eller inte?"
"Akta dig! Berättar jag om din attityd för furst Wolfgang kan du bli ett huvud kortare!"
"Börja inte gräla nu!"
"Vem var det som började?"
"Jag varnar dig, Böhm. Om Wolfgang blir herre förlorar vi alla först vårt människovärde och sedan livet. Vi blir bara värda fluglortar inför honom!"
"Vi är fluglortar för honom! Han är ju så överlägsen! Han kan allt! Han är en boren ledare för hela vårt folk!"
"Dra på trissor!"
"Skål!"
"Skål för båda!"
"Vi skålar för tre helt olika ändamål."
"Må var och en få det som han vill. Skål!"
"Skål!"

"Skål!"

Detta banala samtal och dessa tre mäns simpla meningar och åsikter i frågan var ytterst oväsentliga för det stora hela, men en dag fann en vallgosse i skogen inte långt ifrån faderns och dotterns namnlösa grav ett svärd som var blodigt och som vittnade om att det tillhörde furst Wolfgang. Pojken medförde svärdet till byn och visade där oskyldigt upp det för vem som helst som var intresserad av att med dess vittnesbörds hjälp sätta i gång nya rykteslaviner. Plötsligt glömde alla den sjuke och galne Wilhelm, och plötsligt blev Wolfgang huvudpersonen i allt skvaller. Med ens var trollkarlen, vettvillingen och hjälten i de Schwarzenbergska dåden ej längre Wilhelm utan Wolfgang. Skeendet vid denna krök av Rhen diskuterades snart så långt borta som i Wien, Prag och Posen. Det var dådens ohyggliga och absurda råhet som gjorde saken så intressant. Men alla som hörde någon version av historien från Schwarzenberg fick det fullkomligt klart för sig att alla som levde där antingen var demoner, trollkarlar eller farliga galningar. Ty så vilda och våldsamma var historierna, och ingen enda av dem var helt osann.

Ingen njöt mera av denna allt översvämmande springflod av rykten och historier än Wolfgang själv. Han älskade att lyssna till dem på värdshuset, han skrattade hjärtligt åt dem och berikade dem med häpnadsväckande detaljer och fakta som han på fullaste allvar delgav de simpla borgarna, inspirerad som han var av deras hejdlösa naivitet och svaghet för det fantastiska. Hade han inte visat ett så starkt intresse för historierna och hittat på så mycket för att förnya dem och gjuta nytt liv i dem så hade de inte varit så livskraftiga som de var. Men han påminde ständigt folk om dem, och närhelst han fick en ny idé i sin fantasi kläckte han den i form av en ny fantastisk teori om den gamles och jungfruns brutala död. Själv struntade han blankt i om folk trodde att han var den skyldige eller ej. När folk så fort de fick se honom började viska sinsemellan gillade han det i högsta grad, och han sade då belåtet till Heinz:

"Se, Heinz! Hör hur de tisslar och tasslar och sprider utmärkta historier om mig! Jag har blivit en legend."

Men så småningom tröttnade han på leken, och en dag kläckte han ur sig på värdshuset vad som egentligen hade hänt, och han gjorde det då i en sådan kylig och likgiltig ton som om han hade pratat om fjolårets grispriser på torget. Den ena efter den andra började lyssna till honom under dödstystnad. Skräcken själv vittnade om sin allt förlamande sanning. På en dag upphörde allt skvaller och alla lösa historier, ty sanningen hade som vanligt visat sig vara så fränstötande att man inte kunde tala om den eller ens nämna den. På en vecka dog alla rykten ut, och om någon okunnig stackare sedan ånyo förde ämnet på tal tystades han effektivt ner utan att han fick någon upplysning om varför hela historien plötsligt hade blivit tabu.

Och resultatet blev att Wolfgang blev mera fruktad och skydd än någonsin förr. Var han gick sprang barnen sin väg, krälade ormarna ner i sina hålor och gick under jorden och försvann alla normala människor. Endast Heinz och några andra utvalda kumpaner och uppkomlingar skydde ej att vara tillsammans med honom, ty de såg i honom maktens och framtidens härlighet och kanske den som skulle förverkliga drömmen om det tusenåriga riket och ge dem alla de högsta tänkbara positioner och titlar; och för historien med den gamle och dottern och för hans sätt att se den som en obetydlig bagatell beundrade de och älskade de honom mer än någonsin; och en dag när de hade gjort rent hus på krogen i värdshuset sade han till dem:

"Mina vänner, jag älskar er, ty ni är de enda som frivilligt följer med mig ner i helvetet. Alla andra måste jag tvinga med mig dit."

Annars mådde han förvånansvärt bra och var på ett förvånansvärt gott humör. Kanske var det för att han ansåg sin broder vara slutgiltigt oskadliggjord. Han sade en kväll till Heinz:

"Detta är en underbar gryningstid, Heinz. Hela landet är vårt, vi kan malträtera det som vi behagar, min bror är så gott som död och begravnen, och ingen vågar längre

klandra oss vad vi än gör. Tack vare min brors dödsdvala är vi äntligen tillfälligt fria, och den friheten, vår frihet att bestämma över allas liv, skall vi generöst ge folket i hela landet. De skall alla få njuta av den och få sola sig i glansen av vår lag och ordning.

En dag ska vi göra oss av med den gamle baronen. Han är ett gammalt lamt köttvrak som borde slaktas så snart som möjligt. Vi gör det en afton när vi har lyckats vända honom helt emot Wilhelm. Ty baronen, min far och Wilhelms egen far, är den som ska få nöjet att slutgiltigt oskadliggöra Wilhelm. Jag tänker inte själv besudla mina händer med det stackars lammets blod.

Och sedan är jag landets herre. Då ska du och jag, Heinz, kasta en skugga över Tyskland som ska ligga kvar som ett kvävande åskmoln för eviga tider över hela det tyska Europa. Hela världen ska komma att frukta det mörker som vi ska sprida. Vi är två djävlar, du och jag, och historiens många tragedier bevisar att endast djävlar är kompetenta till att besitta makten här i världen.

Låt oss nu gå till värdshuset i byn och där skåla för allt vad vi lever för. Vi ska skåla för mörkret och pesten, våldet och broder Död och Fan själv. Låt oss i afton terrorisera byn med vår blotta närvaro där. Jag längtar efter att få piska barnen och sparka hundarna och käringarna. Låt oss i förväg njuta av vår kommande gloriösa framtid som två godtyckets profeter och föregångsmän.

Mitt hår är alldeles för kort. Det sägs att långt hår gör den sköne skönare och den grymme än mera förfärlig. Som en både ovanligt grann och grym och hänsynslös person skulle nog långt hår på mig ha stor effekt. Jag ska låta mitt hår växa lika långt som Absalom så att jag blir oemotståndlig och oövervinnelig som Simson. Det sägs att den bysantinske kejsaren under sin stormakts dagar hade nordisk livvakt och att dessa vikingar hade utslaget hår ända ner till stjärten och att inga kämpar var mer förfärliga och dugliga än de. Skräcken är mitt bästa vapen mot världen och mot de usla människorna.

Kom, låt oss finna ett par flickor i natt! Jag mår aldrig så bra som när jag kränker en jungfru."

"Ditt sätt att kränka prämflickan på var väl emellertid kanske litet väl drastiskt."

"Det tyckte hon också, Heinz."

Vad var morbror Johanns tankar om hela denna historia? Han tänkte rent och slätt:

"Stackars Wilhelm! Hur kan en människa råka in i sådana svårigheter som han har gjort? Han är oskyldig som ett barn och kan inte göra en fluga för när, och så visar han sig en dag nerblodad från topp till tå och med två lik bakom sig, det ena massakrerat och styckat till oigenkännlighet, och det andra med båda benen amputerade. Dessutom ligger de båda liken på långt avstånd från varandra, och så nerblodad som Wilhelm var måste alla tro att det bara kan ha varit han som gjorde det. Men det mest ofattbara av allt är att Wilhelm måste ha burit den döde från slottets källare ända ner till prämen. Vilket arbete för en död mans skull! Om han bara hade berättat något för mig om vad han höll på med! Hade jag vetat det minsta hade jag kunnat förhindra det värsta.

Det är århundradets skandal i detta land. Folk kommer att prata i kanske århundraden om det. Jag har i hast smusslat ner de båda döda i en namnlös gemensam grav för att inte folk ska fästa alltför stor vikt vid dem. Må det att denna olyckliga fader och dotter i alla fall får vila i frid tillsammans vara ett tecken på respekt gentemot dem från min sida.

Men vad kommer Wolfgang att göra härnäst? Ingenting tycks kunna stoppa honom i hans enbart onda framfart. Om mina onda aningar slår in kommer vi alla att bli offer för hans rättslöshet, både Wilhelm, baronen och jag själv, ty vi är alla för goda för att försvara oss mot honom med hans egna medel."

Furst Wilhelms apatiska dvala övergick så småningom till en rasande feber. I två veckor härjade febern i den unge mannens kropp, och han svävade under dessa två veckor mellan liv och död. Han yrade på ett fasaväckande sätt och oupphörligt, och han

svettades kopiöst och luktade och skrek så att ingen kunde länge vistas i rummet. Men ingenting av det som kom över sjuklingens yrande läppar kunde förstås av någon, ty allt var osammanhängande meningslöst svammel.

Men efter två veckor var det förfärliga tillståndet av delirium över. Febern gick ner, och ynglingen upphörde med att svettas och bete sig som en bärsärk på ett slagfält i sin säng. Han sjönk på den fjortonde dagen efter en två veckor lång livsfarlig kris in i en dvala som gav honom frid och vila. Och febern lämnade honom fullkomligt efter ytterligare en vecka. Krisen var över, trodde alla, men det var då den började.

Han var nämligen ändå inte frisk. Inte ett ord kom någonsin över hans läppar. Han kunde röra dem, men de sade aldrig något hörbart eller urskiljbart. Han stirrade ut i tomma luften på ingenting, och ingen och ingenting kunde fånga hans blick eller uppmärksamhet. Han var till synes levande men i praktiken mera död än ett lik. Han var hjärndöd, men hans hjärna fungerade. Det var bara tankarna och sinnet som inte fungerade. Han levde men responderade icke, som om hans själ var frånvarande från den ändå levande kroppen.

Han måste matas med våld, ty han saknade all självbevarelsedrift, men han gjorde inget motstånd. Matades han så tog han emot maten, leddes han någonstans så följde han släpande med, men allt vad han gjorde eller snarare tvingades göra för att bevara sitt liv gjorde han utan att tyckas veta vad han gjorde. Han var helt frånvarande liksom en robot, en viljelös spökblek och borttynande sömngångare, en kropp som i brist på sin själ sakta men säkert höll på att dö. Det fanns ingen räddning för honom. Han blev svagare, tunnare, blekare och mera livlös för varje dag.

En dag tog Wolfgang sig före att besöka den sjukes rum. "Hur mår du, bror?" frågade han med munter skadeglädje. Det att han inte fick något svar förvissade honom om Wilhelms tillstånd av säkert borttynande, varpå den svarte brodern skrattade. Så satte han sig vid den sjukes sida på hans säng och betraktade sin döende bror noggrant. Han försökte fånga den svages uppmärksamhet, men det var omöjligt. Så gav han Wilhelm några ordentliga örfilar, men ändå förblev Wilhelm lika livlös. Då skrattade Wolfgang, och när han reste sig sade han mycket belåten med den sjukes lovande tillstånd till de skräckslagna nunnesköterskorna:

"Snart kommer han att dö."

Ett ögonblick var han olycksbådande stilla, men så grep han plötsligt tag i Wilhelms sjuksäng och vräkte den över ända så att Wilhelm handlöst flög i golvet som en trädocka, varvid den sängbundne allvarligt slog huvudet i stenväggen så att det började blöda. Men Wolfgang skrattade triumferande för full hals. Han skrattade ännu högt och kraftigt långt efter det att han hade avlägsnat sig från rummet. Nunnesköterskorna fick då liv i sig och började försöka återupprätta Jerusalem efter dess grundliga förstörelse.

Den som egendomligt nog fick litet liv i sig under denna tid var den gamle legendariske baronen. Han var den som inte lät sig luras av sken och påfallande sannolikheter. Han kände sina söner och var en av de få som inte lät sig förbryllas utan som genast klart såg hela vidden av sanningens sammanhang. Han visste vem som hade tagit livet av den gamle och flickan, ty han visste att Wilhelm inte var mäktig till något sådant. Det var mycket som Wilhelm inte dög till, men mord dög han minst till av allt. Och Johann anade vilket band som hade knutit Wilhelm samman till de två livegna från Frankrike men teg visligen därom inför baronen.

Vad baronen gjorde var att sammanställa en kungörelse som skulle utspridas åt alla världens väderstreck i hela världen. Han gjorde det redan i början av Wilhelms sjukdom. Han var fast besluten att få Wilhelm kurerad och författade därför följande offentliga meddelande:

"Var och en som är något insatt i läkekonsten uppmanas härvid att inställa sig hos Baron von Schwarzenberg vid Rhen norr om Mainz, vid vilket slott en yngling av ädlaste blod ligger svårt sjuk i en för historien hittills obekant sjukdom. Den som lyckas

få ädlingen frisk skall som belöning kontant få emottaga summan av 500 thaler i guld samt därutöver även tacksamhet, tillgivenhet och generös gunst för hela livet av herr Baron von Schwarzenberg själv."

Så löd den offentliga kungörelsen som snart blev världsbekant, ty allt vad den mäktige baronen företog sig var av världshistorisk betydelse åtminstone lokalt, och desto mer så emedan han så ytterligt sällan företog sig något. Till sin stora förvåning fick världen nu med ens erfara att baronen alltjämt existerade.

En annan åtgärd som den gamle vidtog från sitt elfenbenstorn, vars kammare han aldrig lämnade, var att förbjuda unge herr Wolfgang tillträde till den sjukes rum. Detta gjorde Wolfgang ursinnig, och han lät sedan ofta vem som helst veta att han hatade sin fader lika mycket som sin broder.

Snart började en jämn ström av läkare, munkar, kvacksalvare och äventyrare att flyta in till slottet och till den mystiskt drabbades säng. De flockades omkring den sjuke som flugor omkring ett obegravt lik, och de trängdes och blev på grund av trängseln och konkurrensen gärna ovänner med varandra. Johann var den som bragte ordning i församlingen, och han tillstod att endast en och en fick ta hand om den sjuke medan de andra fick vänta. Sålunda uppstod en väldig kö av otåliga euskulaper och helbrägdagörare, och många av dessa fick vänta i en vecka innan de fick komma vid den sjuke. Men de väntande förplägades och inhystes i slottets trygghet, och baronens svåger Johann såg noga till att ingen blev förfördlad.

Somliga satt i veckor vid prinsens bädd innan de gav upp och kunde erkänna för sina ofelbara egon att den sjuke var ett hopplöst fall. Mera hederliga och skickliga läkare konstaterade genast att patientens sjukdom inte var fysisk utan psykisk, att ingenting felades kroppen men att desto mer felades själen och att det därför ingenting funnes för en fackman att göra och att en själavårdare därför skulle kunna göra bättre nytta. Andra experimenterade med den sjuke och klämde på honom och brukade emellanåt mindre mänskliga metoder, men sådana äventyrare uträttade minst. Några ville se hur den sjukes huvud såg ut inuti, men dessa kördes på porten genom resignerade fackmäns förnuftiga inrådan.

Wolfgang tyckte ej om dessa hopar av parasiterande gäster men tycktes ej vara orolig för att någon av dem skulle lyckas med att återställa invaliden.

Snart började även lyckosökarnas led att glesna. Allt fler gav upp och gav sig av hem till sina familjer och sina kloster eller ut på vidare irrfärder. Men som lön för att de ingenting hade åstadkommit hade de i alla fall fått gratis kost och logi, så de var inte helt otacksamma för sin vistelse, vilket baronen dock var för deras, även om han inte visade det. Baron von Schwarzenberg såg från sin smala fönsterglugg doktorerna på borggården bjuda den gamle Johann farväl varunder de pessimistiskt och beklagande skakade på sina kloka och världsvisa huvuden, som om Wilhelms fall var det mest hopplösa av alla fall. Han såg dem alla var och en när de avreste, hur de hade uppgivit allt hopp beträffande furstens sjukdom och hur de nästan uppmanade sjuklingens anhöriga att göra det samma. Nästan varenda en gav det goda rådet:

"Tag honom utomhus, och låt honom gå omkring och andas in naturens friska dofter. Om ni flitigt gör så så kanske han överlever till jul, och om han bara klarar sig till jul så är han sedan utom all fara."

Det senare poängterades särskilt av den lärde doktor Hummel, som var en mirakeldoktor. Det för alla de kunniga läkarna gemensamma rådet följdes naturligtvis, fastän väl ingen av dem på allvar hade trott att patienten ens skulle överleva till hösten. Den sjuke bars ut och tvingades till att gå och stå, vilket dock var omöjligt för honom att göra själv. En hel dag försökte man tvinga honom till att stå på egna ben, men han föll endast handlöst omkull. Det var inte förmågan som saknades, utan det var som om han förlorat kontakten med sin kropp och sin kontroll över den: han kunde inte styra den. Och han såg fortfarande ingenting. Hans blick fixerade aldrig ett föremål, och ännu mindre kunde någonting få honom till att tala eller le. Själens ledning förlorades helt och hållet.

och kanske död i den annars felfria kroppen. Anden i Wilhelm var våldtagen och mördad, och utan arvet från Gud i behåll var människan Wilhelm lika slapp som en trasdocka.

Till slut var det bara doktor Hummel kvar som ännu sysselsatte sig med Wilhelm och trodde att ett tillfrisknande ännu var möjligt. Han ansåg, som alla andra läkare hade ansett, att bara ett mirakel kunde bota den sjuke, men i motsats till alla de andra så trodde han ännu att ett mirakel kunde ske. Han talade ständigt för sig själv av iver när han med oändligt tålamod satt hos patienten dag och natt för att nästan som i besvärjelser hålla modet uppe: "Om jag bara kunde finna nyckeln i låset! Det behövs bara det rätta 'Sesam öppna dig' och saken är klar! Det är jag säker på! Om jag bara kunde hitta den magiska formel som behövs!" Och genom denna dubbla terapi med både sig själv och patienten stannade han kvar i det oändliga. Och så länge han inte gjorde den sjuke någon skada lät baronen och dennes svåger honom vara kvar med fri kost och logi. Morbror Johann såg klart och tydligt att doktor Hummel verkligen försökte hjälpa Wilhelm, varför han noga avstyrde allt eventuellt bråk med doktorn som kunde vållas av Wolfgang, som offentligt avhånade doktorn såsom en kvacksalvarparasit. Wolfgangs kritik kom till doktor Hummels kännedom, och då blev han osäker på huruvida han skulle stanna kvar eller ge sig av.

Emellertid valde han att stanna. Med ett tålamod utan gränser och en orubblig envetenhet fortsatte han med sina behandlingsmetoder som saknade mycken variation. Han tycktes så småningom växa fast i omgivningen och bli ett med borgmiljön och husfolket. Snart var han du med alla och blev alltmer allmänt behandlad som en gammal trotjänare i familjen.

Men Wilhelm blev inte bättre. Han magrade ständigt och blev allt blekare. Man brukade bära ut den blonde vackre dödssjuka unge mannen på hans bår varje eftermiddag för att ge honom anledning till att njuta av solen när det var vackert väder. Han bars alltid till en liten stillsam grön äng bakom slottet som doftade av syrener och jasmin. Fåglar sjöng ständigt vid denna undanskymda vilda lilla äng. Båren brukade läggas under ett äppelträd där då och då små sångare brukade sjunga, men ej ens dessa näpna oskyldiga varelser lyckades väcka prinsen till liv.

Märkte han dem över huvud taget? Såg han dem över huvud taget? Det såg ut som om hans ögon vilade på dem ibland, men man visste ju inte om ögonen även uppfattade vad de såg. Många hoppades att han åtminstone unnade sig glädjen att lyssna till dem, men om han ens gjorde det var även det någonting ovisst.

Omkring hans bår satt ofta tjänare och husjungfrur, pigor och drängar, munkar och nunnor, präster och fattiglappar från landet runt omkring. De kunde sitta och vaka vid hans sjukbädd dagar i sträck. En del brukade sitta där och be för sig själva medan andra satt och snarkade. Andra satt och betraktade den sjuke med ängsliga oroliga ögon. De satt alla där för att de visste vad det skulle bli av dem om Wilhelm dog. De visste att om Wolfgang fick ärva baronens titel och värdighet så skulle deras liv vara mindre värda än skadliga kräks. De visste att Wolfgang hellre dödade än lät leva. De satt där hos Wilhelm för sina livs skull, ty Wilhelm var deras enda hopp om en dräglig framtid. Hans blotta existens var som en försäkring för att världsordningen skulle hålla sig god. Vilken bondstuga skulle inte bli våldgästad, vilket kloster skulle inte skändas och vilken kyrka skulle inte bli plundrad om furst Wilhelm gick bort? Wolfgang hade ju till och med begått våldtäkter och mord inne i kyrkor och hade inte dragit sig för att vanära heliga nunnor och driva ut dem nakna från deras kloster så att de blivit vansinniga. Om Wilhelm försvann och endast Wolfgang blev kvar så visste alla dessa att fan skulle vara lös på allvar, och ingen skulle kunna stänga in honom igen.

Ytterligare en person brukade ofta och länge betrakta den döende under det doftande knoppande äppelträdet. Det var baronen. Från ett av sina smala fönster kunde han se den orörlige sjuke, och ej sällan glimmade då något till i hans ögon. Vad annat kunde det vara än ett fragmentariskt tecken till tårar? Men ofta när han stod där var

hans håg dyster och hans sinne svart. Då tänkte han på den som skulle få makten när Wilhelm var borta.

"Varför kan inte ett underverk inträffa?" tänkte den gamle. "Aldrig förr har jag behövt eller ens trott på mirakel, men nu behövs det ett alldeles nödvändigt. Gud, hjälp detta mitt vackra land! Rädda dess folk från en framtida baron Wolfgang och återuppväck min döde son!"

Så bad han ofta, men alltid när han hade bett så kunde han ej längre uthärda anblicken av den sjuke utan drog sig bort från fönstret och in i rummets mörka dunkel, där vanligen hans trogne tjänare, vän, hjälpare och svåger stod och väntade med något ärende eller med något nytt formellt dokument som skulle godtagas eller avfärdas. Då begravnade han sina sista känslor och ägnade sig åt den dystra plikten att befalla över andra människors liv.

Men en dag när ingen såg det och när ingen var i närheten lyfte Wilhelm sin ena arm. Han lyfte den långsamt men målmedvetet upp mot äppelträdet som om han ville plocka någonting vackert därifrån. Han betraktade intensivt någonting där i trädet. Men hans hand nådde icke sitt mål. En tår steg upp i hans öga, och armen föll ner till bären igen; och när en av hans ständigt vakande nunnesköterskor åter kom till hans sida efter att ha utträttat ett ärende var han lika orörlig, livlös och hopplöst frånvarande som någonsin; som om det var det att alla för tillfället avlägsnat sig som gett honom friheten att försöka anstränga sig för att gripa om något av den skönhet som han hade förlorat i det liv som han en gång hade älskat.

Ett långt stycke därifrån låg i skogen vid en sakta porlande bäck en grav. Två kors markerade nödtorftigt dess existens, men korsen var båda namnlösa, och ingen visste vilka de två var som graven gömde. Ibland lekte barnen vid denna bäck just nära intill gravarna, och fåglarna sjöng alltid av hjärtans lust runt omkring. Ingen brydde sig här om en tragedi som tillhörde det förflutna. Moder Natur hade stilla gömt den i sin eviga allting förlåtande tillväxt, och så småningom skulle träkorsen nog börja ruttna och falla sönder och försvinna för gott, och så skulle ännu en tragedis upplösning fullkomnas. Få är de tragedier som tages till vara av de levande och efterkommande, och denna hörde inte till dem. Som alla de mest tragiska tragedierna skulle varje spår av den så småningom försvinna, och ingen ännu ofödd människa skulle någonsin få veta vad de två korsen teg om. Ändå var de två som graven täckte lyckligt lottade, ty de hörde till de få av offren i Schwarzenbergsagan som någonsin alls skulle få någon riktig grav.

Men låt oss bege oss till byn och där se efter hur borgarna upplevde den tid som nu var. Bagaren Böhms gick en kväll ängsligt och oroligt omkring och stack sig så in till mjölnaren Friedrich.

"Har du sett min dotter, Friedrich?"

"Ja, jag såg henne idag tillsammans med furst Wolfgang."

"Vad vill han med henne? Tänker han gifta sig med henne?"

"Furst Wolfgang är inte den som gifter sig med dem som han har roligt med. Snarare brukar han göra motsatsen med dem."

"Min dotter! Min dotter!"

I det samma trädde snickaren Friedmann in över tröskeln och frågade:

"Är det soppan som sjuder och doftar där på spisen?"

"Ja, det är det. Välkommen! Vad nytt från slottet?"

"Även doktor Bummel börjar nu misströsta beträffande den ljuse prinsens hälsa."

"Är han den siste?"

"Den allra siste. Och Wolfgang stoltserar som en tupp var han än uppträder. Han tycks vara säker på att brodern skall dö, och det tycks bereda honom ett sant välbehag."

"Ja, den ljuse prinsen dör ju utan att Wolfgang själv behöver hjälpa till. Det är precis vad Wolfgang alltid har önskat. Så kommer han undan med det värsta mordet av alla."

"Är vi här för att inta vår soppa i god gemenskap eller för att ägna oss åt nesligt förtal?"

"Den svarte prinsen är ofta ute på bygden och ställer till."

"Ställer till vadå?"

"Rackartyg. Ingen jungfru går säker för honom."

"Och ingen man heller som inte fogar sig."

"Akta dig! Furst Wolfgang har råg i ryggen och korn i kroppen!"

"Och säd i byxorna."

"Var är din dotter?"

"Hm. Hon for nog till grannbyn i något ärende. Jag kan nästan lova att det är sant."

"Hm."

"Skål, vänner!"

"Hm!"

"Hm!"

"Vad är det?"

"Gud bevara oss för den svarte herr Wolfgang, det säger jag er!"

"Du ser mörkt på saken."

"Om han blir baron så är det ute med oss alla!"

"Du bör inte ta till så. Han kan höra dig och du kan bli hängd."

"Ja, han är ju storebror inte bara för den döende Wilhelm utan för oss alla."

"Farväl. Jag har ingen aptit i kväll."

"Farväl, Friedmann."

"Farväl."

"Du också?"

"Ja. Jag måste finna min dotter. Farväl."

"Farväl."

Och när även Böhm orolig till sinnes hade brutit upp kunde Friedrich konstatera att varken bagaren eller Friedmann hade kunnat få ner hans utsökta väldoftande fisksoppa. Och hans egen aptit hade även den övergivit honom.

10. Kärlekens seger

Följande morgon hördes det ett högljutt och upprört gräl uppe i slottet omkring trakterna av den sjuke Wilhelms rum. Det var doktor Hummel som var i farten.

"Släpp aldrig mera in furst Wolfgang i den sjukes kammare! Jag kräver en vakt vid denna dörr!"

"Men vad har han då gjort, herr doktor Hummel?"

"Han äventyrar med sin blotta närhet den sjukes hälsa. Han försöker med flit påskynda patientens död. Jag har ännu inte givit upp, och så länge jag är här skall ingenting få äventyra mitt goda inflytande över den sjuke. Men denne svarte demon smyger sig med flit hit för att sabotera mitt arbete, och det gör han ständigt och i trots mot baronens egen befallning. Släpps han in hit en gång till sparkas någon ut genom fönstret! Är det förstått?"

"Ja, herr doktor Hummel."

Och tjänaren skyndade bort. Liksom så många andra tjänare i slottet var han helt i Wolfgangs våld, en slav fängslad i Wolfgangs skrämmande personlighets fascinerande utstrålning. Han kunde dö för Wolfgang och tänkte absolut låta honom komma in till den dumme svagsinte äcklige dåren igen. Alla hade ju intresse av att den besvärlige idioten kilade vidare, tänkte tjänaren, då det enda den dåren gjorde i livet var att utgöra en ständig förebråelse för hela sin omgivning.

"Om någon sparkas ut genom fönstret så blir det doktor Hummel," tänkte den partiske tjänaren.

Wolfgang själv stod i den vackra riddarborgens präktigaste sal och blickade ut genom det största fönstret. Utanför låg slottets finaste utsikt. Men Wolfgang betraktade inte utsikten.

Han var iförd sin svarta mantel som om han tänkte bege sig ut till häst. Kanske stod han just och tvekade inför vad han skulle göra. Men i denna tvekan koncentrerades hans tankar mer och mer till pudelns kärna: han själv, som i hans ögon var axeln runtom vilken världen, universum och allt liv kretsade och som allt var beroende av.

"När min bror är död så är det endast min far, min onkel och Heinz som ännu står i min väg. Heinz äcklar mig mer och mer. Han blir mera sliskig och krypande för varje dag. Snart krälar han på jorden inför mig som en mask i sitt hopplösa beroende av mig och i sin djupa skräck för min person. Han börjar bli påträngande och efterhängsen som en rädd apa som klamrar sig fast vid min rygg. När detta slott är helt och hållet mitt och jag blir länsherre över hela landet skall jag ikläda honom den lustiga tvångströja som narrkåpan är, om han lever till dess, vilket han antagligen inte gör."

En tjänare nalkades honom och försökte upplysa honom om att hans svarta springare var sadlad, men föga tycktes Wolfgang bry sig om tjänarens tillgivenhet, ödmjukhet och besvär för hans skull. Han fortsatte med att fundera utan att låta sig störas:

"Heinz är inte en människa och inte ens det minsta mänsklig. Det enda han duger till på lång sikt är att genom min försorg duka under för alkoholen, ty mitt enda nöje av Heinz är att suppa honom full, vilket han är dåraktig nog att gärna vara med på. Som full är han med på vilka dårskaper som helst, och då kan han utföra sådana grymheter som jag håller mig för god för. Annars är han värdelös. Min bror är mänsklig, men han i sin tur är en undermänniska. Undermänniskor är ej till för denna världen. De bara underminerar den med sin hjälplöshet och blir kvarstenar runt halsen på dugligt folk, som måste ha fritt svängrum för att kunna uträtta något allmännyttigt. Aldrig har någon haft en tyngre och mera besvärlig kvarsten runt sin hals än jag med den bror som ligger som ett ok på min sönderskavda nacke. Mitt livs enda längtan är efter den dag då han äntligen är försvunnen från jorden. Först då kan jag äntligen med säkra steg börja vandra den. Först då kan jag inleda min karriär och börja vidta mina steg för att sluta som kejsare och bli en ny bättre Fredrik II der Staufer. Så länge min bror lever paralyserar han alla och hindrar han alla framsteg med sin blotta personlighet, som får alla att kräkas. Han är ju världens största levande förebråelse.

Jag kan inte förstå varför jag aldrig har kunnat döda honom. Alltid har jag velat det, och ibland har jag försökt det, men alltid har han klarat sig och sedan bara blivit ännu sjukare och ännu mera äcklig och outhärdlig. Men nu tycks äntligen något som jag har gjort honom ha haft önskad effekt. För varje dag dör han mer och mer, och snart är han bara ett ofarligt nedgrävt lik, vilket jag önskar att de flesta vore. Utan att röra ett hår på hans huvud, utan att snudda vid hans kropp verkar jag ha överträffat mina egna vildaste förväntningar då jag tycks ha likviderat hans själ. Det var just hans själ jag ville komma åt och avrätta, och till min egen förvåning verkar jag denna gång ha lyckats. För varje dag tunnas nu hans livstråd ut, och så smal som den alltid har varit måste den nu äntligen endera dagen brista för gott. Och jag har inte ens sagt något till honom för att få den att brista. Tänk att man kan mörda en själ utan att behöva bruka våld mot dess kropp! Ingen är mera sårbar än den som äger en själ. Bättre vore det då för mänskorna att alla deras själar likviderades, så att det bara blev lydiga instrument kvar för makten att dirigera i önskad riktning. Därför borde alla själsliga personer utsättas för samma behandling som Wilhelm. Men vad är det nu som händer? Vad är det för främlingar som kommer hitåt? Skall här bli två doktorer för mycket?"

Två resenärer hade just kommit ut från skogen och närmade sig nu slottet längs den vackra sakta uppåtstigande vägen. De resande färdades på mulåsnor. Snart började

folket i slottet upptäcka dem. Någon ropade från ett torn: "Två nya läkare i annalkande!" Och då blev det genast liv och rörelse i hela slottet. Drängar och tjänare började diskutera med varandra och uttrycka sin stora förvåning över att det alltjämt fanns nya euskulaper kvar i landet. De hade trott att alla för länge sedan hade tagit slut, så många som det hade drällt av där på slottet. Andra kommenterade kort:

"Två nya läkare som kommer till ingen nytta för att uträtta intet."

Men de flesta var ändå glada och upprymda över att det alls hände något igen. Det hände ju annars aldrig något i deras lilla värld, och vad beträffar den stora världen och de politiska skeendena där så var allt sådant bara flugsurr som inte bekom vanliga sunda småborgare det allra minsta.

När doktor Hummel mottog nyheten om att nya läkare var i antågande tänkte han belåtet:

"Det är ingen ände på läkarvetenskapen. Just tänkte jag ge upp, och så skickar Gud strax två nya och kanske bättre läkare i stället för mig. Till gagn för oss stackars bräckliga sjuka människor upphör Gud aldrig med att underhålla och vidareutveckla vetenskapen!"

Men uppståndelsen på slottet blev större ju närmare de nya kom, ty ju närmare de kom, desto tydligare kunde man skärskåda dem. Och snart spreds den förbluffande nyheten, att de båda läkarna hade osedvanligt mycket packning. När sedan dessutom någon av deras ridsätt drog den slutsatsen, att de två var mycket unga människor, uppstod allmän häpnad.

Det var en vacker majdag med mjukt ljuvligt värmande solsken. Luften var frisk och klar, och sommaren stod inför sin entré. Fåglarna jublade denna morgon, ty just nu började för fåglarna den stora familjeverksamheten. Det var nästan den första ljuvliga sommardagen.

I den sjuke Wilhelms rum var som vanligt nunnor, munkar, sköterskor och andra vårdare flockade kring den svårt själssjuke, men när nyheter och rykten nådde in till dem gladdes de genast över att få en anledning till att ta ledigt från den sjuke. De försvann ut, den ena efter den andra, för att delta i det stora intresset för de häpnadsväckande främlingarna. Till slut fanns det bara en liten pojke kvar i Wilhelms rum, och han stod som fastnitad vid fönstergluggen.

Men någonting började nu hända med Wilhelm. Sakta vände han sitt huvud mot pojken och fönstergluggens ljusa öppning, och med sina himmelsblå ögon betraktade han ljuset. Han låg så en stund medan pojken ropade till några vänner på gården och mottog nyheter av dem. Det senaste konstaterandet var att de nya hade för mycket packning för att kunna vara normala läkare.

Nu rörde sig Wilhelm i sin säng. Oändligt sakta och mödosamt reste han sig på sin vänstra armbåge och försökte att ställa pojken en fråga. Pojken märkte det inte, varför Wilhelm med den största ansträngning frågade på nytt och litet högre:

"Vad är det som händer, pojke?"

Pojken tycktes inte inse det märkvärdiga i att baronsonen plötsligt visade tecken till liv, eller också låtsades han inte om att han gjorde det, ty han svarade öppenhjärtligt och utan den minsta förvåning:

"Det är två främlingar som är på väg hitåt, men ingen vet vilka det är, och de är troligtvis inga läkare."

Då frågade Wilhelm spänt:

"Är en av dem en kvinna?"

I samma ögonblick ropade vaktposten, som först hade upptäckt de nya, till de få som kunde höra honom nerifrån gården:

"Det är inte två män utan en man och en kvinna!"

Och nyheten spreds som en löpeld.

Pojken överraskades av Wilhelms fråga och svarade:

"Jag vet inte. Men jag ska fråga dem där ute."

Därpå skrek han någonting obegripligt ner till vännerna på gården som gormade lika friskt tillbaka. Och efter en stund kunde pojken med andakt inför patientens rätta gissning erkänna att den ena verkligen var en kvinna.

Wolfgang stod orörlig i sitt praktfönster. Han tänkte: "Jag tycker inte om det här." Och med höjden av missunnsamhet betraktade han stelfruset scenen på gården och de två främlingarnas gestalter som blev allt vackrare ju närmare de kom.

Wilhelm försökte resa sig ur sin säng. Ständigt upprepade han på nytt för sig själv: "Jag vet vilka de är. Jag vet vilka de är." Pojken ilade från fönstret till hans hjälp, men baronsonen sköt honom ifrån sig och ville klara sig ensam. Emellertid ramlade den sjuke då endast till golvet. Gossen blev då förskräckt och ryggade tillbaka, och då måste patienten be: "Hjälp mig till fönstret!" Och då hjälpte pojken den länge magre klene människan till fönstret.

Wilhelm spanade febrilt mot vägen och såg genast de ankommande. Det var som om han i det ögonblicket blev träffad av en underbar livgivande blix, som plötsligt fyllde hela hans varelse med gränslös energi och lycka. Och han ropade ut genom fönstret med en klar ljus och något gäll röst som skar som ett svärd genom luften och som träffade allas hjärtan:

"Ser då de blindfödda dårarna inte vem det är? Det är ju Jakob Schubert och hans syster!"

I nästa ögonblick var Wilhelm borta från fönstret. "Pojke! Giv mig mitt bälte! Men först min vita dräkt!" Och pojken hjälpte honom att i all hast klä sig och hjälpte honom att inte falla omkull.

Det hade varit lättare att hindra Rhenfloden från att rinna ut i Atlanten än att nu hindra Wilhelm i hans uppsåt. Han föll ut ur rummet som en störtande löpare och började miserabelt snubbla och ramla ner för trapporna. Lyckligtvis låg sjukrummet inte så högt upp som hans eget rum, så han hade inte en farligt lång väg ner, och hur han än ständigt förlorade fotfästet föll han inte omkull utan fortsatte blott att dråsa vidare neråt, liksom en inkompetent lindansare som måste över linan eller dö. Och hur det nu var kom han ensam oskadd ner för alla de tusen trapporna. Pojken gapade efter honom långt där uppe.

På borggården sågs den silvervithövdade tunne Johann bana sig väg fram genom mängden för att ta emot gästerna som just nådde fram till porten. Han rörde sig värdigt och ledigt som vanligt, och ingenting kunde förvåna honom. Men alla andra visade stora tecken till förvåning när de såg en ljus utmärklad vitklädd man plötsligt komma ut ur slottet och stapplande på skälvande ben ta sig ner för dess trappa. Ingen hjälpte honom fastän han i varje ögonblick hotade att falla över ända, men alla som en gång hade fått syn på honom släppte inte hans gestalt med blicken. Han sparade sina ögons ljus åt de ankommande länge väntade långväga förnämna gästerna. Dessa red in genom porten och ett stycke in på gården, där mulåsnorna fann sig nödgade att stanna på grund av att där var så mycket folk.

I samma ögonblick som den ädle morbror Johann stannade framför gästerna och just skulle hälsa dem välkomna hann den andfådde Wilhelm upp honom och förekom honom med hälsningsorden.

"Jag hälsar er välkomna, Jakob och Anna Schubert, å hela slottets och hela Rhendalens vägnar, ty det är väl så ni heter?"

"Du gissar rätt, Wilhelm," svarade Jakob.

"En gissning hade kunnat vara fel men knappast båda. Men fastän du påstår att jag har gissat rätt kan jag inte tro att det är ni. Är detta verkligen din sägenomspunna syster, Jakob?"

"Du ser rätt."

"Men om det verkligen är hon så har du å det skändligaste förtalat henne. Ty denna jungfru är inte alls lik den flicka som du har beskrivit för mig. Denna jungfru är himmelsk, men den som du beskrev var jordisk."

"Dock är jag jordisk," dristade sig Anna till att säga.

"Inte har du då båda fötterna på jorden," svarade Wilhelm. "Får jag hjälpa dig att bli jordisk?"

"Jag kan inte bli mera jordisk än vad jag redan är."

"Jodå, det kan du med att överlåta dig i mina armar så att jag kan sätta ner dig på jorden."

Hon vände sig till Jakob som för att fråga: "Vågar jag?" Men innan någon visste ordet av var jungfrun i den sjuke furstens armar. Den sjuke vacklade och borde under sitt tillstånd ha fallit pladask till marken med en sådan börda, men energin är moralisk och inte fysisk, som Victor Hugo säger, och ingen hann hjälpa honom förrän hon varsamt och mjukt som ett fallande fågeldun eller som en kostsam Pragservis av glas var färdigt placerad på marken. Deras ögon möttes, men Wilhelm slet sig från hennes till Jakobs.

"Men varför har du ljugit så för mig om henne? Den människa som du målade upp för mig var som en fläskfia mot denna spröda ängel."

"Det är inte jag som är den skyldige, Wilhelm. Det är du."

"Vad menar du?"

"Jag har beskrivit henne som hon är, men du överdriver hennes skönhet med din andes blick, som alltid överdriver allt gott och skönt."

"Prat, Jakob! Jag ser endast vad som är, och om din ljuva syster inte är vad hon är så är verkligheten inte verklig. Men usch vad denna borggård är sölig! Lergropar och vattenpölar överallt! Men frukta inte, fröken Anna! Jag skall lägga mig i varje vattenpöl för er, så att ni alltid torrskodd kan trampa ner mig i all världens smuts vart ni än vill komma. Jag är er dräng och tjänare, slav och bandhund så länge som ni behagar vistas här. Som ett mindre lyckat djur än dessa era mulåsnor men som ett ännu lyckligare djur än de, blott för att jag liksom de får känna bördan av er, ber jag om att få bära er inomhus."

"Nyss höll ni på att tappa mig i pölen som ni står i och själv ramla med."

"Är du sjuk, Wilhelm?" frågade Jakob.

"Inte längre. Och jag bedyrar er, skönaste jungfru, att ett skepp utan roder inte är tryggare än jag."

Anna skrattade. "Jag tror er."

"Var inte rädd, syster. Han menar bara väl."

"Ni ser på mig, fröken Anna, som om jag vore ett sjunkande skepp som ni med fog inte vore villig att gå ombord på och låta er föras ut av på livets mest stormiga, farliga och mörka oceaner, som denna borg med dess hemligheter kanske utgör. Men får jag åtminstone bjuda er en arm? Så blir vi två skepp som seglar tillsammans, men jag seglar först som den bogserande parten och möter med min bog alla hinder och brottsjöar och rev och tar udden av dem så att ni aldrig behöver så mycket som gunga. Och jag skall lova att aldrig släppa bogserlinan förrän antingen ni själv önskar det eller jag sjunker."

"Jag tror snarare att det blir jag som får bogsera er, junker Wilhelm."

"Ni är en modig ung dam, fröken Anna, som vågar kunna tänka er att bogsera en ung och vansklig man som jag genom livet. Är detta ert allvar?" Wilhelm frågade detta spjuveraktigt med glimten i ögat.

"Är det inte därför jag är här?" svarade jungfrun enkelt.

"Är ni här för att finna er i ert öde, eller är ni här av er egen fria vilja?"

"Ni vågar ställa mig närgående personliga och allvarliga frågor mitt inför en tanklös folkmassa. Ställer ni mig till svars inför dem?"

"Nej, jag ställer mig själv till svars inför dem. De skall härmed i den mån de kan höra och förstå vad vi säger vara mitt vittne till att jag har hederliga avsikter mot er."

"Har ni hederliga avsikter mot mig?"

"Så sant som ni är här har jag det, och det fastän vi aldrig har talats vid förut. Det att ni självmant har kommit hit hela vägen från Wien är tecken nog på att ni motsvarar mitt kvinnoideal. Har ni något emot att jag gör er till min hustru?"

"Junker Wilhelm, nu går ni inte endast för långt utan dessutom händelserna i förväg. I själva verket har jag kommit hit hela vägen från Wien för att i första hand banna er. Redan min bror framförde ert frieri till mig, fastän ni varken sett mig eller jag sett er. Redan det kunde jag endast tolka som en oerhörd fräckhet och framfusighet från er sida, – inte från min brors, som bara berättade vad ni hade sagt. Men inte nog med det. När jag sedan kommer hit och möter er på denna *söliga* borggård, för att använda ert eget språk, så står ni här och förnedrar er själv med att vilja slänga er i pölar, förringa er egen betydelse och personlighet och framstå som en narr. Det kan jag inte acceptera hos min blivande äkta man."

Wilhelm log. "Betyder det att ni accepterar mitt frieri?"

Anna suckade som om hon var förargad. "Min bästa herre, skulle jag våga bege mig ända hit och färdas långs så farliga vägar som över alla Alperna obehäpnad med utslaget hår, synlig för alla som kvinnlig jungfru med blott min ende bror som förkläde, även han obehäpnad, om jag inte i förväg var inställd på att tillhöra er?" Hon log behärskat.

"Ni har alltså inget emot det?"

"Inte direkt."

"Men indirekt. Men säg mig: hur kunde er stränge far släppa iväg er till en fullkomlig främling långt fjärran i den vilda gråa kalla nordens utan att ens ha sett denne främling och utan att ens veta att denne främling är sjuklig?"

"Är ni sjuklig?"

"Inte i ert sällskap. Men svara på min fråga."

"Min far trodde mera på Jakobs ord om er än vad jag själv gjorde, ty hans ord var ensidigt fördelaktiga om er." Hon myste igen.

"Och hur kunde ni då, som givit oräkneliga friare korgen, plötsligt överge hem och familj för att kasta er in i ett liv med en fullständigt främmande karl i ett hemskt och vilt, rått och ociviliserat land?"

"Jag beslöt att tro på Jakobs ord."

"Och vad fick er att falla för dem?"

Hon hämtade efter andan. "Allt vad han berättade om er gick ut på att ni var en mycket ovanlig för att inte säga unik man. Men det var inte det som fick mig att besluta mig för att komma. Ni var ensam. Ni behövde hjälp. Ni hade inget stöd i livet. Jag hörde er ropa på mig i drömmen. Ni är en sådan sällsynt och ömtålig orkidé som man måste ta hand om och vårda om den alls ska kunna blomma. Av Jakobs vittnesbörd om er kände jag mig heligt kallad till att göra vad jag kunde för er, hjälpa er och stå vid er sida genom livet. I min vård tror jag att en så blyg och bräcklig, känslig och rar orkidé som ni skulle kunna slå ut i blom och komma till sin rätt. Utan en sådan som mig vid er sida tror jag knappast att det skulle gå."

"Jag uppskattar er ärlighet, fröken Anna."

"Jag är inte färdig ännu. Jag kände vidare en sorts själslig kontakt med er redan första gången Jakob berättade om er. Jag tänkte genast: där är en man av samma skrot och korn som jag. Han är kanske den ende i världen som jag kan ha något gemensamt med. Om inte han är den rätte för mig kan ingen vara det. Jag kände min själ oupplösligt förbunden med er från den stund jag först fick veta om er existens. Vi tillhör nog varandra rent andligt och skapades nog i den avsikten att vi skulle finna varandra. Jag vågar misstänka att vi kan ha skapats just för varandra. Det om något är min religiösa tro."

"Det är sällsamt hur dina tankar överensstämmer med mina i minsta detalj. Allt vad du har tänkt och sagt nu är som om jag hade tänkt och sagt det själv. Faktum är att jag tänkte det, men du sade det. Eftersom samma tankar har uppstått i två olika hjärtan

måste det vara beviset för att dessa båda människors gemensamma tankar om varandra är sanna. Alltså vågar jag tro på dig och acceptera dig. Och i logisk följdriktighet med detta resonemang vågar jag besegla det med den enkla frågan: vill du bli min hustru?"

"Är du så osäker, Wilhelm, att du inte redan har förstått att jag accepterat dig?"

"Du svarar alltså ja?"

Hon svarade ja.

"Tack för det ordet," sade Wilhelm och vågade försiktigt kyssa en dam för kanske första gången i sitt liv. Han log mot henne som solen log mot jorden; och i högre grad glädjestrålände än den sommarsol, som just idag för första gången i år släppte lös sin värme över denna del av jorden, vände sig Wilhelm till Jakob och sade:

"Jakob, du anar inte hur jag har längtat efter er. Sedan du for har det inte gått en dag utan att jag har oroat mig över att du kanske aldrig mer skulle komma tillbaka. Men nu är du tillbaka och det i dubbel måtto. Äntligen är ni båda här. Jag kan inte fatta det. Min lycka är för stor för att jag själv alls skall kunna fatta den.

Och se mitt folk! Se detta myller av mina trogna tjänare och drängar och tjänsteflickor! De jublar och är glada med mig, ty nyss var jag sjuk, men nu ser de alla att jag lever igen. Jag låg död i min säng, och ingen i slottet var glad. Men så kom ni, och jag fick orsak till att börja leva igen. Ni ser att jag vacklar och att febern brinner på sparlåga i mig, men det är bara kroppen som är krasslig. Min själ var långt sjukare än kroppen, och nu är själen plötsligt helt frisk på grund av er ankomst. Och min kropp kommer att följa själens exempel, som den alltid gör, och tillfriskna. Men nog talat nu om sjukdom och elände! Fråga mig aldrig mer om min sjukdom, ty detta är en lyckans dag, och från och med nu skall alla dagar vara lyckans dagar för oss och för alla som känner oss. Ty ingenting är så smittosamt som det goda. Kom, låt oss gå in! Må denna och alla dagar allt framgent bli till en evig lyckans dag för oss alla."

Och de tre vännerna försvann i den myllrande massan av plötsligt glädjerusiga lyckliga människor, som jublade och hurrade över att Wilhelm åter var sig själv. Alla gladdes däröver. Det syntes inte en sur min på borggården, där femtiotals tungor och röster om vartannat lycksaligt utropade: "Länge leve fursten!" Till och med alla sådana tjänare som hade brukat gå Wolfgangs ärenden och som gärna hade brukat tala mycket illa om Wilhelm var nu som förbytta personligheter och jublade glatt och positivt med de andra i uppriktig glädje över att Wilhelm levde igen. Som en sade till en annan:

"Påskan kommer sent i år."

"Vad menar du?"

"Kristi uppståndelses fest inträffar sent i Schwarzenberg."

Denna dag älskade alla Wilhelm, och ingen kunde göra annat, ty sådan var stämningen i luften. Alla hyllade honom denna dag som någonting av ett helgon som hade återuppstått från de döda. Denna dag var Wilhelms. Denna dag var solen Wilhelm som lyste över världen efter en lång och mörk natt. Denna dag var hela Schwarzenberg med alla dess själar Wilhelms. Denna dag var hela Rhen, hela Tyskland och hela världen Wilhelms.

Från sitt knappt skönjbara fönster hade den gamle baronen åsett alltsammans. Han hade följt med hur det hade uppstått liv på borggården, hur Wilhelm livslevande hade uppträtt som representativ mottagare av de långväga gästerna och hur med ett slag allt ont i hela världen tycktes ha besegrats av denna ljuvliga första sommardags förklarade ljus. Han hade sett och följt med alltsammans, och ännu när knappt någon längre fanns kvar på borggården stod han kvar på samma ställe, orörlig, otillgänglig som ett bergs innersta mest djupfrysta kärna och utan att någonting kunde utläsas i hans förstenade anlete. Men han var tillfredsställd. Först när hans vän Johann kom in i hans rum med åtföljande plikter i släpåg började den förstenade giganten att åter röra på sig.

Långt innan dess hade nyheten hunnit fram till byn. In på krogen stormade en andfådd ung man som var stalleträng på slottet. Han störtade fram till disken och bad om ett stop öl. Genast kastade sig alla hans vänner där i hålan över honom och frågade:

"Vad nytt? Har det hänt någonting stort?"

Den svettige nyanlände spände med flit deras förväntan med en spänningsladdande tystnad och yttrade sedan lågt:

"Det kan ni ge er hin på."

Så var han tyst igen medan alla höll på att krevera av nyfikenhet. När han kände att de var nära att överfalla honom och stampa fram sanningen ur honom nedlät han sig till att säga:

"Det har hänt någonting på slottet som skall komma världen att baxna."

Så var han tyst igen. Då frågade värden Manuel lugnt och värdigt:

"Vad är det som har hänt, Kristoffer?"

Och då började drängen Kristoffer att berätta.

"Där kom de längs med vägen. Ingen visste vilka de var. Två främlingar. Två doktorer, trodde först alla. Men så var de unga. Och så var den ena en flicka. Då var de inga doktorer längre. Och då hörde vi alla en röst från tornet som ropade: 'Det är ju Jakob och hans syster!' Och vet ni vem det var som hade känt igen främlingarna?"

Alla visste det, men för att öka spänningen svarade alla ändå: "Nej?"

"Jo, det var sjuklingen Wilhelm från tornet. Bland alla människor så kände han igen dem, så sjuk han var. Och vet ni vad nästa syn som mötte oss var?"

Nu visste ingen vad denna nästa syn kunde vara, så nu svarade alla ännu mera ivrigt: "Nej?"

"Jo, ut ur slottet kommer sjuklingen Wilhelm raglande för att ta emot gästerna. Där stod han livslevande överst på slottstrappan, och alla var vi säkra på att han skulle ramla ner och bryta nacken av sig. Men icke. Ned för trappan kom han och välkomnade gästerna och var frisk. Och den som nu sitter instängd och är grön i ansiktet är Wolfgang."

"Nämn inte hans namn."

"Är Wilhelm verkligen levande igen?"

"Av allt att döma."

"Men vilka var då gästerna?"

"Jag begriper ingenting."

"Jag tror han försöker slå i oss amsagor."

"Minns ni," tog Kristoffer åter till orda, "att här i februari var en ung resenär från Wien som jämt höll ihop med Wilhelm?"

"Ja."

"Den resenären var det plus hans syster."

"Nä."

"Jo. Och jag kan berätta en nyhet till som kommer att få er att tappa öronen om inte också ögonen och näsorna av förvåning."

"Vadå?"

"Jag satsar allt vad jag äger och har på ett vad."

"Vad vill du då slå vad om?"

"Att Wilhelm gifter sig med sin väns syster inom detta år."

"Du är inte klok."

"Wilhelm gifter sig aldrig."

"Wolfgang påstod alltid att han var impotent."

"Wolfgang har aldrig känt sin broder."

"Det är det jag alltid har sagt."

"Vad är det för otroliga saker som händer här i världen?"

"Jag har väl aldrig hört på maken!"

"Inte jag heller."

"Kan man verkligen tro på att det är sant vad han säger?"

"Nä, han slår nog bara blåa dunster i oss."

"Jag säger er," vidtog Kristoffer, "att om jag har sagt ett enda ord som har varit lögn, så får ni skära huvudet av mig och dessutom koka mig levande om ni vill. Det blir bröllop här före midsommar, om stjärnorna inte ljuger och om det inte är något fel på mina ögon. Furst Wilhelm ville redan nu idag bära mön över tröskeln till slottet. Det var med största svårighet hon fick honom att inte gå händelserna i förväg, men," han sänkte rösten, "alla är av den åsikten att hon ändå sade ja." Han höjde den igen. "Adjö! Nu rider jag tillbaka!"

"Kom tillbaka med resten av följetongen!"

"Håll oss informerade!"

"Lita på mig!" ropade Kristoffer och försvann.

Nu rullade stormen vidare genom byn med buller och brak. Fönsterluckor slogs upp, kyrkklockan började klämta på grund av de heliga brödernas glädje, kvinnopladder steg som ljudet av en hönsgårdskalabalik mot skyn, och de duktigaste av borgarna inspirerades till att tvätta sina hus, måla om dem och fräscha upp sina trädgårdar. Det var som om ett nytt liv började för alla.

Från ett ärende i nejden kom Heinz till byn. Han steg in i värdshuset och märkte snart det för honom oroväckande pigga allmänna sorlet. Till slut frågade han nästan som en förorättad folket i huset: "Har det hänt något?" som om alla människor med flit hade dolt någonting för honom. Då svarade den kolugne trygge och jättelike slaktaren torrt:

"Det har behagat Gud att på en dag göra den stackars sjuklingen Wilhelm kärnfrisk igen."

Om någon hade spottat en tallriksstor grön låska i ansiktet på Heinz så hade det inte haft större effekt på honom. Det mirakulösa inträffade, att den vite gulbleke halvalbinon, som ständigt var vit som lärft, vid mottagandet av denna upplysning faktiskt bleknade. Därpå försvann han, liksom en vampyr flyr inför dagens obarmhärtigt anryckande ljus. Ty ingenting är så hänsynslöst och segerrikt som det som jagar mörker och ondska och fasa på flykten.

Och det är ljuset, och ljuset är det som först av allt skapades på jorden och som icke har något annat ursprung än den renaste andliga urkällan till allt liv. Och om denna icke finns – vari består då livets mot alla odds outrotliga beständighet?

.....

Slut på första delen.

(Läsare, som är nöjda med detta slut och icke vill ha något mindre lyckligt, tillrådes att avbryta läsningen här.)

Del 2 : Sommar, höst och vinter

11. Paradiset

Och två veckor senare bestämdes det och kungjordes det att bröllopet mellan Wilhelm von Schwarzenberg och Anna Schubert från Wien skulle äga rum på Johannesdagen. Då blev farten och sprutten på byn tredubbelt så stor som den hade varit efter Wilhelms tillfrisknande, och det vill inte säga litet det. Mänskor började klä upp sig och smycka sig, klippa bort allt smutsigt hår och skaffa sig finkläder. Byskräddaren hade aldrig haft så mycket kunder förut. Plötsligt tycktes alla byns fattiga strävsamma borgare äga hur mycket pengar som helst att slösa bort på onödig lyx såsom finkläder, vita skjortor, strumpor, skor och andra kläder som inte alls dög till att arbeta i. Alla ville göra sig fina inför Johannes och för dess detta år särskilda högtid. Och aldrig hade byafolket varit mera pratsamt än vad det var under den vackra månaden juni. Tungorna gick som bubblor i kokande spad. Det var ingen ände på pladdret och skvallret och tjattret och snattret och sladdret och tjafset om allt vad som väntade och om allt som skulle förberedas till den stora dagen. Aldrig hade byafolket varit så livligt och företagsamt och mera ivrigt och bestyrtsamt.

"Hur ska ni klä er på lördag, Frau Breuler?"

"Jag vet inte, fru Sauermilch."

"Har ni sett jungfrun?"

"Är hon inte bedårande?"

"Snälla ni, säg mig hur hon ser ut!"

"Det går inte att beskriva henne. Allt vad jag kan säga är att jag aldrig såg en så idealisk förtjusande ljus ung dam i hela mitt liv. Hon är som danad av Jungfru Marie egen hand."

"Kommer ni till bröllopet?"

"Det gör alla. Gör inte ni?"

"Hur ser hennes bror ut?"

"Jag känner honom inte. Har bruden en broder?"

"Ja, unge herr mäster Jakob. Känner ni honom inte?"

"Jag har aldrig hört talas om en sådan figur förut."

"Kommer baronen till bröllopet?"

"Om han kommer ner från sitt torn så står det sannerligen en ny tid för dörren. Ingenting skulle mera kunna uppfylla mig med undran och häpnad än om han visade sig."

"Och herr Wolfgang?"

"Tala inte om honom. Ingen har sett den onde sonen på minst sex veckor."

"Hoppas att han är död."

"En sådan önskan är syndig."

"Är det synd att önska djävulen död?"

"Nå, egentligen inte."

"Vart kommer vår furste och hans brud att ta vägen efter bröllopet?"

"Jo, det vet jag!"

"Berätta!"

"Baronen har givit sin son ett av sina slott. Där kommer det vackra paret att efter bröllopet leva lyckliga i alla sina livsdagar."

"Var ligger det slottet?"

"Någonstans i en dal söderut."

"Jag hoppas att de inte överger oss."

"Det hoppas jag med."

Det var lyckliga dagar för Wilhelm och hans mö. Ofta var de ute på utflykter i grannskapet. De red då tillsammans, och ofta var även Jakob med. Ofta red de tre just ut till den lilla dalen i söder där det lilla slottet låg som skulle bli deras hem. Det var en underbart vacker dal som var mycket fridfull och idyllisk med fantastiska berg av syrenbuskar och vilda rhododendron omkring en sagolik bäck, som var ganska bred och strid. Dalen var ganska isolerad och okänd, och slottet var den enda mänskliga boning som fanns i grannskapet. Runt omkring låg baronens vilda jaktskogar som var landets bästa jaktmarker, och det var nästan en halv mil till närmaste granne. Baronerna hade låtit bygga boningen som ett lustslott åt sig och sin nyvigda unga hustru. De hade älskat att leva där, men baronen hade aldrig mer satt sin fot i det efter sin hustrus alltför tidiga död. Det var alltså mycket förfallet och behövde minsann rustas upp, vilket Wilhelm och Jakob gärna gjorde och med fart och effektivitet.

En dag när Wilhelm red ensam med sin mö följde han henne till det allra vackraste berget med den allra vackraste utsikten, och där frågade han henne vad hon tyckte om landskapet. Hon svarade:

"Endast ett landskap har jag sett som var lika vackert."

"Var låg det?"

"Det ligger öster om Wien och kallas Korocsony av ungrarna som lever där. Donau är där lika bred och majestätisk som Rhen är här om inte mera, och flodstränderna där med sina vilda branta kullar och berg påminner väldigt mycket om landskapet här. Men där är landskapet ännu vildare, ty där finns inte ståtliga riddarborgar och örnnästen i samma utsträckning som här. Där är även naturen mera exotisk. Här är landet dock större, floden bredare och landskapet mera majestätiskt. Jag bodde där i en månad med min far i ett slott som hette Baragos. Det slottet var lika vackert som vårt blivande hem, och jag tänkte då när jag var där: 'Tänk om jag en dag finge ett slott som detta till mitt hem!' Och den föga allvarligt menade tanken håller nu på att bli verklighet."

"Vet du vad vi gör? Vi kallar vårt blivande hem just för Báragosch. Jag tycker om det namnet. Och dalen kallar vi Korotschóny, ty ett vackrare namn har jag sällan hört maken till."

"Antingen har du aldrig hört ett vackrare namn, eller också har du aldrig hört maken till namnet. Att 'höra maken till någonting vackrare' är litet väl svärmiskt."

"Men just så översvärmiskt är jag. Ingenting är så underbart att ett ord kan överdriva dess underbarhet."

"Det där förstod jag inte."

"Jag menar, att inga ord ljuger som försöker beskriva det obeskrivliga."

Men vi lämnar dem åt att själva fortsätta sin argumentering medan vi gör ett hopp fram till den underbara Johannesdagen den 24 juni då bröllopet skulle äga rum.

Det var den vackraste dag som någon nordeuropé någonsin hade skådat. Aldrig kunde någon erinra sig att det hade varit en vackrare midsommar. Luften var så ren, frisk och klar som om Gud hade spikat fast varje dammkorn i landet vid marken. Det var som om molnen denna dag hade portförbudits och utelyckts från Guds strålande himmel. Vinden tilläts att bara sakta susa så att endast de allra sprödaste löven dallrade utan att föra oväsen. Den fick viska men inte så att någonting hördes.

Och alla skogens och ängens fåglar sjöng av hjärtans lust och reciterade som mästersångare och primadonnor så att änglarna själva, som ju är världens bästa körsångare, endast kunde sitta stilla i himlen och lyssna till välljudet. Och denna dag avhöll sig rävarna hövligt från att stjäla stackars hönor, och varje människosjäl som levde i grannskapet och som kände till bröllopet var så välklädd att åsynen av var och en hade glatt varje kejsare och påve som kunde tänkas ha fått dem på halsen i en audiens. Varje människa som denna dag visade sig i närheten av platsen för bröllopet stoltserade och lyste upp omvärlden med sin omsorgsfullt komponerade stass. Landet kring Schwarzenberg var denna dag likt ett paradiset där alla gick omkring festklädda.

Under natten hade det regnat, varför luften var så frisk och klar och varför marken glänste och glittrade av daggpärlor, daggsilverglitter och daggdiamanter. Och därför var det även så svalt, fastän solen lyste med all sin kraft utan att få sin värme spolierad av vindar och moln.

Alla människor i hela världen tycktes vara i farten för att var och en på sitt sätt fira och högtidlighålla den stora tilldragelsen. Även från grannbyar på flera mils avstånd och från avlägsna delar av landsbygden kom det uppsnosade individer för att se på skådespelet. Ty man får icke glömma, att för enkelt folk i denna tid i denna isolerade del av världen var baronen av Schwarzenberg, deras feodalherre, den ende mannen i världspolitiken som var helt verklig och påtaglig.

Bruden hade redan hunnit bli en legend ända upp till Koblenz. Hon var skön nog för att kunna förstumma och avväpna ett bärsärkarrasande troll med sin skönhet. Var hon än uppträdde spreds det en andäktig tystnad och vördnad bland alla som såg henne, ty hon var mera lik den heliga jungfrun Maria än varje from människas egen idealbild av den heliga jungfrun.

På den minnesvärda midsommardagen bar hon en så skön gyllene brudkrona på krönet av sitt gyllene hårsvall att solen med sin gyllene glans inte kunde kröna den härligaste sommardag på skönare vis. Hennes vackra långa ljusa ljuvliga prinsesshår var utslaget och strömmade ner för hennes späda rygg som världens vackraste vattenfall, fast med mera mångfärgat gyllene och mångfaldigt skimmer. Hon var helt klädd i vitt, vilket vittnade om hennes totala renhet, sublimes finhet, älvlika behag och gudomliga godhet och ljus. Hennes ansikte konkurrerade med solen i strålgans och värmeutstrålning, om ock i motsats till solen det i stället för att hårt blända mänskliga ögon mjukt och ljuvt lockade till sig allas blickar liksom en sällsynt klar stjärna om natten. Hela hennes väsen var blott älsklighet, friskhet, vänlighet, mjukhet, ödmjukhet och ljuvlighet som inspirerade alla som såg henne med himmelskt ljus och ljuvaste kraft. Hennes ögon var så klara och strålande, ljusa och glittrande och själsligt självlysande av kärlekskraft som tvenne tårar av den för mänskligheten älskande och lidande Prometheus. Men dessa två heliga ögon mötte ingen annans blick än fästmannens, som allena ägde maken till dem, ty för honom allenast var deras livsinspirerande utstrålning ämnad. Dock såg alla hennes ögons utstrålning och älskade den, men inte så mycket som fästmannen gjorde det.

Han var klädd i vitt med svart bälte och purpurmantel. Han var en lika himmelsskön uppenbarelse som hon. Aldrig hade någon sett honom vara så skön förut, och aldrig hade någon som någonsin hade sett honom annat att han kunde se så bra ut. Somliga tyckte att han såg ut som en konung, andra liknade honom vid kung David, och några tyckte, att så torde Kristus ha sett ut vid intåget i Jerusalem. Men själv såg han blott sin unga blivande hustru. Liksom hon hade han mest bara ögon för sin älskade. Båda var blinda för allt annat utom för varandra, för broder Jakob och för marken. Ty blyga var de i sin ungdom och oskuld, och all blyghet söker sig till moder jord, som är det enda säkra man har att stå på här i världen.

Vigseln ägde rum i den lilla anspråkslösa kyrkan mitt i byn som var så påträngd av alla de små husen. Kyrkans enkla torftighet höjde brudparets glans ytterligare. Det var som om brudparens brudpar, Salomo och hans älskade i Höga Visan, hade utvalt åt sig den mest anspråkslösa och fattiga, minsta och simplaste kyrkan i hela världen för att låta sig vigas just i den. Och kyrkan nästan sprack, ty så full blev den. Och när folket efter vigseln gick ut ur den var det som om man hade släppt ut luften ur en ballong. Ingenting var någonsin så tomt som den kyrkan efter den vigseln, som prästen sorgset konstaterade efteråt.

Under hela dagen talades det inte om annat än om det underbara paret, som sades vara det vackraste par som någonsin hade skådats vid Rhen. Det var dagens enda samtalsämne, och det tycktes aldrig kunna diskuteras färdigt. Den som förde ett annat

ämne på tal den dagen kom inte långt, ty han väckte inget gehör alls utan snarare drucknade i den betydligt viktigare debatten om den aktuella absoluta skönheten.

Dagen var en av de lugnaste och mest fridfulla som hade upplevats i mannaminne. Solen sken hela dagen utan att ett enda moln dämpade stråflödet. Ändå kom det många moln på eftermiddagen, men de var så små och så finkänsliga att de aldrig ens kom nära solen. Himlen med de små fragmentariska nästan osynliga slöjmolnen var så varm och ljus, klar och ren, strålande och bländande hela dagen, att man inte kunde betrakta dess härlighet utan att det gjorde ont och utan att man fick tårar i ögonen och måste blinka. Ty vem kan i längden stå ut med det gudomliga?

Efter bröllopet tog det underbara brudparet plats i en bondsk men mycket söt och sirlig vagn, som även Jakob såsom marskalk fick sätta sig i. Sedan for de alla tre bort till en för allmänheten obekant och mystisk ort.

Över kullar och dalar for det vackra ekipaget draget av baronens vitaste vackraste käckaste hästar. I en timme färdades de. Så kom de till den fridfulla dalen där det ensamma slottet som enda mänskliga civilisationstecken stod och väntade på dem. Det var så pittoreskt, så välkomnande och såg redan på långt håll så ytterst hemtrevligt ut. Där väntade dem det nya hemmet med sin trygghet och sina behag, färdigrestaurerat och iordningställt. Och på trappan vid gården stod en av de tre äldre män som inte hade närvarit vid bröllopet: den gamle morbror Johann, tunn och vithövdad och ädel som en evig romersk senator, den alltid kärnfriska arbetsamma och förunderligt effektiva ryggraden i familjen, som gjorde allt i det tysta, som under bröllopets gång hade skött om de sista detaljerna i förfärdigandet av hemmet. En flitigare och mera pålitlig, mer duglig och mer klarsynt människa än denne Johann fanns inte. Han var mera outhärlig än baronen. Ingen hade klarare hjärna och skarpare minne än han. Och ingen var så hjälpsam och trogen såsom familjetrotjänare som den gamle hjärte gode fläckfrie mannen, som var pålitligheten själv.

Där stod han på trappan med vidöppna armar, som bara väntade på att få omfamna de älskade ungdomarna.

"Välkomna, älskade barn," sade mannen och omfamnade dem ömt alla tre. "Allt är i sin ordning. Det var bara ni som saknades. Men nu är även ni här, och nu kan fullkomligheten börja, och må den aldrig upphöra här i ert hem.

Se, här har ni ert Paradis, vars sista detalj fullbordades minuten innan ni kom! Men nu är allt fullkomnat. Här har ni er välsignade gröna dal, rik och prunkande, blomstrande och doftande som en trädgård, rik på all sorts vilt, och otillgänglig och avskild från mänsklighetens oroliga värld. Se! Står inte där borta på kullens kala bergspets denna vildmarks konung, den kronhjort som ingen jägare har lyckats fånga och som ingen kan fånga, med Rhenlandets största och mest åtråvärda krona, som ingen annan kan få, som alla jägare åtrår och spinner legender om! Se hur majestätiskt orubblig han står med sig själv, avvaktande hur ni kommer att ställa er till hans rikets ordning. Men han kan vara lugn, ty denna ort och detta slott är skapat av Gud blott för naturens mest varsamma vänner, och ingen kan dväljas i Paradiset utom sådana.

Se, detta är Paradiset, som din far, Wilhelm, i sin ungdom döpte denna dal till när han fann den. Och trädgårdens namn, som före er inte hade något namn, är Lustgården, och namnet på ert hus är Paradisets Lusthus. Dessa namn har funnits i ett kvarts sekel, men vad de har stått för har under tjugofem år förfallit och inte återupplivats förrän genom er. Särskilt trädgården har på tjugofem år inte varit en trädgård men har nu åter blivit det. Den var död och utplånad, och dess namn var förkastat, tills ni kom. Genom er har Paradiset återuppstått, genom er har Lusthuset åter fått liv, och genom er är trädgården åter en Lustgård. Må ni få behålla ert välförtjänta Paradis så länge ni lever. Må aldrig en orm finna sin väg in i denna avlägsna dal eller in i era hjärtan. Må Paradiset denna gång få förbli ett för oskyldiga människor evigt öppet Paradis, vars barn aldrig drivs ut, utan som alltid får stanna och glädjas och skratta och leva med sin oskuld evigt osårbar. Välkomna, kära barn!"

Allt detta sade han inte, men väl tänkte han det och omfamnade dem alla tre ännu en gång.

Dalen var sannerligen den vackraste nejd som Gud hade skapat på jorden. Så framstod den åtminstone för de båda nygifva, när de i den gyllenrodnadens eftermiddagsfrid, som en sann solskenstriumferande sommardag smälter i när den börjar retirera, kom hem till sin boning. Dalen låg två mil från floden och tre mil från Schwarzenberg. Men fastän den låg så nära den barbariska civilisationen så hade knappast någon levande människa sett den, ty det vackraste är så ljuvligt, att dess skönhets helgd och gudomliga makt gör att barbarer går förbi det som blindbockar, medan det naturligt kommer de få ringa utvalda till del som kan vårda och uppskatta skönhetens eviga men bräckliga väsen.

Det tycktes för de unga älskande vara en dal där endast de mest melodiska sångfåglarna höll till, där endast de vackraste rådjuren och hjortarna lekte och där endast de ädlaste träden växte. Deras hem var ett slott som bestod av två rymliga våningar, tre flyglar, tre torn och en dunkel vind. Murarna var av sten, men allt slottets innanmäte var av trä. I ett av tornen hade Wilhelm redan inrett en studiekammare åt sig. En av flyglarna var helt och hållet Jakobs, som hade för avsikt att slå sig ner i sin systers och svågers hem och bo där för gott. Han kunde ha deras hem som sitt livs hjärtpunkt och därifrån bedriva och dirigera alla sina verksamhetsfält. På sistone hade han livligt börjat intressera sig för lantbruket och särskilt vinodlingsaspekten. Han hjälpte gärna Wilhelm med ekonomi, lantushållning och skötsel av egendomen, vilket Wilhelm var mycket glad åt. Wilhelm och Anna var saliga så länge Jakob levde tillsammans med dem, och när han ibland reste bort på affärsuppdrag saknade de honom svårt.

Sju tjänare tillhörde hushållet, och baronen hade lovat dem en åttonde när Anna nedkom med sitt första barn. Tjänarna var goda och glada, lätta att handskas med, samarbetsvilliga, nöjda och lojala. Ändå önskade Wilhelm att bli av med dem, ty han tyckte att sju tjänare var för mycket. Han tyckte att fyra kunde räcka: en för köket, en för städningen, en för stallet och en trotjänare. Men fem visade sig med tiden vara minimum, ty så förtjust som Anna var i sin framväxande trädgård behövdes det snart även en trädgårdsmästare. Deras trotjänare som utförde alla deras förtroendeuppdrag och som blev de övriga tjänarnas övertjänare blev den gode Anton, som ännu var mycket ung men desto mera tjänstvillig. Han tjänade sitt vänliga herrskap med hängiven tillgivenhet. Han var dessutom populär i trakten och stod på god fot med alla i byn. När han kom till byn samlades alla karlar högtidligt i Manuels värdshus för att höra Antons senaste ljusa solskenshistorier från Paradisets Lustgård.

Förvånansvärt snabbt hade det gått för de unga paret att få sin nya hemort i ordning. Redan två veckor före bröllopet hade trädgården under Annas händer på allvar börjat ta form. Blommor och träd, bärbuskar och fruktträd hade där redan funnits i sådan mängd, att det enda som hade behövts för att få naturens generösa prunkande prakt till en trädgård hade varit att dana gångar genom djungeln. Och redan efter en månad var nu dessa gångar vackrare och mera perfekta, ljuvliga och tacksamma att promenera i än spatsergångarna i en antik romersk palatsträdgård. Ty dylika trädgårdsgångar hade banats med våld rakt fram i ett rätlinjigt geometriskt mönster, medan de gångar som Wilhelm och Anna försiktigt och omsorgsfullt hade dragit genom naturen noga hade anpassats efter varje träd, varje buske och varje blomma. Varje naturlig detalj hade vid danandet av det onaturliga och mänskliga tagits hänsyn till, och därigenom blev det onaturliga och mänskliga naturligt. Sålunda var deras trädgård ingalunda ett strikt sterilt geometriskt mönster utan en fascinerande och spännande variationsrik labyrint. Men färdiga med slottet, trädgården och allt som hörde till blev Wilhelm och Anna aldrig, utan deras ägor gav dem ett evigt arbete utan ände.

De ljuvliga sommarmånaderna efter bröllopet förflöt således under intensivt outtröttligt arbete men även i lika hög grad under orubbad frid och ostörd harmoni. De unga tu visade att det talesättet kan vara sant, att ju hårdare man arbetar, desto större frid, harmoni och tillfredsställelse får man. De var tillsammans som en tavla av den högsta ideella äktenskapliga kärleken. De var som bror och syster, som riddare och jungfru, som Josef och Maria och som Adam och Eva före syndafallet. För dem fanns det ingen värld utom deras heliga fridfulla egna värld av lycklig och naturlig älsklighet, och det fanns inga människor i världen för dem utom de två själva och kanske Jakob och kanske morbror Johann. Deras endräkt, deras harmoni och deras samhörighet och frid var total. Deras liv var fullkomliga genom att de var tillsammans, och de saknade intet utan hade allt. I deras kärlek var hela universum deras.

De gick ofta ut på långa promenader tillsammans. Ofta satt de länge uppe på en kullens bergskrön och betraktade aftonrodnaden och solnedgången, och ofta gick de så långt hemifrån under sina promenader att man fruktade att de inte skulle komma tillbaka igen. Men de var bara på upptäcktsfärd i sin nya värld. De var bara på pionjäriskt strövtåg i den värld som de plötsligt fann sig existera i: en ny värld utan gränser, utan ände, utan botten till sitt djup och ändlöst fascinerande. Genom att två individer hade mötts och förenats, så hade ett helt universum av skatter och fenomen uppstått. Genom kollisionen mellan två människoandar hade en ny ande uppstått som var större än de två tillsammans. Och denna nya andliga värld av deras förhållande var en god värld, och således kom de ändå alltid tryggt tillbaka hur långt de än begav sig ut på nya stigfinnarfärder i den.

För varje dag tilltog deras kärlek, och för varje vecka förundrades de mer och mer över den sällsamma ödets nyck som hade gjort att just de två alls hade funnit varandra. Ty han visste, att av alla kvinnor, jungfrur och flickor på hela jorden så skulle en annan än hon omöjligt ha kunnat passa honom, och precis det samma tänkte hon i fråga om honom.

"Jag hade förblivit jungfru i hela mitt liv om jag inte hade träffat Wilhelm," tänkte hon, och han tänkte:

"Aldrig hade jag blivit gift om inte Anna hade trätt in i mitt liv."

De stod på samma mycket höga andliga och kulturella nivå, och samtidigt var de varann så olika som sol och måne. Lika mycket som de var varandra lika var de varandra olika. De var varandra gränslöst lika och olika, och därför var deras förhållande så fascinerande för dem bägge två, ty den ena kunde aldrig förutse den andras reaktioner och svar på tal. De upphörde aldrig att överraska varandra.

En gång i veckan kom alltid morbror Johann på besök och stannade över natten. Han brukade komma ridandes på fredag eftermiddag och rida tillbaka igen på lördagseftermiddagen. Han var den mest välkomna av gäster. Han hade alltid mycket nytt och roligt att berätta, och på grund av trevnaden kring den stora varma öppna brasan och morbror Johann i dess ljus strålande av välmåga och upprymd och upplyft av att äntligen få vara hos sina barn igen, blev fredagskvällarna nästan alltid mycket sena. Ty Wilhelm, Anna och Jakob var för Johann som hans egna barn, även om han aldrig sade det, och han älskade dem högre än vanliga fäder vanligen älskar sina barn. Och lika kära som de var för honom var han för dem.

Han berättade alltid hela sanningen för dem och dolde aldrig något av vad som hände i landet för dem. Men hans nyheter var också alltid goda, ty under hela sommaren var allt frid och fröjd även och icke minst på Schwarzenberg. Baronens yttrade mer än fem ord per dag och gick till och med ibland ut ur sitt rum. Wolfgang syntes aldrig till, och ingen visste var han fanns eller vad han gjorde. Johann trodde att han var och intrigerade politiskt i Frankrike, men i fråga om Wolfgang var inga nyheter de bästa nyheterna, och på hela sommaren gav han var han än befann sig ingen anledning till nyheter.

Johann berättade även noggrant alla nyheter som kom från den yttre världen, den stora politiska världen, där påvar och kejsare regerade och spelade schack med jordens länder och folk mot varandra; men alla sådana nyheter stökades raskt undan, ty ingen hade något intresse av dem utom Johann själv och i någon mån Jakob. Ty Wilhelm var bara intresserad av kultur, och kulturella nyheter nådde Schwarzenberg mera sällan än en fallande stjärna träffade jorden.

Så förflöt den ljuvliga oförglömliga sommaren under ostörd ljuv harmoni som ej ens avbröts av nattliga obehagliga drömmar; ty även dessa okontrollerbara nattliga andliga äventyr beredde aldrig de unga en sekunds obehag under hela sommaren. De sov gott alla nätter. Deras existens var ljuv, och i hela deras värld försiggick ingenting som inte stämde med det enda element som nu fyllde deras liv. Och namnet på det enda som omfattade allt vad de upplevde och erfor, som regerade deras liv och som fyllde deras liv, var älsklighet.

Morbror Johann upphörde aldrig med att förundra sig och häpna över hur allt bara blev vackrare för varje gång han kom. Han kunde inte begripa hur Wilhelm och Anna kunde bära sig åt för att ständigt bara mer och mer lyckas fullkomna sitt paradiset. Varje vecka var det någonting nytt inomhus eller utomhus som Wilhelm eller Anna hade gjort som betog Johanns häpnad. Men mest häpnade han över att det varje gång han kom fanns ytterligare något nytt som kunde väcka hans häpnad. Han var ändå inte den som det var lätt att göra intryck på. Hans eviga svar på Wilhelms eviga fråga om vad han tyckte om dalen blev så småningom:

"Jo, ni har ännu en gång lyckats göra den ännu vackrare än vad den var för en vecka sedan."

Och ofta tillade han frågan:

"Kommer dess charm och skönhet aldrig att upphöra med att växa?"

Och någon gång frågade han mera uppriktigt:

"Kommer ni aldrig en vecka att vila och för en gångs skull låta bli med att göra det omöjliga: att göra ert hems skönhets fullkomlighet ännu mera fullkomlig?"

Men då svarade Wilhelm och Anna bestämt:

"Nej!"

Annars sade de alltid ja till allt.

Under augusti månad började Wilhelm allt oftare och trägnare att sitta uppe i sin privata studiekammare och läsa eller skriva.

"Vad skriver du om?" frågade ibland Jakob eller Anna, men Wilhelm gav aldrig ett och samma svar. Ibland sade han att han skrev på sin egen familjs krönika, och ibland var det något filosofiskt verk som han kallade 'Drömmar om framtiden', och ibland var det någonting helt annat.

"Vad tycker farbror om Wilhelms skrivande?" frågade Jakob en afton morbror Johann, och den gamle Johann svarade saktmodigt:

"Att skriva är en hederlig sysselsättning."

"Det beror väl på vad man skriver om," replikerade Jakob.

"Vad skriver du om då, Wilhelm?"

"Filosofi, religion eller historia," svarade Wilhelm.

"Han kallar sitt verk 'Drömmar om framtiden'," sade Jakob.

"Det låter bra," sade då Johann. "En framtid är något som världen alltid behöver."

Men en dag hittade Jakob ett trasigt pergament på golvet utanför Wilhelms studiekammare. Han plockade upp det. Det var gammalt och kunde inte längre användas till något, men när Jakob vecklade upp det illa tilltygade hänsynslöst ihopknycklade stycket såg han att det var fullklottrat med ord som var skrivna med Wilhelms vackra handstil. Och Jakob läste med svårighet följande:

"O Hellas, du lysande förtrollande av alla odödliga himmelshögt älskade land, som förunderligt nog mest består av öar och hav, skönt är du, välsignat är du, en ögonfröjd är du och kommer du att förbli för alla eviga tider. Söta är dina druvor, sötare

än sockret i Indien. Ljus är din sol, ljusare än Egyptens och all makts ljus i världen. Härligt är ditt hav, härligare och blåare än något vatten någon annanstans på jorden. Gudomliga är dina träd, som inte blott skänker svalka och vila för den soltrötta utan som även dignar av frukter och bär, kastanjer och nötter, oliver och ollon, och som dessutom låter oss få njuta rikt och underbart, gott och kraftigt virke. Hellas är ljusets, tjusningens, härlighetens och havsglansens, naturskönhetens och för att icke tala om fridsrikedomens eviga land. Evigt är du, o Hellas, fastän vi dör som vet det. Vi vet hur evigt du är, ty vi känner gudarna som älskar dig. Vi känner deras kärlek och njuter därav. När vi svalkar oss i floden smeker oss flodguden som renar oss och kittlar oss skämtsamt mellan tårna. När vi går in i skogen för att skörda frukt och hämta virke till våra åt Poseidon helgade skepp stryker nymferna gåtfullt och mystiskt i buskarna och längtar efter vår kärlek. Det är Artemis heliga översinnligt sköna nymfer, som ibland även snärjer oss och fångar oss i sitt välbehag. I städerna härskar Apollon och Athena, som styr dem väl med kärlek och vishet och olympisk härlighet, medan Poseidons trierer på havet når sina mål trots allt tack vare Hermes, den vingfotade gudabudbärarens nåd och välsignelse. I hantverkarnas grottor och skjul hjälper dem den halte och lytte, vanskapte men underbare och hjältemodige Hefaistos dem i sina förtjänstfulla bedåransvärda klassiska trevliga arbeten i silver och guld och av koppar och lera, liksom han även alltid bistår smeden i hans verkstad. Och på kvällen när mörkret kommer, när stjärnorna blänker över havet och vägleder långväga seglare, och när månen träder fram i sin matta spöklika förtrollande glans, stiger Venus ned från Olympen och färdas med salighetens fröjd från hus till hus, från palats till palats och från herdehydda till svinherdeskjul för att skåda och välsigna och på avstånd delta i lekar som älskande bedriver på sina läger. Samtidigt bedriver den mörke och ökände Hades sina orgier i underjorden medan Zeus, himmelens herre, mullrar dovt bland molnen. Hestia skänker frid i alla goda hem där lyckliga familjer äter, njuter och samtalar framför härden, medan moder Demeter vilar sig inför den skörd som av bönder och lantmän skall samlas i morgon. Stilla är natten, och herden spelar på flöjten tillsammans med Pan en enkel och melodisk men vemodig dansmelodi."

"Har du skrivit det här, Wilhelm?" frågade Jakob.

"Ja."

"Varför har du kastat det?"

"Det är kätterskt."

"Ja, men vackert."

"Och därför har jag misslyckats med att slänga det."

Och Jakob sparade det och slängde det inte.

12. Hösten börjar

Det var den första höstkvällen i september när Jakob fann sig tvungen att meddela en sorglig nyhet. Samma dag hade Anna funnit det första fallna lövet för hösten i all dess döende blodrödhet och visat det för Wilhelm.

"Jag måste resa bort snart," sade Jakob när de satt omkring den ljuvliga brasan, "men jag kommer åter hem till jul. Jag måste hjälpa min far och hans kontinentala affärer och kommer även att besöka honom i Wien."

"När måste du resa?" frågade Wilhelm efter en tyst minut av dämpad förstämning.

"Senast om två veckor. Jag vill gärna stanna här så länge som möjligt."

Efter två tysta minuter sade Wilhelm:

"Vi kan endast överleva din avfärd om du heligt lovar att återvända före jul."

Och Jakob förstod hur uppriktig Wilhelm var och hur mycket sanning och allvar han menade, och han svarade:

"Det lovar jag heligt och dyrt att göra, vid mitt liv."

"Det räcker med att du säger det, Jakob," sade Anna. "Du behöver inte lova."

Men ett typiskt höstligt vemod spred sig över dalen och i hemmet och i allas hjärtan inför Jakobs annalkande avresa, och Jakob själv började bli orolig. Och när den gamle Johann en kväll avsides sade till honom:

"Wilhelm kan inte leva utan dig. Det vet du," blev inte hans oro mindre. Han svarade:

"Men han har ju Anna."

"När nöden slår till är inte en kvinna tillräcklig. Inför nöden är kvinnan oduglig och helt beroende av en man, och bara en man som då har tillräcklig kraft kan klara av att beskydda både henne och sig själv. Den kraften har inte Wilhelm."

"Vad menar du egentligen, onkel Johann?"

"Är du okunnig om, att innan du och Anna anlände hade Wilhelm en annan kvinna som dog och som han nästan följde i graven?" Jakob bleknade. "Förlåt mig. Jag borde ha förstått att du absolut ingenting visste."

"Är det sant?"

"Nej, det är inte sant. Glöm att jag har sagt något."

Och Johann vägrade att vidare tala något om saken.

Men detta stegrade Jakobs oro i hög grad. Av somliga andra och av en tjänare här och en dräng där fick han höra ett och annat ord till, och en dag frågade Jakob Wilhelm rakt på sak:

"Vad var orsaken till den sjukdom som du låg i när jag och Anna anlände i maj?"

"Varför talar du om sådana saker?"

"Är det sant att du var svårt själsligt sjuk på grund av din broders handlande mot en som du älskade?"

Wilhelm började darra.

"Jag ber dig, Jakob, riv inte upp mina sår."

"Förlåt mig, men jag är orolig för dig och bör få veta sanningen."

"Sanningen, Jakob, är något som dödliga inte kan stå ut med och allra minst jag."

"Men sanningen är nödvändig. Utan att veta sanningen kan man inte leva."

"Men skåda sanningen i vitögat kan man inte utan att dö. Skona mig, Jakob. Fråga mig inte mer om sådant som jag inte har upplevat utan att ta skada därav."

"Men är historien om dig och pråmflickan sann eller inte sann?"

Wilhelm svarade inte, och Jakob uppfattade först nu hur illa däran Wilhelm var.

"Men Wilhelm! Du skakar ju! Svetten pärlar sig i ditt ansikte, och du är likblek!"

"Det är inget fel på mig. Jag mår bra. Men fråga mig inte om det som jag inte kan svara på, ty jag vill inte få ett återfall, och jag tror inte att du heller skulle ha någon glädje av att jag fick det."

Jakob behärskade sig och tog sin vän om axeln.

"Förlåt mig. Jag skall aldrig mer vara nyfiken."

Men Jakob såg inte att Wilhelm dolde för honom att han grät.

Men följande dag kallade Wilhelm honom till sig. Anna gick omkring i trädgården med en blomsterkrans i håret och sjöng medan hon samlade de vackraste höstblommorna i en stor bukett. Och Wilhelm sade till Jakob:

"Är hon inte vacker?"

De stod på terrassen och betraktade henne.

"Jo," sade Jakob med ett slags förnöjd stolthet.

"Var hon någonsin så vacker hemma i Wien?"

Jakob tänkte efter innan han svarade. "Nej."

"Ju lyckligare man är, desto vackrare är man. Alltså är hon lyckligare nu än vad hon någonsin har varit förut. Vill du göra mig och henne en tjänst?"

"Det vet du att jag vill."

"Grumla aldrig hennes lycka med att inför henne föra min bror på tal. Vill du lova mig det?"

"Det lovar jag."

Och de beseglade löftet med ett handslag.

"När du för ett halvår sedan försökte måla upp hennes skönhet för mig byggde du ett Babelstorn: du försökte nå himmelen, men alla dina byggstenar var inte tillräckliga."

Och den aftonen, som var den sista sommarvarma aftonen, hörde de alldeles utanför fönstret nere i trädgården en ovanligt kvalificerad näktergal sjunga ut sin ljuvliga hjärtesor i smäktande klara tongångar. Och han höll på länge.

13. Wolfgangs plan

Det var dagen innan Jakob skulle resa som han av sin oro drevs till byn där han uppsökte Manuel, den gode krögaren. Manuel såg ovanligt bister ut. Jakob hade aldrig förr mött honom så allvarlig. Manuel hade alltid brukat lysa upp när Jakob kom på besök.

"Goddag, Manuel. Är ni inte frisk?"

"Hela världen är nere idag utom ni, mästare Jakob."

"Varför det?"

"Furst Wolfgang har kommit tillbaka från Polen."

"Vad gjorde han i Polen?"

"Han var också i Ungern. Han hade större framgång i Ungern än i Polen."

"Vad var han ute efter?"

"Han var ute i smutsiga politiska ärenden. Han vill göra alla slaver och alla folk österut beroende av oss tyskar. Ungrarna tycks inte ha något emot det, men polackerna tycker bättre om sig själva än om Wolfgang."

"Och det kommer att förskaffa polackerna obehag, om jag har begripit någonting av Wolfgangs natur. Men har jag det? Hur ond är Wolfgang egentligen, Manuel? Wilhelm ser ingenting ont i sin bror, men andra tycks göra det. Manuel, du som vet allt, berätta för mig om furst Wolfgang. Nämn ett pris om du behagar."

"Vad vill du veta om honom?"

"Sanningen, alla hans aktningsvärda gärningar, onda och goda."

"Jag vill inte."

"Jag offerar dig mitt huvud på ett fat."

"Nåväl, jag begär dock inget pris av dig utom absolut tystnad om saken inför andra."

"Jag lovar."

"Sanningen är enkel och skrämmande. Det finns ingenting ont som den mannen inte har gjort, och det finns ingenting gott som han har gjort. Inte ens hans enda positiva drag, hans ledaregenskaper och praktiska sinne för organisation och effektivitet, har tjänat någon eller något annat än hans egna personliga fåfänga."

"Berätta om hans gärningar."

"Det första ord som han talade i livet var ett svärord. Han hatade och plågade sin bror från det ögonblick då han insåg att en sådan fanns. Han spottade sin far och sin morbror i ansiktet, misshandlade alla människor från det ögonblick då han insåg att han hade makt därtill, mördade vid tolv års ålder sin brors bästa vän..."

"Hur gick det till?"

"Denne vän hade befriat Wilhelm när Wolfgang hade försökt hänga honom. Wolfgangs hämnd blev att hänga vännen. Efter de händelserna var Wilhelm aldrig mer den samme, och fadern avbröt all kontakt med sina söner efter att ha sett till att saken aldrig någonsin skulle komma till någons kännedom som stod utanför familjen. Före

den dagen var furst Wilhelm den gladaste och ljuvligaste gosse som någonsin har funnits, och efteråt blev han vad han alltjämt ständigt är idag: själssvag och ständigt latent själssjuk.

Som fjortonåring våldtog Wolfgang sin första kvinna: en ung vacker och from flicka, som efter händelsen blev utstött från sitt hem av sin far. Hon dog i barnsäng sju månader senare hos de barmhärtiga systrarna på Goldschweinklostret nära Heidelberg. Därefter följde en lång rad av jungfrur, flickor, kvinnor, fruar, skökor, adelsdöttrar och pigor som föll offer för Wolfgangs övermänskliga hänsynslöshet och som alla gick ett nesligt öde till mötes i form av fördrivning och förvisning från hem och härd eller ond bråd död. Om du inte tror mig på mitt ord så förstår jag dig, ty sanningen är alltid otrolig. Han mördade ofta själv sina kvinnor genom att dränka dem, dräpa dem med vapen, hänga dem, strypa dem eller misshandla ihjäl dem ofta på tusen obscena sätt – jag vet inte hur många som har påträffats hängda från olika träd, bundna och munkavlade och med spår av en otrolig misshandel på sina nakna kroppar. Hans enda uppriktiga kärlek någonsin har varit kärleken till mörkret, synden, brottet och ondskan. Hat är det enda som han någonsin har känt mot någon människa, och det känner han ständigt mot alla utan något enda undantag någonsin.

Hans brott är tallösa. Som sjuttonåring kom han i skuld hos en jude, och när denne stackars ödmjuka hederlige lille gamling efter mycket tålmod vågade begära återbetalning tog Wolfgang med två av sina vänner, av vilka en var Heinz, och snickrade ihop ett kors av två unga trädstammar. De överföll juden och tvingade honom med sig, och när de var ensamma med honom misshandlade de honom, förstörde de hans kläder och spikade de upp honom naken på korset, bara för att få nöjet att få se alla tiders mest förfärliga scen i verkligheten. Den gamle dog naturligtvis, ty de inleder aldrig sådana operationer utan att misshandla ihjäl offret.

Hans behandling av sina livegna kan endast jämföras med Attilas framfart med civilisationen. Han mördade en gång tjugosju bönder på en dag för att en kärra hade tappat ett hjul och därför inte kommit till rätt plats i rätt tid. Han frossar i att prygla, tortera, förödmjuka och hetsa ihjäl goda människor. Människomisshandel och förstörelse av all annan egendom än hans egen är hans livs huvudsakliga sysselsättning och hans enda riktiga sport. En präst, som han en gång för att håna slog vad med..."

"Tack, Manuel, det räcker. Säg mig bara: är det sant som somliga säger att han ligger med både män och kvinnor?"

"Sade jag inte att det inte finns något brott eller någon last som den mannen inte är skyldig till? Han är minsann även skyldig till sodomi och praktiserar det gärna. Vad tror du annars är mellan honom och Heinz? Vem skulle ty sig till en sådan som Heinz, och hur skulle Heinz hålla sig till en sådan som Wolfgang, om inte den lasten förenade dem? Han ägnar sig också gärna åt att plåga och lemlästa små barn."

"Jag tror att jag har hört nog. Men varför håller vår Wilhelm av en sådan människa? En avskyvärd individ borde vara mest avskydd av sin egen bror. Förstår ni hur Wilhelm kan älska honom trots allt, gode farbror Manuel?"

"Mäster Wilhelm är en god och blid person, en kvinna som har våldförts av sin bror, ja, ett förfört och våldtaget barn är han. Liksom den våldtagna kvinnan i sin förödmjukelse intet annat halmstrå har att gripa efter än sin förförare, som hon så blir beroende av, ser Wilhelm i Wolfgang sitt livs största kraft, ty Wolfgang har minsann demonstrerat sina krafter för Wilhelm genom förödmjukelser utan tal och en grymhet utan like. Så lyder min teori."

"Ni hör inte till dem som anser att Wilhelm är sinnessjuk?"

"Han har levat på gränsen till vansinne i många år, då hans bror hela tiden ansträngt sig för att hålla honom där, men fullt vansinnig har han aldrig varit. Det är han för klok för att någonsin kunna bli."

"Vill farbror Manuel höra min syn på saken?"

"Gärna."

"Furst Wolfgang är en individualist. Han tänker och handlar som ingen annan och vill helt enkelt inte vara mänsklig. Han vägrar att förstå och gå in i andras världar och själsliv. Han vill enbart vara sig själv och ej älska eller ha någonting med någon annan själ att göra. Han är en stor begåvning och ett politiskt snille men samtidigt omöjlig att umgås med, hopplöst omänsklig, oreligiös och begränsad av sin praktiska och realistiska ensidighet. Han kommer aldrig att kunna bilda en god familj, få varaktiga pålitliga eller ens goda vänner, kunna njuta av ödmjukhetens frid eller ens någonsin kunna bli älskad och avhållen av någon. Han är unik genom sin politiska kompetens och maktbegåvning men samtidigt hopplöst ensam genom att alla måste gå ur vägen för honom. Wilhelm är i allt detta hans raka och lysande rena motsats, men Wilhelm har en svaghet: han älskar sitt monster, sin djävul och sin slavdrivare till broder, och den svagheten kan bli om den inte redan är det hans olycka. Han är så ädel, så from och så ren att han älskar sin broder utan att försöka bry sig om sin broders ondskas, barbari och ruttenhet och följaktligen även utan att märka att han gör fel i att älska honom. Han är så naturlig och mänsklig, att den naturliga plikten att hålla av sin broder av ren lojalitet får honom att blunda för att brodern är ett monster. Förstår ni, herr Manuel? Så god är furst Wilhelm, att han älskar världens ondaste människa, och så naiv är han att han inte fattar att han därmed begår en orättvisa. Han är ett naivt och alltför beskedligt stackars helgon."

"Ja, ett helgon är han nog."

"Vad är det ni säger, skurkar och förrädare?" inföll plötsligt herr Böhm, som hade stått och lyssnat. "Älskar ni inte furst Wolfgang? En individualist är han förvisso, men vilken individualist! Liksom alla individualister är han gudomlig och värd mer än alla andra. Den som inte stöder en sann individualist, honom drabbe pesten! Ett ljus är furst Wolfgang, ett hopp och en solskensstrimma i dessa mörka tider! En boren konung är han, olyckligt född av en ovärdig baron till fader! Till konung är han född, och så länge jag lever ämnar jag stödja, följa och tjäna honom på hans väg till makten! En ära för vårt land är han, en glädje för vårt folk, en stolthet för vår fädernebygd och en ledare och föregångsman att se upp till! Jag älskar honom, hur hård och egenkär han än ibland må vara, och jag varken blygs eller skäms för min beundran av honom. En konung må han bli, en gudomlig ledare för vårt folk, ty det är ruter i honom! Det är kraft och styrka, manlighet och duglighet, begåvning och kompetens i honom kanske mer än i alla andra människor på jorden. Han är unik, han är en av dessa få stora män som trots allt uppträder en gång vart annat århundrade och skänker liv och ljus åt världen. Han är en sann himlasänd ljuskälla som man bör ta vara på, nitiskt följa och dyrka ända ner i graven! Han är en kejsarlig själ, och det skulle inte förvåna mig om hans blod var blått. Gud har sänt honom till oss för att upplysa vår mörka värld och för att leda oss ut ur oordningens mörker, och därför bör vi älska och dyrka och följa honom av hela vårt hjärta, och den som inte gör det är en förrädare! Vi bör jubla och vara glada över att ha en så stor blivande man mitt i bland oss!"

"Ni är galen, herr Böhm," sade Manuel torrt.

"Inte galnare än furst Wilhelm, som är av samma mening som jag."

Herr Friedmann blandade sig nu i konversationen.

"Unge herr Wolfgang är religiöst likgiltig och hatar prelater och nunnor som en hedning. Är ni verkligen beredd och villig, herr Böhm, att följa en sådan man ner i helvetet?"

"Hur vet ni att han kommer att sluta i helvetet? Och hur vet ni att det alls finns något helvete?"

Så löd en hård och genomträngande röst. Alla ryckte till som om de hade blivit brända. Det var Wolfgang själv som just oförmärkt hade råkat komma in i krogen.

"Hur vet ni, furst Wolfgang, att det inte finns ett helvete som väntar på er?" frågade herr Manuel genast.

"För de orden kommer ert hjärta att spetsas en dag, herr Manuel."

"Den samma dagen kommer Gud att spetsa er."

"Manuel, ni är uppriktig och modig. Därför fruktar jag er inte. Jag fruktar bara sådana tystlåtna djävlar som min bror, som bara går och ruvar på vad som inte är nyttigt för dem eller för någon."

"Är ni rädd för er menlöse bror, Wolfgang?" frågade Jakob.

"Vad gör du i detta landet, jude? Lyd ett gott råd och res bort härifrån. Ty i detta land finns ingenting annat att hämta än död och begravning, eller för förnuftiga personer som du död utan begravning."

"Jag är tyvärr tvungen att resa bort, men jag kommer tillbaka till julen."

"Då är du en dåre som vill se döden i vitögat."

"Att se döden i vitögat är jag van vid, men du kommer nog att möta den före mig."

"Varför tror du det?"

"Jag tror inte. Jag vet det. Vet du inte att alla judar är synska? Det är därför de är så fruktade och skydda, ty de vet för mycket om människan. Därför är det bättre för icke-judar att hellre ta reda på vad judarna vet än att motarbeta dem och deras kunskap, som vid deras martyrium bara skulle gå förlorad."

"Enligt min erfarenhet kan man inte veta någonting om framtiden. Därför föredrar jag att varken tro eller veta någonting därom, ty att göra så kallas profetiskt övermod, som alla bibelns falska profeter från Jesajas till Kristus minsann fick plikta för. Vad du kallar synskhet och hemlig kunskap kallar jag för rappakalja och skitprat, som knappast är värt att bli martyr för, även om du tycks vilja det."

"Är det mera värt då att som du skörda döden för alla dina massmord?"

Wolfgang intog en annan attityd. Plötsligt skrattade han. Han visade med pekfinger mot Jakob för de andra, där han nu stod ledigt och lutade sig mot disken: "Den där juden vågar reta mig. Hur många tror ni jag har dödat? Vet någon här i krogen det?"

Alla var dödstysta.

"Omkring 150 gissar jag," vågade Manuel bryta förtrollningen.

En ny tystnad uppstod. Wolfgang tänjde ut den, som för att retas, medan han studerade sin publiks uppsyner.

"Det var ganska nära. Men så många är det inte." Han gjorde en ny konstpaus. "Jag har faktiskt bara mördat 137 personer – med berätt mod. Hur många som jag dödat vid sidan om har jag inte reda på. Men jag gissar att siffran av människor avsiktligt mördade av mig här i landet kommer att överstiga 150 före jul."

"Du kommer att få ett rysligt sjå om du skall bli ensam herre på täppan i världen, ty en lucka på 150 själar märks inte i det tyska rikets befolkning," sade Manuel torrt.

"Och det rysliga sjået tänker jag med glädje företa mig om det visar sig vara nödvändigt."

Ni lathundar som bara sitter och gapar när en aktiv och arbetsam människa plötsligt visar sig hos er! Vilka mähän ni är! Vilka ynkryggar och andliga missfoster! Det är för bedrövligt att se er! Bara för att jag praktiserar den naturliga självklarheten att man endast med våld kan få någonting gjort här i livet betraktar ni mig som en farlig inkräktare i er lathundsvärld. Ni vill ha trygghet och frid, ni vill läppja på era mjölkbunkar och tiga ihjäl allt som inte är gott och sitta hemma och ha tråkigt hela livet och dö av lättja, fetma och slapphet lika obetydliga och obemärkta och stockdumma och inskränkta som ni var när ni föddes. Ni är nollor, avskum och rötägg allihop! Men mitt minne skall bestå för evigt, ty jag är en arbetare som inte vill dö utan att först ha åstadkommit något förnuftigt och varaktigt."

"Vad vill du då åstadkomma?" frågade Manuel.

"Ett enat Tyskland som jordens stabilaste och främsta nation."

"Så långt är ditt uppsåt gott, Wolfgang, men det är dina medels sunnda moral som vi ifrågasätter. Varför måste du mörda så många goda tyskar för att nå ditt mål?" frågade Manuel ånyo.

"Om mitt mål är gott, varför ifrågasätter ni mina medel? Frågar man gud varför han gör som han gör när han gör vad han gör?"

"Är du Gud då?"

"Ja, jag är gud, ty gud är ett med allt vad han har skapat."

"Jag har hört nog. Farväl, Manuel. Lev väl tills jag kommer igen," sade Jakob.

"Det vill jag göra," sade Manuel, och Jakob hastade ut.

"Flyr du från debatten, din hare?" ropade Wolfgang innan han hann öppna dörren.

Jakob hejdade sig, sänkte sitt huvud en aning, vände sig halvvägs om och replikerade:

"Det är ingen debatt, Wolfgang. Du bara monologiserar och kör i diskussioner som i livet bara över alla andra utan att bry dig om dem eller lyssna till dem, och det värsta av allt är, att du inte vet vad du säger." Därmed gick han. Wolfgang verkade inte bry sig om det, och han verkade inte ens ha hört Jakobs sista ord.

Diskussionerna tog därmed slut, och Wolfgang drog sig avsides med Heinz och några andra.

"Vår första uppgift här i landet, bröder, är nu att undanröja Wilhelm och hans familj. Han får inte längre leva, ty han utgör ett oroselement och en säkerhetsrisk, ty så länge han existerar kommer folk att tänka osunda, farliga och egensinniga tankar. Därför måste han bort. Har jag ert stöd i min plan att han ska vara likviderad före jul?"

Och Heinz och de andra sade inte nej därtill.

14. Brittsommar

Endast två gånger hade Anna fört Wilhelms bror på tal. Första gången hade hon frågat vem han var, men Wilhelm hade ej låtit henne veta någonting. Andra gången hade hon ställt samma fråga men mera eftertryckligt, ty hon hade hört egendomliga antydningar från Johann. Hon fordrade att Wilhelm skulle berätta allt om Wolfgang, och Wilhelm gjorde det men utelämnade alla grova detaljer. Och detta deras enda samtal om Wolfgang slutade med att Anna fick sin make att lova att aldrig släppa in Wolfgang över tröskeln till deras hem. Och det var inte svårt att få Wilhelm till att lova detta.

Men nu var det dagen för Jakobs avsked. Det var en gyllenröd höstdag, och daggens kyliga friskhet uppfyllde den doftande morgonluften.

"Vi borde egentligen inte låta dig resa, Jakob."

"Varför inte det?"

"Du behövs bättre här än ute i världen, ty vi älskar dig, men världen älskar ingen."

"Var inte pessimist, Wilhelm. Du har aldrig rest, så du känner inte världen. Världen erbjuder många mödor, men den som uthärdar dem får sin belöning. Och hur ond världen än är så lönar det sig att älska den. Det säger alltid min far."

"Hälsa honom. Ingen saknade vi mera på vårt bröllop än honom."

"Ja, det var synd att han inte kunde komma. Han har dock lovat att komma hit och träffa er så fort han kan göra sig fri från sitt Wien, vilket jag undrar när det blir. Ni träffas nog snarare om ni uppsöker honom i Wien."

"Du vet att jag inte kan lämna detta land så länge Wolfgang verkar här. Men varför kan inte din far slita sig?"

"Han är en fanatisk borgare som inte kan släppa greppet om sitt Wien ett ögonblick. Han tror att hela hans rörelse kommer att kollapsa om han tar semester, och han brukar alltid ha rätt med sitt skarpa judiska väderkorn."

"Tag med böcker åt Wilhelm när du kommer tillbaka. Det är det enda som han saknar här," bad Anna.

"Du vet hur dyra de är och hur svåra de är att få tag på, men jag skall ändå ta med många. Vår far har ju ett stort bibliotek."

"Det vore fint om du kunde hitta Plutarkhos levnadsteckningar och Moralia åt mig."

"Plutarkhos var det."

"Och glöm inte att köpa sjalar åt Anna. Hon får inte frysa när vintern kommer."

"Du kan hålla henne varm tills jag kommer."

"Vilken dag i december tror du att du kommer?"

"Jag skall försöka vara här före den tjugonde, men jag kommer hellre tidigare om jag kan. Nej, nu vill Buber bestämt iväg. Han tål inte långa avsked."

"Farväl, Jakob. Tänk på oss. Vi skall alltid tänka på dig."

"Tänk hellre på er själva. Adjö."

"Farväl."

Och mulåsnan började bestämt och nästan självsvalt att ge sig iväg med Jakob på ryggen. Wilhelm och hans hustru rörde sig inte ur fläcken så länge Jakob ännu var inom synhåll. Långsamt traskade mulan upp för sluttningen mot landet bortom dalen. När resenären nalkades krönet vände han sig en sista gång om och vinkade till det äkta paret, som ivrigt vinkade tillbaka trots det stora avståndet. Wilhelm och Anna var två av de tre personer som Jakob höll mest av i livet, och det fanns ingen som varken Wilhelm eller Anna höll mer av i livet än Jakob. Ännu när han passerade krönet vände han sig om och vinkade, och de vinkade tillbaka. Så med ens kom backen emellan dem, och bägge parterna var försvunna för varandra. Det var som om en historisk tidsepok plötsligt hade tagit slut. Men Jakob tänkte:

"Jag ska försöka komma hem redan i början på december, så får de en trevlig överraskning."

Och därmed red han för andra gången ut ur sagan.

För Wilhelm och Anna var resten av dagen full av vemod. Med Jakobs avfärd tog sommaren definitivt slut, och plötsligt såg alla granna löv slaka och gråa, hängiga och fallfärdiga, vissnade och färglösa ut. De granna höstfärgerna fick med ens en smutsig och trött matthet över sig. Anna fick upp en tår i sitt öga, men den föll inte utan glänste som en pärla i hennes ögonvrå.

De visste att de med Jakob nu hade förlorat sitt bästa skydd mot omvärlden, och för första gången kände de sig små, ensamma och övergivna. Men denna känsla ledde endast till en djupare kontakt och en mer ömsesidig förståelse dem emellan och till en större äktenskaplig samhörighet. Och på kvällen när de satt framför brasan sade Wilhelm till sin hustru:

"Jag lovar dig att vi skall få ett barn före jul."

Vad Anna tänkte sade hon inte, men hon protesterade inte.

Men trots deras saknad av den gode och trygge Jakob fortsatte deras kärlek att växa och tilltaga för varje vecka, och ju mer de fördjupade sitt kärleksförhållande, desto större blev deras lycka, och desto varmare och mera ljuvlig blev deras harmoni, som smittade av sig över hela dalen, vars naturstämning hela tiden bara blev varmare och mera förtätad. Sina fem tjänare hade de alltmer börjat klara sig utan, och den första onsdagen i oktober rykte den fjärde av dem, så att det nu bara var den trogne Anton kvar, som utförde alla de tråkiga nödvändiga arbetena medan alla de roliga och skapande utfördes av makarna själva. Exempelvis hade Anton ingen del i trädgården eller i matlagningen. Mer och mer blev Wilhelm och Anna mindre fina och adliga och i stället mer och mer lantliga och jordnära. De var snarare än en baronson och borgartös liksom en herde och herdinna.

Naturligtvis saknades det inte ett litet slottskapell i hemmet med en utsökt vacker glasmålning föreställande Kristus som den gode herden. De brukade avsluta varje dag med en liten andaktsstund där inne, knäböjande sida vid sida, tyst bedjande var och en sina egna böner. I deras andaktsstund var de intet för varandra, ty de riktade sig helt

och hållet till Gud, som de då allena kommunicerade med och helt och hållet gick upp i. Dock underlät aldrig någon part att i sina böner minnas den andra parten.

I mitten av oktober kom det en underbar sen värmebölja som vittnade om att fru Sommar, var hon än höll hus, ännu inte helt hade glömt bort dem. De passade på att en dag göra en stor utflykt ut i de röda plötsligt åter levande glödande skogarna, och de tog Anton med sig. Denne hade emellertid all möda i världen att hänga med dem, ty så ivriga i tagen var de. När de såg hur svårt han hade för att hålla jämna steg med dem lät de honom återvända hem, och han fick för en gångs skull tillåtelse att laga maten åt dem till skymningen. Själva avnjöt de resten av dagen i pastoral sällhet tillsammans.

Det var sommarens, värmens, ljusets och naturens svanesång för året. Luften var så varm som smekande sammet och så len som mjukaste siden. Fåglarna, som just hade samlats inför den stora höstflyttningen, uppsköt sin avresa och gav en utomordentlig höstkonsert i stället för att ge sig av. Ofta såg herrn och frun små unga rådjur eller hjortkalvar skutta omkring fulla av iver som om en ny sommar var i antågande, och som om det var helt i sin ordning att det skulle bli sommar nu. Och många gånger betraktade de unga tu varandra och såg varandra djupt in i ögonen, och kan hända tänkte de på samma sak. Åtminstone stod det klart för hela universum om inte för dem själva, att ett mera lyckligt och mera älskande par än de aldrig någonsin hade funnits och aldrig någonsin skulle komma att finnas. Och nog förstod de att deras kärlek och lycka var unik, och de tog väl vara på och avnjöt varje ögonblick av den.

De såg solnedgången från Konungsberget, som de kallade den högsta kullen, därför att de så ofta hade sett den vackraste kronhjorten ståta där; och solen var rödare än de någonsin hade sett den vara förut. Den var lika röd som blod, men in i det sista värmden den som en glödande brasa. Det var som om den riktigt ville bevisa för dem att den helt och hållet bestod av och endast var den varmaste strålande ljuvliga eviga kärlek och ingenting annat.

De vågade vistas i vildmarken så länge därför att Wilhelm visste att det inte bara skulle bli stjärnklart utan dessutom fullmåne. Och först när alla skogarnas vissnande glöd hade slocknat med solen och när till och med Venus började dra sig tillbaka började även de tänka på att återvända. Och belysta av den majestätiska Capella och den bedårande Vega red de hem längs den väg som de själva med stor möda hade brutit genom skogarna dock utan att ha förstört ett enda träd. Ty naturen hjälper alltid till i människans arbete för civilisationen om människan blott visar henne tillbörlig hänsyn. Vintergatan glänste som ett avlägset sidenband över hela universum, och Mars och Jupiter råkade just konfrontera varandra mellan Fiskarna och Väduren. Den kungliga Sirius lyste emellertid endast med sin frånvaro, tillbakadragen som ju riktiga kungligheter alltid är.

När de kom hem hade Anton somnat vid grytorna, och maten var kall och elden utbrunnen, så att nästan till och med glöden inte längre glödde. De väckte honom och åt sedan i god harmoni en enkel kvällsvard tillsammans innan de gick till sängs. Alla tre var på gott humör, och Anton ångrade att han inte hade stannat ute med dem. Men Anna sade: "Det var nog bättre att du somnade här hemma än ute i skogen." Men det tyckte Wilhelm att var styggt sagt mot den gode trohjärtade Anton.

Lika plötsligt som den hade spruckit ut tog brittsommaren slut. Regnen började ösa ner utan uppehåll, och det var kyligt och rått när det inte regnade. Ilskna nordliga vindar började pina träden, och innan oktober ännu var slut blev det en natt frost. Men allt detta var uthärdligt och sådant som man inte behövde fästa sig vid. Vad som var mera oroande var att Johann alltmera sällan kom på besök. När han kom blev dock tilldragelsen desto kärare, men han var nu märkvärdigt tyst om hur det stod till på slottet. När han en kväll hade suttit med dem efter att inte ha varit hos dem på tre veckor och inte sagt ett ord om Schwarzenberg på hela kvällen, såg sig Wilhelm tvungen till att gripa till tången och fråga:

"Hur är det, morbror? Nyheter kommer inte spontant från dig längre. Har du bekymmer? Hur mår far och de andra på slottet?"

"Dåliga nyheter borde aldrig komma spontant från någon. Men eftersom du har börjat dra språket ur mig med tång så måste språket komma. Gud är grym mot oss som har givit oss ett sådant gissel som Wolfgang."

"Vad har han gjort?"

"Han gör sig mera fruktad och hatad av folket för varje dag. Om han fortsätter länge med sin tyrannmässiga bärsärkargång i landet, så tar antingen folket en dag kål på honom eller han på folket. Han är landets värsta mördare, Wilhelm."

Wilhelm såg ner i golvet.

"Morbror överdriver. Jag vet att min bror är god innerst inne."

"Man får inte försvara mördare, Wilhelm, och ännu mindre skydda dem och älska dem."

"Säger inte Bibeln: 'Älsken edra fiender'? Och skulle jag då inte ens älska min egen broder?"

"Förlåt mig, Wilhelm, men faktum är att Wolfgang vållar alla bekymmer utom dig."

Wilhelm hade inte höjt blicken från golvet. Efter en spänd tystnad frågade han:

"Hur mår far?"

"Han sjunker in i sig själv igen. Det är knappt att jag längre får ett pergamentord ur honom. Han har inte varit utanför sitt rum på en vecka. Och det har till och med hänt att han har låst in sig och inte låst upp när jag har knackat."

"Det är för att jag är borta hemifrån. Jag borde komma och hälsa på honom ibland."

"Det borde du inte alls, Wilhelm. Du är lycklig här och borde fortsätta med att vara det så länge du kan för din hustrus och för din blivande familjs skull. Blanda dig ej i politiken på Schwarzenberg, vars börda det är min plikt att ensam bära. Hur svåra mina bekymmer än är så är de mina och ingen annans."

"Men tror du inte att ett besök från mig skulle göra min fader gott?"

"Ett besök på Schwarzenberg skulle göra honom mindre gott än dig ont. Nej, stanna här i din lyckliga isolerade lustgård. Med att påminna Schwarzenberg om din existens skulle du bara göra livet svårare för oss med att reta din bror. Stanna här och uthärda den onda utvecklingen på tryggt avstånd. Tag inte del i den, ty då går du under. Lämna dig själv i fred med att lämna din bror i fred. Låt honom härja och ingrip icke. Kanske att han en dag har härjat färdigt."

"Men morbror, kom åtminstone en gång i veckan hit så att ingenting händer utan att vi får veta det."

"Jag skall försöka, men Wolfgang har förbjudit mig att besöka er vidare. Jag är här nu i trots mot hans förbud, och jag hoppas att han inte vet om det. Men om jag inte själv kommer någon vecka så skall jag i stället sända er en av mina tjänare med bud om hur saker och ting står till."

Anna sade nu:

"Hälsa Wolfgang, morbror Johann, att i denna dal kommer han aldrig någonsin att släppas in."

"Jag skall nog se till så att han aldrig beger sig hit och stör er. Så länge jag lever har ni ingenting ont att frukta av honom. Det lovar jag er."

"Anna, du får inte låta Wolfgangs rykte oro dig. Han är inte så farlig som folk tror, och här hör du ju nu dessutom att han aldrig ens kommer att komma i närheten av oss. Trösta dig, hustrun min."

Men förfärad märkte Wilhelm hur hans hustru för första gången så länge de hade känt varandra grät. Så rädd var hon för det moln som hon såg över deras lycka i vad hon fick höra om Wilhelms mörke broder. Och Wilhelm och gamle Johann måste gemensamt försöka trösta henne. Men då sköt hon dem ifrån sig.

"Nej!" ropade hon nästan argt. "Tror ni inte att jag ser hela situationen? Wilhelm, du är världens naivaste människa, du bara förtränger hela problemet, och Johann, du har inte sagt hela sanningen. Vad är det som pågår egentligen?"

Nu var det Johann som vände sin blick ner mot golvet. Wilhelm frågade försiktigt: "Är det något mera, morbror, som du borde berätta?"

Johann teg. Efter noggrant övervägande släppte han ur sig till slut:

"Inte mycket. Egentligen bara det, att din far, Wilhelm, håller på att förlora kontrollen. Han inte bara låser in sig och stänger av sig, utan han duger inte längre mycket till. Han har fattat felaktiga beslut och blandat ihop ärenden med varandra. Han håller på att bli otillförlitlig."

"Morbror har alltid gjort allt för honom."

"Och jag kan fortsätta göra vad som krävs. Jag kan rätta till hans misstag och hålla ordningen. Men Wolfgang vet, och jag undrar hur han vet det, att er far håller på att förlora greppet. Och Wolfgang försöker i samma takt ta över kontrollen över hela landet. Han kan inte bärga sin makthunger."

"Vad mer?"

"Folket pratar."

"Vad säger de?"

"De vill bli av med Wolfgang. De vill ha dig i stället, Wilhelm. De vill se dig som sin framtida länsherre. Jag har fått flera petitioner från vanliga bönder om saken. Det är den allmänna meningen i landet."

"Men Wolfgang är äldst. Ingen kan ändra på arvsrätten."

"Det är det som är problemet."

"Och jag vill inte bli baron. Jag är skolastiker bara."

Johann suckade. "Så länge jag lever är det inga problem. Låt oss hoppas att både jag och baronen lever länge ännu, och att din far håller ut tills vi kanske har löst problemet."

"Kalla mig när som helst, morbror. Jag kommer då till Schwarzenberg genast."

"Jag hoppas att det inte skall uppstå någon anledning."

Anna sade: "Jakob kommer tillbaka före jul. Han kan hjälpa oss med allt."

"Ja, det ser jag fram emot, Anna. Och du kan lita på mitt löfte. Wolfgang kommer inte hit. Jag tror inte ens att han vill det själv, ty han har alltid skytt godheten här. Han har aldrig stått ut med er lycka. Han tål den inte. Den skyddar er." Han log.

Och därmed var de upprörda känslorna och situationen någorlunda lugnad – för tillfället.

15. Rött och svart

Några aftnar senare satt det några bybor i Manuels krog och tog sig några glas, och in kom den lille apotekaren som hette Braun.

"God afton, Braun! Slå dig ner!"

"Tackar! Det är mycket folk här på krogen i kväll!"

"Och det blir ständigt mer. Tre till, Manuel!"

"Kommer."

"Han gör goda affärer nu för tiden."

"Det har han alltid gjort."

"Det är ändå konstigt att han överlever."

"Hur så?"

"Han är ju hela Rhendalens främsta och mest pålitliga nyhetsförmedlare."

"Och varför skulle inte sådana få överleva?"

"Därför att det här i landet härskar en viss herr Wolfgang." Det sade Braun halvt under rösten.

"Hörde ni om bagaren Böhm?"

"Ja. Förskräckligt."

"Bara för att han överraskade djävulen med sin dotter."

"Var det genom magen eller genom strupen?"

"Bådadera och litet till dessutom. Sedan tippades han ju ner i en brunn."

"Ur vilken fiskaränkan, gamla gumman Stolz, vevade upp honom med sina kraftiga armar, ovetandes om vad som låg intrasslat i ämbaret och kättingen."

"Och när hon varseblev den döda uppsvällda fångsten fick hon slag och dog, hon som var så stark och kärnfrisk av sig."

"Aldrig hade man kunnat tro att hon kunde bli rädd."

"Det blev hennes sista fisk."

"Det var också den sista karlen hon lyckades håva in i sina garn, men det blev en för mycket! Hä-hä!"

"Men hur kan vi tolerera en sådan som Wolfgang i landet?"

"Vi gör det bara. Vi är sådana."

"Det är väl vår mentalitet."

"Men är vi verkligen så likgiltiga?"

"Nej, det är inte det. Jag ska tala om för er vad det är. Vi är så fast i våra vardagsbekymmer, att när någon kommer och ska styra och ställa uppe bland de mäktige i landet, så struntar vi i det, för vi har viktigare saker att sköta, som till exempel grisen eller höet."

"Ja, det är väl så. Vi låter de mäktige sköta makten, så sköter vi tvätten, för den angår oss mera."

"Om de vill bekymra sig om makten, så låt dem, bara vi slipper få det bekymret också."

"Ja, det är väl så."

"Nog är det så alltid."

"Vi gitter bara inte lägga oss i andras affärer. Vi har nog av våra egna."

"Ska vi då fortsätta tolerera Wolfgang?"

"Vänta bara. Så som han håller på tar han snart slut och kreperar, för så litet tolerans som han har blir han väl snart offer själv för sin otroliga förstörelseförmåga."

"Ja, nog är det så alltid."

"Schhh! Se vem som har kommit in!"

"Djävulen i egen hög person!"

"Ska vi dra oss härifrån?"

"Nej, då märker han det och blir uppmärksam på oss. Det är bättre att förbli obemärkta bland det stora sällskapet här inne."

"Är du rädd för honom?"

"Jag vill inte bli förföljd som hans bror."

"Men han har väl lämnat sin bror i fred nu?"

"För tillfället, men tro mig: varken Wolfgang eller Wilhelm kommer någonsin att få frid för varandra förrän de båda är döda."

"Om ens då."

"Ja."

"Är det mästern Heinz, den ljuse äcklige i svart och grönt?"

"Ja."

"Vilka är de andra?"

"Jag vet inte. De följer alltid Wolfgang i hämlarna som ett koppel av trogna utsvultna blodhundar som ständigt längtar efter nya människojakter."

"Alla ser de lika vilda, mörka och lömska ut."

"Wolfgang utbildar dem i hänsynslöshet."

"Det är bara Heinz som är ljus av dem, men han är även den som ser djävligast ut av dem."

"Nu slår de sig ner."

"De är ovanligt stillsamma i kväll, och ingenting har de ännu slagit sönder."

"Var tacksam för det. Om de slår sönder något så slår de också strax sönder någon."

"Men vem är det där?"

"Den nyinkomne?"

"Han i rött?"

"Du milde! Det är ju den ljuse furst Wilhelm!"

"Rött klär honom."

"Vet han inte att hans bror är här?"

"Tydligen inte."

"Låt oss hoppas att de inte ser varandra."

"De lär inte ha setts sedan Wilhelm fick sin brud."

"De har inte setts sedan hon först kom till honom. Wolfgang har inte sett henne."

"Vet ni vad de säger om Wolfgang och Wilhelms nya liv?"

"Nej?"

"Det påstås, att Wolfgang aldrig vågar besöka sin bror, därför att Wilhelms fru älskar vitlök!"

"De har väl vitlökskransar hängande utanför för säkerhets skull!"

"Men vad gör Wilhelm här i byn? Han har inte varit här på länge."

"Han har smeden Steinhart med sig."

"Tydligen har han behövt nya hästskor eller ett nytt ämbare eller kanske en spade."

"Schh! Wolfgang har fått syn på honom!"

"Tänker han resa sig och gå fram?"

"Tänker han explodera?"

"Precis så där har jag sett en lo resa rygg i anfallsställning inför ett byte."

"Men han sitter orörlig kvar."

"För en gångs skull tycks han med största svårighet kunna behärska sig."

"Och stackars Wilhelm har inte ens sett honom! Hur oskyldigt blind och naiv han är!"

"Wolfgang skulle i en handvändning ha ihjäl honom som man slår ihjäl en mygga, och det är även vad Wolfgang vill, och Wilhelm märker det inte ens."

"Hur är det möjligt att Wilhelm inte kan upptäcka honom?"

"Wolfgang är svart och döljer sig i mörkret. Det är inte lätt för en råtta att se en svart katt i natten, hur nära den än är."

"Men i dödsögonblicket upptäcker råtтан katten nog."

"Nu tycks mästern Wilhelm vara på väg ut. Puh, så skönt!"

"Se på Wolfgang! Har ni någonsin sett honom svartare i synen?"

"Nej."

"Han har nog inte sett Wilhelm sedan Wilhelm blev frisk."

"Wilhelm ser ovanligt ståtlig ut. Minns ni bröllopet?"

"Förvisso."

"Han måste vara lyckligt gift."

"En av deras tjänare har berättat att hon aldrig förr har lärt känna ett äkta par som aldrig har grälat."

"Nu går han och Steinhart ut."

"De tycks inte ens ha anat vilket dödsörke som har svävat över dem."

"Gud give att vi fick Wilhelm som en frisk efterträdare till baronen!"

"Schh! Den svarte kan höra dig!"

"Jag säger bara vad alla tänker i landet."

"Och det är det sista som Wolfgang tål att höra. Ditt liv är mindre värt än en loppas om han får höra det."

"Låt oss gå ut härifrån."

"Ja, låt oss stackars små katter smyga oss förbi den stora svarta hemska råtтан."

"Schh!"

"God afton, mästern Wolfgang!"

"God afton, mjölsäckar! Vad har ni skvallrat om mig i kväll?" Wolfgang blängde åt dem.

"Vi har bara dryftat dagens affärer."

"Vidriga förställare! Överallt bara fega pajasar som gör sig till för mig! I detta land finns det inte en uppriktig själ som vågar säga mig att han hatar mig lika mycket som jag föraktar honom. Inte ens du, Heinz, kan säga en så självklar sak till mig. Jag har inte en vän och inte en fiende som inte är en hycklande sopprot! Vänner och fiender, tyskar och utlänningar, allt är ett och samma slödder och patraske! Eller vad säger du, Heinz?" sade Wolfgang och sparkade lätt till Heinz stol så att denna brast och så att Heinz dråsade i golvet, där han sedan sprattlade ömkligt ett slag i förskräckelsen bland stolruinerna, medan Wolfgang skrattade dånande.

16. Fällan

Två veckor gick utan att någon Johann kom till dalen. När även en tredje vecka hade gått utan att det hade kommit ens så mycket som ett bud om att han levde, blev Wilhelm allvarligt orolig. Han skickade ut den unge Anton att med sina goda kontakter överallt ta reda på hur Johann mådde. Anton kom tillbaka med budet om att Johann var försvunnen sedan två veckor tillbaka och att ingen visste var han fanns. Somliga påstod att han var ute på någon affärsresa, men källan till den upplysningen var Wolfgang. Och den sista gången som någon hade sett eller hört Johann var då denne hade haft ett upprört gräl med Wolfgang. Många hade hört att de grålat, men ingen hade hört vad de grålat om.

Nu var det november. Dåligt väder hade härjat i trakterna i mer än en vecka i sträck, och luften blev kallare och rårare för varje dag. Vintern var på väg. Jakob hade ej ännu kommit tillbaka.

Det var regnigt och kallt, rått och grått. Vädret var ytterst deprimerande, och Wilhelms oro för sin morbror höll på att bli outhärdlig för honom.

"Anna, jag måste rida till slottet och se hur far och alla de andra mår. Jag måste få veta någonting. Jag måste få veta vad som har hänt med morbror."

"Men du kan inte rida idag när det är så dåligt väder."

"Du har rätt. Jag hade ridit redan för en vecka sedan om vädret hade tillåtit. Om bara någon åtminstone kunde tala om för mig att han ännu lever! Men ingen vet något eller vill veta något, eller de tiger om de vet något."

"Jag tror fortfarande att han kommer hit när som helst. Han borde ju komma idag när det är fredag."

"Om han inte kommer idag så rider jag till slottet i morgon hur dåligt vädret än är."

I samma ögonblick klappade någon på porten med portklappen.

"Det är han!" utropade Wilhelm, men Anna tänkte: "Johann klappar inte så hårt och stiger genast in när han har klappat, ty han vet att porten alltid är öppen. Men kan det vara Jakob?" Wilhelm gick och öppnade.

Just när han öppnade och regnet och blåsten ven in med visslande fart bländade en blixtnuniversum med ögonblickligen utlösande dunderexplosioner och brak, och Wilhelm såg endast den svarta silhuetten av vem det var. Bländad av blixten dröjde det

innan han kom på det klara med vem det var, men när han äntligen kände igen besökaren ryggade han tillbaka. Anna, som genast hade sett att besökaren inte kunde vara någon annan än Wolfgang, satte något skrämmande handen för munnen. Den leende Wolfgang var den som bröt tystnaden.

"Har ni inte saknat er morbror Johann som ju har varit er så kär? Det förvånar mig, Wilhelm, att du inte har varit på Schwarzenberg en enda gång sedan du gifte dig. Kunde du inte ens komma för att fråga varför inte Johann har kommit till er på sistone?" Han väntade på ett svar. "Man kunde tro att ni var dövstumma. Tänker ni inte ens be mig komma in och sätta mig? Tror ni att jag är en vålnad, eftersom ni gapar så?"

"Kom in, Wolfgang."

"Wilhelm," sade Anna, "du har lovat mig att aldrig släppa in honom över tröskeln till vårt hem!"

"Men han är genomsur och stel av köld. Ser du inte hur hans kläder sitter fastklitrade vid hans kropp av vätan?"

"Din hustru tycks inte vara särskilt gästfri. Får jag komma in eller inte?"

"Kom in." Anna skyndade sig ut ur rummet och upp för trappan. Wolfgang fick komma in och värma sig framför brasan. "Och vad får dig att riskera din hälsa för att hälsa på din broder i det här vädret?"

"Vi har bekymmer på Schwarzenberg. Din far har sänt mig hit. Han vill träffa dig."

"Varför det? Vad är det för bekymmer?"

"Alla möjliga bekymmer."

"Hur mår morbror Johann?"

"Han mår bra så vitt jag vet."

"Varför kommer han inte hit?"

"Det gör du klokast i att fråga honom själv när du kommer till Schwarzenberg."

"Han är alltså hemma?"

"Ja, han är hemma."

"Somliga har trott honom vara bortrest. Har han varit bortrest?"

"Du vet att han ständigt far omkring i landet på arbetsuppdrag. På någon större resa utanför landet vet jag honom inte ha varit."

"Då är alltså allting sig likt på Schwarzenberg?"

"Ja, utom att vi har bekymmer. Och din far vill genast träffa dig."

"Det har han aldrig velat förut."

"Men nu vill han det. Om du kan komma i morgon så är det bra."

"Jag lovar att komma i morgon. Jag hade ändå tänkt bege mig till Schwarzenberg i morgon."

"Var du orolig för morbror Johann?"

"Ja."

"Om du kommer i morgon skall allting bli bra. Det är ett vackert hem ni har."

"Vi har gjort allting själva."

"Har ni inga tjänare?"

"Bara Anton. De andra har vi givit deras frihet, ty vi klarar oss utan dem."

"Du skall få ett gott mottagande i morgon. Farväl till dess."

"Skall du redan gå? Du är ju inte torr ännu!"

"Nej, men varm, och det räcker. Endast en jubelidiot skulle göra sig besväret att torka ordentligt innan han begav sig ut i regnet igen. Dessutom tycker inte din hustru om mig, och jag vill inte ge näring åt hennes motvilja. Farväl. Och kom ihåg: din far längtar efter dig."

Och med de orden avlägsnade sig Wolfgang hastigt. Regnets porlande, skvalande och forsande oväsen uppslukade det hastigt bortdöende ljudet av galopperande plaskande hästhovar.

Så fort Wolfgang var borta kom Anna ner igen. Hon hade lyssnat till varje ord av samtalet och var full av oro. Hon tänkte be Wilhelm att inte fara till Schwarzenberg, men Wilhelm förekom henne:

"Hörde du vad vi pratade om? Där ser du att Wolfgang är en helt vanlig kultiverad människa! Uppförde han sig inte väl? Och var inte det att han lämnade oss så tidigt för att du inte hade hälsat honom särskilt välkommen ett utsökt tecken på finkänsla?"

"Wilhelm, far inte till Schwarzenberg. Märkte du inte hur väl han valde ut sina ord för att noga maskera och dölja ett djävulskt svek och förräderi? Märker du inte att han vill fånga dig i en fälla? Han vill med flit locka dig till Schwarzenberg av någon oroväckande anledning. Johann hade rätt i att vi är säkra här, Wolfgang kan inte störa rytmen här, men han kunde ta sig hit för att placera ut osten i sin väl uttänkta råttfälla, och du är nu färdig att gå in i den."

"Men om min fader kallar mig så har jag ingenting annat att göra än att lyda. Du är offer för ont folks förtal, Anna. Du har lyssnat till okunniga personer som odlar de onda och överdrivna rykten som cirkulerar om Wolfgang. Ingen har någonsin klart och tydligt bevisat att han har begått ett enda av alla de mord som man skyller på honom. Man säger att det finns ingenting ont som han inte har gjort, men sanningen är att det finns ingenting ont som man vet att han har gjort. Det finns ingenting ont i världen som man inte beskyller honom för, och ingen ensam människa kan utföra allt ont som sker i världen."

Jag måste rida till Schwarzenberg, och när jag utan äventyr kommer tillbaka på söndag i sällskap med Johann så skall det vara beviset för dig att min bror är en vanlig människa som trots allt vad som sägs om honom är god och förnuftig innerst inne.

Jag erkänner att han är litet hårdhänt och en smula rå, en aning obildad och smått fåfäng, men det är inte hans fel utan världens. Det är världen som är ond. Individerna är alltid goda. Om han har en gnutta orent stoff i sitt hjärta, så är det för att världen har pepprat i honom det med sitt onda våld. Människan är föremålet för en evig dragkamp mellan den onda pöbelbehärskade världens djuriska förvirring å den ena sidan och människans egna individuella goda vilja å den andra. Skillnaden mellan Wolfgang och mig är att i honom har världen vunnit och individen förlorat, medan i mig regerar individen och världen är maktlös över mig. Och jag vet att jag därför är den mera lyckligt lottade av oss, och därför tycker jag synd om Wolfgang."

"Men du kan inte lita på en av världens onda godtycke behärskad person som Wolfgang, Wilhelm. Om du fogar dig i hans vilja och följer honom låter du honom bara leda dig i fördärvet."

"Jag leds av ingen och intet utom av min kärlek. Jag älskar Wolfgang, jag älskar Johann och jag älskar min far, och det är min plikt att se efter hur det är ställt med dem på Schwarzenberg, ty det är min plikt att ta vara på min broder, min morbror och min fader. Om så min broder skulle beröva mig det käraste jag äger skulle jag ändå vara skyldig att älska honom och taga vara på honom. Om han så skulle göra det Gudi oförlåtligaste av allt så skulle jag ändå älska honom, ty han är min broder, och jag är skyldig att ta vara på honom och skydda honom med min kärlek. Ty om jag inte gjorde det så vore jag inte bättre än en Kain."

Och Anna insåg hur lönlöst det var att få Wilhelm att avstå från sin föresats. Och följande dag, som även den var regnig, red Wilhelm i väg. Emellertid sade Anna till Anton:

"Rid efter honom utan att han märker det, och följ med vad som händer. Skydda din herre som en skyddsängel om något skulle hända honom. Om allt går väl behöver du ingenting göra, men om något går fel så måste du svära på att göra allt för att hjälpa honom."

Den unge Anton, som knappt var sjutton år gammal, svarade genast: "Jag lovar." Och han gav Wilhelm ett ganska långt försprång innan även han satte sig till häst i ösregnet. Men Anna tänkte i förtvivlad vanda: "Om ändå Jakob vore tillbaka!"

Det samma tänkte även Wilhelm när han red genom regnet. Fastän han hade dolt det för Anna var han mycket orolig och rädd inför besöket på Schwarzenberg.

"Varför är du inte här, min ende vän, mitt enda tillräckliga stöd? Jag hatar att överge Anna på detta sätt, även om det bara blir för ett dygn. Om ändå du hade varit här, så att du kunde ha tagit hand om henne! Nu finns bara unge Anton hos henne, som hon snarare får ta hand om själv. Vad jag önskar mest nu är att jag råkade möta dig just nu här på denna väg. Då skulle jag veta att Anna var i goda händer tills jag kom tillbaka. Ty Gud vet vad som händer mig på Schwarzenberg och vad som redan har hänt där. Gud vet när jag åter får komma hem till mitt Paradis. Själv vet jag det inte. Om ändå du kunde höra eller känna min ångest, Jakob, så att du snabbt kom tillbaka hit till oss som vår tryggaste beskyddare!"

Men ingen Jakob mötte han på vägen, och när han nalkades Schwarzenberg såg den stora mörka silhuetten av borgens diffusa gråhet mera dyster och ominös ut än någonsin. Det var knappt att konturerna kunde urskiljas genom dimman som följde efter regnet, men just för att de var så svaga blev de så mycket mer suggestiva i sin kalla och stränga obeveklighet. Det var som om de var i maskopi med ödets obönhörlighet, som utan pardon tvingade Wilhelm in i den häkkittel av de kraftiga mänskliga viljor som de kringgårdade och utgjorde ett så tungt och massivt monument över. Och Anton följde försiktigt och osynligt efter på avstånd.

Fursten gjorde halt framför slottsporten och blickade ned mot floden. Där låg den magnifika sammetsgröna slänten, den underbara ängen som sträckte sig ända ned till flodens strand. Hur ofta hade han där inte lekt som barn och tumlat omkring och rullat runt med hisklig fart tills han hade mått illa? Naturen var oförändrad sedan de lyckliga dagarna. Men han var förändrad, och hans barndoms lekkamrat Otto fanns inte mer i livet. Och han vände bort blicken från de ljuva minnen som hade slutat i så bitter smärta och betraktade slottet i stället. Han tänkte:

"Det är till och med dystrare nu än det var när jag var här senast. Vad har hänt här under min frånvaro? Så här dystra och tunga har dessa murar aldrig varit förr."

När han red in under portens ok och in på gården slog en iskall vind emot honom med ett ilsket sus som en påtrampad väsende orm i fientlig anfallsställning men utom räckhåll och synhåll. Men Wilhelm var för plikttrogen och för nyfiken för att kunna vända.

Överallt myllrade dessa stackars trasiga och enkla drängar i sin fattiga grovhet. Somliga kröp för honom och smickrade ihjäl honom och skämde bort honom med onödiga välkomstceremonier. Andra begapade honom och stirrade ihjäl honom, och en tredje kategori av dessa livegna slavar drev gäck med honom och gjorde sig lustiga över hans ankomst för varandra, som om de tänkte: "Dåren har kommit tillbaka igen för att låta sig korsfästas," utan att någon av dem föreföll att vilja varna honom eller tillråda honom att genast återvända till sitt hem. Men Wilhelm bortsåg från alla dessa stämningar och tänkte:

"Finns det något hopp för dessa varelser? De är slavar under okunnigheten och vet inte ens om det. Deras enda hopp är att de är människor."

Wolfgang kom ut emot honom och välkomnade honom. Wolfgang var ovanligt naturlig och förvånansvärt hjärtlig. Det var nästan som om han var på gott humör.

"Välkommen, Wilhelm! Ursäkta att vädret inte är så ljust och gott som det borde vara denna underbara dag när du äntligen vågar komma hit hem igen! Du anar inte hur far har längtat efter att få se dig, och han är inte den ende."

"Först av alla skulle jag vilja träffa morbror Johann. Var är han?"

"Vad är du för en son som sätter din morbror i första rummet före din far?"

"Får jag inte träffa Johann först?"

"Vi kan ju gå till vår faders rum, och kanske träffar vi Johann på vägen."

"Hur mår far?"

"Inte sämre än senast du var här."

Och Wolfgang gjorde det omöjligt för Wilhelm att ta vägen någon annanstans än direkt till baronen von Schwarzenbergs tronsal och klostercell. De mötte ingen Johann på vägen dit. När de nådde den tunga ekdörren vände sig Wilhelm ännu en gång till sin bror och frågade nästan bevekande:

"Får jag inte träffa morbror först?"

"Honom får du göra sällskap med sedan. Gå nu in och tala med pappa."

Men Wilhelm ville helst av allt vända om och fly. Han önskade innerligt att han vore hemma igen hos Anna och Jakob. "Jag vill gå hem," var hans starkaste tanke. Men det fanns ingen återvändo. Hur tungt laddad och ont bådande atmosfären än var i detta slott av infekterad maktkoncentration måste han stanna och uthärda dess urladdningar. Han hade aldrig i sitt liv känt sig så osäker och utan kontroll över läget som han gjorde nu. Ändå erfor han att han tog på ekdörrens handtag och steg in, som om det var någon annan som gjorde det, eller som om någon annan kontrollerade och manövrerade hans rörelser än han själv. Han gick in fastän han egentligen inte vågade göra det. Han hörde hur dörren stängdes bakom honom av Wolfgangs hand, som stannade utanför. Detta lugnade Wilhelm något. "Om han inte följer med in, vad har jag då här inne att frukta av någon?" var Wilhelms tanke.

Där satt hans gamle far i sin väldiga stol, orörlig, livlös och grotesk. "Han måste väga lika mycket som en häst," tänkte Wilhelm. "Sover han? Eller är han död? Nej, hur orörlig han än är är han lika vaken och alert i sitt inre som en tiger som vaktar på sitt rov och gör sig beredd att anfalla." Wilhelm visste inte hur rätt han hade. Han steg fram inför den oformlige baronen och föll ner på knä framför honom och sade:

"Fader, här är jag. Vad är det du vill?"

I ett slag fick den utslocknade vulkanen liv. Ögonen öppnades och började glöda som kokande blod. Baronen gjorde ett tecken till den vettskrämde Wilhelm att resa sig, och till Wilhelms ofantliga förvåning reste sig även baronen från den väldiga stolen. Där stod det två meter höga och tre meter breda massiva köttberget framför Wilhelm som en vålnad som hotade att uppsluka den inte ens hälften så voluminöse sonen. Wilhelm såg hur omöjligt det var att omfamna en sådan far utan att försvinna och förgås i magfläskets skvalpande djup. Men baronen var uppenbart vred av någon anledning och tecknade till sonen att komma närmare. Wilhelm steg lydigt närmare fadern utan att räddas för de björnsaxar som fadern ville locka honom in i. När han var tillräckligt nära höjde den exploderande vulkanen sin högra väldiga av köttighet oformliga arm. Lika mycket kraft användes därvid som det hade behövts för att svänga en hundrakilos slägga. Wilhelm blundade. Släggan svängdes och drämde till, och den fruktansvärda örfilen, som hade fått en oxe på knä, hade sänat skiljt Wilhelms huvud från kroppen. Från det ögonblick då han hörde vinandet av den fallande bödelsyxan tills han vaknade upp blödande på golvet med sprängt och sprucket huvud, som han kände det, var han medvetlös och varken visste eller hörde, kände eller såg någonting. När han försökte resa sig upp såg han allting upp och ner, fastän hans huvud satt någorlunda rätt. Men framför honom tornade det fruktansvärda fläskberget upp sig med en lång skakande arm som skoningslöst med en murken korb till pekfinger pekade mot utgången och uttryckte befallningen: "Ut!"

Wilhelm försökte med darrande röst formulera frågan:

"Men varför?"

Men faderns blodsprängda stora vansinniga ögon och hans av omänskligt hat förvridna anlete blev därvid bara mera markant i sin förskräckliga skoningslöshet. Wilhelm var tydligt förvisad, förskjuten och bannlyst, och det fanns ingen återvändo. Den ymnigt blödande unge mannen kunde bara kräla ut ur rummet med huvudet fullt av dånande kyrkklockor och kanske döv på det örat som blödde.

När han hade tagit sig ut ur rummet satt han en stund orörlig på golvet. Han försökte fatta vad som hade hänt och hur allt hade gått till, men han misslyckades därmed. Emellertid öppnades åter ekdörren och en av baronens kammarherrar kom ut med en bit pergament som han levererade åt Wilhelm. Sedan gick tjänaren omedelbart igen. På pergamentstycket stod det skrivet från fadern till sonen:

"Du är ej längre min son."

Det var den enda förklaring som Wilhelm fick till faderns beteende. Han fick tårar i ögonen och kunde med knapp nöd resa sig.

"Wolfgang, är du här?" frågade han ut i luften.

"Nej, han är inte här," svarade en tjänare.

"Visste han om vad far ville mig?"

"Det måste han ha vetat. Alla vet ju att ni har förklarats arvlös."

"Men varför har jag det?"

"Sanningen har kommit till baronens kännedom om vad som egentligen hände den natt ni hittades medvetlös och nerblodad av två lik."

"Jag begriper ingenting. Men försök svara på en fråga till. Var är herr Johann?"

"Vet ni inte det?"

"Nej."

"Han har varit försvunnen i nästan tre veckor nu."

"Finns han då inte i slottet?"

"Fråga mig inte mera. Det kan stå mig dyrt."

Och tjänaren flydde iväg bort från den blödande fursten, vars vita rena kläder och blonda hår alltmer färgades av blod. Som en sömngångare började han vackla ner längs korridoren.

"Är jag arvlös? Äger jag ingenting mera? Men min dal är min. Den kan ingen ta ifrån mig. Jag måste dit nu kvickt medan jag ännu lever. Jag måste leva för att reparera det som har brustit mellan mig och min fader."

Varje tjänare som han mötte på väg ner stannade han och frågade om morbror Johann, men alla svarade undvikande eller inte alls. Många blev skrämde av hans besynnerliga nerblodade gestalt. Det var som om det aldrig hade existerat någon herr Johann för dem. Ändå hade de alla under alla sina dagar i baronens tjänst haft mycket med herr Johann att göra. Alla var rädda för vad som kunde hända dem om de som Johann vågade vara ärliga och sanningskära.

Atmosfären tätnade. Wilhelm kände hur hans livsfara blev större för varje ögonblick. Men han hade inte långt kvar till utgången. Han började påskynda sina steg. Där kom nu utgången inom synhåll. Han hade bara den sista trappan och hallen kvar. Han skyndade ner för trappan, men när han tänkte springa genom hallen lade någon krokben för honom. Han föll handlöst huvudstupa, och när han åter kunde lyfta blicken från golvet stod fem beväpnade vakter omkring och över honom.

"Varför så bråttom?" sade någon sarkastiskt, och Wilhelm kände igen Heinz grymma röst. Den samma ljusa äckliga rösten fortsatte: "Tag hand om honom och för ner honom."

"Vart?" ropade Wilhelm.

"Till källaren förstås, där du hör hemma. Vi ska sätta dig i en av våra råtthålor."

"Varför?" ropade Wilhelm förtvivlat.

"Därför att baron Wolfgang har befallt det. Ni är fredlös, junker Wilhelm. Vi civiliserade etablerade ordningsupprätthållare kan inte ha farliga galningar som du rännande omkring i det fria, mördande vackra jungfrur och hederliga prämdragare."

Och Wilhelm tystnade och sjönk ihop som en livlös. Han hade kollapsat.

"Bär honom ner."

"Han håller inte länge till."

"Ska vi ge honom någon mat?"

"Har baron Wolfgang befallt det?"

"Nej."

"Då ska ni inte göra det."

Som från ett oändligt fjärran tyckte Wilhelm att någon ropade på honom. Han lyckades kvickna till så pass mycket att han började lyssna. Det var något bekant med rösten som ropade. Han fann sig vara buren av två vakter genom de svarta hemska källargångarnas drypande stank.

"Tysta ner honom," sade en röst, och en vakt skildes från de övriga. En celldörr öppnades, och vakten gick lös på en fånge som på så sätt tystades. I samma ögonblick klarnade Wilhelms tankar.

"Det var ju Johans röst!"

Men i nästa ögonblick slängdes han själv in i ett svart hål, och han landade i en gyttig smörja som luktade skit, och han kände hur råttorna började kila över honom, och han förstod att detta bara var början. Sedan celldörren hade stängts såg han inte längre någonting. Allt var svart och förblev hopplöst ogenomträngligt kompakt bläcksvart. Hans celldörr saknade till och med titthål.

En evighet senare, när han hade lärt känna alla de tio tusen råttorna och noga kartlagt sin håla och kommit fram till att det inte fanns en enda torr plätt i den, öppnades plötsligt celldörren och samma vakter kom in igen. De lyfte upp honom och tvingade någonting på hans händer och fötter. Det var järnbojor. Sedan tvingade vakterna honom med sig. De förde honom neråt i källaren till en större sal. Alltför väl visste Wilhelm vad det var för en sal. Det var salen där källardomänernas enda torra liggplats fanns, och den liggplatsen var sträckbänken. Det var även kammaren med steglet, halstret och alla de andra oräkneliga sofistikerade tortyrinstrumenten.

Men den här gången var det inte av logiska skäl som en fånge skulle pinas, lemlästas och offras, utan det var enbart av sadistiska skäl. Var det för resten någonsin av logiska och icke av sadistiska skäl som någonting sådant skedde? Nej, men den här gången var det mera av sadistiska skäl än någonsin. Och sadisten för vars skull gräsligheten skulle utspelas satt som enda åskådare på parkett. Det var Wolfgang, mannen som ville befälla över världen. Han skulle inte bara sköta förhören utan även dirigera tortyrmetoderna. Det var så han ville befälla över världen.

Hans avsikt var att få veta allt om Wilhelms äktenskap, allt om livet i Paradisdalen, hur långt äktenskapet hade gått, om det redan hade fullkomnats eller inte; och om det hade fullkomnats ämnade Wolfgang inte låta Wilhelm komma loss från sträckbänken utan åtgärder mot hans fortplantningsorgan. Endast om Wilhelm var impotent menade sig Wolfgang kunna bedöma honom som ofarlig. Men om hans äktenskap var funktionsdugligt var inte bara Wilhelm farlig utan ännu mer hans hustru.

17. Gästen

Fyra dagar senare hade förberedelserna i byn för den första advent börjat på allvar. Överallt var folk upptagna med allt möjligt, men mest upptagna var de alla med att prata. Det var ju så mycket som hände nu för tiden, och ingen visste egentligen riktigt vad det var som hände. Skeendena i Schwarzenberg var så diffusa, att ingen visste klart vad som var sant och vad som var tomt prat. Ryktena var otaliga, och inget rykte var så otroligt att inte alla lyssnade till det, tog det på allvar och började tro på det. Ty ett tecken på att inget av ryktena var helt och hållet falskt var det faktum, att de mycket sällan motsade varandra i mer än de ringaste detaljerna.

Lika mycket arbetsglädje och aktivitetslusta rådde i byn som det rådde oro och spänning och fruktan inför vad som tilldrog sig i länsherrens slott, vilket ingen bestämt

visste vad det var. Det låg djävlar i luften, och på kyrkogården hölls inte de dödas andar i sina gravar. Oron var universell, och man längtade efter visshet.

Manuels krog sjöd av liv och rörelse. Det var mycket trångt överallt, och trängre blev det ständigt allt eftersom diskussionerna tilltog i intensitet och dramatik. Varje enskild själ hade sin version att berätta om vad som höll på att hända, och vars och ens egen berättelse innehöll mycket som var trovärdigt. Alla försökte gemensamt gripa om sanningen, men ingen lyckades.

"Hur länge har Johann varit försvunnen nu?"

"I tre veckor."

"Och Wilhelm?"

"Wilhelm sågs rida till Schwarzenberg för fyra dagar sedan, och det är det sista som någon har sett av honom."

"Lever baronen ännu?"

"Det är det ingen som vet. Johann var den ende som alltid höll reda på baronen, men Johann är spårlöst försvunnen."

"Vad säger Wolfgang?"

"Wolfgang påstår att Wilhelm är hemma hos sin fru. När man försäkrar honom om att han inte är det frågar Wolfgang: 'Var är han då?' och är precis lika okunnig som alla andra."

"Vad säger han om Johann?"

"Inte mycket mer. 'Om han inte är på affärsresa så måste han vara någonstans i faggorna, men eftersom han inte syns till så måste han i hemlighet ha rest någonstans,' säger han. Han påstår att de efter det ryktbara grälet hade försonats och att Johann först två dagar senare hade börjat saknas. Men jag tror lika litet på Wolfgang som på någon annan."

En ny gäst blandade sig i samtalet.

"Har herr Johann kommit tillbaka ännu?" Han avspisades med det torra svaret:

"Du är tydligen främling här."

Och den nye drog sig tillbaka och ställde sig vid disken i väntan på Manuel.

"Vem är han där borta vid disken?"

"En nyanländ gäst."

"Han ser förnäm ut. Han har en grann näsa. Jag slår vad om att han är jude."

"Han verkar bekant på något vis."

"Han är i alla fall inte för fin för att umgås med byafolket och krogvärderna."

"Manuel tycks vara närmare bekant med honom."

"Säg, är det inte..."

"Vem då?"

"Nej, det kan inte vara han."

"Vem då?"

"Herr Wilhelms goda vän från Wien."

"Han som gav sin syster till maka åt Wilhelm?"

"Just han."

"Jo, visst tusan är det han."

"Nej, det är inte han. Men han liknar honom."

"Vi går fram och frågar. Kom!"

Och de tre bönderna började inleda det omöjliga företaget att bana sig väg genom det kompakta krogmyllret. Med mycket våld och några stridigheter och ej utan att väcka mycken förargelse lyckades de emellertid till slut efter många om och men. Deras framfart och framgång under föga glada tillrop tycktes dock knappast bekymra Manuel och gästen som pratade tillsammans det minsta.

"Finns det ingen som har ett hum om var Johann och Wilhelm är?"

"Unge Anton som i hemlighet följde efter Wilhelm från hemmet sade mig för tre dagar sedan att han trodde att både Wilhelm och Johann satt fängslade i Schwarzenberg av Wolfgang utan baronens vetskap. Men Anton har inte syntts till på nytt sedan dess."

"Hallå där!" anropade de tre bönderna dem. "Ursäkta oss! Är inte du den ljuse furstens gode vän från Wien?"

"Jo."

"Vad var det du hette nu igen?"

"Jakob Schubert."

"Var det inte det jag sa?" sade frågaren till de två kollegerna.

"Det visste jag nog, men jag kom inte ihåg hans namn," urskuldade sig bonde nummer två. "Ursäkta, herr Schubert, att vi störde."

"Vi ville bara vara säkra på att det var ni."

Och de tre bönderna drog sig tillbaka och försvann åter i myllrets anonymitet. Men snart fick den universella diskussionen ny fart och nådde nya höjder när gemene man fick veta att Jakob var återkommen.

Manuel sade:

"Det var mycket lyckligt att du kom en månad för tidigt."

"Jag har varit mycket orolig för min syster, Wilhelm och er alla, och jag ser nu att min oro var befogad, som om min själ kunnat känna något av vad som försiggick här. Jag måste iväg, Manuel. Jag rider nu till min syster och ser vad jag kan göra för henne. Jag borde kunna trösta henne i hennes ensamhet och oro. Sedan kommer jag tillbaka hit. Kanske att du då vet något mera."

"Allt vad jag nu vet har jag sagt dig."

"Det vet jag, och inte ett ord av vad du har sagt skall gå förlorat hos mig. Om Wilhelm sitter fången i Schwarzenberg så måste vi lösa ut honom med våld, och då behövs det ett antal starka och pålitliga karlar. Men det tar vi i tu med när jag kommer tillbaka."

"Ämnar du väcka uppror mot baron Wolfgang?"

"Baron Wolfgang?"

"Han lär kalla sig så numera."

"I så fall finns det anledning till uppror. Jag måste gå, Manuel."

"Det är skönt att ha dig tillbaka."

"Det är skönt att vara tillbaka."

"Lycka till!"

"Farväl så länge."

Och Jakob försvann genom dörren ut i ovädret. Det var redan eftermiddag, och ovädersmolnen var så tjocka att det nästan var mörkt.

"Kom han idag?" frågade någon en annan inne på krogen när Jakob hade gått.

"Ja, du såg väl hans reskläder. Inte går man klädd på det sättet här i byn i vardagslag. Han var minsann ny för dagen, och direkt hit kom han från främmande länder."

En liten pojke hade kommit in på krogen och gjorde sig nu uppmärksam med att med klar alarmröst utropa:

"Herr Wolfgang är på väg hit, och han är full!"

Snabbt som vinden spreds budet till alla som var i krogen. Somliga uppfattade det och andra uppfattade det inte på grund av fylla eller hög stämning. De som uppfattade det och som var redliga av sig började förnuftigt nog att sätta sig i säkerhet. Diskussionernas hetta minskade inför det väntade ovädret som kunde bryta in i krogen när som helst. De högljudda hjärtliga klangfulla upphetsade rösterna dämpades, och deras eldiga musik förbyttes till ett dovt nästan andäktigt sorl. Muntursentusiasmen minskade inför stundens allvar. Det var som om de muntert skrålande och gapande männen plötsligt hade blivit till gudfruktiga israeliter, som under vördnad åt sitt påskalamm medan dödsängeln smög utanför porten och när som helst hotade kliva in.

Med en skräll rasade Wolfgang in i den nästan övergivna krogen i sällskap med sina sju närmaste hejdukar. Ovädrets vind och pinande regn kom vinande in med honom som en väsende skallerorm.

"Varför är ni så få här idag?" röt han. Han började gå omkring och välte en och annan stol utan att han ens tycktes märka det. "Är ni rädda för mig? Vad glör ni på, era apor? Har ni aldrig sett mig förut? Nej, mig har ni aldrig sett förut. Mig har ni aldrig känt. Men dåren Wilhelm känner ni minsann, och honom gapar ni inte inför. Eller hur? Var är han? Var har ni gömt honom?" Alla blev flata. "Ut med språket! Var är min bror?"

"Ädle herre," sade en borgare, "det gläder oss att ni är lika bekymrad för er bror som vi är, men jag trodde att ni visste att vi lika litet som ni vet var han är."

"Idioter! Ni gömmer honom för mig! Var gömmer ni honom? Om ni inte producerar honom bums så ska jag tvinga er alla till att tala! Som ni vet brukar jag alltid genomföra min heliga vilja med våld!"

Han började kittla de stackars bönderna med svärdet. Men nu tog Manuel till orda.

"Herr Wolfgang, ni vet själv att herr Wilhelm har varit spårlöst försvunnen sedan fyra dagar tillbaka, och hur gärna vi än skulle glädja er med att återfinna och återförena honom med er så står det tyvärr inte i vår makt att göra det, fastän ni så gärna vill ha honom tillbaka. Tag ert förnuft till fånga och nyktra till litet och försök att förstå att Wilhelm är lika försvunnen idag som han var igår och i förrgår."

"Jag vet nog vad du tänker, Manuel. Du tror att jag har hållit Wilhelm fången på Schwarzenberg och att Wilhelm nu har rymt, och för att skydda Wilhelm spelar du nu med i den gängse föreställningen om att ingen vet var Wilhelm är. Men det vet jag, och det vet ni alla, att Wilhelm aldrig är någonstans utan att någon vet var han är. Jag visste ännu igår var han var, men idag vet jag det inte längre, och jag vill få tag på den som vet det. Dock ser jag på er fåniga förvåning och förskräckelse att ni alla är mera okunniga än jag om var Wilhelm är. Därför ger jag fan i er!"

Och Wolfgang röt till sina kumpaner:

"Ut, mina vänner! Vi ska gräva upp Wilhelm nu, var och hur djupt han än ligger begravnen!"

Och han störtade ut i regnet. Med honom försvann även de sju orosstiftarna, hans omedelbara verktyg, och bönderna och borgarna pustade ut. De var upprymda av vad de just hade sett och hört och tog sig ett nytt glas. Manuel kallade till sig den lille gossen som hade förvarnat om Wolfgangs ankomst och viskade till honom:

"Om du skyndar dig till furst Wilhelms dal och där berättar för folket att Wilhelm har flytt från Schwarzenberg och från sin brors våld så skall jag bjuda dig på middag."

"Men det är lång väg dit, och det ösregnar. Men jag ska gärna sprida ut det i byn."

"Bry dig inte om det. Jakob Schubert kommer ändå hit i kväll igen."

Och pojken stannade inomhus. Emellertid fick han ändå litet mat av Manuel.

18. Jakten

Jakob red genom regn och rusk mot sitt älskade hem i paradisdalen. Ofta höll Buber på att förlora fotfästet och färden tog lång tid, men till slut passerade han äntligen det sista krönet, och mitt framför honom låg den underbara dalen med det underbara slottet. Men det var redan sent på eftermiddagen, och skymningen var inte långt borta.

Allt var sig likt, men inga tjänare tycktes finnas kvar. Han lämnade åsnan i stallens varma trygghet och gick sedan in med mycket blandade känslor. Det kändes som om han hade varit borta i minst ett år.

Allt var tyst i hallen. Han ropade försiktigt: "Anna!" och då kom hon till synes. Men hon var mycket förändrad. Hennes ögon var söndergråtna, och hon hade på två månader åldrats minst sex år. Men Jakob anade inte att hon hade åldrats så mycket under bara de sista fyra dagarna.

"Anna! Hur står det till? Du har vakat för mycket. Är du frisk?"

"Jag har inte sovit på fyra nätter alltsedan Wilhelm red till Schwarzenberg utan att komma tillbaka. Så länge han är borta får jag aldrig mera vila."

"Men jag är här nu. Trösta dig. Jag skall finna honom åt dig. Om det behövs så skall vi ta ut honom ur Schwarzenberg med våld."

"Tror du att han lever fortfarande? Jag vet ju inte ens om han är vid liv eller om han är död!"

"Han måste vara vid liv. Vår Wilhelm dör inte så lätt. Wolfgang kommer att dö före honom."

"Men bara för att Wolfgang har döden skriven i sin panna behöver han väl inte se till att den smittar av sig på sin bror!"

"Lugna dig. Trösta dig. Jag är här nu. Vad hände egentligen?" Han omfamnade henne ömt, och hon grät ut i hans armar.

"Johann försvann. Han kom aldrig mera hit. Så kom Wolfgang hit. Han sade att baronen ville träffa Wilhelm på slottet. Jag bad Wilhelm att inte gå i en sådan fälla, men Wilhelm red iväg. Sedan dess är han borta, och ingen vet någonting." Hon torkade sina tårar. "Jag är glad över att du har kommit. Hade du inte kommit så vet jag inte vad jag hade gjort. Kanske hade jag vandrat till Schwarzenberg barfota genom stormen."

"Jag lyckades komma en hel månad före utsatt tid. Men nu måste vi finna Wilhelm. Har du litet mat? Var är alla tjänarna?"

"Anton är vår ende tjänare numera. På min befallning följde han efter Wilhelm i smyg för att se efter att ingenting ont hände honom, men liksom Wilhelm har han inte kommit tillbaka han heller. Jag har inte ätit sedan de red iväg."

"Då måste du äta nu. Du är ju likblek och utmärglad. Kom, syster! Låt oss gå ut i köket och där laga präktig mat medan vi talar om bara Wilhelm."

Och brodern fick nästan bära sin syster ut i köket, ty så förbi av trötthet var hon. Dock var hon ännu kraftfull och taper nog att inte svimma.

Där ute diskuterade de och åt de, och Jakob fick sin syster att le igen. Förnuftigt nog trugade han i henne ett glas vin, och det gjorde susen. Sedan behövde han inte anstränga sig mycket för att till och med få henne att skratta. Han var en mästare i att få henne på gott humör, ty han kände henne till och med bättre än vad Wilhelm gjorde. Och innan de hade fullbordat sin måltid var hon redan fem år yngre igen, och så småningom tyckte han att han med gott samvete kunde börja tänka på att återvända till byn. Försiktigt förde han sina planer på tal, och hon godtog dem utan vidare. Han berättade exakt vad han ville göra. Han skulle bege sig till byn och där värva tio kraftiga trohjärtade karlar och så med dem som eskort rida till Schwarzenberg och där utkräva Wilhelm eller om det behövdes med våld få honom fri. Hon trodde på hans djärva plan och sade upprymd:

"Men du måste skynda dig, Jakob! Det är redan nästan mörkt. Om du vill få någonting uträttat ännu idag så måste du rida genast. Och tag en fackla med dig, så att du inte rider vilse i mörkret. Och tag en häst. Buber är så långsam."

Och det var precis vart Jakob hade velat komma. Nu kunde han med gott samvete åter skiljas från sin syster.

När han gav sig ut regnade det fortfarande lika kraftigt. När han red längs den smala slippriga vägen tänkte han:

"Jag skulle i alla fall ha tagit Buber. Han kan följa en getstig i Alperna utan att minska på sin landsvägsfart, men den här hästen är osäker. Och jag känner mig mycket säkrare på en mulåsnerugg än på en hästrygg. Det hade till och med gått snabbare med Buber än med den här vacklande ostadiga kraken." Men till byn kom han.

Försiktigt tittade han in genom värdshusets fönsterruta innan han gick in, för att kontrollera att ingen av Wolfgangs anhängare fanns där inne. När han sett att ingen fara förelåg gick han in.

Utän att lysa med sin närvaro gick han diskret fram till Manuel och sade försiktigt:

"Jag behöver tio starka trogna medhjälpare till att hämta ut Wilhelm från Schwarzenberg. Tror du att jag kan finna sådana här i stugan?"

"Du borde fråga mig om nyheter först. Wilhelm har flytt från Schwarzenberg."

"Vad!"

"Wolfgang var här medan det ännu var ljus, och han var på ett fasansfullt humör. Han frågade efter Wilhelm och trodde att varenda kåsupare här inne hade hjälpt honom med att fly."

"Var är Wilhelm nu?"

"Det är det ingen som vet. Alla som ids letar febrilt efter honom i ovädret, och det är främst Wolfgang och några av mina vänner. De senare aktar sig noga för att kollidera med Wolfgang i sökandet."

"Vad är det då jag väntar på? Jag återkommer när jag har hittat honom!"

"Du är välkommen."

Just när Jakob skulle gå ut kom det en ny gäst in i stugan. Jakob igenkände honom. Det var en stalledräng från Schwarzenberg. Han såg alldeles förstörd ut. Jakob stoppade honom och sade:

"Heter inte du Gottfried?"

"Jo."

"Vad gör du här? Du hör ju till dem som är födda och bofasta på Schwarzenberg. Du brukar aldrig lämna Schwarzenberg."

"Nämn inte det stället en gång till. Jag går aldrig tillbaka dit mer."

"Vad har hänt? Berätta!"

Jakob förde honom till disken och lät så även Manuel höra vad Gottfried hade att säga.

"Idag hotade Wolfgang med att mörda oss allesammans."

"Varför det?"

"Han trodde att någon av oss hade hjälpt herr Wilhelm att fly. Vi visste inte ens om att Wilhelm var herr Wolfgangs fånge, fastän många anade det."

"Gick Wolfgang löst på någon?"

"Bara med ord. Han lät alla borgens tjänare församla sig. Vi var ungefär trettio stycken. Sedan skrek han till oss som om vi var byfånar allihop. Han trodde att vi alla visste allt.

'Vem släppte ut honom? Hur slapp han ut?' skrek han, och vi som inte ens först visste vem det gällde stod skräckslagna och teg. När någon av oss stilla försökte förklara hur det låg till med vår okunnighet skrek han:

'Era erbarmliga luspudlar! Ni önskade alla att han skulle rymma! Ni är allesammans förrädare och konspiratörer mot mig och mot ert fosterlands framtid! Jag skulle minsann njuta av att avrätta er alla, och en dag gör jag det, sanna mina ord! Ni är ett och samma lömska pack allihop! Gå! Skingra er innan jag i förväg tar ut mitt framtida nöje att låta er alla bita i gräset, era värdelösa fähundar till världens skitigaste patrisk!'

Men just då kom det några väktare som hade med sig en ung man. Väktarna var några av Wolfgangs lojalaste hantlangare, och mannen som de hade fångat var Anton, furst Wilhelms tjänare. Och de sade:

"Här, baron Wolfgang, är mannen som hjälpte er bror att fly."

Då befallde Wolfgang oss alla att försvinna, vilket de flesta av oss gjorde. Men jag stannade kvar, för jag ville se vad de skulle göra med Anton och höra vad han hade att säga. Vi kände varandra väl, han och jag.

Wolfgang förhörde honom brutalt, och Anton bekände allt och höll sig noga till sanningen. Han hade i smyg sökt upp Wilhelm i hans cell och med risk för sitt liv hjälpt honom att fly. Innan han lyckades den tredje dagen hade han i två dygn hållit sig dold i källaren under vidriga omständigheter. Han lyckades rädda sin herre i sista minuten, ty furst Wilhelm var illa torterad och hade inte klarat sig länge till i den håla full av pest och död som han var levande begravd i. Anton hjälpte sin herre till det yttersta och skildes inte ifrån honom förrän när förföljare började komma dem på spåren. Anton lät då Wilhelm rida vidare ensam och åtog sig att uppehålla jägarna och föra dem på villospår. Det lyckades, men spejarna ville inte släppa Anton förrän de hade fångat sitt villebråd. Snart genomskådade de Antons list. Men Anton hade räddat sin herre från döden, och det allenast betydde något för honom. Han var glad och frimodig och mycket tapper. Men just hans käckä ärlighet retade Wolfgang till raseri, och Wolfgang sparkade ihjäl honom där på borggården var alla kunde se det. Jag bevittnade det till slutet och övergav sedan Schwarzenberg för gott. Många av mina kamrater och arbetsbröder går heller aldrig dit mera."

"När hände allt detta?"

"Idag på eftermiddagen."

"Den scenen måste ha ägt rum före Wolfgangs besök här på krogen," sade Manuel.

"Som mest triumferade Anton när han kunde besvara Wolfgangs fråga om var Wilhelm var med att säga: 'Han är i trygghet hemma hos sin fru.' Ingenting beredde Anton så stor glädje som den förvissningen."

"Sade Wolfgang vad han tänkte göra?"

"Han tänkte göra ett besök här i byn och ett hemma hos Wilhelm i den vackra dalen. Han sade även:

'Så illa därän som Wilhelm var kan han omöjligt ha orkat rida hem. Han har säkert fallit av hästen på vägen och ligger nog någonstans i markens gyttja och krälar.'

Och han sade sig ha för avsikt att finkamma varje skog i hela landet tills hans bror bleve funnen. Om han inte är hemma hos Wilhelm nu så är han nog någonstans i skogen och bökar."

"Jag var hemma hos Wilhelm för bara någon timme sedan," sade Jakob, "och Wilhelm hade inte kommit hem då ännu, så troligen har Wolfgang rätt i att han ligger någonstans på vägen. Men det är hans vänner som måste hitta honom först. Följer du med mig?"

"Jag har fått nog av alla galna adelsmän. Sök honom ensam. Jag tror att du ska hitta honom."

Manuel hade hela tiden uppmärksamt betraktat Gottfried under tystnad, men nu bröt han denna tystnad och frågade lågmält:

"Anton var väl mer för dig än bara en vän?"

"Ja."

"Var han inte till och med din bror?"

"Jo."

"Det är bra. Lämna denna gosse i fred, Jakob, och sök Wilhelm ensam. Gud skall hjälpa dig."

Och Manuel tog hand om tjänaren Gottfried medan Jakob hörsammade Manus befallning och gav sig ensam ut i stormen och mörkret att söka efter en försvunnen osynlig själ som kanske inte ens längre var vid liv.

Mörkret var ännu inte totalt, så det gick ännu an att leta. Mörkret var heller inte ännu totalt när det plötsligt knackade på Paradisets port. Ovädret friskade ständigt i, och regnet öste ner hårdare och hårdare. Anna var fortfarande ensam hemma. Hon hade somnat men vaknade av att det kraftigt bultade på porten. Hon blev först rädd. Hon lät det bulta medan hon kämpade med sin ångest. Hon tänkte på alla som det kunde vara – Anton, Jakob, Wilhelm, Johann, men ingen av dem bultade så kraftigt. Ett ögonblick fick hon för sig att det måste vara ett väldigt troll eller en ond vålnad, men

samtidigt var hon osäker på om hon ännu var fullt vaken eller om hon alltså drömde, om bultandet kanske bara var inbillning eller en hallucination; men dessa fantasier hjälpte henne: hon insåg att det omöjligt kunde vara något annat än en verklig människa och gick därför och öppnade porten. Men när hon hade gjort det ångrade hon det och blev räddare än vad hon hade varit när hon hade lyssnat på knackningarna, ty det var Wolfgang.

"Förlåt att jag stör," sade han så hövligt han kunde. "Är Wilhelm hemma?"

"Nej," svarade Anna svagt.

"När har han senast varit här?"

"För fyra dagar sedan."

"Du ljuger, din häxa! Ur vägen! Vi vet att han är här!"

Wolfgang störtade in, sköt Anna åt sidan och granskade gemaket. Med honom följde sex andra genomsura smutsiga svartklädda otäcka män med leriga stövlar och blötte ner överallt. Då blev Anna för första gången i sitt liv nästan arg. Hon sade:

"Om ni inte tror mig, så var så goda och rota igenom huset! Bryt er in i varje rum, förstör all inredning, krossa varje kista, töm varje skåp och riv ner all sot ur skorstenen! Ni är välkomna att husera här bäst ni vill! Gräv efter honom i trädgården om ni har lust! Vänd på gödselhögarna i stallet! Jag är säker på att ni hittar Wilhelm just där!"

Wolfgang tog milt om hennes haka.

"Ditt goda humör tilltalar mig. En goding som du får man inte låta vara ensam. Vad säger ni, vänner? Ska vi våldta henne genast och förbruka henne med en gång? Nej, jag vill ha henne för mig själv. Sedan när Wilhelm är ett avslutat kapitel ska jag personligen ta hand om dig. Du är en alltför god tjänstepiga för att duga till hustru åt Wilhelm. Han har minsann berättat om hur bra du är på att dadda honom och tvätta, diska och städa åt honom. Mina mer potenta män ska lämna dig i fred för den här gången, men jag ska ännu en gång komma hit tillbaka, och då ska vårt öde avgöras. Jag ser fram emot den dagen. Vad är det för en man du är gift med som lämnar dig ensam hemma i ett hus utan vallgrav och vindbrygga mitt ute i vildmarken där endast rovlystna ulvar och lodjur stryker omkring? Men Wilhelm vet inte att världen är full av odjur. Han ser endast den trygga lilla barnahage som han med sitt fromma barnasinne är instängd i. Han är naivt okunnig om att det är odjuret som behärskar världen och att det är dessa som håller de snälla tama djuren i burar bakom lås och bom och inte tvärtom. Vi ses igen, du jungfru gift med en impotent make, och då ska jag sätta dig i min bur, och det är ingen jungfrubur. Sätt i gång och längta efter den dagen, ty först då ska du få känna att du lever, och sedan blir du aldrig mer ensam förrän döden skiljer dig från mig."

"Allt liv i din vård, Wolfgang, kan endast dö. Därför ser jag hellre att jag dör än att vi ses igen, ty döden är bättre än fångenskap på dina villkor."

"Du försöker väsa som en huggorm fastän du är utan tänder. Du har ingen chans, kvinna. Kom, era lortgrisar! Vi rider tillbaka till Schwarzenberg. Vi skiter i Wilhelm för idag, men i morgon finkammar vi vägen och skogarna. Någonstans ligger han och blöder ihjäl, och i morgon när vi hittar honom har han hunnit dö. Jag längtar efter att få skåda hans lik. Godnatt, syster! Sov gott och dröm sött, tills vi återförenas på riktigt!"

Han hade svårt för att släppa hennes hånande kolugn med blicken, men med de orden lämnade Wolfgang huset med sina hantlangare. Anna lämnades ensam med det öde huset, ensam med sin oro och smärta och ensam med ovisshetens storm och mörker där utanför. Hade hon skrikit ut sin smärta en hel natt i sträck så hade det knappast varit en överdrift av hennes ångest utan snarare tvärtom.

Wolfgang och hans anhang red direkt hem. De mötte ingen av de andra Wilhelm-sökarna, som noggrant höll sig undan och gömda när den svarte fursten passerade med sina dystra kamrater. Utan äventyrligheter kom de svartklädda männen hem till Schwarzenberg, där de fördrev resten av denna stormiga mörka vinterafton med vin, skrän och orgier.

När de hade kommit hem hördes det i skogen ett skri. Det var en häst som gnäggade högljutt och hjärtskärande. Det var Jakobs häst som slirade i leran och rutschade omkull, och Jakob hamnade mitt i en djup lerpöl. Det var bitande kallt, och om Jakob inte redan var genomdränkt från topp till tå så blev han det dubbelt nu. Han var riktigt förargad.

"Eländiga häst! Varför girade du så hastigt? Inte bad jag dig att svänga! Eländiga nyckfulla hästkrake! Jag skall aldrig lita på en häst mera!"

"Jakob!"

Det var en hes rosslande röst från ingenstans. Jakob fick stora skälvan.

"Jakob, hjälp mig!" väste rösten igen med ett rosslande hostande. Det lät som en döende gammal gubbes.

"Vem är där?" frågade Jakob vasst.

"Wilhelm," viskade rösten matt, och nu blev det liv och fart på Jakob.

"Var är du?"

"Här i diket."

Och med ett säkert tag om hästens tömmar började Jakob famla i mörkret efter rösten. Som väl var hade hans fackla inte slocknat i fallet.

Wilhelm låg på vägen halvt uppkrupen ur diket. Han var oigenkännlig. Han såg ihjälslagen ut och var rätt så blodig. Han hade tydligt svår feber, men han levde. Han kunde inte resa sig, och när den genomdränkte stelfrusne Jakob reste honom på fötter förlorade han medvetandet. Jakob lade honom över hästryggen och red sedan försiktigt hem med honom liggande framför sig i sadeln. Han nådde hemmet utan vidare äventyr.

Anna hörde den lågmälda knackningen med portklappen och förstod genast att det var Jakob. Hon ilade till porten, men när hon öppnade den fick hon en svår chock, ty i ösregnet stod det två vålnader, den ena vid liv och bärande på den andra som var död. Men den levande gästen var Jakob, och snart igenkände hon den oigenkännliga oformliga livlösa varelsen som sin make Wilhelm.

"Lever han?" frågade hon.

"Ja."

Och de hjälpte honom in.

"Du är stelfrusen och genomsur. Gå och ta torra kläder på dig. Jag klarar Wilhelm ensam."

"Sedan, när Wilhelm är förbunden och i säng, får du ta i tu med mig."

Och Jakob hjälpte Anna med allt tills de inte kunde göra mera för Wilhelm. Han hade gisslats svårt, ty ryggen var förstörd. Ena armen var ur led, men Jakob lyckades vrida den rätt, varunder Wilhelm var för trött och för halvdöd för att orka skrika av smärta. Även hans handleder var illa skavda, tydligen hade han hängts i händerna och hissats upp och sedan gisslats kanske av Wolfgang själv. Även ansiktet var svullet och bulnat efter många knytnävsslag, och det tog lång tid innan de fick syn på Wilhelms högra öga, ty svullnader och av blod ihopkletat hår hade täckt in det totalt. Fotanklarna var sönderskavda av svåra rostiga järnbojor.

När de hade förbundet honom färdigt och han äntligen fick vila i sin säng vaknade han till. Hans ögon var stora, stirriga och sjuka. Hans blick irrade omkring i rummet ett tag och tycktes inte lägga märke till de två människor som vistades där. Anna kunde inte uthärda hans främmande uttryck och sinnestillstånd och kastade sig i hans armar, omfamnade honom, grät och sade:

"Wilhelm, känner du inte igen oss?"

Jakob sade: "Låt honom vila. Han skall nog bli sig lik igen."

Men då talade Wilhelm, och han såg dem rakt i ögonen med en blick som var så ansträngd och spänd att man fick skäl att frukta för att hans ögon skulle brista.

"Det är ingen fara med mig, Anna. De har bara brukat våld på mig, och sådant kan inte skada mig. Jag sade ingenting under förhöret, de fick inte veta någonting av vad de

frågade om, medan de bara fick veta en massa nonsens. Jag förstår inte ens vad de ville mig. Och det behövs mer än våld för att göra någon inverkan på mig. Om de så skulle bryta alla benen i min kropp, så skulle det ha mindre effekt än om de gjorde någon av er något för när. Jag är komplett likgiltig för mig själv, ty jag är ingenting, men ni är mera viktiga än hela världen.

Oroa er inte för mig. Det är bara jag som får vara orolig för er. Om jag dör så gör det mig ingenting så länge ni överlever mig. Hör nu på. Om jag dör så måste ni lämna detta land genast, ty ensamma är ni inte längre trygga i det. Men vet, att hur otrygg och ond världen än är, och hur svårt och hur djupt än mörkret är över den, och hur mycket det än breder ut sig, så finns det alltid ett hem, en fristad och ett människovänligt tryggt och gudfruktigt land någonstans i världen ändå. Om detta land nu dukar under för mörkret så skall ni draga norrut, ty Skandinavien och Britannien är ännu fria länder. Det var från Norden som min moder kom, som jag aldrig såg. Hon var ljus och ren och klar och fin som en ängel, hette det. Hon var en blomma som hade odlats i Paradisets lustgård av örtagårdsmästaren vår Herre själv, och ängar var sådana blommor har fått blomma har ej ännu trampats ner av okunnigheten. Fly dit om jag skulle dö ifrån er, ty om ni förlorar detta hem skall nya bättre och tryggare hem vänta på er där."

De sista orden framvisade han med en väsende suck som var hans yttersta ansträngning. Sedan förlorade han medvetandet.

"Han får inte dö," snyftade Anna utan att ha släppt sin make.

"Han skall inte dö," sade Jakob.

19. Oron

Wilhelm blev sakta bättre med dagarna, men det var någonting i honom som inte var sig likt. Någonting hade hänt honom som hade frestat hårt på hans själs känsliga strängar. Alltid när han var vaken och språksam låg det något spänt över honom som inte hade funnits där förut, och den överspändheten avtog inte med febern. Det var som om någonting i honom allvarligt riskerade att när som helst brista.

Jakob försökte fråga honom om Johann, men det var Wilhelms känsligaste punkt. Han visste ingenting om Johann, men ändå visste han något som han inte kunde säga, och därför flydde han ständigt från det samtalsämnet. Men vad Wilhelm alltid själv förde på tal utan uppehåll var baronen.

Det hände en natt medan han ännu var sjuk att han låg sömlös och ältade sin oro och ovisshet om och om igen. Hans vända för sin morbror och sin far lämnade honom ingen ro. Ständigt malde den och manglade den hans hjärna som ett perpetuum mobile i gestalt av en mardröm. Men plötsligt vaknade han till. Det stod någon där vid hans fotända. Gestalten var mörk, men han kunde tydligt urskilja en väldig kroppsbyggnad och snart även det granithårda ansiktets tigande gåtfulla grymhet. Det var hans egen far som stod där framför hans säng och som stelt betraktade honom.

"Far!" muttrade Wilhelm genom töcknet av sina mardrömmar. "Far!" skrek han när han allt tydligare urskiljde spökgestalten och skräckfiguren. "Älskade far, du måste förlåta mig! Far, förlåt mig mina svåra brott mot dig och mot ditt namn! Se inte på mig så där kallt och grymt!"

Anna vaknade upp bredvid honom och märkte hur det var fatt. Hon tände genast ett ljus, och när ljuset spred sin frid över rummet såg Wilhelm hur baronen upplöstes och försvann med skuggorna. Stilla och tålmodigt försökte Anna trösta och stilla sin make och hans oro, men Wilhelm sade:

"Anna, jag måste till Schwarzenberg. Jag får inte ligga överksam här en dag till. Jag måste ordna upp missförståndet med min far."

Jakob hade vaknat av Wilhelms skrik och kom nu in i rummet med ett ljus.

"Inte ännu," försökte Anna säga. "Du är ännu svag och ej riktigt frisk. Jakob, försök få honom att förstå att han inte kan fara till Schwarzenberg ännu."

"Men min far är där och väntar på mig. Han kanske svävar i fara. Vi måste klara upp alla missförstånd. Han och jag måste vara vänner. Han klarar sig inte utan mig. Han får inte tro något ont om mig som inte är sant. Låt mig få rida dit så fort jag kan stå på benen!"

"Så fort du är helt frisk," sade Jakob, "skall vi båda fara dit med några man i följe, och då skall vi tala baronen och Wolfgang till rätta."

"Nej, vi två måste ensamma rida dit utan vapen. Det går inte an att hälsa på sin fader och sin broder rustad till tänderna och beredd till strid. Som två tiggarmunkar måste vi bege oss dit och ödmjukt bedja om nåd och tillgift för vad vi har gjort, vad det än kan vara. Vad det är vet bara min fader."

"Allt skall bli som du vill, Wilhelm, och vi skall finna Johann."

"Nej, vi skall inte använda våld. Vi får inte kröka ett hår på någons huvud. Vi skall bara stillsamt prata med far. Ingenting annat får ske. Låt mig få rida dit så snart jag är frisk!"

"Så snart du är frisk får du fara," lovade Jakob.

"Och jag lovar er att jag skall bli frisk snart. För min fars skull skall jag tillfriskna snabbare än daggen torkar efter regnet. Jag måste få se min far i ögonen så snart som möjligt! Ingenting får stå i vägen! Min sjukdom får inte stoppa mig och hindra att bekymren får ett lyckligt slut. Jag måste bli frisk!"

"Ja, och därför måste du sova. Sov nu, så att du inte blir sjukare. Du måste vila, Wilhelm, och sluta att tänka på vad ont andra gör," sade Anna. "Och det värsta du kan göra mot dig själv är att ta på dig skulden för andras brott."

"Men det kan jag bara göra så länge jag är oskyldig. Därför är det så viktigt att jag är oskyldig och gör mig oskyldig. Men ni har rätt. Jag måste bli frisk. Jag måste få vila och sömn och frid, ty det är vad jag alltid mest har saknat. Tack för att ni tar hand om mig. Jag måste vara en besvärlig patient för er. Men nu kan jag nog överleva natten."

Och Wilhelm lade sig ner igen, och resten av natten förflöt utan äventyr.

20. Wolfgang blir vred

Men när Wolfgang kom till byn och fick veta att Jakob Schubert hade kommit tillbaka och att Wilhelm låg hemma hos sin hustru bleknade han. Manuel beskrev scenen för Jakob när denne var på besök i byn:

"Dagen efter det häftiga ovädret, då du anlände, kom han hit drucken efter en natt utan sömn och var på ett förskräckligt humör. Jag har aldrig sett honom så ful och vild och vidrig.

'Har någon sett Wilhelm?' vrålade han, och jag sade:

'Nej, men hans gode vän var här igår.'

'Vilken gode vän? Han har väl inga goda vänner heller?'

'Jo, herr Jakob Schubert.'

Då blev Wolfgang märkbart mera dämpad. Han såg då ut som Caesar efter slaget vid Cannae, (för det var väl där Caesar förlorade?) Och efter en stunds tystnad sade han till sina kumpaner:

'Vänner, haren har åter sluppit igenom vår inringning. Just nu ligger Wilhelm hemma hos sin hustru och smakar vindruvor vaktad av sin trogne Buster till vakthund, den odräglige gentlemannen från Wien, som nu för andra och sista gången har räddat Wilhelms liv med sin ankomst. Jag kan se det framför mig: Wilhelm krälände och döende i diket någonstans, och så kommer precis då den där fjanten från Wien ridande förbi och räddar honom! Vilken förbannad olycka! Just när vi nästan hade honom! Men

det kommer andra chanser. Wilhelm är en kronisk olycksfågel som alltid lyckas råka illa ut, fastän man inte ens försöker sätta dit honom, som den där natten när han gick bärsärkargång i en pråm och knullade ihjäl en flicka i skogen och påträffades genomdränkt av en åldrings och en jungfrus blod nästa morgon. Han begår fler misstag! Men nu har han sluppit undan oss, och det är ert fel, som inte kunde hitta honom på vägarna igår och som inte vaktade honom när han satt fast i buren!

'Men ingen har någonsin lyckats fly ur Schwarzenbergs hålor före honom,' vågade en stackare försvara sig.

'Vi gav ju honom inte ens mat,' försökte en annan.

'Ni trodde att han var ihjälsvulten och död medan han i själva verket var mera levande och mera i farten än någon av er, imbecilla lättingar! Ni borde få stryk och prygel tills ni dör, varenda en av er, era professionella debila byfånar! Men tiden arbetar för oss. Kom! Låt oss rida hem igen. Vi lyckades ändå driva en spik till in i Wilhelms hjärta.'

Och sedan stövlade de grobianerna ut igen, och vi kunde alla andas ut, ty med Wolfgang förstod vi att Wilhelm måste vara räddad, som du nu berättar att han är. Men vet ingen något om Johann?"

"Wilhelm undviker att tala om honom, så antagligen vet han något alltför pinsamt om honom. Men förr eller senare så kommer det fram."

"Och kan ingenting hålla Wilhelm hemma? Det vore vansinne av honom att någonsin mer återse sin bror och Schwarzenberg."

"Det är lättare att hålla solen borta från himmelen än Wilhelm borta från Schwarzenberg. Det är hans ständiga fixa idé att han måste ordna upp förhållandet med sin far, och den tanken ger honom ingen ro, och med den tanken ger han oss ingen ro."

"Tror du att hans far ännu lever?"

"Vad menar du?"

"Så som Wolfgang rasar nu för tiden vet ingen vem av alla man inte ser dagligen som ännu är vid liv."

"Det är en riktig synpunkt och väsentlig. Men kan du förstå, så som Wolfgang håller på och rasar, som du säger, att det fortfarande kan finnas karlar kvar som vill tjäna honom? Fattar du att de inte genomskådar honom? Jag kan inte förstå hur de ens kan låta honom fortsätta leva."

"En riktig synpunkt, för att använda dina egna ord. Saken är den, att de är inte intelligenta. De låter sig luras av Wolfgangs ögonskenliga makt, hans vin och hans falska löften. Det är enda förklaringen. Det enda Wolfgang kan är våld, det är det enda han kan vidmakthålla sin ställning med, och våld är något som alla tröttnar på utom de som går under i det. Det för oss åter till er säkerhet i er dal. Jag ber dig att försöka hålla Wilhelm kvar där. Det är ett ställe som ni kan försvara, och ni kan alltid få män härifrån som kan hjälpa er. Hela byn och hela landet skulle ställa upp för er mot Wolfgang."

"Tack, Manuel. Jag tror att vår största styrka är att vi klarar oss själva."

"Men ni har ingen säkerhet."

"Jo, det har vi. Ingenting är säkrare än vissheten om att man har rätt. Den moraliska styrkan är större än någon våldsmakt i världen."

"Du är påverkad av Wilhelms filosofier."

"Kanske det. Men han har rätt."

"Det återstår att se," menade Manuel, som var mera pessimistisk.

21. Baronen och Johann

Wilhelm tillfrisknade fysiskt men inte psykiskt. För varje dag som gick utan att han fick bege sig till Schwarzenberg blev han mera nervös och frånvarande. Till slut insåg Anna och Jakob att det var nödvändigt att låta Wilhelm se sin far, trots att han ännu var svag och långt ifrån fullt återställd. Men Jakob yrkade på att de skulle samla eskort. Wilhelm yrkade på motsatsen:

"Om du vill rida med mig så får du göra det ensam och utan vapen liksom jag. Fred, försoning och rättvisa kan man endast uppnå utan våld. Det får du finna dig i."

"Nej, Wilhelm, man kan inte resonera fredligt med orättvisan. Du kan inte lita på Wolfgang. Du om någon borde ha lärt dig det."

"Men inser du inte, Jakob, att om vi tillgriper samma metoder som Wolfgang och talar hans eget språk, så blir vi som Wolfgang? Vår enda chans att bevara oss själva, vår integritet och våra ideal är att *inte* vara som Wolfgang. Vi måste hålla oss till det vi kan, och det enda vi kan är fred och försoning. Vår enda chans är att lita på Wolfgang. Annars kan det aldrig bli bättre."

Jakob gick efter långa diskussioner med på att följa med ensam, men svärdet vägrade han lämna hemma:

"Jag lovar att inte använda det utom allenast om någon av oss blir anfallen."

"Men det är riskabelt. Min bror kan då tolka det som att vi inte kommer i fredliga avsikter."

"Om du rider obeväpnad och jag är din enda eskort, så kan ingen tvivla på vårt oskyldiga uppsåt."

"Men du får svara för dig själv allenast. Jag vill svara för mig. Om bara jag blir anfallen får du inte bruka svärdet, utan bara om du blir anfallen så får du försvara dig själv."

Och det gick slutligen Jakob med på.

Så småningom fick Wilhelm komma ut i naturen och sitta till häst igen. Han började åter göra långa promenader och njöt obeskrivligt av sin återvunna frihet. Han haltade märkbart och vinglade till litet ibland på grund av yrsel, men för övrigt var han märkvärdigt spänstig. Hans ansikte var tunnare och blekare än vad det hade varit, men annars såg han precis ut som den sällsamt ädla och lidande man som han alltid hade varit.

När Wilhelm så en dag tycktes kunna sitta säkert i sadeln kunde ingenting längre hindra besöket på Schwarzenberg. Wilhelm frågade allvarligt sin hustru och såg henne djupt i ögonen:

"Tror du att jag är tillräckligt frisk för att våga mig till Schwarzenberg?" Hon undvek hans blick och sade:

"Nej, det tror jag inte, men om du inte vill uppskjuta det vidare så skall du inte uppskjuta det vidare. Om du måste göra det så måste du göra det. Ske inte min vilja utan din."

Han tog henne om skuldrorna. "Säg mig uppriktigt: är jag mogen att fara eller inte?"

"Om du inte är mogen för det nu så kommer du aldrig att bli det."

"Tack, Anna. Då skall jag fara. Jag lovar att uppföra mig väl, och du måste lova mig att inte vara orolig. Vill du lova mig det?"

"Jag lovar." Men hon visste hur hopplöst omöjligt det skulle bli för henne att hålla det löftet.

"Nå, Jakob! Gör dig redo! Vi skall ut på äventyr!"

Och nästan som en gosse sprang han vigt ner för trapporna. Det syntes att han mådde bra av att få bege sig till Schwarzenberg ännu en gång. Men Anna stod kvar där

uppe med tårar i ögonen. Hon visste att han inte var mogen för ett sista besök på Schwarzenberg och att han aldrig någonsin skulle bli det.

Vädret var mulet men inte så kyligt som det normalt skulle ha varit. Luften var stilla, och friden låg mjuk över landskapet. Sådant var vädret när Wilhelm och Jakob gav sig av från sitt hem. De företog färden i stilla lunk.

Under färden frågade Jakob: "Säg mig uppriktigt, Wilhelm: tror du att morbror Johann är död?"

Wilhelm vände sig om i sadeln och log ett uppriktigt leende och sade: "Nej, det tror jag inte." Och det låg någonting tryggt i Wilhelms svar, som tillfredsställde Jakob.

Färden till Schwarzenberg gick utan äventyr, men när de sakta färdades upp för den långa backen till slottet blev himlen mörkare och något hotfull. Dock behärskade den sig, ty det blev inget ovädersutbrott.

Från slottet såg Wolfgang deras ankomst, och han tänkte:

"Vad gör de stackarna här? Vad kommer de hit annat än för att finna sina likkistor? Just hade jag bestämt mig för att lämna de idioterna i fred där borta i deras öde dal, och så kommer de själva hit och söker sin död. De får skylla sig själva. Jag skall anta deras utmaning. De söker döden. Det är inte jag som söker dem. Må de stå sitt kast och ta konsekvenserna."

Emellertid tog Wolfgang vänligt och hjärtligt emot dem på borggården. Han utgjorde därmed en stor kontrast till alla de skrämde hårt provade stackars pryglade tjänare och drängar som bara bemötte gästerna med likgiltighet, sammanbiten tystnad och undvikande räddhåga. Stämningen var tryckt och dyster. Leden av tjänare hade glesnat mycket. Endast de fegaste och de Wolfgang trognaste fanns kvar. Det låg också ett mörkt tryckande moln av spänning och dramatik över slottet, som vem som helst kunde känna att snart måste urladdas.

"Välkomna," hälsade Wolfgang. "Vad kan jag göra för er?"

"Du kan försona Wilhelm med er far baronen," sade Jakob.

Wolfgang skrattade. "Det går inte," sade han.

"Varför inte? Och vad har baronen emot Wilhelm? Kan du åtminstone upplysa oss om den saken?"

"Jag vet inte om Wilhelm tål att höra det. Han är ju ett så känslösamt barn. Men orsaken till baronens oförsonliga vrede är, att han har fått nys om en kärleksförbindelse, som Wilhelm lär ha haft med en enkel prämflicka. Men se, vi har upprört stackars Wilhelm. Låt oss inte tala mera om saken."

"Varför kastades Wilhelm i fängelse senast han var här, och varför torterades han och hölls han fången utan mat eller dryck?"

"Det, Wilhelm, försäkrar jag dig, att var ingenting annat än ett stort misstag och ett mycket dåligt skämt, och något sådant ska aldrig hända igen. Det lovar jag er båda på hedersord."

"Har ni någon heder, Wolfgang?"

"Ja, ty mitt adliga namn är jag född med och slipper jag inte så länge jag lever. Medfödd heder kan aldrig förverkas. Men varför står vi här ute? Ska vi inte gå in och hugna våra magar med någonting? Ni ville ju träffa baronen."

"Vi vet själva vägen till baronens kammare och går den gärna utan några omvägar."

"Nu är du orättvis, Jakob," sade Wilhelm. "Wolfgang gör ju här en kraftansträngning för att vara hövlig och god, och du avvisar den som om den luktade illa. Låt oss inte löna gästfrihet med otacksamhet. Vi följer med dig, Wolfgang, till matsalen, ty vilken naturligt människa här på jorden går inte ständigt omkring och är hungrig?"

"Så ska det låta, broder. Du börjar ju bli riktigt mänsklig. Kom nu ner från era höga hästar, Jakob, så ska jag bjuda på gott krubb, som jag vågar garantera att inte ens är förgiftat."

"Tror du verkligen att vi tror sådant om dig, Wolfgang?"

"Inte du, Wilhelm, men din vän här har tydligen fått det intrycket av dina beskrivningar av mig att jag skulle vara förmögen till vilka absurda rackartyg som helst."

"Aldrig har jag beskrivit dig ofördelaktigt, Wolfgang."

"Hur har då din såte vän fått sådana fördomar mot mig?"

Jakob teg, ty han visste för mycket och upplevde hela konversationen som direkt osmaklig. Wilhelm tolkade Jakobs tystnad på sitt eget sätt.

"Det måste vara mitt eget fel, men det har aldrig varit min avsikt att förtala dig, Wolfgang."

"Det vet vi ju sedan gammalt, Wilhelm, att du alltid sagt ett och menat ett annat. Det är kanske anledningen till alla missförstånd genom åren."

"Är det ett sådant missförstånd mellan mig och far?"

"För varje ord du säger, broder, blir det allt tydligare att du egentligen alltid bara blivit mindre och mindre ansvarig för både dina utsagor och dina handlingar."

"Är jag så lätt att missförstå?"

"Bry dig inte om honom," inföll nu Jakob. "Ser du inte att han bara driver med dig?"

"Gör du det, Wolfgang?"

"Bry dig inte om det."

"Om du menar det så är det grymt."

Wolfgang skrattade. "Ja, broder, där har du höjden av min grymhet. Delar ni en flaska vin med mig?"

"Gärna," sade Wilhelm. Jakob såg med tillfredsställelse inte till skymten av Heinz. Det betydde ett bekymmer mindre. Därmed ansåg han att kusten var klar för att de skulle våga sig med Wolfgang ner i slottets inre och till det stora köket, som emellertid var i ett ganska förfallet tillstånd: det hade sett sina bästa dagar.

"Nå," frågade Wolfgang, "hur går det för er där borta i er sköna dal?"

"Bara bra. Anna kommer att börja vänta barn när som helst."

"Säger du det? Det har du inte sagt tidigare. Men hon väntar inte ännu?"

"Nej."

"Det är bäst att vänta med att vara optimistisk tills hon gör det, vilket hon knappast någonsin lär göra så länge hon har en och samme make. Och när hon sedan väl gör det så är det ingenting att vara glad över, ty om barnet är Wilhelms så blir det som han, och är det någon annans så lär den impotente maken inte bli stolt eller gladare för det." Detta tänkte Wolfgang, men han lade band på sig och sade det inte. Men Jakob frågade:

"Hur mår baronen er far?"

"Han mår bättre och bättre dag för dag."

"Och hur mår er morbror?"

"Han är utomlands. Han reste utan att säga adjö. Tyvärr har jag ingen aning om hur han mår."

"Det är inte sant," stammade Wilhelm. "Jag hörde hans röst senast jag var här."

"Gjorde du det?" frågade Wolfgang artigt nyfiken. "Var då någonstans?"

"Jag hörde hans röst från en av hålorna i källaren."

"Det var sällsamma informationer. Heinz!"

Heinz uppenbarade sig som från ingenstans och sade: "Ja?"

"Gå och se om morbror Johann finns i källaren. Wilhelm här lär ha hört hans röst där."

"Ja."

Och Heinz avlägsnade sig.

"Om Johann finns i källaren så ska vi snabbt hitta honom," försäkrade Wolfgang.

"Sedan undrar jag," fortsatte Jakob, "varför baronen blev så våldsamt arg över att Wilhelm hade känt en ofrälse flicka, medan han aldrig har förargats över att ni, Wolfgang, har känt hundratals."

"En bra och mycket opportun fråga, herr Schubert. Ni förstår, Wilhelm är pappas gullgosse och ögonsten. Jag får göra vad jag vill, ty mig skiter han i, men om Wilhelm gör ett litet snedsteg från den raka vägen rör han upp himmel och jord för den sakens skull. Ni förstår, han älskar lille Wilhelm."

"Men baronen drämde till Wilhelm så att blodet sprutade och förklarade honom arvlös. Är det kärlek?"

"Ju mer en fader älskar sin son, desto mer agar han honom. Han håller så mycket av Wilhelm och har trott så mycket gott om honom att han inte kan komma över det obegripliga faktum att Wilhelm en gång har tillåtit sig att tappa balansen. Det är den enda förklaring som jag kan ge. Kanske det förvärrade saken något att Wilhelm tänkte rymma med de ofrälse och överge sitt eget stånd, sitt adelskap och sina plikter. Pappa har aldrig uppskattat pliktförgätenhet som det dygdemönster han är själv på den punkten. Sedan börjar han ju också bli gammal och vresig och senil, vilket säkert också spelat sin roll. Ingen borde längre ta honom på allvar. Men se, där är Heinz. Nå, fanns morbror Johann nere i källaren?"

"Inte ett spår."

"Vill ni själva leta rätt på honom i källaren?" frågade Wolfgang Jakob och Wilhelm.

"Nej tack. Vi tror nog att Heinz har gjort sitt bästa," svarade Jakob, som nu klarare än någonsin visste att Wolfgang och Heinz hade mördat den gamle. Att Heinz plötsligt hade uppenbarat sig som från ingenstans visade att han varit närvarande hela tiden, vilket av Jakob tolkades som det sämsta tänkbara tecken. Wolfgang kontrollerade allt, beräknade allt och hade förutbestämt allt. Det enda Jakob mer kunde göra var att se till att de snabbt blev färdiga med sitt ärende och kom ut därifrån och bort från slottet med alla dess onda intriger. "Får vi träffa baronen nu?"

"Jag och Heinz följer med er. Vi kan ej släppa in er till honom utan hans samtycke. Följ oss." Och de fyra unga männen lämnade det ödsliga smutsiga köket, som inte städats på länge, och började bege sig till baronens kammare.

Wolfgang och Heinz gick först in. Efter en stund kom Wolfgang ensam ut igen.

"Pappa vill bara träffa dig, Wilhelm. Jakob måste stanna utanför."

"Jag väntar inte här ensam," sade Jakob.

"Så misstänksam, mästare Jakob?" gäckades Wolfgang. "Var lugn. Jag följer med Wilhelm in. Jag lovar dig att ingenting ska hända dig medan vi är där inne. Och Wilhelm är i mitt goda sällskap. Jag ska inte röra honom." Han log förbindligt men tvetydigt och lämnade Jakob ensam, medan Wilhelm gick in i det stora gemaket tillsammans med sin broder, som rentav förde honom in med sin arm över Wilhelms axlar. Det var omöjligt att misstänka några oegentligheter. Jakob försökte lyssna efter dem där inne, men det var omöjligt att höra något genom den tunga dörren och de tjocka väggarna.

Som en sömngångare vandrade Wilhelm in i sin faders gemak. Han liksom svävade i en mardrömslik dvala när han åter trädde in i den grymme faderns rum. Där satt den gamle oformlige kolossale mannen. Han såg mera död ut än någonsin.

Wolfgang sade: "Här har du din son, gamle far. Han har kommit för att försonas med dig. Vill du ej skaka tass med honom?" Baronens höjde något på ena ögat, och en trött halvdöd likgiltig blick skymtade. "Han är förkrossad över sitt uppträdande. Han ångrar så att han dödade den oskyldige prämmannen och hans dotter. Vet du, Wilhelm, varför far är så arg på dig? För att du begick ett så nedrigt brott mot två stackars oskyldiga personer. Du lemlästade och stympade en stackars gubbe så att han blödde ihjäl, och sedan begick du våldtäkt mot hans dotter, som du sedan på grymmaste vis perverst massakrerade. Det är den historien som kommit till baronens kännedom. Fall nu på knä för pappa och be honom om förlåtelse för dina förryckta perversiteter."

Wilhelm lydde. "Förlåt mig, pappa."

"Se en sådan ödmjuk och fin son du har, gamle baron! Se din son, gamle man, och Wilhelm, se din fader! Så är ni nu försonade och återförenade. Se, Wilhelm, din fader är inte arg på dig längre. Han bara sitter och tittar och orkar inte längre slå dig. Är du nöjd nu, när din fader ser så vänligt på dig?"

"Är det sant att han har förlåtit mig?"

"Visst är det sant! Han behöver bara styrka sin goda vilja med ett litet otydbart ord på en bit pergament. Ska jag ge dig det, så att du får skriva ditt livs sista ord, pappa? Vill du ha litet papper?" Baronens nickade slött. "Då ska du få det. Se här! Skriv nu som jag dikterar." Men baronen hade börjat skriva utan att Wolfgang dikterade. "Vad skriver du? Skriv färdigt bara! Vi ska läsa det sedan."

Och baronen skrev färdigt. Vad hade han skrivit? Wolfgang slet pappret undan från baronens händer och läste. Bokstäverna var stora och oformliga som baronen själv och extremt otydbara, men där stod:

"Jag förbannar er båda."

Wolfgang läste det högt några gånger. "Så säger vår far, Wilhelm. Det är vad vår gamle far har att säga oss. 'Jag förbannar er båda.' Stackars pappa! Han är en död man. Se så grotesk och uppsvullen han är! Känn hur hans slappa dallriga fläsk stinker! Det är inte en människa som vi har framför oss utan ett monster, en jättelik geléklump och ett ruttet berg av kött. Se, han reagerar inte ens inför mitt tal! Han bara sitter och tiger, begravd i sitt kött, kvävd av sin rikedom, förstörd av sin makt och fördärvad av sin egendom och sin familj och av allt det som han har levat för. Han var en oxe som ung, ett lejon som ingen rådde på, en Herkules och hela världens överman. Vad är han nu? Ett stelt och gräsligt själsdött spöke, en oformlig saltstod och ett skräckexempel på hur en människa kan bli när hon blir som värst. Har du någonsin sett en mera avskyvärd och vedervärdigt hisklig människa, Wilhelm? Har du någonsin sett en människa se mera otymplig och förfärlig ut? Är denna etablerade maktmänniska inte det mest avskräckande tänkbara exempel på hur ful och vedervärdig en människa kan bli? Var är nu din kraft, baron? Du sålde din själ för pengar och makt, och här sitter du nu som en annan oläslig gravsten. Du har sagt ditt sista ord till oss och vill inte säga mer. Eller hur? Han inte ens nickar längre. Ska vi inte hjälpa honom på traven, Wilhelm? Han är ju ändå vår far, vår käre gamle far, som så uppriktigt har förbannat oss båda med rätt eller utan. Har du ett svärd, Wilhelm?"

"Nej."

"Du är förnuftigt nog obehäpnad. Men jag är alltför behäpnad. Se, far, här är ett svärd." Han drog sitt svärd. "Och här är ett av dina, som du i din ungdom svingade." Han tog ner ett svärd från väggen. "Jag ska ge dig en chans. Vill du fäkta med din son och se vad du duger till? Seså! Håll nu om ditt svärd som en god slagskämpe!" Wolfgang klämde in svärdfästet mellan baronens korviga slappa fingrar som kunde ha varit av vatten. "Håll nu om ditt svärd ordentligt och försvara dig! Seså! Ett, två! Nu börjar vi slåss!"

Det var med obeskrivlig fasa som Wilhelm bevittnade allt detta. Han såg hur Wolfgang grymt lekte med sin helt invalidiserade far. Det var dödsleken. Varje hugg i luften och varje stöt mot tronens trä var så välriktad att baronen var en millimeter från döden. Men den gamle giganten inte ens gäspade. Han släppte inte Wolfgang med sin blick som var såsom en ensam stjärna i hela universum. Och Wolfgangs stötar mot tronsätet kom allt närmare baronens stofthydda.

"Vill du inte försvara dig, asgubbe? Försvara dig, kräk!"

Och med en ytterst preciserad stöt gjorde Wolfgang processen kort, och svärdspetsen trängde djupt in i baronens kött och mötte inget motstånd förrän den trängde ut igen på andra sidan och in i stolsryggen. Med en bugning välvde sig baronkroppen framåt men stannade halvvägs. Det var som om baronen med denna bugning hade velat uttrycka sin förvåning över det skedda. Svärdet hade trängt rakt

genom bröstet och förmodligen genom hjärtat, ty på ett ögonblick var den sista livscell som hade hållit baronen vid liv genom decennierna lika död som hela den porösa svampiga ofantliga massan av den hängande livlösa kroppen. Ögonen skelade och stirrade förvånat på något ovanför näsryggen, och på ett ögonblick var denna kropp inte längre deras far utan bara ett vitt och kallt övermåttan äckligt och vederstyggligt lik.

"Se där!" sade Wolfgang glatt. "Så mördar man sin fader!" Och svärdet lät han sitta kvar. "Må han vila så där hängande över mitt svärd och prydligt korsfäst på sin egen tron tills han ruttar! Må ingen någonsin rubba honom. Där har han suttit bort hela sitt liv, och där må han sitta tills bara skelettet finns kvar. Väl bekomme, pappa! Vad säger du, Wilhelm? Är det inte en munter syn?" Wilhelm muttrade något osammanhängande. "Vad säger du? Vill du fly? Fly ifrån vad? Ifrån ondskan? Den kan du inte fly ifrån. Den kommer alltid att följa dig i hälarerna som din egen skugga. Tro inte att någonting kan vara bättre än vad det är. Att allting är ruttet här betyder inte att det finns någonting mindre ruttet någon annanstans. Det finns inget land mindre odrägligt än detta, inget folk mindre brottsligt, snuskigt, okunnigt och mindre lastbart än detta och ingen människa någonstans som är bättre än den värsta. Det finns ingen ljus fläck någonstans i vår mörka värld, och ett paradiset har ingen levande någonsin sett. Världen är svart, Wilhelm, på alla håll och kanter, från början till slut, och det finns ingenting som kan upplysa den. Vi är alla lömska giftiga ormar som krälar omkring i denna svarta smutsiga bekgrop som kallas jorden; men du, Wilhelm, är den enda av alla dessa ormar som saknar gifttänder och som inte bits. Och därför är du en död man, ty du har ingen möjlighet att klara dig i denna värld där man endast kan överleva genom att bita ihjäl alla andra.

Men jag kommer aldrig att slakta dig, stackars oskyldiga lamm. Jag kommer alltid att trakassera dig men aldrig att ge dig dödsstöten. Ty det är inte din kropp som jag vill åt, utan det är din själ. Ty i motsats till alla andra människor har du en själ, Wilhelm, och det kan vi normala själlösa människor i vår inskränkta krasshet inte tåla. För mig får du gärna leva i hundra år, men din själ tänker jag alltid göra allt för att försöka döda, ty jag kan inte tåla att se någon människa ha något som jag och alla andra inte har. Det är inte rätt att du ska vara oskyldig och alla andra skyldiga. Din själ, Wilhelm, tänker jag mördar, om det så ska kosta mig mitt liv! Därför och endast därför har jag dräpt vår fader inför dina ögon för att din själ skulle ta skada. Och om jag tolkar dina nervösa ryckningar och osammanhängande muttringar rätt så har jag siktat rätt. Det är bäst att du går nu innan någonting mera händer dig. Hälsa din gode vän Jakob."

"Skulle det inte löna sig att fly?" muttrade Wilhelm. "Är inte Italien, där man ägnar sig åt att bygga vackra pelare och kupoler ett bättre land än detta, där den enda tillåtna herremannasysselsättningen är sådan politik som bara leder till rätt våld?"

"Ja, muttra du bara för dig själv! Ju mera du talar för dig själv och ju mindre du talar till andra, desto bättre."

Under tiden hade Heinz kommit ut till Jakob, och Jakob hade börjat tala med honom. Jakob hade frågat:

"Känner ni till varför baronen och Wilhelm är ovänner?"

"Ja, det gör jag," hade Heinz svarat.

"Så ber jag er att säga mig det."

"Wolfgang har helt enkelt låtit baronen veta sanningen."

"Och hur lyder sanningen?"

"Det mesta visste baronen redan: att Wilhelm hade haft ett förhållande med prämflickan och att han hade försökt hjälpa den gamle ut ur slottet. Men en sak visste baronen inte, och det var att Wilhelm hade ämnat fly ut ur landet tillsammans med gubben och flickan och bli en enkel ofrälse som de. Han hade tänkt gifta ner sig med en livegen prämdragarflicka. Det lät Wolfgang baronen få veta, och då var det slut med

Wilhelm. Att Wilhelm hade ämnat förneka sitt stånd och sin klass och gifta ner sig till lägsta tänkbara nivå kunde inte baronen förlåta honom."

"Men hur visste Wolfgang att Wilhelm hade ämnat fly med de två, och hur kunde han veta något om Wilhelms äktenskapsplaner?"

Här överraskade Heinz Jakob med att sänka sin röst till en något underfundig och nästan humoristisk ton och till och med bjuda på något som krampaktigt liknade ett leende när han sade: "Han känner sin bror och håller bättre reda på vad Wilhelm tänker än Wilhelm själv."

I det samma kom Wilhelm ut. Han såg frånvarande ut. Han tycktes varken se Jakob eller Heinz och gick likt en sömngångare förbi dem och ned längs korridoren. I dörren till baronens sal stod Wolfgang. Jakob såg frågande på honom, och Wolfgang uppfattade hans frågande blick och sade:

"Wilhelm är färdig här."

Jakob stod handfallen. Hade Wilhelms goda vilja mött motstånd? Hade godheten lidit nederlag gentemot ondskan?

"Tvekar du, Jakob?" frågade Wolfgang spotskt. "Ska du inte följa din Wilhelm hem? Han kan ju knappast ta sig hem utan dig. Men du gör klokt i att stanna upp ett slag. Jag ska ge dig en chans. Wilhelm är på väg mot sin undergång, och alla som följer honom är dömda att gå under med honom. Om du följer Wilhelm nu är du dödens. Då finns det lika litet hopp för dig som för Wilhelm. Men om du följer mig eller överger Wilhelm och lämnar landet är du räddad. All makt är min över detta land, och Wilhelm är det enda som hotar den, ty han är emot allt vad världslig makt heter. Antingen följer du honom i graven eller också tjänar du makten. Vilket väljer du?"

Jakob trodde inte sina öron. Av ren förvåning kunde han inte riktigt svara. Wolfgang tolkade hans tvekan fel:

"Menar du att du är intresserad? Vi skulle kunna komma bra överens, du och jag. Heinz är för enfaldig, men du är begåvad och känner världen. Kom över till oss. Dra på dig svarta kläder och bli totalt självsvaldig och godtycklig som vi andra fria människor. Ge friheten chansen, Jakob!"

Jakob besinnade sig. "Hur kommer det sig," frågade han Wolfgang, "att alla tyranner, diktatorer och förtryckare i världshistorien alltid lockar och använder sig av begreppet 'frihet' som sitt främsta argument och lockbete? Jag tror jag vet varför. Frihet är vad de stjälar från sina offer för att bruka den friheten själva enbart till egoistiskt självsvald, som måste sluta med katastrof mest för deras offer. Jag beklagar din väg och ditt öde, Wolfgang, ty du kunde ha blivit en lovande politiker." Och därmed vände sig Jakob bort från Wolfgang och gick samma väg som Wilhelm hade gått.

"Jag visste att du var en däre!" ropade Wolfgang efter honom. "Dö då, din däre!"

Och med de orden ekande i sina öron lämnade Jakob slottet. På borggården väntade Wilhelm, alltjämt mera frånvarande än närvarande. När de bägge satt uppe på sina hästar sade Jakob till Wilhelm:

"Låt oss aldrig mera komma hit."

Wilhelm svarade matt: "Ske din vilja."

Och de lämnade borggården helskinnade.

När de kom till korsvägen, där tre vägar möttes, stannade Wilhelm sin häst. Från denna korsväg gick en väg till byn, en till Schwarzenberg och en till Wilhelms hem. Wilhelm sade till sin vän:

"Jakob, baronen, min fader, är död. Wolfgang är nu härskare på Schwarzenberg. Förstår du vad det betyder? Det betyder att det är ute med oss, med min familj, med mitt hem och med allt mitt, ty Wolfgang kommer att förfölja oss till döds, då han inbillar sig att jag utgör hans livs enda hot. Rädda dig själv, Jakob, och överge mig och tag Anna med dig."

"Endast om du själv flyr ur landet kan jag och Anna fly med dig. Varken hon eller jag vill lämna dig."

"Och jag kan inte lämna detta land förrän jag åtminstone vet om morbror Johann är död eller levande. Du vill alltså inte lämna mig ensam?"

"Aldrig."

"Då rider vi till byn. Jag behöver se folk, vanligt friskt och lättsinnigt, sunt och okunnigt folk, som aldrig har berövats lusten att skratta och vara glada. Kom! Vi rider till byn."

Och de red till byn. Medan de red började det dugga så fint och smått så att det nästan inte märktes. Det var som om duggregnet obemärkt ville smyga sig på människorna, som en ovälkommen gäst, som inte rår för att han måste komma. Det började redan mörkna när de nådde fram till byn. De satt av utanför värdshuset. Wilhelm var mycket trött.

"Ska vi inte rida hem i alla fall?" frågade Jakob. Wilhelm svarade inte men hade redan börjat kliva av hästen och fortsatte därmed.

"Rid hem du. Jag stannar här."

Men då steg även Jakob motvilligt av sin häst. Wilhelm gick före in i krogen.

Allt var sig likt där inne. Alla hajade till när Wilhelm kom in. Manuel frågade vad de ville ha, och Wilhelm svarade:

"Ingenting. Har det hänt något?"

"Inga nyheter idag," sade Manuel.

"Får vi då en kopp varm buljong var."

Folket var som vanligt. De såg ut som vilket annat år som helst strax före jul. För dem var en högtid på väg som var precis lika stor och glad och festlig som alla andra julhögtider. Vad som hände politiskt rörde dem inte i ryggen.

"Skall vi berätta för Manuel om baronens död?" frågade Jakob.

"Inte ännu. Låt oss först äta färdigt vår buljong."

I det samma kom det en liten pojke inspringande på krogen. Han var mycket lortig och trasig och våt. Hade han varit ett normalt barn så hade han legat till sängs. Barfota var han dessutom. Innan någon hann reagera emot honom ropade han med hög röst:

"Alla ska komma till kyrkan!"

"Varför det?" frågade någon.

"De har hittat en död, och de vet inte vem det är."

Då blev det liv i stugan. Alla började hänsynslöst avfyra frågor mot den stackars gossen. "Man eller kvinna? Var hittades han? Vem hittade honom? Hur gick det till? När hittades han?" Men pojken var klartänkt nog att lyckas svara på alla de viktigaste frågorna. Folket fick veta att det var en man och att det var en gammal man och att halsen var uppskuren och att han hade hittats i floden. Sedan försvann pojken.

Wilhelm hade inte avslutat sin buljong. Han blev likblek, och buljongen glömdes bort. Jakob gav akt på honom och sade:

"Kom, låt oss rida hem genast."

"Vill du fly från sanningen, Jakob? Vill du inte se om den döde är Johann eller inte?"

"Hur kan du tro att det är Johann?"

"Jag tror ingenting, men jag vet ingenting heller."

"Kom hem, Wilhelm. Ju förr vi kommer bort från byn och allt vad Schwarzenberg heter, desto bättre. Jag fruktar för din själsliga hälsa, Wilhelm. Du tål inte att se mera än vad du redan har sett."

"Om du låter mig se denne döde man så lovar jag att sedan följa dig och Anna utomlands hur långt bort du vill från Wolfgang och Schwarzenberg."

"Hur kan du ge ett sådant löfte?"

"Därför att den döde är Johann, och om jag får se det så vet jag det sedan." Wilhelm skälvde.

"Du får gå ensam till kyrkan. Jag rider hem. Jag tycker inte om att stanna här."

"Du vill inte veta att det är Johann?"

"Lyd ett gott råd, Wilhelm. Låt det inte bli ett lik för mycket för dig idag. Tänk på din hustru. I morgon får vi veta allt när vi är hemma och trygga. Så säger mig mitt förnuft, Wilhelm. Tag inte mer på dig idag än vad du redan har fått umbära."

"Du vill alltså inte veta sanningen."

"Jag orkar inte mera idag, Wilhelm. Och låt oss inte skiljas åt i kväll. Dessutom blir det snart mörkt och besvärligt att komma hem."

"Vi ska inte skiljas, Jakob. Vi skall aldrig skiljas. Men jag vill få visshet om Johann. Jag har den redan, men jag måste kunna förvissa även andra. Rid före mig. Rid långsamt, så hinner jag upp dig på vägen."

"Som du vill."

Och de två vännerna skildes som vänner. Wilhelm gick mot kyrkan vart den döde hade burits, och Jakob gick till sin häst.

Regnet hade tilltagit, men ännu var det relativt mildt. Det var inte så att man blev våt av det.

Vad Jakob mest tänkte på var att de måste hinna hem innan det var absolut mörkt, ty sådant som vädret var kunde de inte rida hem i nattmörker. Han tänkte även:

"Det är jag som borde ta mig en titt på liket och Wilhelm som borde rida hem före mig. Varför tänkte jag inte på det? Men nu är det för sent."

Det var hopplöst för sent att ändra på förhållandet. Jakob steg till häst och började sakta rida mot söder.

Wilhelm vandrade långsamt mot kyrkan som i en ond dröm. Folk som såg honom och kände igen honom ryggade tillbaka, betraktade honom med förakt och viskade sinsemellan:

"Se på honom! Han ser oss inte ens! Vad är det med honom? Leker han sömngångare?"

Och Wilhelm gick verkligen som i sömnen. Det var inte han själv som styrde hans steg, utan någonting drog i honom, liksom ett barn drar en leksak efter sig och bryr sig sju om vad allt leksaken stöter sig emot. Wilhelm hade bara att följa sitt öde till kyrkan vart det drog honom.

Där inne var det mycket folk. När Wilhelm trädde in drog de sig åt sidan och släppte fram honom. Prästen ensam närmade sig Wilhelm och talade till honom:

"Vi hade aldrig bett er komma, men nu när ni självmant har kommit är vi glada däröver. Vi är nämligen osäkra över vem den döde är, men ni kanske kan hjälpa oss."

"Har någon gissat vem det är?"

"Många har gissat, men ingen är bestämt säker. Tror ni att ni kan uthärda åsynen? Det kan vara någon ni känner."

"Det har inte brukat vara svårt tidigare att känna igen lik i floden. Varför är det svårt nu?"

"Det får ni se. Mannen är ohyggligt lemlästad och har legat länge i vattnet. Vi vill inte tvinga er fram till att se det."

"Jag har inget val. Jag måste få visshet. Jag är så illa tvungen att bevittna det."

Men i sitt oroliga sinne bad Wilhelm: "Mina sinnen, svik mig inte ännu!" Och han trädde fram till den döde och mötte honom.

Liket var svårt misshandlat och vanställt och nästan oigenkännligt, men hade det så bara varit skelettet så hade Wilhelm känt igen den lilla sirliga mjuka kutiga gestalten med de smala skuldrorna och det vackra huvudet, som i döden trots dess skador bara var ännu vackrare och ädlare. Den romerska senatorsprofilen hade aldrig framträtt i finare tydlighet. Halsen var uppskuren och ögonen var utstuckna. Händerna var bakbundna, och många andra tecken på gräslig tortyr var att skåda. Den svåra chocken medförde samtidigt en lättnad för Wilhelm, ty nu var åtminstone ovissheten om morbroderns öde botad.

"Känner ni igen honom?" frågade prästen.

"Ja," sade Wilhelm. "Det är min morbror Johann, baronens svåger."

"Vi trodde och fruktade det. Kan vi göra något för er?"

"Nej."

Wilhelm ville vara ensam och ville inte tala mera med någon. Han fjärmade sig från sällskapet och ville inte ens se prästen mera. Så fort han hade kommit ut ur kyrkan brast han i gråt, och han grät länge där ute i mörkret där ingen kunde se honom. Det var hans livs hittills bittraste och ensammaste stund, och likväl kände han nästan på sig, att det skulle bli värre. Det var kanske därför han passade på att gråta ut extra mycket, medan han kunde.

22. Hemkomsten

Under tiden satt Wolfgang tillsammans med Heinz på slottet Schwarzenberg och resonerade. De var båda druckna, och slottsköket, som de satt i, såg ut som det värdshus i en krigshärjad stad som råkade vara det mest härjade och hemsökta av alla stadens utplundrade hus. De var mycket heta och uppeldade av vinet.

"Vet du vad det är för en natt i natt, Heinz?"

"Nej."

"Det är årets längsta och mörkaste natt. Det borde vi fira på något sätt."

"Hur då?"

"Vi borde hitta på något extra diaboliskt rackartyg. Vi borde föreviga denna natt och stadfästa den så att den undertrycker alla världens fromma med sitt mörker för evigt."

"Du har redan mördat din far."

"Han var redan död. Hitta på något bättre."

"Mörda din bror."

"Nej, den glädjen vill jag inte göra kort. Han ska dö så långsamt som möjligt, ty för varje extra timme som han lider förlängs mitt liv med ett års salighet. Och om hans pina dessutom ökar från dag till dag blir min salighet ännu större."

"Men risken är att han nu när baronen är död flyttar härifrån till Wien med sin familj och sin vän Jakob, ty Jakob Schubert kommer säkert att yrka på att Wilhelm sätter sig i säkerhet."

"Nu var du ett steg före mig i klarsynthet. Wilhelm får inte försvinna ur sikte förrän vi är färdiga med honom. Kom!"

"Vart ska vi hän?"

"Vi rider ut och sätter eld på Wilhelms hem. Kanske vi kan göra något annat nyttigt också."

"Som vad då?"

"Han lär ju äga en vacker hustru, till exempel. Vad skulle du säga om att anbringa henne som ett offer åt Satan i Wilhelms åsyn? Jag är säker på att det skulle driva honom från vettet, och sedan vore han oskadliggjord."

"Hur skulle ett sådant offer gå till i praktiken?"

"Enkelt. Vi binder dem. Wilhelm får stå bunden och munkavlad och se på när vi våldtar hans bundna och munkavlade hustru till döds."

"Och Jakob Schubert?"

"Javisst ja. Honom måste vi åtgärda innan vi kan åtgärda de andra. Det problemet måste vi lösa."

Och de gick ut tillsammans.

Regnet var kraftigare nu, och Heinz tyckte inte om regn, men Wolfgang ropade:

"Plikten framför allt, Heinz! Framtiden kräver av oss att vi gjort vår plikt! Det är gud, Tyskland och framtiden som kräver den av oss! Ju mera destruktiv plikten är, desto heligare är den, och desto mer förpliktar den!"

Och Heinz var tvungen att rida med.

Det var ännu inte helt mörkt. Samtidigt som de två männen nådde vägskalet varifrån en liten väg ledde uppåt kullarna mot Wilhelms dal, satte sig Wilhelm upp på sin häst i byn och började rida raskt för att hinna upp Jakob.

Men när de två svarta ryttarna nådde vägskalet stannade de och tvekade de. Regnet tilltog, och det skulle snart vara alldeles mörkt, och vägen bort till Wilhelms dal var lång och i detta väder eländig. Men medan de satt där och tvekade hörde Wolfgang något.

"Hysch!"

"Vad är det?"

"Det kommer en ryttare hitåt. Vi rider av vägen och väntar tills han kommer och ser vem det är."

"Ska vi inte rida honom till mötes?"

"Det är kanske lika bra."

Och de gjorde så.

Jakob märkte de två ryttarnas annalkande. Han fick sin häst att lunka ännu mera långsamt och försiktigt. Han fruktade att det var någon som han inte ville möta. Han stannade.

"Om det är banditer eller något värre ändå så har jag mitt svärd," tänkte han. "Vem där?" ropade han.

"Det är Jakob Schubert," viskade Wolfgang menande till Heinz. "Fredligt folk," ropade Wolfgang tillbaka. I det samma fick Jakob syn på Heinz och Wolfgang.

"Vad vill ni?" frågade han.

"Vi vill inte dig något illa," svarade Wolfgang. "Var är din vän? Varför rider du här ensam?"

"Wilhelm är i byn men skall snart rida i fatt mig."

Så snart han hade sagt det ångrade han att han hade sagt det.

"Såå," sade Wolfgang. "Och varför lämnade du honom ensam där? Är det inte farligt att lämna honom ensam? Är det inte en viss risk för att han då kan råka ut för något?"

"Vad försöker ni antyda?"

"Bara det, att man bör taga vara på sin broder. Du har inte tagit vara på Wilhelm."

"Han är inte min broder."

"Förnekar du honom också?"

"Vart vill ni komma?"

"Ingenstans. Vart vill du komma?"

"Hem. Släpp förbi mig."

"Nej, vi väntar här på Wilhelm som du har övergivit. Jag litar inte på ditt ord. Jag tror att du har svikit Wilhelm och att han inte alls kommer att komma efter dig. Vi får vänta och se. Kommer han inte blir det synd om dig."

"Ni bara djävlas med mig. Låt mig få rida fram!"

"Hör du, Heinz, så fula ord han tar i sin mun? 'Djävlas' är inte ord som snälla barn får använda. Var har du lärt dig så stygga ord?"

"Släpp förbi mig. Annars..." Jakob grep sitt svärdsfäste.

"Pojken börjar bli till sig. Var inte rädd, Jakob. Det är inte dig vi vill åt."

"Vem är det då?"

"Som om du inte visste det. Det är Wilhelm."

"Vill ni åt Wilhelm ställer jag mig i vägen."

"Var inte dum nu. Ännu kan du byta sida. Det är aldrig för sent. Vi vill inte slåss med dig."

"Vill ni bråka med Wilhelm så får ni bråka med mig först."

"Han är hysterisk, Heinz. Han tvingar oss att slåss."

"Ni tvingar mig att slåss."

Alla tre drog sina svärd.

"Tag hans svärd ifrån honom, Heinz, innan han hittar på något med den farliga leksaken." Och med några skickliga pareringar lyckades Heinz hugga svärdet ur handen på Jakob.

"Såja," sade Wolfgang. "Nu sitter vi snällt här och väntar tills Wilhelm kommer, om han kommer. Du förstår, Jakob, vi var tvungna att ta svärdet ifrån dig, ty en man med gott hjärta och ädelt sinne får inte lov att missbruka sina talanger med att oskickligt hantera farliga svärd. Män som duger någonting till teoretiskt får inte syssla med praktiska saker. Lämna krig, våld, bråk och strid åt de hjärtlösa, och odla du ditt goda hjärta i stället. Men kommer det inte någon ridande där?"

Snart kunde också Heinz och Jakob uppfatta den ankommande ryttarens hästs plaskande hovar.

"Nu är stunden kommen, Heinz. Må årets längsta natt aldrig förbytas till dag. Må vi ständigt gå mot mörkare och mörkare tider. Må ljuset dö och människorna leva i evig skräck för mörkret. Må världens ondska bli total. Släpp helvetet löst över jorden, på det att alla individer må utrotas, till gagn för folket, de okontrollerbara massorna och deras djuriska tyranni! I folkets namn, Heinz, ska vi nu för folkets fromma oskadliggöra Wilhelm, och allt vad som sker i folkets namn är gott. Alla världens folk, hälsa nu glatt er frihet, ty Wilhelm, som förtrycker världen med sin andliga överlägsenhet, ska förgås!"

Jakob hade ingen möjlighet att fly, ty Wolfgang satt med sitt svärd mot hans hals, och Wolfgangs hand var säker.

"Nu jublar folk och firar frälsarens födelse, men ni korsfäster honom i stället."

"Tig, Jakob! Dig vill vi inget ont. Hallå, Wilhelm!"

"Vem där?" ropade Wilhelm, som stannade sin häst.

"Din broder, Heinz och Jakob. Kom närmare! Vi är inte farliga."

"Är det du, Wolfgang?"

"Ja."

"Vänd om, Wilhelm! Fly för livet härifrån och ut ur landet och tag Anna med dig!" ropade Jakob.

"Nej, så roligt ska vi inte ha," sade Wolfgang. "Vi är inte farliga. Tvärtom, Heinz, är vi idag på vårt allra glättigaste humör. Men som du ser, Wilhelm, har vi tagit din Jakob här till fånga, och det har vi gjort i en viss avsikt."

Inte ens Heinz visste vad Wolfgang hade i sinnet.

"Vill du inte låta oss rida hem?" frågade Wilhelm.

"Jodå, ni ska båda få rida hem, men inte i samma riktning och inte längs samma vägar. Jakob ska få färdas i en riktning och du i en annan. Se på Jakob, din gode vän! Är han inte trevlig? Är han inte en underbar vän? Är han inte oumbärlig för dig och för din hustru? Är han inte världens bästa och ädlaste människa? Svara, Wilhelm!"

"Jo. Men han vill er inget ont. Låt oss få lämna landet, Wolfgang. Du får det. Vi vill inte ha det. Du får mitt slott och allt. Du behöver aldrig mer få se någon av oss. Men Jakob är oskyldig. Låt honom gå."

"Just det, Wilhelm! Jakob är oskyldig! Se nu hur det går för sådana människor i den värld som vi lever i!"

Och utan en sekunds förvarning tog Wolfgang och begravde sitt svärd i Jakobs oskyddade kropp. Jakob stirrade förvånat rakt på Wilhelm som om han tänkte: "Beklagar, men jag rår inte för det." Han tog sig för magen men kunde inte hindra tarmarna och inälvorna från att välla ut. Sedan ramlade han framlänges över hästens rygg huvudstupa ner på marken. Det dröjde ett slag innan fötterna trasslade sig ut ur stigbyglarna.

"Nu har vi gjort vårt för idag, Heinz. Godnatt, Wilhelm! Rid nu hem med din vän, om du kan samla ihop honom!"

Och med ett brutalt hånskratt av den svartaste och mest barbariska skadeglädje, som kunde ha härrört från någon av Jerusalems, Roms och Konstantinopels talrika och mest framgångsrika skändare, red Wolfgang och Heinz därifrån i riktning mot byn. Wilhelm satt orörlig kvar på sin häst. En lång stund efter att Wolfgang och Heinz hade ridit bort och deras råa skratt hade dött ut satt han ännu orörlig kvar på samma ställe. Utan ett ljud steg han sedan mycket långsamt och försiktigt av hästen, som om han tänkte att hästen stod och sov och inte borde väckas i onödan. Med oändlig varsamhet lyfte han upp den blodöversköljde Jakob och lade honom över hästens rygg. Sedan steg han åter upp på hästen och fick hästen att långsamt sätta sig i rörelse. I mycket långsam lunk började hemfärden mot Paradiset.

Regnet tilltog ständigt, och när Wilhelm hade hunnit halvvägs hem var han redan totalt genomdränkt. Men det bekom honom inte.

Men när han hade nått halvvägs och hans häst begynte den långa uppförsklättringen av den höga ås som inhägnade paradisdalen gled Jakobs kropp sakta av hans häst och föll ljudlöst och omärkligt till marken, som om den själv hade haft för avsikt att i hemlighet smyga sig iväg utan att Wilhelm skulle ge akt därpå. Och Wilhelm märkte det faktiskt inte. Han märkte det lika litet som han märkte att regnet inte skonade honom eller någonting annat.

När han kom hem stannade hästen på gården framför stallet som den var van. Men Wilhelm steg inte av. Han hade under hela hemfärden inte styrt hästen alls, utan hästen hade själv gått som den hade behagat.

Men Anna hörde den saktmodiga hästens stillsamma ankomst och frustanden.

"Det borde vara två hästar," tänkte hon genast och tog på sig och skyndade ut.

"Wilhelm!" ropade hon. "Var är Jakob?" Wilhelm svarade inte där han satt orörlig i sadeln. "Vad har hänt? Mår du inte bra?"

Plötsligt förstod hon att det var någonting på tok med honom. Hon skyndade fram och hjälpte honom att stiga av hästen. Han var helt slapp och till synes viljelös, och hon kunde inte få ett ord ur honom. Hon hjälpte honom in och gick sedan ut igen och skötte om hästen.

Han stod ett slag där inne orörlig och stirrande. Sedan började någon inre kraft gripa tag i honom, och som en sömngångare började han sakta att vandra upp för trapporna. Han vandrade upp till den översta vinden, och där försvann han in i en mörk korridor.

När Anna kom in igen hoppades hon att allt skulle bli bra igen, och hon var fast besluten att få Wilhelm att tala och berätta vad som hade hänt. Men hon fann honom ingenstans. Hon började leta och ropa efter honom men utan resultat. Men när hon var på andra våningen hörde hon ett besynnerligt mummel komma uppifrån vinden. Det var Wilhelm som talade för sig själv.

"Wilhelm! Är du där?" ropade hon uppåt vinden och gick ut i trappan. Då såg hon Wilhelm. Han stod där uppe vid toppbalustraden. I handen höll han ett vaxljus, och ögonen vandrade irrande stirrande klarblåa omkring utan att se något. Men vad som var märkligare var att Wilhelm stod där i sin bröllopsskrud. Lika grann som på sin bröllopsdag stod han där uppe i sin stora purpurroda mantel. Men då hade brudgummen varit behärskad och lugn, majestätisk och trygghetsingivande. Nu stod hans vackra gyllene hår på ända och hans ögon irrade omkring som en galnings, och hänryckt talade han för sig själv ord som inte var förståndiga:

"Tig, Wilhelm, och yttra ej ett ord som andra människor kan höra. Ty ordet gavs människan blott så att hon kunde skada sina medmänniskor därmed. Intet ord är uppbyggligt. Tala ej till mänskorna, o Gud, ty mänskorna kan höra det och ta skada därav.

Mänskorna har aldrig känt mig, men ve mig för att jag lärde känna mänskorna! Men nu är allt som det skall vara: jag hör ej längre vad människor säger och ser ej längre vad människor gör. Endast det som icke finns lyssnar jag till, iakttar jag och tyr jag mig till, ty endast det som inte finns kan inte skada något som finns.

Ljuset som Gud gav mänskorna har mänskorna släckt. De har släckt det, ty de vet inte vad ljus är. De vet bara vad mörker är och vandrar därför bara efter mörker. Ju djupare mörker, desto bättre. Mörkret är det som lyser mänskorna fram, ty mänskorna är blinda. Upplys aldrig mänskligheten, ni arma individer, ty människan trivs bara i mörkret där hon inte kan se sig själv. Mänskorna är ormar som bara kan överleva i den djupaste ormgropens yttersta mörker där de inte kan se vilka ormar de är. Ty den som ser vilka ormar de är och som talar om det för dem blir raskt likviderad.

Må jag därför tåga. Må ingen höra mig, Må jag aldrig mera tala ett ord utom för mig själv. Må jag försvinna i mörkret så att ingen kan se att jag inte var som alla andra. I mörkret allenast är man trygg, ty där kan ingen nå en. Mörkret är gemensamt för alla. Må det absoluta mörkret bli mitt hem och min tillflyktsort från denna värld."

Den förfärliga sanningen började gå upp för Anna. Wilhelm hade blivit spritt språngande galen. Där stod han i sin vackra glödande bröllopsmantel med vansinnets ohyggliga eld brinnande i de alltid förr så vackra himmelsblå ögonen.

"Känner du inte igen mig, Wilhelm?"

"Visst känner jag igen dig. Du är en kvinna."

"Ser du inte att jag är din fru?"

"Hur kan jag ha någon fru som inte längre har något jag?"

"Jag är Anna, din hustru."

"Och jag är spöket av någon som en gång var."

"Nej, du är en människa av kött och blod och alltjämt min man! Vad gör du där uppe?"

"Jag är i säkerhet här uppe i slottsvindarnas djupa spindelvävsmörker."

"Varför har du din bröllopsdräkt på dig?"

"Därför att jag är trygg i min bröllopsdräkt. Så länge jag är klädd i denna härliga purpurmantel kommer min bror aldrig mer att nå mig och förfölja mig, ty han skyr min prakt som djävulen skyr krucifixet. Är jag inte praktfull, kvinna? Jakob, kan du se mig nu? Är jag inte trygg nu när jag har mitt på det torra, utstyrd i min bröllopsprakt för evigt? Ty aldrig skall jag ta av mig min purpurröda mantel. Den höll min bror borta från mitt bröllop, och den skall hålla honom borta från mig för all framtid."

"Kom ner, Wilhelm! Vårt hem, vår trygghet, vår säng och vår gemenskap finns där nere. Här uppe finns bara mörker och kyla, och med ditt ljus kan du lätt tända eld på all den lättantändliga bråte som finns här."

"Nej, kvinna, här allenast är jag trygg. Försök inte få mig att komma lägre ner. Ingen skall någonsin få ner mig härifrån så länge jag lever. Ty här finns ensamhet, ödslighet, mörker, kyla, tristess, primitivitet, tröstlöshet, spindlar och fladdermöss, som är mina systrar och bröder, och ugglan som vakar med mig om natten. Aldrig skall jag överge mitt folk, som är nattens aktiva sorgbarn och all världens praktfulla monster i ödets hårt provande tjänst. Lämna mig åt mitt öde och rädda dig själv. Du har alltid varit osårbar, ty du är kvinna. Du kan sova i ro i trygghet och värme. Min ofrid kan du aldrig dela. Vad som än händer skall du klara dig och överleva. Gå i frid."

"Jag skall aldrig överge dig så länge du lever. I stället skall jag hjälpa dig att återfå din själsliga hälsa."

"Den kan du inte göra något åt. Gud har tagit mig till sig. Min själ är i hans våld. Jag är ett av hans ödesmärkta barn. Ske Guds vilja och försök inte ingripa."

"Men berätta åtminstone vad som har hänt! Var är Jakob, och varför hade du blod på dig när du kom hem?"

"Fråga inte efter sanningen. Då får du bara veta den, och då går du under genom den. Lev i frid, hustru, och lämna Guds offer för världen åt deras praktfulla oundvikliga olycksöden."

Då rusade Anna ner för alla trapporna och föll ner på den mjuka pälsmattan framför den öppna brasan. Där låg hon och grät länge. Hon slutade inte med att gråta förrän hon somnade.

23. Wolfgangs sista karriäravancemang

På vägen till byn mötte Wolfgang och Heinz plötsligt en ryttare. Denne red lugnt och stilla utan brådska. Heinz och Wolfgang red nästan på honom.

"Vart ska du hän?" frågade Wolfgang hest.

"Hem." Det var en gammal gubbe.

"Vart då hem?"

"Hem till slottet."

"Vad har du där att göra?"

"Jag har där en son att träffa."

"Är du säker på att han finns kvar där då? Nästan alla tjänare har flytt därifrån."

"Min son överger aldrig huset Schwarzenberg."

"Vad heter han?"

"Anton."

"Anton? Har jag en tjänare som heter så?" undrade Wolfgang. "Kom med oss, gubbe. Vi rider med dig till Schwarzenberg. Jag är inte säker på att din son finns hos oss."

"Men det är jag."

"Kom med oss då."

Och alla tre ryttarna styrde kosan mot Schwarzenberg. Men bara efter fem minuters ritt var gamlingen försvunnen. Heinz och Wolfgang letade efter honom bakom varje träd, men han var lika borta som om han aldrig hade funnits till.

"Har jag en tjänare som heter Anton?"

"Jag vet inte."

"Här spiller vi bara tid. Jag måste få veta om jag har en sådan tjänare. Annars var gubben en fantom. Till Schwarzenberg!"

De rasade hem till Schwarzenberg.

Ingen dräng mötte dem på gården. Wolfgang skrek efter drängarna, men ingen uppenbarade sig. Kokande och fräsande av vrede steg Wolfgang från hästen. Allt var dött och tyst och svart. Det verkade som om Schwarzenbergs sista tjänare hade lämnat borgen.

Wolfgang rasade genom salarna. Bara ekande tomhet mötte honom överallt, och denna tomhet var honom övermäktigt med sin fasansfulla överlägsenhet.

Han slängde upp dörrarna, skrek som en galning, rev ner draperierna, slet sönder förhängena, men det enda levande de hittade var råttor. Och den enda människa de hittade var baronen, som var om möjligt dödare än senast och dessutom hade börjat svälla och stinka.

Heinz följde hela tiden tveksamt efter Wolfgang, som om han inte längre trodde på Wolfgangs makt och härlighet. Wolfgang fick plötsligt en vision av att den döde baronen svällde och svällde utan att spricka till en sådan storhet att hans ruttnande kött omfattade och uppslukade hela borgen och honom och Heinz med sin svarta förruttnelse och kvävde dem i den stinkande döden. För första gången i sitt liv blev Wolfgang rädd, därför att han inte visste vad det nu plötsligt var som var större än honom. Han lät det gå ut över Heinz.

"Du är således min sista tjänare, Heinz, och gubben vi såg var bara en hägring. Vi är ensamma i hela borgen. Jag är allenarådande herre av Schwarzenberg, men denna min borg innehåller bara lik. Jag har blivit kung över döden, och du är den enda som ser det och som kan hylla mig. Hyll mig, Heinz!"

"Hell!"

"Hjärtligare! Du måste mena vad du säger! Säg: hell Wolfgang av Schwarzenberg, dödens besegrare! Ty vi ska besegra döden, eller hur, Heinz? Vi ska utrota döden ur detta slott och världen med att bevisa att vi aldrig ska frukta den. Kan du dö för mig, Heinz?"

"Ja."

"Då kan alla det. Kom! Vi far till byn! Alla ska veta att inte ens döden motstår oss längre! Ty detta är ju dödens borg, och vi har tagit den i besittning! Vi och icke döden har från och med nu all makt över livet!"

"Men är icke du döden själv, Wolfgang?"

"Vad menar du?"

"Ingenting."

"Jag kan bli det, men ännu är jag det inte." Wolfgang log. "Men jag kanske skulle bli det."

Och så småningom kom de i väg till byn. Wolfgang blev allt vildare på vägen dit efter några extra flaskor starkt vin i Schwarzenbergs alltmer sönderslagna kök. Heinz däremot hade avhållit sig, vilket ytterligare hade retat Wolfgang. "Du är inte bättre än en kvinna," hade Wolfgang sagt. "Du vågar ju inte ens ligga med mig längre av rädsla för att jag i min nyckfullhet skulle strypa dig medan jag kysste dig. Du älskar mig inte längre, Heinz, och endast därför vågar du inte längre bli full i mitt sällskap. Du tror inte längre på mina obegränsade möjligheter. Du håller på att bli en skeptiker som Wilhelm, men för sådana i min omgivning måste det sluta illa! Jag tål inte folk som jag inte vet vad de tänker!"

Under ritten till byn började Heinz protestera. "Rid inte så fort! Det är kolmörkt, och det är livsfarligt att då rida som om det var dagsljus."

Wolfgang stannade och kom lugnt fram till Heinz. "Ser du ingenting, Heinz?"

"Jag vill se hur jag rider."

Wolfgang kastade plötsligt sin fackla i det vattenfyllda diket. Den slocknade genast. Sedan ryckte han ifrån Heinz dennes fackla.

"Nu kan du rida fortare när du har båda händerna lediga," sade han och satte av i sporrsträck med Heinz fackla.

Naturligtvis hade han ridit denna väg i hela sitt liv och kunde den nästan utantill: han hade kanske kunnat rida den som blind; men Heinz hade på allvar börjat bli osäker i livet.

När de kom fram till byn var Wolfgang på ett sådant humör att han nästan bröt sig in i krogen. I varje fall öppnade han inte dörren på något civiliserat sätt, utan han fick alla där inne att hoppa mycket högt av de öronbedövande smällar som han åstadkom med dörrarna. När han på detta sätt uppenbarade sig såg alla gästerna där inne genast på honom att han var på sitt livs allra gräsligaste humör, och med bävan och skräck såg de också att han stod som ett oöverstigligt hinder och som en hopplös blockad mellan dem och utgången.

"Förbannade hundsfottar!" utropade han. "Vem tror ni att jag är egentligen? Tror ni att man kan behandla mig hur som helst? Men det säger jag er, och det ska jag proppa er fulla med och piska in i er, att jag kommer att finkamma hela byn tills jag har hängt varenda skit som har varit på Schwarzenberg och som inte är där längre! Desertörer! De flesta människor i världen är desertörer från det ena eller det andra och borde hängas där för!"

"Vad har hänt, herr Wolfgang?" dristade sig Manuel till att ödmjukt och stillsamt fråga.

"Som om du inte visste det, din kopplare! Det finns inte en tjänare kvar på Schwarzenberg utom Heinz! Alla salar, alla korridorer, alla stall och alla stugor är tomma och övergivna! De sista passade på att fly idag medan jag och Heinz var borta. De flesta av dem har väl av skräck för mig flytt ur landet, men jag är säker på att många döljer sig här i byn och att de flesta här i stugan vet var de gömmer sig. Eller hur, era svin? Är det inte så?"

"Det var verkligen tråkiga nyheter, herr Wolfgang," fortsatte värden lika ödmjukt. "Men er far då? Finns inte han kvar på slottet? Inte har de väl övergivit honom?"

"Du retar gallfeber på mig med din låtsasödmjukhet och din överdrivna dumhet! Du vet mycket väl, och alla ni andra också, att jag har tagit livet av min far och att han finns kvar på slottet bara som lik. Ni är stockdumma allihop, men så dumma är ni inte så ni inte vet det!"

"Vi vet ingenting," sade Manuel undergivet. "Kanske ni som vet allt då även kan säga oss vem det är som har tagit livet av herr Johann, som idag har fiskats upp ur floden med avskuren hals?"

"Ha-ha-ha! Du envisas med att fortsätta spela teater! Heinz! Svara honom! Vem tog livet av gamle Johann?"

Men Heinz kände sig besvärad.

"Svara då, Heinz! Inte tänker du väl svika mig som alla andra fega tjänare? Svarar du eller är du ett kräk?"

"Jag måste gå ut ett slag."

"Du stannar här!" Men Heinz gick ut. "Gå ut då, men kom tillbaka! Nå, kära vänner, eftersom Heinz inte vill befatta sig med sanningen så måste jag göra det. Heinz stack ut den gamle mannens ögon och torterade honom efter att ha bundit honom och munkavlat honom, så att han inte ens kunde skrika av smärta, men det var jag som slutligen skar halsen av honom. Och jag ångrar bara att jag inte gjorde det inför Wilhelms ögon."

Det började sorlas i stugan. "Vad är det han säger? Nej, han ljuger bara. Han drar sina vanliga skrönor. Någonting sådant är otroligt. Han försöker bara. Ingen är så ond, inte ens Wolfgang. Det är omöjligt. Så kan det inte ha gått till." Men Wolfgang dämpade sorlet.

"Menar ni att ni inte visste att jag var en mördare? Men det är mycket som ni inte vet. Ni människor lever i tron att allt och alla är goda hur mycket ont som än händer i livet. Ni blundar för allt ont och försöker se något positivt i allt. Men allt är inte positivt. Här ser ni framför er en livslevande människa som inte har något positivt alls i sig utan som bara är helt och hållet ond från topp till tå. Ser ni något positivt, roligt eller gott i det? Om ni gör det så är det enbart lögnen ni ser, liksom allt det goda ni lever för och ägnar er åt enbart är lögnen. Det finns ingenting gott i livet. Om det finns en enda totalt ond människa i världen så är han ensam tillräcklig för att komma allt världens goda på skam. Ty det räcker med att ett kugghjul inte fungerar så är hela maskineriet kaputt." Han blev med ens törstig.

"Ge mig något att dricka, Manuel. Ge mig det bästa du har."

Manuel lydde samvetsgrant och fyllde en bägare med friskt vatten åt honom. Wolfgang såg det inte emedan han stod med ryggen mot disken. Han mottog likgiltigt bägaren och tog en ordentlig klunk av dess innehåll. Av hans reaktion att döma så skulle man ha kunnat tro att innehållet hade varit rättgift blandat med bläck och ruten såpa. Han spottade ut drycken som en exploderande vulkan, och många i stugan blev nerstänkta. Likt en retad mastodonttjur vände sig Wolfgang mot Manuel och sade:

"Driver du med mig, gubbe?"

"Jag gav dig bara vad du bad om. En ädlare dryck än vatten finns inte."

"Din samvetsgrannhet har gått för långt! Jag tål inte män med för ömma samveten!"

Och Wolfgang drog sitt svärd. Manuel insåg att det var ute med honom om inte ett underverk inträffade. I det samma kom Heinz åter in. Wolfgang tycktes genast glömma Manuel.

"Det var bra, Heinz, att du var så dum att du kom tillbaka. Vill du vara så vänlig och göra mig en tjänst?"

"Vad då?"

"Tag livet av den här gubben."

"Vad har han gjort för att förtjäna döden?"

"Han har förolämpat mig."

"Döda honom själv då."

Då sade Manuel:

"Det kan han inte, för han har ett samvete."

Men det blev Manuels sista ord, ty de orden kostade honom livet, ty Wolfgang dröjde inte ett ögonblick med att komma hans ord på skam. Med fasa såg alla den obehövade Manuel falla över sin disk med Wolfgangs svärd genom sin kropp. Även Heinz ryggade tillbaka. Manuel rosslade medan blodet forsade ur munnen på honom, han kippade desperat efter andan, och så var han död. Wolfgang satte foten på liket och drog flinkt ut svärdet ur kroppen, det svärd som var beryktat för att vara det skarpast vässade i Rhendalen.

"Vad är det, Heinz? Har du aldrig sett mig i tagen fört?"

"Jag har sett er mörda hundratals oskyldiga människor, herr baron, och under de senaste dagarna har jag dessutom sett er mörda er morbror, er egen far och herr Jakob Schubert. Den sistnämnde mördade ni enbart av sadistiska skäl inför er broders ögon i avsikt att vålla er broder själslig skada. Och nu har ni mördat den man som hela byn skattade högst och som var den mest troskyldiga mannen i landet, och han har aldrig så mycket som burit ett vapen i sin hand. Jag har följt er ner till helvetet, men ni vill inte stanna, utan ni vill fortsätta längre och längre ner i en ständigt värre avgrund utan botten. Det finns en gräns för vad jag tål av helvetets kval. Varsågod och fortsatt allena."

"Stanna!" Heinz hade börjat gå ut men lydde tyvärr och stannade. "Om du vill att jag ska fortsätta allena så tvingar du mig till att avsäga mig ditt sällskap. Du är feg, Heinz! Du flyr ifrån mig som alla de andra tjänarna och som Wilhelm! Men ni flyr alla förgäves. Man kan inte fly från verkligheten, och jag är den ofrånkomligt hemska verklighetens kalla nakenhet. Jag i all min ondska är vad som trälbinder och tvingar allt liv till evig plåga här på jorden. Den som flyr från mig kan endast dö, ty jag är världen, sanningen och livet. Alla som inte vill ha med mig att göra har ingenting i världen och livet att göra. Du och Wilhelm och alla andra som skyr mig måste alltså alla dö. Dö då, Heinz!"

Och utan att blinka stötte Wolfgang sitt blodiga svärd underifrån genom Heinz mage och upp genom bröstet. Heinz gapade förvånat som om det var det sista han hade kunnat vänta sig. Han stod upprätt och gapade ett slag med svärdet tvärs genom kroppen på sig, men så började han vackla, och plötsligt kräcktes han. Det var som om hans innanmäte exploderade ut genom munnen på honom. Det var det sista han gjorde. Wolfgang drog åter ut svärdet, därvid skar han ut alla tarmarna på honom, och i en hög av blodiga vrakdelar av en kropp ramlade det som en gång varit Heinz ihop i form av dagens värsta och blodigaste lik.

"Två människor mindre i världen," sade Wolfgang högt. "Jag har trampat ihjäl två myror som bet mig. Vill någon påstå att jag har handlat orätt? Slår vi inte ihjäl alla de flugor och myggor som utan vår tillåtelse krälar på vår kind och dricker och stjälar av vårt blod? Myrstacken är full av myror fortfarande fastän jag har råkat trampa ihjäl två av dem. Att sörja dem vore som att gråta över spillt vatten. Nej, spara era tårar tills jag tar i tu med själva myrstacken! Ty när jag trampar i den ska det bli ruiner, kaos och elände av större mått än mongolernas och turkarnas framfart! Då ska alla gråta blod och bli vansinniga av sorg och hellre begå självmord än överleva! Och ändå ska skogen inte

ens låtsas därom. Är det någon av er som vill ta en genväg och följa Heinz nu genast? Säg bara till i så fall! Jag är van vid att ge folk vad de förtjänar. Våga anklaga mig för ett brott, och jag begår det genast igen och med större välbehag än någonsin! Är det någon här som trotsar mig?"

Naturligtvis var det ingen som kände för något sådant. Även om en klar upprorsstämning redan var i framväxande bland samtliga borgare var alla telepatiskt överens om att vänta till ett senare tillfälle.

"Vad tänker ni göra härnäst, herr baron Wolfgang?" frågade en gäst diplomatiskt.

"Lämna åt er att sopa upp alla liken, för jag går själv vidare."

"Vart tänker ni då bege er?"

"Till den sista myra som inbillar sig att han inte är någon myra."

"Vem är det? Ni har ju redan dödat alla era motståndare. Vem har ni kvar att avrätta?"

"Han som tror sig leva i Paradisets Lustgård. Ty jag är praktiken, och i praktiken finns det inget paradiset! Och ve den som begraver någon av dessa döda och som över huvud taget begraver någon som jag har dödat! Släng dem i floden, men om någon gräver ner dem ska min vedergällning drabba honom! Den drabbe er alla i vilket fall som helst! Ty när Wilhelm, den pestråtten, är borta, så är ni ensamma med mig, och ingenting ska då längre hindra mig från att sköta mina plikter som er länsherre!"

Och Wolfgang försvann ur stugan, liksom en mardröm som äntligen släpper sitt strupgrepp om den stackars sovande. Kroggästerna andades ut och började begråta den outhärlige Manuel. Så sade någon:

"Herr Wilhelm borde varnas."

En annan sade:

"Herr Wolfgang borde mördas."

Då svarade någon:

"Det tjänar ingenting till."

Det var en gammal man. Han hade just kommit in i stugan.

"Vad menar ni?" frågade några.

Den gamle svarade:

"Vänner, vi kan ingenting göra varken för Wolfgang eller för Wilhelm, ty båda är hopplöst bortom allt hopp."

Ännu mindre förstod man vad han menade.

"Förstår ni inte?" sade han, men de förstod honom verkligen inte. De bad honom förklara sig.

"Jag är Antons och Gottfrieds fader. Jag red till Wilhelm i kväll för att erbjuda honom mina tjänster. Jag frågade Manuel om han tyckte att det var lämpligt, och det tyckte han. Han tyckte som jag, att Wilhelm och hans familj skulle klara sig bristfälligt ensamma. 'Wilhelm red chockad härifrån efter att ha sett sin morbroders lik, så det är bra om du rider dit genast,' sade han. Och en gammal gubbe som jag skulle aldrig provocera Wolfgang. Jag höll på att göra det när jag mötte honom på vägen, men jag nöjde mig med att villa bort honom. Även jag bodde på Schwarzenberg och var den första som lämnade slottet när Wolfgang kom tillbaka från Polen. Men ni kan inte ana vad jag såg när jag kom till Wilhelms hem."

"Vad såg du? Berätta! Vad var det?" Alla var nyfikna.

"Vi har fått våra gärningars lön. Vi har alla talat illa om Wilhelm i våra dagar och föraktat honom för hans vekhet, och först i och med hans bröllop accepterade vi honom. Före det talade vi alla ständigt illa om honom och kallade honom gärna för 'galningen' eller 'idioten' eller 'den svagsinte'. Det måste ni medge. Vi ansåg honom från början vara ur leken och godtog Wolfgang som vår framtida länsherre, och när denne misshandlade och förnedrade Wilhelm såg vi alla därpå under tystnad och föraktade Wilhelm för att han aldrig gjorde något motstånd mot sin broders ondska eller tog någon ställning emot honom. Vi teg inför Wolfgangs grymhet och samtyckte till den,

ända tills hans grymhet gick för långt och Wilhelm gifte sig och började framstå som vårt enda skydd och alternativ mot Wolfgang."

"Kom till saken någon gång!"

"Ha tålmod med en gammal gaggig gubbe, jag ber er! Vad jag ville säga er var, att, jag vet inte hur, men Wilhelm finns inte längre. I hans ställe huserar en fantom i hans faders lustslott."

"Vad är det han säger? Berättar han sagor för oss? Det är ingen tid för fabler nu, när Manuel ligger död framför oss." Så sorlades det.

"Mina vänner, med att under årens lopp foga oss under Wolfgang och acceptera hans ledarskap, har vi tillåtit honom att driva sin broder, den ende gode av landets herrar, från vettet. Han är fullständigt galen. Han driver omkring i sitt hus som en osalig ande med vanvettet brinnande i sig och håller långa oupphörliga monologer för sig själv som får håret att resa sig på en annan. Hans fru var inte hemma när jag kom dit. Jag vet inte var hon var. Hon kanske låg i vanmakt. Men jag hörde och såg furst Wilhelm, och han var ej längre av denna världen. Han var den galning som vi alltid har hållit honom för, men ack och ve, vilken galning! Bara att se honom fick hjärtat att revoltera i kroppen mot hela mänskligheten och särskilt mot oss själva, som har låtit en så ädel man bli galen!

Han är klädd på samma sätt som på sin bröllopsdag, då alla bländades av hans granna skönhet och glans, men ack! Nu blott understryker den stassen hans outhärdliga besatthet! Den som har sett och hört honom glömmer honom aldrig och kan aldrig mera tro på livet eller mänskligheten. Och det är vårt fel, som inte tidigare har upprest oss mot Wolfgang! Alla hans andra otaliga brott och mord och våldtäkter är intet mot vad han nu har gjort mot sin egen bror. Jag vet inte hur han har gjort det, men att det är han som har gjort det är ett som är säkert. Det är nu för sent att stävja Wolfgangs framfart, ty intet kan längre stoppa honom: han är fullkomlig i sin hänsynslöshet och samvetslöshet, och hans maktfullkomlighet är total. Inte ens Manuel med sin psykologi förmådde något mot honom. Och Wilhelm, ack och ve, kan vi ännu mindre göra något för."

De lyssnade inte längre på honom.

"Vi måste genast bege oss till Wilhelm och ta reda på vad som har hänt."

"Inte nu. Det börjar storma."

"Låt oss begrava Manuel först."

"Vågar vi det?"

"Vi kan åtminstone ge honom en likkista."

Förstämningen var total när de bärande på Manuels stofthydda i regnet lämnade krogen, som utan den trägne Manuel aldrig mer skulle bli sig lik. Han hade varit änklings och barnlös, så de visste verkligen inte vad det nu skulle bli av den; och de bar ut de båda sista offren för Wolfgangs passionerade godtycke under beklämmande tystnad, som om det inte skulle kunna bli någon jul detta år.

24. Gudaskymning

Furst Wolfgang red mot den dal som hans broder levde och verkade i. Han var ursinnig och kanske galen. Det regnade, blåste och även åskade på avstånd, men vädret betydde ingenting för honom. Han var inte ens glad eller tacksam för att blixarna allt oftare upplyste vägen för honom. Han hade ingenting kvar i världen att bry sig om utom sin broders död.

Furst Wilhelm vandrade omkring i sitt hems översta vindsvåning. Huruvida han var galen eller ej var ingenting att diskutera. Man behövde blott kasta en blick på honom och unna honom ett halvt öra för att genast bli förvissad därom.

"Min bror, du var ej med på mitt bröllop. Du upplevde ej den underbaraste dagen i mitt liv, ty min fröjd och prakt var så suverän att den höll dig på avstånd. Du kunde ej skada mig den dagen. Jag var säker i min bröllopsstund, och så är jag även nu. Intet ont kan drabba en man som lyser. Jag lyste på mitt bröllop, och så gör jag även nu. Inte sant, Jeanette? Är jag inte lysande?"

Han vankade omkring med ett ljus i handen för att, som han sade, lysa sig fram genom livet. "Man måste ha ett ljus att lysa sig fram genom livet med. Mitt eget ljus är släckt varför, o vaxljus, jag måste ta till dig. Men ack, vad gör jag sedan när även du slocknar? Ty ljusets tragedi är att det lyser blott för att slockna."

Nere framför brasan vaknade Anna upp ur sin sömn. Hon lyssnade en stund till Wilhelms klagande entoniga röst högt där uppe. Sedan steg hon upp och lade mera ved i brasan, ty det hade slutat brinna, och endast glöden var kvar. Hon satt en stund framför elden medan den tog sig och funderade över sin situation. Hon kände att hon behövde göra något. Så steg hon upp och började gå upp för trapporna till Wilhelm på vinden. Wilhelm tycktes uppfatta hennes annalkande steg.

"Är det min hustru som kommer upp för trapporna eller är det minnet av Jeanette? Jag kan ej skilja de två från varandra, ty bägge tillhör ett så avlägset förflutet att jag ej längre vet om de var drömmar eller verklighet. Hustru, är det du?"

"Ja, Wilhelm, det är jag."

"Lever du?"

"Ja, jag lever, och jag tänker leva tills Gud tar mig ifrån dig eller dig ifrån mig. Och så länge vi båda lever ämnar jag försöka få dig frisk, Wilhelm."

"Tror du, vem du än är, fortfarande att hoppet varar i oändlighet?"

"Ja, Wilhelm, mitt hopp varar tills jag dör. Wilhelm, jag är din hustru, och jag lever."

"Jag önskar att jag kunde förmå mig till att tro på vad du säger."

"Jag går ner nu och lägger fram mat åt dig i köket. Jag måste sedan gå ut till stallet och se till att allt står väl till med djuren. Nu när alla tjänarna har lämnat oss så måste vi klara allt på egen hand. Jag blir inte ute länge, men släpp inte in någon medan jag är ute. Lova mig det."

"Jag skall ej släppa in någon utom dig, hulda kvinna, ty du tycks tro att jag har ett bättre jag."

Vem kan beskriva Annas hjärtas utsägliga smärta? Hon gick fram och omfamnade honom ömt och höll honom innesluten i sina armar, fastän han inte reagerade och verkade på något underligt sätt inte ens märka det. Han var egendomligt frånvarande och otillgänglig, som om han ersatt sin överkänslighet med en total okänslighet som var ett fullständigt främlingskap för verkligheten.

"Jag önskar att du kunde tala om för mig vad som har hänt med Jakob, Anton och din morbror Johann. Lever någon av dem ännu? Men även om du vet vad som har hänt dem så kan du inte berätta det för mig. Ack, Wilhelm, kom tillbaka! Vem har tagit dig ifrån mig? Vi älskade ju varandra så fullkomligt! Var är du nu? Hör du ens att jag talar till dig?"

"Jag hör varje ord av vad du säger till mig, kära kvinna, men tyvärr står det inte i min makt att längre kunna förstå deras praktiska innebörd."

"Du älskar mig alltså inte längre? Du kan alltså inte älska mig, och jag kan ej längre nå dig med min kärlek?"

"Tyvärr, hulda kvinna, kan jag ej längre kännas vid någonting jordiskt."

Motvilligt lät Anna sin make återvända till vindens dunkla skuggor, som tydligen ingav honom någon sorts trygghet som ersatt all hans hemkänsla. Hon vände sig bort ifrån honom, svalde en tår och gick åter ner för trapporna. Hon hade inte den ringaste lust att ge sig ut i det förfärliga ovädret, men hon kände att hon måste. Hon hade inte hunnit och orkat med alla sina plikter under dagens lopp, och i stallet hade hon inte sett till djuren ordentligt på två dagar. När andra inte kunde arbeta för henne så måste hon

göra det själv. Dessutom behövde hon någon form av distans till den ohyggliga situation som uppkommit närmast hennes hjärta, som var det första outhärdliga hon någonsin upplevat i sitt unga liv. Hon försvann ut i regnet, stängde porten bakom sig och skyndade ut mellan regndropparna i riktning mot stallet.

"Hulda kvinna, vad var det för en blick du gav mig innan du gick bort? Vad var det för en fråga du önskade ställa mig som jag aldrig hade kunnat ge dig något svar på? Ty jag är nu sådan, att man ej längre kan ställa frågor till mig utan att gå miste om svaret."

En ljuvlig brasa brann nu i den stora öppna spisen i bottenvåningen och spred värme uppåt i slottet. Wilhelm kom sakta ner för trapporna. Han bar ej längre vaxljuset i sin hand.

"Jag arbetade på en krönika en gång i tiden. Den handlade om min egen familj. Jag är rädd att den krönikan nu får ett sorgligt slut.

Men ändock skrev jag den ej förgäves, ty det var roligt att skriva den. Det var roligt att försöka ge någonting av värde åt framtiden. Det gav en viss ro att försöka bevara och tillvarata lyckliga stunder, fängslande tankar om nuet och framtiden och små anekdoter om smått och gott. Det är alltid underbart att inbilla sig att man frambringar något värdefullt."

Han kom ner för den sista trappan. Vid det andra trappsteget från bottnen fick han syn på den värmande brasan. Han stannade och såg på den medan han lutade sig mot trappräcket. Hans röda bröllopsmantel lyste i dess sken rött såsom kärlekens innersta väsen.

Han gick ner och nalkades elden.

"O ljuva eld! Hänsynslöst förintande, allt uppvärmande, evigt förtrollande förunderligt levande väsen! Du flammor och lever och värmer som ingenting annat. Varför är jag ej som du? Varför är min själ ej längre som du: en härligt livgivande och uppeggande ledande värme och ljuskälla? O flammor, jag önskar att jag var en av er: en liten parvel som lever och sprider ljus och brinner av energi. Jag önskar att jag vore liten som ni, inspirerande som ni och lika trygg som ni. Ty vad som är smått är alltid tryggt. Att vara liten är att vara harmlös, och den som är harmlös skadas ej gärna av andra. Vad som är stort och kraftigt och mäktigt, endast, förstör och förgör. Makt endast krossar tills den krossas, och vidunder bara omintetgör medan myrorna är de som arbetar och bygger upp. Därför vore jag hellre en myra, syrsa eller liten blomma än den stora onda varelse som jag är. Ty jag är min broders jämlike. Vad han är och har gjort är jag medskyldig till eftersom jag är hans broder. Ve mig och alla människor, ty vår är skulden till att vi är sådana som vi är!

O eld, jag önskar att du brann i mitt hjärta. Jag önskar att jag hade kraft och mod och eld tillräckligt för att mäktat protestera mot allt vad ont är, men det har jag ej. Jag är svag, ty jag tror på det goda, jag duger ej till mycket emedan jag älskar, och jag är komplett oduglig emedan jag blott älskar sådant som ej är påtagligt. Jag älskar idén, det goda, känslorna och kärleken. Jag älskar hoppet och försöket till bättring av en själv och av omvärlden. Jag älskar mänskorna, naturen, floden, bergen och universum. Jag älskar allt ljuvligt som existerar, men som jag ej i praktiken kan stå i kontakt med utan blott tänka mig och idealisera, och därför är jag sinnessjuk.

Jag älskade ej allt detta förr. Nej, förr älskade jag en bror, ett hem, en vän, en flicka, en hustru, leksaker, struntsaker och övrigt nonsens, som allt gick förlorat. Jag var människa en gång, men jag förlorade allt vad jag ägde och blev ej längre mänsklig, ej längre antagen av mänskorna och ej längre mig själv utan blott en hopplös dåre bortom den erkända verkligheten. Och ändå vet jag, att ju mera utvecklingen fortskrider, ju mera jag förlorar och lider, och ju mer jag blir en besinningslös fan, desto mer kommer jag att älska ett högre plan. Och om detta ej är livets mening, så har ej livet någon mening."

Portklappen på dörren ljöd försiktigt.

"Vem bultar på paradiset port? Ack, den som vill in i paradiset klappar på dess port förgäves, ty paradiset har nedrivits till grunden, och ett helvete har konstruerats över dess gråtande sargade blödande ruiner!" Det klappade igen. "Eller är det döden som vill komma in från kylan och värma sig vid mitt vansinnes förledande falska eld? Så låt då döden komma! Ju förr, desto bättre! Välkommen, älskade broder död!"

Utanför stod det en gammal gubbe och tittade dumt på honom. Det var gubben som hade kommit ridande på en åsna för att erbjuda sina tjänster.

"Du är varken död eller liv, stackars förkrossade gubbe! Du har berövats livet men ej funnit döden, precis som jag. Har du förlorat din älskade som jag, din broder som jag, din bästa vän som jag eller din fader och familj som jag? Nej, du har förlorat mer än så, ty du har förlorat din son, han som skulle föra ditt namn och blod vidare när du var borta. Ack, broder fader, det lönar sig inte att satsa på evigheten, att försöka bli stadfäst på jorden för alltid; ty man blir alltid bara jordfäst, och sedan vill ingen längre veta att man har funnits. Gå härifrån, stackars olycksfödde gubbe, ty här finner du blott det som är värre än döden. Här brinner den eld som förtär människans mänsklighet.

Jag lämnar dig nu åt ditt öde. Lämna du mig åt mitt."

Det var Wilhelms möte med Antons far, som inte stannade kvar. Försynt lät han sin åsna bära honom tillbaka till byn, där han sedan som den ende kunde berätta om Wilhelms dårskap.

"Men bort ur ljuset, Wilhelm! Bort från värmen, bort från lyx och trevnad och allt som är mänskligt, ty du hör inte hemma där! Du är en utstött särling, en av alla undviken galning och en människa som vanliga människor ej kan stå ut med. Du är besvärlig, ty du har en själ. Så bort då! Ut i mörkret och kylan, där ingen kan se dig och där du kan vara ensam med din sorg! Fly till det smutsiga mörkret, där du inte kan misshaga någon!"

Han drog sig åter tillbaka till trapporna.

När han åter nådde vinden ropade han försiktigt:

"Hallå! Är någon där? Ja, ty jag får svar. Jag är hemma här. Här bland skuggorna, mörkret och dunklet skall hädanefter min boning vara för alltid. Här hör jag åter Jeanette och hennes klingande skratt, här lever mina vänner, alla som jag har älskat och som har mördats för mig finns här i dunkla mörkret, och jag skall bli ett med dem. Ja, jag är en av dem redan.

Humanismens klagan

Men vad är det för en främmande fantom som smyger sig in i min värld? Finns det fridstörare även bland de döda? Vad vill ni, herr general? O, varför är han så vred? Vad skriker han om så vresigt? Han berättar så eldröd i ansiktet om krigets plikter, om våldet och hetsen och att var mans plikt är att delta däri. Ack, varför är han så arg och våldsam, så ond och hemsk i sin hänsynslöshet? Hans huvud är för långt. Hans ögon lågar, och hans tunga upphör ej att skrika om sanningen. Undra på att han får huvudvärk. Nu tar han sig om huvudet i smärta. Han vrider ner det med händerna så att det skall bli kortare och mera mänskligt. O, förfärliga syn! Det är segt som kåda. Han drar pannan och skallen med händerna bakåt, och det rinner utmed ryggen på honom. Han ångrar sig och vill samla upp sitt huvud igen, men det är för sent. Det har runnit för långt. Det rinner ner på golvet och blir till svarta slingrande slemmiga brännande svidande ormar. Förgäves försöker han återställa sitt huvud. Ormarna bränner på mina ben. Han försöker få dem tillbaka upp i huvudet, men det går ej. De blir bara fler och fler. De bränner, de fräter och de svider, medan hans huvud fortsätter att rinna. O, vidunderliga, fasansfulla, skräckinjagande mardrömssyn!

Vad är det för drömmar jag understår mig att drömma? Sover jag eller är jag vaken? Jag önskar att jag visste. Men vare sig jag är vaken eller i sömn, död eller levande, så har jag makt att se vad jag behagar och bortse från vad jag inte vill se. Nu vill jag se något verkligt.

Hell dig, du härliga ljuvlighet i detta skräckinjagande fängelses förruttnade instängdhet! Ja, ett fängelse är du, hem, ty du skymmer himmelen för mig. Du är ett mörkt och dystert levnadsrum, vars väggar tränger sig på mig, vars tak trycker ner mig, vars golv är hårt och kallt för den bara foten och som endast duger såsom gömställe. Inom dina murar gömmer sig allt mänskligt elände, alla sorgliga familjetragedier, alla hemiska gudlösa människodåd och alla världens hemskaste hemligheter. Du stänger inne den gode och mänskliga, du släpper ej ut hans verop och låter ej naturen och världen höra det, och du kväver hans liv och dödar hans själ. Ja, o hem, med dina leende möbler och fasader, hycklande mattor och gobelänger och ljugande fåfängt förskönande klenoder och krimskrams är du det värsta av fångelser och självbedrägerier. Ej den tyngst fjättrade av brottslingar, ej upprorsmannen i sin råttåla utan ljus, och ej kättaren och usurpatorn fastskruvade i tortyrredskapen har det så illa ställt, som husfadern har det i sin grymma skräckinjagande hopplöshets gastkramande sorgmättnads veuppfyllda hem, som inför honom flammor av elände. Hell dig, du den bittraste av alla tortyrkamrar! Och ve dig, du den ömkligaste av alla fångar, du det djupast instängda av alla kreatur, du kulturmänniska, som sitter levande begravd bakom femtiotre seklers bittra erfarenheter av världens ohyggliga historia! Ve dig, du stackare, som har ägnat dig åt studiet av mänsklighetens olyckor bara för att bli galen därav!

Ja, ve mig, jag olycksfödde av hela världen förbannade och hatade tysk! Förtappad och eländig, av världen fördömd såsom en monstros galning är jag arme omänskliga sate! Gråt och klaga, skrik högt ut ditt jämmer och ve, du prins och furste, som ej längre är någonting utom en föraktlig skugga, som det inte är någonting med! Gråt högt och sluta ej därmed, ty det är det enda som du alltjämt duger till, du dödfödda monster till galning, du fattige och mest beklagansvärde av alla själar, du djupast sjunkne Wilhelm, som aldrig någon har älskat, tröstat, sympatiserat med eller förstått utan att dö där för.

Världen är för trång. Världen är för liten, för dålig, för usel och för ofullkomlig. Individerna är för stora. Om så det fanns endast en enda individ i hela världen, så vore världen för liten för honom, ty sådan är individen. Och ingen kan göra världen större och bättre. Inte ens vetenskapsmännen kan göra något åt saken, ty ingen bedrar sig själv mera än den som tror sig veta något. Om de så upptäcker andra världar på andra sidan om oceanen, så kan de inte göra världen större därmed, ty ju större världen blir materiellt, desto mindre blir den bara för människan. Ty det är inte materiellt som världen är för liten och trång, utan det är spirituellt.

Ty anden ryms ingenstans. Den ryms inte i det rikaste och mest praktfulla slottet i världen. Den ryms inte inom ramen för kejsarens oinskränkta maktutövning. Den ryms inte i hela den kristna världskyrkan. Den ryms i ensamhet bland de vilda djuren i den av människor orörda naturen, men det är också det enda stället var den ryms. Endast inom evighetens obegränsade ram ryms den. Endast där livet lever och leker i evighet utan att någonsin behöva bli avbrutet trivs och frodas anden.

Alltid har jag strävat och sökt efter den sällheten. Att finna det fullkomliga tillståndet, där livet ostört får leva och verka, leka och arbeta, glädjas och skratta har alltid varit mitt mål. Ibland har jag trott mig finna det, men just då har min evige förföljare avbrutit friden och leken och dödat harmonin. Det har alltid varit mitt öde. Jag har alltid sökt och ofta funnit, men jag har aldrig fått behålla vad jag har funnit. När jag har funnit vad jag har sökt har jag alltid berövats det innan jag har hunnit gripa tag

om det. Tantalos är jag, som aldrig får gripa om de underbara fruktgrenar som han ändå tycks nå. Alla vi levande människor är arma miserabla stackars galningar till Tantali eländiga bröder, som så länge vi lever på jorden lider samma eviga kval som han i jordelivets helvetes evinnerligen gastkramande och mördande mörker, vars struhtag om alla olyckans satar ständigt bara blir hårdare och hårdare för evigt.

Men det vet jag nu, att man aldrig skall älska en människa, och det rådet skulle jag gärna vilja ge var och en: älska aldrig en människa! Älska aldrig ens din hustru om du är en man. Ty att älska någon är att falla till föga för och bli beroende av en annan, och den som gör det måste gå under; ty av naturliga orsaker måste den andra dra fördel av situationen och utnyttja den som är dåraktig nog att älska honom. Älska aldrig en människa! Älska Gud och naturen, men aldrig en människa! Ty den som älskar hatas blott tillbaka, och endast den som kan hata och som hatar är älskad, beundrad och vördad. Det har jag lärt mig av det faktum att en människa aldrig har varit så älskad som min bror var av världen, och att en människa aldrig har varit så hatad som jag var av världen.

O värld, tung faller din dom över mig! Du har alltid kallat mig galen, och därför är jag galen, ty världen är ofelbar och har alltid rätt, men individen har ingen talan, ty världen kan aldrig höra individen, men individen måste alltid höra världen.

Men är jag så skyldig som jag känner mig? Har jag någonsin varit elak? Har jag någonsin varit dum eller stygg, hemsk eller brottslig? Har jag någonsin gjort någon människa något ont? Nej, det har jag ej, och varken med vilja eller utan. Ändå har jag alltid avskytts. Man har så länge jag har levat förtalat mig, förföljt mig, hånat mig och vägrat att ha någonting med mig att göra; och den människa som jag alltid har älskat och värderat högst, uppskattat och beundrat mest i världen, har alltid varit min största torterare och förföljare och mitt livs största skadegörare och hot.

Mest av allt i mitt liv har jag älskat och eftersträvat frid. Av frid kommer harmoni, lycka, dygd och allt gott. Tro, hopp och kärlek kommer endast av frid. Frid har varit mitt livsmål, och frid har jag aldrig nått. Jag har ofredats i hela mitt liv, aldrig lämnats i fred och alltid fått min ibland vunna frid förstörd av andra, och se nu vart min strävan efter frid har lett mig: min bror, som jag alltid har älskat högst av alla, har dödat, vanärat och ruinerat hela min värld, min familj och alla mina vänner och möjligheter i livet. Min hustru är det enda och det sista som jag har kvar i livet. Skall jag förlora henne också? Jag har redan förlorat henne emedan jag är vansinnig. Min bäste vän, min far, mitt hem, mina vänner, allt är förstört, dött och förbi. Någon frid har jag endast tillfälligt ibland haft i mitt liv och då bara för att se den besudlas, förstöras och tillintetgöras. Men de få ögonblick under vilka jag ägde den skall jag aldrig glömma och alltid älska. Varför? Jag är sådan för att jag är galen, säger andra, och de har fått rätt med tiden.

Varför jublar en konstnär när hans förstlingsverk förgås? Varför bränner en skrivare upp sina mest personliga alster? Så gör normala skrivare och konstnärer emedan de inte är galna. Bland vanligt folk eller åtminstone bland germanerna så betraktas alla människor som vågar vara civiliserade, kulturella, religiösa och konservativa bildningsvårdare som galningar, medan de som vågar vara hädiska anses vara friska och sunda samhällsmedborgare. Ju mera hädisk man är, desto större är man i världens ögon. Den religiöse, civiliserade, kulturelle och konservativa bildningsvårdaren som kallas och som behandlas som en galning blir alltid galning till slut, ty han görs sådan av omgivningen.

Är det rättvist? Världen blundar och säger ja, och oändligt få är de som inte blundar och som ser vad de ser och som vågar ens för sig själva säga nej.

Orättvis och mörk är vår tidsålder. Gamla ädla och goda lärda män är glömda och hånade av människor som följer tiden och som upphöjer himlastormande krafter av destruktiv hänsynslöshet som min sociale bror i stället. Vem studerar idag Bernhard av Clairvaux, den helige Benedictus, kyrkofäderna och Augustinus? Vem läser ens Sankt Franciscus heliga dikter? Vem vet ens vem Johannes Chrysostomos och Origenes var? Till och med Thomas av Aquino är lämnad i sticket av de okunniga, och det är endast helvetet som lockar läsare hos Dante. Högskolastiken är glömd, de goda traditionerna är förtrampade, och vanvettet, vreden och elden flödar och drabbar hårdast de mest oskyldiga. Människor säger att godhet och ädelmod, kultur och välfärd, kunskap och tradition och alla civiliserade värden dör med de människor som uppbär dem, men därvid glömmer de Gud. Ack, hur ömklig och oändligt beklagansvärd är icke människan! Och den armaste, djupast sjunkna, vilsnast gångna, i sin förfärliga sedeslöshet mest okunniga, i sin korrupcion mest fjärmade och i sin fanatism den mest traditionsfrämmande av alla är min egen stackars stackars broder! Jag är ej så vansinnig som världen, som betraktar sina få profeter med gyckel och hån och som stänger in de få kunniga män som finns på dårhus. Ur led är tiden, och jag är den som minst av alla kan vrida den rätt igen. De som skulle kunna få ordning på världen igen har man i övermod störtat och mördat, förnedrat och utrotat för alla tider. Ändå älskar jag människan, fastän livet har lärt mig att jag inte borde göra det, och ändå förblir jag min broder trogen ända in i döden, fastän det är höjden av all förnuftsvidrighet.

Ja, håna mig, du okunniga värld! Straffa mig mera och plåga mig mera, förfölj mig och skratta ut mig, ty det förtjänar den siste upprätthållaren av gamla förnäma traditioner och värden! Gissla oss och korsfäst oss, ty det är det enda vi duger till i era ögon! Visa för er själva vad vi går för och gör slut på oss! Håna mitt vansinne och tukta min ödmjuka själ, ty den som säger vad han tänker är ju alltid tokig, och ödmjukhet är ju det mest upproriska och individualistiska som finns! Det är till dig jag talar, o du sköna nya värld, du smutsiga svarta avgrundsdjup till mänskovärldsmörker, du evigt gudlösa syndfulla hav av köttslig förtappelse, och till dig, o du stackars människosläkte av mest bara tragisk okunnighet och förfärlig olycka till följd av kronisk ytlighet, vulgaritet och lättsinne! Det är till dig jag talar, men du hör mig ej, ty ni lyssnar ej till sådana som vi, emedan vi är självklart och hopplöst stämplade som vansinniga. Du dåre! Tala för dig själv, ty ingen hör ju ändå vad du säger! Behåll dina fåfänga tankar för dig själv, ty ej ens spöken har ju öron att höra med! Begrav dina predikningar i byråladans eviga mörker, ty ingen orkar ju läsa någonting seriöst ändå! Den som har öron att höra med, han höre, sade någon, men ingen dödlig har någonsin haft öron att höra med, och ingen har någonsin haft röst att tala med utom den stackars vansinnige utbölingen och förkastade vettvillingen som inte kan ta vara på sig själv.

Men det är någon som ropar på mig. Vad är det för rackarungar som jag hör tissla och tassla och fnittra och viska i närheten? Näsvisa ungar! Var är ni? Även en invalid har åtminstone sin krycka att försvara sig med. Å, var det bara ni! Förlåt mig! Låt mig inte störa i familjesammankomsten! Hur står det till? Ja, ni verkar att ha en bra stor mage för er ålder. Det är inte nyttigt att vara fet som gammal. Har ni fött femtiosju barn? Då har ni varit en god fru åt er make. Å, förlåt mig! Jag menade inte att riva upp era hjärtesar! Hur kunde jag se att ni var änka när ni inte bär sorgband på er? Har ni varit änka länge? Oj oj oj! Sex dagar är en lång tid! Sannerligen, är inte er sorg större än alla mina! Ja, han måste verkligen ha varit en god äkta man som hade förstånd att skaffa sig en så huld och trogen hustru! Men varför bär ni inte duk om huvudet? Man blir lätt förkyld så här års. Sannerligen, droppar inte er näsa! Har ni varmvattenflaska i

sängen? Det bör ni ha. Tänk på er ålder! Ja, adjö och god natt då, fru Mus, och förlåt att jag störde! Och ansträng er inte i onödan, utan tänk på ert hjärta!

God dag, fru Råtta. Är ni släkt med fru Mus? Ja, det borde jag ju ha förstått av mig själv, att alla möss är släkt med alla. Hur har ni det då? Har ni också femtiosju barn? Nej, o så tråkigt! Det är ju tragiskt! Tänka sig! Hon har inte ett enda barn! Har ni ingen make då? Jo, men han går bara och dräller och gör ingen nytta. O ve, så tragiskt, så fruktansvärt sorgligt! Och ändå är denne drällande drönare en tusen gånger bättre man än vad jag är, som ju är det sämsta av alla familjeöverhuvuden, den mest odugliga av alla äkta män och den mest ansvarslösa människan på jorden! Ve mig, jag eländige! Jag borde halstras ihjäl för att jag är en så dålig familjefar!

Jag arma förbannade galning! Ve mig, eländige! Mera miserabel kan ingen vara. Olycksfödd, vansinnig, usel och avskyvärd, fördömd och förtappad och den dummaste av alla idioter, den mest förskräckliga och besvärliga byfånen på jorden är jag i min hopplösa besinningslöshet, den eländige arme stackars dåren Wilhelm! Förgöre mig Gud! Ack och ve, jag så förfärligt eländige, så hopplöst fördärvbringande, så räddningslöst obotlige omänskliga sate!

Den gode, den galne, den oskyldige och den kärleksfulle förföljes och straffas och hemsöks med olyckor, medan den onde som gör livet surt för honom beundras, upphöjes och följes av folket. När de båda är döda glöms den gode mer än gärna, medan den onde får en hjältebegravning och evinnerligen hyllas som en stor man som i folks utsmyckande romantiska fantasier aldrig dör.

I hela mitt liv har jag velat göra vad jag ej har förmått. Jag har velat vara öppen och populär, vänlig och sympatisk inför människor, men i stället har jag blivit tvärtom. Jag har velat vara kristen, hjälpa fattiga och själar i nöd och vara öppet from, men i stället har jag blivit motsatsen: en man med ett hopplöst gagnlöst och outhärdligt ego. Jag har velat vara grann och tapper som klok och ärbar man känd för sin skicklighet, men i stället blev jag endast motsatsen. Jag är min egen olyckas smed, och jag förstår ej hur det har gått till.

Jakob, detta berättade jag aldrig för dig, men var du än är så hör du mig nu. När jag var ung och femton år gammal och genomgick puberteten, så greps jag av härliga känslor och drömmar om frihet, framgång och ambitioner. Jag ville resa, jag ville studera och bli lärd, jag ville bli humanist, resa till Italien, studera vid Bolognas universitet, besöka Dantes och Giotto's Florens och lära mig grekiska och hebreiska. Jag ville bli vis och greps av skaldedrömmar. Vid en särskild audiens bad jag min far om att få resa söderut till Italien, men han ville det inte.

'Du är tysk och inte italienare,' lät han mig veta. 'Lär dig att tala ditt eget språk i stället för att studera teoretisk rappakalja som ingen i världen har någon praktisk nytta av. Lär dig att befalla, tukta och regera våra livegna i stället för att umgås med dumma prelater och lärda idioter! Håll dig till jorden!'

Och han förbjöd mig att resa. Aldrig fick jag lära mig grekiska och hebreiska, aldrig kom jag utanför vårt land, och aldrig såg jag ett universitet. Man kallade mig galen när jag ej ville skiljas från mina lärdomsdrömmar, och galen är jag förvisso. Jag lärde mig ej heller jordbruk, vinodling eller att befalla över andra. O värld, grym är du som håller dina barn nere! Hjärtlös är du som bara erbjuder vad som icke önskas och som håller det utom räckhåll som dina barn behöver!

O, om jag ändå vore världens sista galning! Om ändå andra sluppe det vansinne som jag lider av! Ett helvete blott fyllt av grämlöse och ve är mitt arma liv, och därför är

jag som jag är. Min enda önskan kvar i livet är att jag av utomstående får bli lämnad i fred. Lämna mig, o människor! Fly mig och överge mig, ty jag är ett sjunkande skepp!

Ofrid är mitt livs största plåga, och därför går jag omkring klädd i rött. Rött är ofridens blodiga färg. Det är ofrid som har drivit mig vansinnig. Det är ofrid som har förföljt mig under hela mitt liv och som har berövat mig allt. Aldrig har jag i lugn och ro fått syssla med konstruktiva fridsamheter och fromt andäktiga ting. Ofriden har berövat mig allt, och ofriden är min bane, ty ofriden har vridit mitt hjärta så ur led, att inte all frid i världen längre kan ställa någonting till rätta igen.

Jakob, minns du våra samtal och pratstunder? Minns du hur vi gick till krogen tillsammans och hur vi alltid talade om din syster, som tiden gjorde till min maka? Minns du hur full krogen alltid var, hur glatt sällskapet runt omkring oss alltid var, och hur gott vinet alltid var som vår vän Manuel alltid bjöd oss på? Minns du Manuel, Jakob? Lever han ännu, eller är han död som alla andra? Hör du mig, Jakob?

Vad kan Wilhelm göra annat än gråta? Människor super, vältrar sig i smuts och orenhet, struntar i vilken och vad för en kvinna de älskar bara de får ligga med någon, mördar och dödar varandra på grund av nycker och fåfänga begär, gör vad som helst för att tillfredsställa sin fåfänga, håller ej löften och tar aldrig någon hänsyn, hatar mer än de älskar och älskar blott köttsligt. O Gud, varför har du gjort människorna sådana? Varför har du någonsin upphört med att skapa dem efter din avbild?

Aldrig har jag velat annat än människornas bästa, aldrig har jag velat någon något ont, alltid har jag älskat, aldrig har jag hatat. Jag har alltid strävat efter att endast tala och göra vad som är rätt, gott och konstruktivt. Har jag någonsin gjort mig skyldig till något negativt? Nej, endast välfärd har jag velat. Att endast verka uppbyggligt har varit mitt mål. Aldrig har jag sagt eller gjort något utan att det enbart har varit av kärlek.

Ändå har människorna gjort mig mera ont än någon annan. De har utan att förtrötts förföljt mig från vaggan till graven. Förakt och hån, gäck och spe har de drivit med mig så länge jag har levat. I allt vad jag har velat har de försökt hindra, stoppa och svika mig, och de har även alltid lyckats. De har vägrat att låta mig läsa, vägrat mig att göra något förnuftigt och gå in i kyrkan, vägrat mig förstånd, vett och vilja och vägrat mig mitt eget liv. I allt det goda som jag alltid har velat har jag alltid haft hela mänskligheten emot mig. Jag har aldrig fått min goda vilja fram, men nu slutligen får mänskligheten äntligen sin onda vilja fram: jag är redan hopplöst galen och snart död. Gläds, o värld, ty snart är du kvitt den som ville dig väl! Ropen högt till varandra, o människor, och sjung med glädje och fröjd, att nu är det slut med den enda mänskliga individen av oss alla! Nu finns det ingen mänsklig kraft hos oss mer! Ja, yvs, omänsklighet, över resultatet av din onda vilja! Jubla, ty strax är det slut med den välvilligt humane och mänskliga positivisten, den enbart gode galningen och idioten Wilhelm! Snart är mänskligheten död och begravnen, och då skall hela världen genljuda av omänsklighetens triumferande saliga tjut och yl, deras hesa skrik och hysteriska vrål av pur skadeglädje, i vilkas allt överröstande ljud vart mänskligt stilla förståndsord skall tystas och begravas. Avgudadyrkarna, djävlarerna, häxorna och alla satanister skall dansa på den tokige Wilhelms grav, och de skall lika litet ge honom någon ro efter döden som han hade innan för deras hejdlöst fanatiska förstörelselusta.

Jag är den utstötta främlingen. När jag knackar på låter ingen upp, när jag hungrar ger ingen mig något att äta, när jag är sjuk ger ingen mig någon medicin, och när jag dör begraver mig ingen. Jag är den som ingen frågar efter. Jag är den hjälpbehövande som ingen ger någon hjälp. Jag är den sörjande som ingen tröstar. Min sorg är större än hela världen, men likväl skrattar världen åt den och fröjdar sig och hänger sig åt blott

värre ignorans och fåfänga som endast ökar min sorg. Jag känner världen fast den inte känner mig. Världen är den som skrattar, och jag är den som gråter. Gud sörjer för mänskligheten, men bryr sig mänskligheten det minsta därom? Nej, mänskligheten bara skrattar ut honom och mig. Mänskligheten hånar den som är dum nog att sörja för mänskligheten.

Jag är den som går ut och predikar evangelium och som ingen lyssnar på. Jag är den som sätter mig i mitten av torget och läser Bibeln, och ingen frågar efter eller anar vad det är för en bok jag läser. Jag är den som älskar allt och alla, och allt och alla hatar mig för min kärleks skull.

Men låt mig då för Guds skull få predika! Det är ju det enda jag duger till! I hela mitt liv ville jag bara predika och bara predika kärlek, men min stackars stackars bror satte alltid bara munkavle över min käft och tvingade mig till tystnad. Men nu kan ingenting längre avhålla mig från min evighetspredikan, ty nu är det ingen längre som lyssnar på mig. Jag får predika helt fritt ut i hela evighetens evigt skrämmande och tysta universum, och ingen skall mera avbryta mig. Och tur är det att ingen hör mig, nu när jag äntligen får predika ut mitt hjärtas mening, ty ingen dödlig kan stå ut med min bitterhet och allra minst jag själv.

Ty jag är den pinsamma galningen med stort G, men den yttersta sanningen är dessvärre, att det inte finns någon vishet utom vansinnet. Den som älskar Gud är galen, men att älska Gud är den enda vishet som finns.

Det finns ingen glädje utom skadeglädjen. Det finns inget nöje utom förstörelsen och förödelsen. Allt gott och konstruktivt är tråkigt i sin komplicerade besvärlighet, konstigt i sin tragiska avskyvärdhet och obegripligt i sitt vansinne, medan allt som leder till undergång är roligt och lätt. Så menar mänskligheten. Jag är den som hävdar motsatsen och som därför ignoreras och förkastas, föraktas och benämns idiot. Må jag då vara idiot. Jag är hellre en idiot än en medlem av mänskligheten och en deltagare i världen. Idioti är den enda vishet som finns. Allt vett och förnuft, förstånd och logiskt tänkande är dårskap och fåfänga illusioner. Salig den som galen är, ty han skall förstå Gud och allt om världen och universum. Guds folk består av galningar, och saligt är hans folk. De säger att Jesus var galen, och ingen var mera välsignad än han. Galen är den som är god. Förnuftiga, logiska, kloka, intelligenta, vettiga, klipska, snillrika, skarpsynta, förståndiga, klartänkta, genialiska, analytiska, dugliga och begåvade är endast de onda. Galningen är ett ljushuvud – alla de andra är mörka i bollen. Den som ser ljus där det inte finns något ljus, den som ser Gud fastän Gud ej synes, och den som över huvud taget kan se något som inte är, är en furste bland människor. Den som bara ser det som är och som håller sig på jorden och hos verkligheten kan heller aldrig se annat än det mörker som världen och verkligheten är, och den som blott kan se mörker är blind. Endast den har syn som kan se ljus, men något ljus finns ej i världen och verkligheten utan endast utanför, bortom och utom. Salig är den som kan se annat än det mörker som världen och verkligheten är, ty han är galen. Och all vishet tillhör Guds galna barn och särskilt de galnaste av dem. Ju galnare man blir, desto visare blir man. Den som avstår från allt vanvett avstår ock från all vishet, kunskap och lärdom. Allt som är värt att veta är vanvett. Allt som inte är vanvett är heller inte värt att veta. Ty alla livets verkliga väsentligheter är bara vanvett, medan allt annat bara är ytlig fåfänga som förgås med det förnuft som mänskligheten alltid har förfäktat förgäves.

Endast lyckliga människor är onda och endast olyckliga människor är goda. Den som lider gör vad rätt är och den som njuter av livet gör bara orätt. Allt som är konstruktivt är negativt och tråkigt medan allt som är destruktivt är roligt och positivt. Allt ont är till glädje och allt gott är till sorg. Det som man inte kan uthärda frodas och tillväxer medan det som man älskar går under och dör. O Gud! Varför är livet så ont om du är god? Varför är allt vad du har skapat så fruktansvärt fasansfullt om den som har skapat

det är det högsta goda och det bästa, yppersta och vackraste av allt? Varför hjälper du de onda och understödjer du allt vad som ont är, och varför förföljer du de goda och plågar och tillintetgör du allt vad som gott är? Varför låter du inte rättvisan drabba allt som orättvist är? Varför låter du all orättvisa drabba de rättvisa? O Gud, du gör mig galen, och jag tackar dig där för. Du tillintetgör mig, du sargar min själ, du förstör mitt vett och mitt förstånd, du låter total ensamhet drabba mig, du krossar mitt hjärta och alla mina mänskliga egenskaper, och jag är dig å det allra djupaste tacksam där för. Du förgör mig totalt, och lovat vare ditt namn där för. Säll är jag som har fått detta förfärliga öde på min lott! Ingen är sällare än jag i hela världen, ty ingen är mera olycklig än jag i hela världen. Må jag gå under och må Gud döda mig för min alltid förkrossade ödmjukhets skull, på det att den onda orättvisa världen med all sin grymhet och blodiga gudlöshet, med alla sina fruktansvärt fördärvbringande fasors destruktivitet må leva. Den gode särlingen dör och den onda massan, den avskyvärda mängden av mänskligheten, överlever och frodas, tillväxer och hänger sig entusiastiskt åt munter gudlöshet och vräkig fåfänga i lyx och överflöd och praktfullt sedesfördärv – så lyder Herrens dom. Jag trotsar dig inte, o Gud. Jag trotsar dig inte, onda fördärvliga värld! Jag står dig ej emot, o bloddrypande fasansfulla verklighet! Jag bjuder er intet motstånd, alla ni förbannelsebringande världsförpestande egoister och hänsynslösa betänklighetsfria materialister! Kom och mörda mig bara så att ni får leva! Tag all min kärlek ifrån mig! Mörda all godhet, våldta allt ädelmod, skända all ära och kränk all helighet till döds! Besudla det heligaste av alla tempel med frossande dräglände lusta till döds, så att all oskuld blir befriad från all existens! Kom och slakta mig bara! Jag har aldrig tagit ett steg för att beröva all världens ondska dess udd, och ej heller gör jag det nu. Jag har aldrig inkräktat på ondskans, materialismens, världslighetens och verklighetens område, och ej heller tänker jag rubba dess cirklar nu. Däremot har allt gudlöst all rätt att ta mitt hela område i besittning och utrota mig och allt vad jag går för. Förstör mig bara, så är allt mörker sedan kvitt sin ende fiende, som har stått passiv utanför det i hela sitt liv. Dräp mig bara, mörker, så är du sedan den totalt allenarådande världsbehärskaren. Mörkret tillkommer all makt över världen. Ljuset har ingen makt alls och inga rättigheter och ingen talan. Det är inte ens existensberättigat. Jag är skyldig till det grövsta av alla brott, som är kärleken. Dräp mig bara!

Nu uppfylls världen av mardrömmar. Välkomna, mardrömmar! Hemsök varje godtrogen människosjäl med bekymmer och oro och fasliga plikter, ställ orimliga krav på varje oskyldig människa, hemsök och plåga henne, pina och korsfäst henne! O du gräsliga mardrömsvärld, du förvandlar vart leende till lidande och allt som är gott till ont. Ni furier lämnar ingen fredlig och oskyldig godtrogen själ i ro. För evigt förföljer ni varje gudfruktig människa och bestraffar var och en för hans kärlek och gudaktighet. Hur länge, o Gud, skall du dölja dig för världen? När skall du äntligen upphöra med att gömma dig för ditt folk, som evinnerligen alltsedan du övergav det bara har gått vilse? Varför måste den goda människan lida så ohyggligt? Därför att hon är god när det vore mänskligt och naturligt att vara ond, därför att hon älskar när allt försöker driva henne till hat, därför att hon förblir Gud trogen när allt talar för att han borde överges, och därför att hon inte faller när allt annat faller. Människan måste lida emedan hon är god, ty att vara god är att lida.

O Gud, gör mig icke frisk, som min hustru vill, utan låt mig få förbli galen! Det är bäst för världen att jag är galen, ty mänskorna mår bra endast om de har någon att förlusta sig med, driva med och göra till syndabock. Låt mig få förbli Jeanettes mördare. Låt mig aldrig bli förmer än vad jag i allas ögon är: en ömklig och oduglig parasitisk skugga av min gudomlige bror.

Ja, ni alla förbannade elaka människor, som alla är som min stackars bror och som utan att tveka alltid har ställt er på hans sida och emot mig, den ensamma individualisten, skratta ni bara åt mig, ty det är jag till för! Hela världens driftkucku, komedianten, narren, gycklaren med skrattet målat på kinderna och konstruerat i ansiktet för att det skall hålla för alltid – det är jag det – galningen, dåren, idioten! Skratta ni, all världens människor, ty jag är sannerligen löjeväckande, jag, som är den ende i världen som är så dum att han älskar världen och er människor och gärna kommer att dö för den sakens skull! Ironisera ni bara över mig, håna mig och plåga mig med era sarkasmer! Jag känner er alla, ni förbannade människor, ty jag känner min bror, och ni är alla som han, emedan ni följer honom, ty han är ju den starke medan jag bara är den vansinnige.

O Gud, rädda mig, ty jag faller. Jag står inför en bottenlös avgrund i vilken jag bara kan se mörker och ondska. Det är min brors brott och den omvärlds ondska som har förgiftats av honom. Det är människors illvilja, hat och förföljelse av varandra, deras tyranni och blodsdåd och skändligheter och frätande korruption. Världen är full av begångna helgerån som skriker efter rättvisa och avslöjande. Men jag är arm och klen och fattig. Intet förmår jag mot min gudomlige bror och mörkret. Jag är blott en usel vettvilling som faller och faller djupare och djupare ner i det påtryckande och ständigt tilltagande mörker som ej har något slut.

Min bror har mördat min bästa vän och min mest älskade väninna. Varför fortsätter jag att älska honom ändå? Därför att han är så stilig och grann, därför att han är ädel och fin, ståtlig och elegant, därför att han har framgång bland kvinnorna, därför att han kan leda, regera, få saker gjorda och på myndigt sätt bruka makt; därför att han aldrig sjunker under sin höga livsnivå och därför att han är en boren ledare i den mörkaste av tider för ett folk som så hopplöst vandrar i mörkret. Därför älskar jag honom, liksom en spansk matador älskar sin tjur och förblir honom trogen fast tjuren stångar ihjäl honom. Folket behöver honom för sin blodtörst och sin underhållning och för att få en förevändning för att hämningslöst få ge sig hän åt sina mest överdrivna självbedrägerier. Därför har blodiga ledare som min fantastiske bror alltid haft framgång i världen och ju mera så ju blodigare de har varit. Om folket och min bror tjasas – hur kan jag då neka dem det nöjet?

Jag vandrar vilse i mörkret. Jag är ett förlorat och övergivet, ensamt och överbelastat läckande snäckskal i min dårskaps svarta mordiska ocean av nattmörker. Intet hopp och ingen räddning finnes. Ingen kan nå mig och rädda mig utom min bror. Jag är isolerad från allt livs gemenskap. Intet har jag utom min bror. Min bror, kom snart och rädda mig! Kom snart och gör slut på mig! Låt det äntligen komma till en uppgörelse oss emellan! Kom, min bror, och fräls mig och dig själv från mitt ack och mitt ve med att göra slut på den fåfänga dårskapens dråpliga och dödliga Wilhelm! Fräls mig från mig själv, mitt liv och min sjukdom, o Wolfgang, ty livet är mig ingenting värt när jag ingenting kan se i det utom mörker.

Vad har jag väl gjort för att förtjäna mitt olycksöde? Vari har jag syndat för att förlora alla som jag älskade, min bästa vän och slutligen mitt eget förstånd? Handlade judarna rätt då de korsfäste Kristus? Nej, de handlade däri gudlöst och orättvist. Ändå var de Guds utvalda folk. Har jag förtjänat att få en bror som är ondare än kejsar Nero? Handlar han rätt i att ständigt förfölja mig? Jag älskar honom som en bror, men kan jag ha gjort någon oförrätt eller begått något brott som berättigar honom till att förfölja mig till döds och förstöra mitt liv? Ack, jag vet ej. Vem kan förklara för mig varför Kristus korsfästes? Inbilla mig bara inte att människosläktet, detta enorma lösa folk av mest bara onda barbarer som vettlöst och förnuftsvidrigt vägrar att tro på Gud, var värda att

frälsas. En människa som inte själv vänder sig från fördärvet till Gud förtjänar inte att frälsas och allra minst genom offrandet av en rättfärdig konungs blod, ära och liv. Så varför måste då jag, Kristus, Job, Jeremias, Abel med flera, som aldrig har annat än älskat Gud, genomgå så ohyggligt orättvisa lidanden?

O värld, ni kallar mig galen, men vet ni då icke att världen existerar blott genom dårskap? Ja, dårskap blott styr hela världen, och så högt älskar Gud världen att han skall fylla hela världen med dårar och dårskap mer än någonsin förr – med sådana vettlösa dårar som jag som hellre tänker än handlar, som hellre läser än arbetar och som hellre resignerar än förhäver sig. Hela Bibeln är fylld blott med dårskap, menar somliga, men dess ord styr all världen från dess begynnelse till dess ände. Dårskap, dårskap, allting är dårskap! Välsignade vare alla dårar på jorden, ty de vet att ingen vishet, ingen kunskap, ingen makt, ingen ära och ingen härlighet är förmer än dårskapen.

Oändligt tragiskt, fruktansvärt sorgligt och fasaväckande förfärligt är mänsklighetens öde! Gud skapade människan för att ha sällskap och för att ha roligt med henne, och hur har icke människan fått lida för den sakens skull! Gud har bollat och lekt med henne, plågat och kuschat henne, farit hänsynslöst fram med henne och ofta hemsökt henne med sådana katastrofer att det inte går att beskriva. Ja, ingen har begått sådana brott mot mänskligheten som Gud. Ingen har hemsökt henne med värre förbannelser. Det var Gud, som när han hade givit Israel allt, förkastade sitt heliga folk och slängde det på sophögen. Det var inte Israel som övergav Gud, utan det var Gud som övergav Israel. På ungefär samma sätt förfor Gud med Rom. Han lät staden vinna hela världen, och sedan lät han barbarerna slita sönder världsriket och riva ner det sten för sten och lem för lem. Ingen som Gud har älskat och visat sin nåd har undgått hans förbannelse. Gud älskar blott för att förbanna. Han upphöjer blott för att fördärva. Tyskland upplever nu sin storhetstid, men Guds vrede, skoningslöshet och obarmhärtighet skall förrinta landet, och det skall gå under i eld och lågor liksom alla andra stater i det förflutna gjorde som Gud har älskat. Ja, det finns ingen mera ohygglig och samvetslös brottsling än Gud. Allt ont som har gjorts i världen har han gjort och ingen annan. Och ändå är han Gud, den evigt helige och ogripbart gode Gud som är så evigt allsmäktig.

Men, o Gud, varför gick du någonsin till överdrift i din kärlek till människan? Endast därav härstammar allt helvete, allt elände, allt ont, allt tragiskt lidande och allt hat. Om Gud inte först hade gått till överdrift så hade aldrig människan gjort det heller.

Gud är galen, ty det finns människor som är galna, och människan är Guds avbild. Gud är smutsig, ty det finns människor som är smutsiga, och människan är Guds avbild. Gud är ond, ty människor är onda. Gud är grym, ty människor är grymma. Gud är omänsklig, ty människor är omänskliga, och människan är Guds avbild. Gud lider, ty människor lider. Gud gråter, ty människor gråter. Gud syndar, ty människor syndar, och människan är Guds avbild. Gud är olycklig, Gud har tråkigt, Gud svettas, stinker, förnekar sig själv, tänker bara på sig själv och har varken lag eller moral, ty människor är olyckliga, människor har tråkigt, svettas, stinker, förnekar sig själva, är egoistiska och lyder varken lagar eller moral. Människan är Guds avbild, och allt vad människan är är Gud i ännu högre grad. Gud är höjden av galenskap, smuts, ondska, synd, perversitet, grymhet, omänsklighet, lidande, nöd, ofrid, sorg, smärta, olycka, tristess, stank, egoism, hänsynslöshet och laglöshet, ty Gud är Gud, den högste, förste och störste i allt.

Ja, ingen är mera olycklig än Gud, ty Gud är störst, och människan är alltid olycklig, och människan är Guds avbild. Ja, så olycklig är Gud att han inte tål att se en människa lycklig, utan så fort en människa är lycklig störtar Gud henne i olycka. Därför

är människan från vaggan till graven dömd till aldrig upphörande olycka, ty Gud är den mest olycklige av alla, och människan är Guds avbild.

Gud är den evige arbetaren som aldrig får någon lön för sin möda. Han sliter för människans skull natt och dag och även söndagar och helgdagar, och aldrig får han någon tack där för av människan. Aldrig får han vila, aldrig får han ro, och sömn och avkoppling finns ej för honom. Han sliter ont för att andra skall ha det bra. Han lider för att andra skall få leva. För att döda skall få glädjas och yvas och leva flott arbetar han i sitt anletes svett under ständig nöd och pina. Gud har det alltid illa ställt för att människan ibland skall ha det bra.

Vem är jag? Jag vet ej vem jag är, men jag vet vem jag har varit. Jag var Thomas av Aquino den fete och Franciscus den fattige. Jag var Bernhard av Clairvaux och Augustinus och Anselm av Canterbury. Jag var Muhammed och Beda Venerabilis, även kallad Merlin. Jag var Benedictus av Nursia och kejsar Justinianus den store. Jag var Carolus Magnus, Alfred den store, Otto den store och Wilhelm Erövraren. Jag var Sokrates och Platon, Cicero och Augustus, Johannes Chrysostomos och den helige Origenes. Jag var Vergilius och Horatius, Jesus och Johannes evangelisten och apokalyptikern. Jag var Homeros och Solon, Seneca och Tacitus, Marcus Aurelius och Plutarkhos, Epikuros och Cato den äldre, Dante och Giotto, Euripides och Perikles, Jeremias, David, Salomo och profeten Samuel. Alla dessa var jag en gång i tiden i mina tidigare liv, och därom är jag lika säker som att jag nu går här utstyrd i sorgens röda blodsmantel, som blev Agamemnon's och som blir min bane, ty den går jag klädd i endast emedan den varslar om min äntliga död. Blodets röda färg betyder alltid döden. Allt rött betyder döden. Även kärleken är röd och betyder döden. Kärleken leder endast till döden.

Jag var Trajanus och Hadrianus, Konstantin den store och Lucius Cornelius Sulla, Darius och Kyros av Persien och farao Ekhnaton, Islands sagors och eddors författare och Moses själv som ledde Israel ut ur Egypten och som skrev den första Moseboken. Ja, jag är och skall alltid vara Gud, den ende evige Herren, alltings Skapare och den ensamaste och enda mänskliga personen i evighet. Jag är min egen bror Wolfgang och Herren Gud Zebaoth i evighet. Till mitt nästa liv skall jag överge detta land i vilket man har fördärvat och förstört mitt liv för mig och i stället bege mig till England eller till Italien för att på nytt få mitt nästa olyckliga liv förstört och fördärvat där. Och sedan när jag åter är död drar jag vidare till andra ohyggliga länder där jag på nytt endast kan pinas ihjäl. Ingenstans är mitt hem, inget folk kan jag älska utan att det fördärvar mig, och ingen kan jag dela min eviga ensamhet med, utan att den personen blir lika fördärvad, ond och förtappad och hatisk som jag själv i evighet är. Misstankar är det enda som jag har till övers för människorna, och missförstånd är det enda som de har till övers för mig. Allt vad jag giver dem smutsar de ner och fördärvar, och jag låter dem göra det i min eviga odräglighets ofrånkomligen outhärdliga godhets hatade och avskyvärda humanism, som bara stinker av olycksalighet då dess goda vilja bara resulterar i ont. Allt vad jag gör i evighet går på tok, ty jag är Gud och kan aldrig vara någon annan eller bli som en vanlig fåfång och hänsynslös handlingsmänniska av enbart naturlig och gudlös ignorans. Omänsklig är jag i evighet – det är Guds eviga olycka. Den som är röd är död. Därför är jag röd, ty jag längtar efter döden; och må hela världen gå under med mig, ty endast genom mitt eviga lidande hålles världen vid liv. Den skrattar för varje tår som jag fäller, och den jublar för varje gång som jag störtar under dess korstunga ok; och endast när den ej längre har en Gud som dignar och blöder ihjäl under dess börda tystnar skadeglädjen, ty när Gud dör dör världen. Det vet Gud, och därför förblir han evinnerligen avskyvärd nog att hålla sig evigt levande i sin evinnerligen avskyvärda och förhatliga godhet, som det mänskliga jordnära naturliga paket hellre med djupaste förakt benämner vansinne, galenskap, efterblivenhet, svagsinhet och idioti. Gud är galen, säger mänskorna, och förvisso är han galen, ty

endast galningar är dåraktiga nog att vara evinnerligen goda. Alla förnuftiga människor som vill komma någonstans i livet och klara sig väl och leva gott är ju onda, ty det måste man vara om man ej vill bli olycklig och osalig som Gud.

(Här slutar humanismens klagan.)

Men vem stör den ljuva midnattsfriden? Är det döden som kommer galopperande genom natten? Ja, det är det. Just nu kommer han, i det allra olämpligaste ögonblicket. Ty jag höll på att komma till klarhet om någonting, och så kommer döden och stör mig.

Ack, min bror, är det du som kommer?"

"Ja, Wilhelm, det är det."

"Wolfgang, var är din tro? Du har inget hopp i ditt hjärta, ingen kärlek, ingen tro på någonting gott och ingenting. Ditt hjärta är mörker. Ditt liv är döden. Du har inget medlidande, och du är blind, ty du ser bara verkligheten. Ja, inte ens den ser du. Du ser inte det universum som du har framför dig, utan du ser bara dig själv. Älska någonting innan det är för sent!"

"Vad står du och dillar om? Varför har du styrt ut dig i den där maskeradkostymen? Varför går du där uppe och talar högt för dig själv?"

"Högt talar jag för att ingen skall höra mig. Ack, jag arme dåre! O Wolfgang, är du sann? Finns du verkligen? Är ditt skräckexempel, din ondskas, din hänsynslöshet, din begivenhet på våld, din gudabespottelse, ditt hån av universum, din måttlösa infernaliska liderlighet och din totala brist på mänskliga känslor som blygsel, kärlek, skam, fruktan och ödmjukhet, är din diaboliska personlighet verkligen ett faktum? Jag tror det ej. Nej, min bror, du existerar ej. Du är icke till. Jag har ingen bror, ty han är ond."

"Du kan inte förneka, Wilhelm, att jag finns och lever. Du kan inte bortse från det faktum att jag är vad jag är och gör vad jag gör. Jag är, och jag är sann. Detta kan du inte ignorera. Jag är en människa av kött och blod. Jag har hatat, dödat, förtryckt och spritt ondskas omkring mig, men allt detta är sant hur hemskt det än är. Kristus var vägen och sanningen och livet och evigt ljus. Även jag är en väg och en sanning, men icke evigt liv utan evig död, och icke evigt ljus utan evigt mörker. Jag är lika sann som Kristus fastän jag är hans motsats."

"Du är praktiken men jag är teorin. Du är världen men jag är individen. Du är folket men jag är den enskilde. Du är det materiella men jag är det andliga. Du är det timliga men jag är det eviga. Men praktiken, världen, folket, det materiella och det timliga är av ondo, medan teorin, den enskilde individen, det andliga och det eviga är gott. Och det finns en Gud, och sådan är Gud att allt ont förgås medan allt gott varar i evighet."

"Och den lögnen är jag här för att råda bot på. Det uttalandet är jag här för att jäva. Allting är fåfänglighet, allt är av ondo, allt lyder under praktikens tröstlösa materialistiska mördande lagar; allt, om det så är andligt eller materiellt, måste förgås. Det är min sats. Det finns inga undantag, och det får inte finnas några undantag. Och därför skall du dö."

"Min bror, allt vad du säger kommer över ditt eget huvud. För varje människa som du dödar gräver du blott din egen grav djupare, och för varje mänska som du hatar och förbannar blir du bara själv mera hatad och förbannad, och det mest av dig själv. Du har sagt att du vill döda alla rättrogna, gudfruktiga och goda undantagsmänniskor, men denna din vilja kommer endast att döda dig själv. O Wolfgang, varje destruktivt slag som du riktar mot någon annan träffar endast dig själv."

"Men varför är du klädd i din röda mantel? Ser du ej tillräckligt fånig ut utan dum påfågelskrud?"

"Vem är han som undrar varför jag är klädd till brudgum? Blygs han ej inför att ställa en sådan fråga? Skäms han inte inför att trampa på det äktenskapliga?"

"Var är din hustru?"

"Hon är borta."

"När kommer hon tillbaka?"

"När jag är frisk."

"Vad dillar du om?"

"Jag besvarar dina frågor så gott jag kan. När jag är frisk kommer hon tillbaka, ty när jag blev sjuk förlorade jag henne. Är det något mera du vill veta innan jag dör?"

"Älskar du mig fortfarande?"

"Jag älskar alla människor."

"Jag frågade om du älskade *mig*."

"Människan har två religioner – den naturalistiska och den humanistiska, tron på framgång och tron på lycka, samhällskärleken och mänskokärleken, maktsträvan och härlighetslängtan, penningförgudningen och ödmjukhetsviljan, utvecklingsfröjden och gudsfruktan, vetenskapen och religionen, förnuftet och dårskapen, realism och universalitet, välfärd och humaniora, lättsinnigt muntert sällskapsliv och isolerad civiliserad ensamhet, politik och egensinne, men trots att du representerar den förra och ej vill ha någonting med min, som är den senare, att göra, så älskar jag dig och kommer jag ej att kunna upphöra därmed någonsin."

"Då ska jag tala om för dig var din hustru är. Hon är ute i stallet och hörde mig ej när jag kom, ty jag smög mig tyst in på gården, för jag ville överraska er. Jag såg att det lyste i stallet och att hon var där. Så smög jag mig in hit och låste porten bakom mig och låste sedan alla andra ytterdörrar i huset, så nu är vi ensamma här inne, och din fru är utelåst."

"Intet mörker är så mörkt att det inte lyser ett ljus i det. Ljuset i det mörker som mitt liv har blivit är min hustru. Hon får inte slockna med mig!"

"Nog tramsat för idag! Din hustru skiter jag i, men nu är det dags för rättens bödelssvärd att träda i funktion!"

Wolfgang drog sitt svärd och började avancera upp för trappan.

"Min bror, jag förlåter dig de stunder av mitt liv som gav mig lycka och glädje som blott varade tills du kom. Jag förlåter dig alla de gånger som du har förödmjukat mig, tillintetgjort mig, skämt ut mig och vänt folk emot mig. Jag förlåter dig din barbariska förstörelselusta, som så ofta har slagit sönder mina världar och andras. Ofta i mitt liv höll jag på att lyckas med att bli lycklig, bli omtyckt av andra, bli vän med folk, bli uppskattad, populär och erkänd som människa och igenkänd som den jag är, men alltid trädde till slut du fram på scenen för att på nytt förvandla mig till intet, förstöra allt för mig och ånyo riva upp alla mina sår. Även det förlåter jag dig, ty, min älskade broder, så högt älskar jag dig. Förödmjuka mig gärna igen när det passar, kom åter och slå sönder mina världar och tillintetgör allt vad jag är och har. Jag bjuder dig och hälsar dig välkommen därtill när helst du har tid och lust. Ja, kom gärna och förgör mig, ty du är min broder, och jag älskar dig." En blixtråd till med omedelbart påföljande buller och brak. "Se! En blixtråd slog ned i Schwarzenberg! Schwarzenberg brinner!"

"Försök inte med några finter! Du kan lika litet se härifrån till Schwarzenberg som Schwarzenberg någonsin kan brinna. Ska jag spetsa ditt hjärta, eller ska jag kastrera dig först?"

"Ja, döda mig, bror. Du är bättre än jag. Du älskar inte, men du är stark i ditt hat. Du har ingen djup bildning, men du är i stället praktisk och duglig. Jag dör gärna för din hand, för dig, för framtiden och för mitt folk. När du dödar mig befriar du världen från ett irrationellt klent och fegt, sinnessvagt och odugligt dumhuvud. Jag välkomnar dig till att avrätta mig utan skrupler.

Men försök inte längre tala förnuft med mig. Försök inte längre få mig till att tänka som världen tänker, handla som världen gör och göra vad alla gör. Lämna mitt sinne i fred, och låt mig vara det som du och världen från början dömde mig till att vara,

nämligen en oskyldig galning. Jag vill tänka som blommor tänker, handla som solen och göra som lärkorna och träden. Mig får du aldrig mer att tänka förnuftigt."

"Att skära dig i strimlor kommer att bereda mig mitt livs mest fullkomliga ögonblick!"

Just då lyckades Anna bryta sig in genom ett fönster. Hon skar sig svårt på det dyrbara gröna glaset men kom in just som Wolfgang måttade sitt äntliga dödshugg. Hon hade länge stått utanför och kunnat se vad som höll på att hända där inne. Hon såg att hon nu var inne för sent, men hon ropade:

"Wilhelm!"

"Min hustru, farväl! Du mitt livs sista ljus, min högsta och renaste kärlek, min goda och trofasta skyddsängel, mitt stöd och min helgedom, farväl! Mitt livs sista stund är nu kommen. Jag ser dig för stunden och sedan aldrig mera."

Wolfgang vände sig ner mot kvinnan. "Hör så han åbakar sig, ditt monster till före detta make! Känner du igen honom? Jag har slutligen lyckats med mitt verk, att göra Wilhelm komplett vansinnig och olämplig för denna världen. Du kommer precis lagom till avrättningen. Sedan ska vi ha en lång och god stund tillsammans, som ska vara ända tills även du blir avrättad men på ett betydligt angenämare sätt genom systematisk våldtäkt till döds. Det är bara jag som är potent nog att kunna avrätta kvinns på det sättet."

"Wilhelm!" ropade hon. "Skuffa ner honom!"

"Ånej!" vände sig Wolfgang uppåt igen. "Så roligt ska vi inte ha!" Och han måttade åter sitt svärd.

"Inte kan jag skuffa ner honom, kvinna," gnällde Wilhelm vemodigt. "Han är ju min egen broder."

"Håll käften någon gång, så att jag kan dräpa dig!" sade Wolfgang och höjde svärdet för det definitiva dödshugget. Hans anletsdrag var förvridna av vanvettigt ursinne.

Men då tycktes plötsligt hela universum vilja ingripa. Himlarna exploderade, och ett förintande sken bländade bröderna, som tumlade över ända. Samtidigt insisterade ett gräsligt öronbedövande buller på att vilja spränga sönder deras trumhinnor och hela deras väsen med för den delen. Wolfgang föll handlöst bakåt mot balustraden och började ramla och rulla ner för trapporna som en trasdocka. Svärdet, som slungats ur hans hand av kraften, dansade som en bumerang före honom ner i eleganta saltomortaler. Självslog han emot räcket i den första kröken med en sådan kraft att det kläna räcket sprang sönder och han träffade golvet nästan tre våningar längre ner. Men bråkdelen av en sekund före honom hade hans svärd träffat golvet och skulle just studsas vidare när dess ägares kropp föll tungt rakt på det. Olyckan ville att det var svärdets handtag som först träffade golvet, och eftersom svärdet var oböjligt rände det rakt genom sin ägares kropp.

Även Wilhelm kastades bakåt men inåt vinden, så han slog sig inte. Men någonting märkligt hade hänt honom. Blixten hade slagit ned genom huset och träffat honom, och han tyckte sig i sitt huvud höra hundra katedralklockor dåna för fullaste kraft, som om han var fastbunden i ett kyrktorn och tvungen att höra dem på alltför nära håll. Men medan han försökte resa sig avtog den smärtsamma klangen för att dö bort i ett stilla sus.

"Vad är det jag hör? Det är musik. Döden spelar för mig sin mottagningsmusik. Hör hur den svävande sjunger berusat, hur dess lockande dårskap förtjusar, och hur den med sitt suggererande sug drager en bort till vansinnets rike! Hör hur melodierna suckar och förtrollar! De är min undergång. Hör du melodierna, hustru? De drar mig bort från verkligheten. De gjuter salva i mina hjärtessår. De lindrar min smärta och mina olyckor i det att de berövar mig jorden och världen. De ger mig lycka till priset av min mänsklighet. Musiken är ett förtrollande spöke som gör en till ett spöke innan man är död. Musiken är den svages och den hjälplöses livsackompagnemang: när han förföljs

och förgås bland jordemänkor lyfter musiken upp honom till spökenas otroliga värld av överklighet. Upplyft till överkligheten kallar människorna honom sedan för tokig, galen och vansinnig. Sådan är den svages lott i livet."

Wolfgang kunde inte röra sig. Han såg Wilhelms hustru som stod ett stycke ifrån honom med bågge händerna för munnen och stirrade på honom med utomordentlig fasa och förskräckelse. Han försökte säga till henne att hjälpa honom, men han mäktade ej pressa fram orden på sin tunga, ty smärtan som han kände i hela kroppen förlamade honom. Hans svärd låg honom alltför nära till hands, det hade gått rakt igenom mellangärdet på honom, men även om han hade blivit befriad från det hade han inte kunnat använda det, ty det hade knäckt hans korsrygg, och dessutom var båda hans lårbenshalsar brutna.

Wilhelm kunde inte begripa vart hans bror hade tagit vägen. Så plötsligt fick han syn på honom där han långt där nere låg förvriden och hjälplös som en påtrampad mask.

"Ack broder, är du den stackars ömkliga gestalt som jag ser? Vad har gått på tok för dig? Vart har ditt mod, din överlägsenhet, din storhet och din suveräna stolthet nu flytt? Är detta vad din käcka framåtanda har lett dig till? Var din hänsynslöshet värd detta pris? Önskar du fortfarande regera världen? Önskar du fortfarande tutta eld på byn för skojs skull? Ack, Wolfgang, broder, mänsklighetens hopp, hur grips inte Wilhelms hjärta nu av din åsyn, och hur förvrids det inte av smärta mer än någonsin tidigare! Hur hårt drabbar inte ditt fruktansvärda tillstånd nu min själ, och hur vrids den nu inte ut med mitt sinne! Stod du inte alldeles just här uppe och ämnade frälsa världen och dig själv från odjuret Wilhelm? Stod du inte inför ditt livs begynnelses ögonblick, ditt livs största triumf och kronan på ditt livsverk? Och nu ligger du där på hjälplöshetens botten och rycker! Ack broder, furste, oförlikneliga kraftmönster! Hur futtigt och ömkansvärt får du inte i denna stund allt det att te sig som du går för! Hur löjlig är ej den skräck som du har spridit, hur småaktig är ej den skymf och skam som du har dragit ner så mycket i, och hur obegriplig är ej den död som du med så stor frikostighet har spridit omkring dig så länge som du har levat! Gläds du fortfarande åt det förtryck som du representerar? Ack Wolfgang, hur älskar jag dig icke i detta ögonblick! Vilken fruktansvärt beklagensvärd och ömkansvärd gestalt du plötsligt har blivit! Stackars älskade varelse, tror du fortfarande att du är bäst? Tror du fortfarande på maktens hägringar och tomma luft? Tror du fortfarande att du står över Gud och historien, du stackars invalidiserade krympling och ryckande lemlästade golvvrak? Men vad är det för besynnerliga rosendofter som jag känner? Brinner det i flygeln? Ja, det brinner i flygeln. Den vänliga blixten har satt eld på mitt hem, och stormen sätter fart på elden. Men vad är förlusten av mitt hem mot förlusten av min broder?"

Min bror, min bror, varför har du övergivit mig? Du var mitt allt i världen, min så beundransvärde och starke ädling till en så underbart oförliknelig och härligt älskad broder! Varför har du nu lämnat den förtrampade ynkligheten till ful och vansinnig mask, som var din eländige stackars broder, ensam i världen? Vad skall han nu ta sig till utan dig? Du var hans allt, hans tro, hans hopp, hans kärlek, du var mönstret bland människor, den gudomliga människan, övermänniskan, all skönhets fullkomning och världens salt, ljus och stolthet, du var den borne fursten och kraftens, duglighetens, hjältemodets, viljestyrkans och initiativets yppersta inkarnation. Du var allt, härlige svarte demoniske broder, för din vämjelige lillebror, och mer därtill. Varför måste du då dö? Du visste ju ej vad du gjorde när du gjorde ont, du var det ljus som detta världskaos väntade på, ingen var någonsin mera beundransvärd än du, och du åstadkom död endast liksom ett småbarn åstadkommer att hans leksaker går sönder när han leker med dem. Varför straffas du så grymt för att du blott och endast har roat dig? Allt kan jag förlåta dig, min bror, utom detta att du är död. Jakobs, min fars, min onkels, min evigt älskade Jeanettes, min bästa barndomsvän Ottos, Jeanettes faders, min tjänare Antons, ja, allas död kan jag förlåta dig, men inte din egen. Du har uppenbarat för mig

det hemiska faktum, att inte ens en gudomlig människa varar i evighet, och kunskapen därom kan jag ej och vill jag ej överleva, Min bror, min djupt vördade och oändligt beundrade, min innerligt innerligt innerligt älskade evige broder! Även du, min Brutus, även du, min son, även du, min broder, har till slut all min kärlek till trots fallit offer för den onde Wolfgangs hand!"

Men nu lyckades Wolfgang där nere pressa fram något medan blodet flödade ur hans mun. Det var tre med utomordentlig möda och ansträngning formulerade ord riktade till Wilhelm som endast Anna kunde höra:

"Din förbannade galning!"

Det var Wolfgangs livs sista ord.

Men Wilhelm fortsatte för sig själv där uppe:

"Jag kommer ej att överleva min bror. Samtidigt föddes vi, och samtidigt dör vi. Jag kom blott till en timme senare än min bror, och därför dör jag även en timme senare. Min bror dog hemskt för att han var hemsk, och jag dör än hemskare för att jag är än hemskare. Vi dör, ty det är rätt att så sker emedan vi är sådana som vi är. Vi dör för vad vi är, och rätt och riktigt är det, ty vi är odrägliga. Alla som är som vi är odrägliga, ty vi skrämmer bara sunt normalt fattigt folk från vettet. Vi duger ej till någonting. Världen kommer att må bättre utan oss. Hur var det min broder en gång sade? 'Är vi ej tyranner, så är vi parasiter. Aristokrater, det är tyranner och parasiter, som dock behövs, ty vem skall annars hålla ordning på världen?' Det är bara synd att tyrannen aldrig slapp sin parasit. Men elden kommer och räddar mig. Kom, eld, och förtär mig! Befria mig från det grymma livet! Befria världen från parasiten Wilhelm och tyrannen Wolfgang! Kom an! Bränn ner vårt hus, förstör våra slott och förgör allt vad vi har levat för, byggt upp åt oss och funnit vara gott! Omintetgör våra livsverk, såsom du alltid har omintetgjort våra förfäders! Fräls oss, o Gud, ifrån oss själva!"

"Wilhelm, kom ner!" ropade Anna. "Elden sprider sig!" Men Wilhelm hörde inte, ty blixten hade bedövat honom.

"Liv, med dig förgås allt gott som man någonsin har njutit av. Min frid, mitt hopp därom och om bättre dagar, min frihet och ödmjukhet, all sinnlig njutning och fröjd, min tro och min kärlek inför människovärlden, min syn och min hörsel, mitt språk och min förmåga att njuta av och känna sköna dofter, åsynen av solen och känslan av trivsel vid hemmets varma härd, åsynen av dagsljuset och stjärnhimlen, min aptit och min rörelseförmåga, all sport, all kunskap, all känning av vinden, av vattnet, av löven som rasslar och av livet omkring en, allt detta och mycket mer försvinner, förgås och lämnar ingenting kvar åt en själv att minnas. Allt gott berövas en, utom den som en gång gav allt det underbara till låns och som någon gång kanske låter en återfå det."

"Wilhelm, skynda dig ner!"

"Hela mitt hem ligger i aska och ruiner. Se, fåglar kvittra på dess fallna murar, murgröna betäcker dess svartbrända kolrester, och naturen erövrar åter naturen. O mitt hem, min borg, mitt hjärta, mina skatter, min stolthet, min fågring, min lust, mitt allt, till intet är du blivit! Du stinker av rök, och dina svarta förkolnade stöttor och balkar är blivna till vederstygglig svart och smutsig skit! O hem, aldrig mera får jag se dig och älska dig, och aldrig mera får jag inom dina trygga väggar i ditt sköte älska min hustru och mina kära! Förlorat är du, och aldrig mer skall jag få vinna dig åter! Aska, bråte, kol och ruiner! Ack och ve! Ack och ve!"

"Wilhelm!"

"Jag känner röklukt i min näsa. Vårt slott brinner som en vårdkas. Vad har det för betydelse? Ingen alls! Livlös eller hemlös – man står ändå utanför världen. Har man en gång förlorat världen redan som barn så gör det ingenting om man dessutom förlorar sitt hem och sitt liv. Och det är bara de som står utanför världen som älskar den på riktigt; ty alla som älskar världen inom dess materiella konkreta gränser älskar den förgäves, ty de älskar blott detaljerna i den och går miste om den som andlig helhet."

"Wilhelm, göm dig inte utan kom ner!" Hon började tveka inför om hon skulle gå upp och hämta honom eller inte.

"Hon ropar för sent att jag skall akta mig för elden. Min själ sattes i brand när jag var sju år gammal, och sedan dess har den bara blivit mer och mer inflammerad. Jag är omänsklig för min kärleks skull och för min elds skull som har drivit mig vansinnig. Intet kan vid det här laget släcka den. Jag är förlorad åt den."

Hon började beslutsamt gå upp för trappan. Men då såg hon hur han långsamt började komma ner. Hon såg hans hand glida längs trappträcket. Då gick hon ner igen.

"O vårdkas, som en gång var mitt hem, grant brinner du! Du hulda kvinna, som tar hand om mig, vänta på mig tills jag kommer, ty jag är på väg ner. Snart skall jag vara nere hos dig."

Ovädret hade nu urartat till full storm, och stormen ökade ständigt i styrka. Elden spred sig raskt från den västra flygeln till huvudbyggnadens tak, men av allt detta märktes föga inifrån. Anna var dock rädd inför det tilltagande dånet och den tilltagande värmen av elden från slottets övre regioner.

"Anna, min hustru, jag älskar dig! Intet har jag någonsin älskat mera varmt och innerligt än ditt hulda sällskap, din trygga famn och din sälla hamn! Kvinnan är den enda hamn för oroliga män som finns i världen. Livet är en svallande ocean av rasande känslor, och endast kärleken till kvinnan kan föra någon man i hamn. Vad gör mannens liv så stormigt? Varför uppsöker han inte sin hamn från början och stannar där för evigt? Vad är det som ständigt lockar honom ut på stridens hav åter och åter och åter? Jag förstår ej den kraft som gör att människan frivilligt lider."

Vinden skrek i himmelens sky och ylade runt knutarna. Elden spred sig längs träverket i slottets tak som om det vore av fnöske. Plötsligt föll det ner en bjälke, och elden gav sig till känna för dem där inne.

"Wilhelm! Taket brinner! Skynda dig!"

Wilhelm kom ner till andra våningen. Han yttrade: "Jag måste rädda mina manuskript," och han försvann in i etagens inre för att hämta sina skrifter från sin studiekammare. "Mina arbeten måste räddas undan eldens onda tungor, som blott förgör vad de läser. Eld, du kärlekens, passionens och livets livlighets innersta väsen, du är mitt arbetes största fiende och all civiliserad strävans största fasa. Håll dig borta från mitt torn så länge tills jag har hunnit dit och tillbaka hit igen, ty mina alster är det enda vittnesbörd som finns för att jag över huvud taget har gjort något gott i livet. De är viktiga därför att de är mänskliga dokument. I dem har jag uttryckt allt vad jag vet och har känt och all min ringa erfarenhet och mina tankar. Så länge det finns människor på jorden finns det mänsklighet för dem att ta vara på. Om de ej tar vara på det mänskliga så upphör de med att vara människor, ty människans kärna ligger däri att hon vill fortsätta med att vara mänsklig."

Elden dånade omkring honom. Han nådde korridoren som ledde till hans torn, men hela korridoren var i eldens våld. Det var omöjligt att ta sig igenom den.

"Lågor, ni har tagit min studiekammare! Ät mina arbeten med eftertanke, ty mycket arbete lades ned i dem. De skrevs för mina barn och för framtiden, och nu förtärs de med god aptit av eld. Ack, ord! Man kan icke ens pränta ner dem i den mest tydliga och långlivade kalligrafiska skrift, utan att de tolkas alldeles fel och av alldeles fel sorts läsekrets!"

Han tog sig tillbaka igen till trappan. Det var otroligt hur snabbt elden hade spritt sig. Hela slottet tycktes nu vara övertänt, och det var tydligt att man antingen måste ta sig ut kvickt eller inte alls.

Anna var vettskrämd. Var var Wilhelm? Vad skulle hon göra? Skulle hon springa upp och hämta honom och sålunda riskera bådats liv, eller skulle hon fortsätta med att vänta var hon stod i säkerhet? Hon kunde inte bestämma sig.

Det hördes brak av sammanstörtande tak och bjälkar uppifrån vinden. Stormen tjöt och dånade där utanför. Fascinerad av det enorma skådespel som tilldrog sig runt omkring honom hade Wilhelm stannat ett stycke från trappan.

Han såg elden vilt och ystert och med otrolig energi härja överallt. Han såg hur bjälkar rasade in där uppe, hur hans hem blev till svarta flammande rester och hur blixterna förvandlade natten till dag där utanför.

"Vad är en ynkelig braseld mot detta?" tänkte han. Han såg hur infernot stadigt tilltog och stegrade sig, och han fascinerades ohyggligt av det skräckinjagande skådespelet.

Anna fick syn på hans röda glödande mantel uppe i en av andra våningens korridorer. Hon började då springa upp för trappan för att hämta honom och skynda på honom, men just då lossnade det en kolossal brinnande bjälke från vinden som störtade ner i trappan. Den förgjorde trappan med ett brak. Anna måste snabbt retirera. Hon var tvungen att rusa, ty bjälken rullade efter henne. Den rullade ned för trappan. Den förföljde henne. Hon måste fly för sitt liv. Den var lång och stor, så det gick inte att komma undan den. Hon kom till dörren. Med en desperat ansträngning och med ett förtvivlat rop efter sin make fick hon upp den inifrån reglade dörren och hann just ut innan den brinnande bjälken med ett brak nådde dörren och stängde den för alltid. Hon var som genom ett under utestängd från sitt brinnande sagoslott. Fåfängt bultade hon på porten och skrek: "Wilhelm! Wilhelm!" som dock naturligtvis ingenting hörde. Stormen, blixterna, dundret, flammornas dån och Wilhelms prat för sig själv gjorde hennes kvinnliga röst lika ohörbar för honom som ett råttpip vid det här laget hade varit.

Hon ville ta sig tillbaka in i slottet, men genom fönstrena var det omöjligt, och alla ingångsdörrar hade Wolfgang låst och reglat inifrån. Överallt stängde dessutom elden hennes väg tillbaka in till helvetet. Hon kunde dock genom det minsta av fönstrena se Wilhelm där inne överst vid balustraden. Det var det enda som hon kunde göra: se honom och vänta. Hon uppfylldes helt av honom och tänkte inte närmare på hur som genom ett under hon hade blivit räddad.

Wilhelm kom fram till trappräcket. Trappan brann. Han kunde inte ta sig ner.

"Elden ligger i min väg. Den eld som lever i allas hjärtan, som människor gärna leker med, som ger upphov till liv och som äter liv har våldtagit mitt hem och spärrat min väg och ämnar förvandla allting till aska. Alla älskar att leka med elden, men alla som leker med elden blir eldens offer. Men tro inte, eld, att jag ämnar ge upp! Jag är dig en värdig motståndare, ty min själ och mitt hjärta brinner mera av smärta än vad du brinner av förgänglig lust! *En garde*, du gudomliga brinnande väsen! En av oss måste träda tillbaka för den andre. Jag föreslår, eld, att du ger upp nu, ty även om du förgör mig i natt så måste du brinna ut och slockna i morgon. Var förnuftig, eld! Du kan ju inte hålla ut i längden ändå!

Men ack, hur svårt är det inte samtidigt att låta bli att beundra dig! Hur grann är du icke när du flammar så där! Vilken njutning det måtte vara för dig att slicka gobelängerna, rulla ner för trapporna och skaka och störta omkull murarna! Å, du griper mig så med din oerhörda dramatik att jag lockas till att bli ett med dig! Men vad gör jag? Är det tillåtet att förbrödra sig med fienden? Om jag kastar mig i hans armar så förgör han ju mig. Men det ser jag nu att han kommer att göra ändå. Han har kringgärdat mig. Jag är omringad och fångad i hans inferno. Det enda som återstår för mig att göra är att resignera.

Gråt, Wilhelm, gråt, och släck alla världens våeldar med dina tårar! Men även om de släcks därav så tänder världen strax bara nya infernalisiska mordbränder som denna.

Om jag är galen, så är världen galen, ty jag är blott en produkt av världen. Jag gråter. Ingen ser mina tårar. Jag gråter för den världs skull som har gjort mig sådan som jag är. Jag är livets slutprodukt, ty mig har vederfarits allt. Därför gråter mitt hjärta, ty

jag är ensam. Ingen känner mig. Ingen ser min sorg. Ingen känner för mig eller förstår vad jag känner. Endast min hustru tänker på att jag finns, och det gör henne till världens största hjältinna. Jag gråter, ty jag har skäl till att gråta. Jag är livets slutprodukt, och därför gråter jag över livet.

Det finns ingenting som sker i världen som inte är tragiskt. Skogar huggs ner, och vackra djur nedgöres och äts upp. Underbart är allt det liv som finns, och det är tragiskt att det ej får finnas till i fred.

Så är det, o arma för mig döva människor! Så länge ni finns i denna värld och så länge ni regerar den kommer ni aldrig att få leva i fred. Lidandet förföljer er överallt, ni blir aldrig någonsin kvitt er egen innersta hjärtbrand och mjältbrand, och livet kommer bara att vara en oupphörlig ständig tortyr tills ni dör. Livet är och kommer alltid att vara en mardröm utan slut i evighet.

O Gud, varför måste jag dö? Säg mig det, ty själv förstår jag det icke. Ja, du talar till mig genom din rytande eld. Du omringar mig och går mycket metodiskt till väga. Av allting i mitt hem så sparar du mig till sist, ty jag är ju det läckraste bytet. Så säg mig då varför du måste göra mig detta.

Nej, Gud är icke i elden. Han är icke i något synligt, men av mig själv förstår jag varför jag måste dö. Jag har älskat en människa som icke var god. I min kärlek till honom har jag hjälpt, understött och underblåst hans sämre sidor, ty att älska en annan är att dubblera hans andliga kraft med sin egen. Därför är jag lika skyldig till Wolfgangs alla fel som Wolfgang själv var, och mera skyldig, ty utan min kärlek och mitt moraliska stöd hade han säkert aldrig blivit så ond som han blev. Straffet för att jag har älskat min nästa och min broder mera än mig själv är döden. Så obevekligt sträng och hård är Herren Gud Zebaoth, den evige domaren, som är den ende som ingen kan döma.

Men vad som har skett har skett. Vad jag har upplevat har jag upplevat, och vad jag har talat har jag talat, och ingen kan förneka det. Och det är min tröst."

Vinden störtade ihop. Flammor, eld och lågande spillror och bjälkar haglade ner över allt. Slottet höll på att ge vika. Med ett öronbedövande brak hördes den västra flygeln bli till intet.

Wilhelm var ännu orörd av elden, men hettan var olidlig, och våningen ovanför honom, som brann hel och hållen, hotade med att när som helst störta ner över honom. Anna betraktade den rödglödande gestalten med det guldljusa vackra håret tills hon inte längre kunde stå ut. Hon slet sig med våld från gluggen och sprang i förtvivlan mot stallet. Just då hörde hon bakom sig hur hela det väldiga brinnande slottet rasade i hop i kaskader av eld liksom ett brinnande Gomorra. Men stallet var som genom ett mirakel oantänt. Hon vände sig inte om utan skyndade in i stallet och föll storgråtande ner till golvet i det varma doftande höet.

Där ute förvandlades det hårda regnet gradvis till mjuk snö som i stora flingor började täcka in naturen i ett varmt vitt duntäcke. Gradvis började elden tröttna på det nu nästan uppättna slottet, och den gisslande stormblåsten avtog så sakteligen.

När flickan länge och väl hade gråtit bittert började hon sansa sig. Hon fann att det var mycket kallt och svepte därför en filt omkring sig. Hon var mycket trött, men hon kunde inte sova. Hon satt länge tyst i sällskap med korna och grisarna och funderade.

Men när elden helt hade gått upp i rök satt hon inte längre upprätt, utan hon hade då sakta närmast sig jorden och fallit i sömn där höet var som rikast och mjukast. Och det fanns ingen som missunnade henne den sömnen.

Snöfallet kom med frid ifrån himlen och sänkte jorden däri. Allt blev vitt och rent. Borta var nattens fador och tyfoner. Borta var allt utom friden och renheten, och när snöfallet hade fullgjort sin uppgift drog det bort till andra världar.

Solen vaknade. Gryningen kom med ljus. En ny dag begynte. Det var en jungfrulig dag. Solen höjde sig över himlen klar som om våren, och under dess strävan mot himlens topp vaknade människor opp. Midvintern var över, och nu stundade ljusare tider.

Anna låg vaken i stallet och funderade. Hon hade sovit ut och undrade nu vad hon skulle göra. Hon reste sig och gick ut.

Solen strålade. Ett skimrande vinterlandskap behagade synen så långt man såg. Björkarna glänste, furorna skakade av sig de smältande snöresterna, ekarna reste sig mäktiga mot en klarblå vinterhimmel, och finkar och trastar orerade i bokarna och buskarna. Naturen levde och tycktes vara totalt oberörd av vad som hade hänt under natten.

Anna kastade en blick mot brandplatsen. En Minervas uggle satt stilla i ett fönsterhål och nuckade. Ruinen var mäktig men fridfull. Hon betraktade stilla brödernas gravplats en stund och vände sedan bort blicken. Och sakta men beslutsamt började hon gå därifrån.

Naturen sjöd av liv denna morgon. Hon vandrade längs vägen och fann behag i allt vad hon såg. Snön rann bort i små bäckar, två sparvar diskuterade ivrigt veckans affärer på en platt sten, och lönnar och lindar slumrade melankoliskt i väntan och längtan efter våren. Hon nådde snart slutningens krön som vägen löpte över, och där stannade hon och blickade tillbaka mot dalen.

På andra sidan dalen på en kullens högsta topp stoltserade en kronhjort med sin av naturen erhållna naturliga konungakrona. Dalen var åter hans nu. Den var åter bliven till en naturlig hage och till en vild och fri lekplats för allt och alla som hörde naturen till. Människan hade kommit och gått, men hennes fotsteg hade ej ens hörts i naturen.

Anna släppte dalen med blicken och fortsatte framåt längs vägen mot byn, mot världen, mot floden och mot människorna. Hon var lugn och nästan vacker som Guds moder. Och för att nu säga sanningen så märktes det tydligt att hon bar på en gåta.

Bybor mötte henne på vägen. De kände igen henne och tänkte hälsa henne med önskningsor om en god jul, ty julen började ju nu, men någonting avhöll dem därifrån. Det var nämligen som om hon var djupt försänkt i något mysterium som hon inte önskade att bli störd i. Och hennes ansikte förstummade alla med den frid som det utstrålade. De gav även akt på att hennes händer och armar var sargade och att hon var fattigt klädd, och att hennes kläder var lika slitna, rivna och smutsiga som om hon kom direkt från kriget, vilket bidrog till deras respekt för henne och deras avhållsamhet i tilltal.

Hon passerade byn och fortsatte norrut. Det fanns de som antog att hon ämnade sig till Koblenz. De flesta förhöll sig dock tysta och trodde ingenting.

Men vad var det för en gåta som hon bar på? Jo, någonting mycket märkligt hade vederfarits henne. Under morgonens timmar hade hon varseblivit att hon inte längre var ensam. Ett nytt liv hade givits henne, och det livet gick hon och bar på i sitt sköte. Under morgonen hade hon känt dess första små fiskstjärtsparkar. Det var hennes gåta, och det var anledningen till hennes lycka och frid.

25. Jakobs testamente

Jakobs lik påträffades aldrig, och därför trodde aldrig folk riktigt att han var död.

Eldsvådan i Paradisets dal hade kunnat ses från tre byar, men samma tre byar hade varit mycket mera intresserade av en annan långt större eldsvåda. Samma natt brann nämligen Schwarzenberg ner av någon oförklarlig anledning. Kanske det hade trillat ut något kol ur någon osläckt brasa i borgen som antänt någonting i närheten, eller kanske någon hämndlysten slav i hemlighet hade anlagt branden.

Manuel och Heinz fick båda hederliga begravingar, Manuel därför att han alltid hade varit älskad av alla, och Heinz för att han i sista ögonblicket hade övergivit Wolfgang. Manuels begraving var emellertid givetvis den vackrare av de två, ty ingen sörjde Heinz.

Ingen vågade någonsin besöka ruinerna av Schwarzenberg, ty där började snart de fasligaste spökerier. Någon red juldagen till Paradisets dal för att se hur det stod till där och fann då en rykande ruinhög. Han red tillbaka, och snart samlades det folk kring ruinen. Man grävde i bråten för att se om man kunde hitta något, och man fann då de båda brödernas lik bredvid varandra i mycket förvridna ställningar. Då skyndade sig alla därifrån, och ingen vågade någonsin mer beträda området.

De kuriösaste sagor cirkulerade i trakten i närmare 200 år om dessa två bröder och deras öden. Sagorna varierade mycket från varandra, ty ingen visste exakt hur allt hade gått till.

En vän till Jakob Schubert som bodde i Wien visste en del om förhållandena i Schwarzenberg, och i det senaste brevet som han hade fått av sin vän hade denne berättat att Wilhelm hade inspärrats och torterats av sin bror. Men detta brev hade han för länge sedan förlorat när saken kom på tal, och av allt vad Jakob hade berättat för honom om Schwarzenberg mindes han blott spridda fragment. Och efter det sista brevet, som han hade förlorat, hade han ingenting nytt hört från Jakob.

Emellertid besatt den gamle Heinrich Schubert i Wien några brev från sin försvunne son, som han alltid då och då tog fram och läste på nytt. I dem stod det inte så mycket om Wilhelm, men fyra ställen i dem bör citeras såsom väsentliga för vår bristfälliga kännedom om Wolfgang:

"Furst Wolfgang är ingen individ. Det är det som skiljer honom från Wilhelm, som är den mest utpräglade individualist jag vet, och därför så sårbar och bräcklig. Men Wolfgang är motsatsen till en individualist. Han tillhör den människotyp som är världens farligaste. Han är kanske den extremaste representant för denna typ jag vet, men likväl dock blott en typ utan personlighet och utan karaktär.

Han är farlig därför att han är så omåttligt populär och därför att han och endast han vill ha makt och skaffar den sig också. Men hur uppstår en sådan monstruös människotyp?

Han är fullkomligt bortskämd. Ingen har någonsin sagt nej till honom, alla har alltid lytt och bugat sig för honom, och han har alltid fått allt vad han har velat ha. Livet har aldrig visat honom något motstånd. Sådan som han är blir man endast som fullkomligt bortskämd.

Men det hemska är att han är inte ensam. Det finns alltför många av samma farliga typ. De finns överallt, de armbågar sig fram överallt, tillvällar sig makt överallt, förtrycker och utbreder sin hänsynslöshet överallt, och överallt viker folk för honom, böjer de sig för honom, hyllar de honom för hans kraft och energi och beundrar de hans förmåga att skapa ordning, som är det drag hos honom som får dem att förlåta honom allt annat. Ty ingen förmåga är mera beundransvärd i folks ögon. Och folkets tragedi är att de inte kan skilja mellan den som av altruistiska skäl skapar ordning, som Wilhelm med sin filosofi och vetenskap, och den som gör det av egoistiska skäl, som Wolfgang. De klenrogna ser blott det praktiska, och därför hyllar de Wolfgang, som är ond men dock öppen, och därför föraktar de Wilhelm, som är god men som gömmer sig, för Wolfgangs skull.

Men vem skall lära världen att vara på sin vakt mot typer som Wolfgang? Hur skall man lära människan att känna igen ondskan och fördärvet innan det är för sent? Det är Wilhelms sak och inte min."

Och det andra stället löd så här:

"Han är oemotståndlig och grann. Han tjuvar alla med sin öppenhet och charm. Han får alla med sig. Han gör alla glada och får alla att lita på honom. Han är duglig som ledare, ett geni i det praktiska och på alla sätt idealisk såsom furste.

Men alla som litar på honom, följer honom och ger honom sitt stöd går under. Ja, en människa som blott får med honom att göra måste, hur god han än må vara, gå under, ty sådan är han, det ledarideal som sätter sig över allt och alla, ty hur genialisk han än är så förblir han samtidigt endast en människa och såsom sådan begränsad."

I ett tredje brev skrev Jakob om Wolfgang så här:

"Men det hemska är att den typen av människa finns överallt alltid och ej endast här i vår tid. Alltid finns det någon någonstans som förför sin omgivning, tillvällar sig så stor makt som möjligt för att bruka den till att leda så många som möjligt i fördärvet, och som ingen genomskådar förrän när det är för sent. Han finns alltid, och han är alltid lika farlig, emedan han är ond och icke god."

Och det fjärde fragmentet, slutligen, löd:

"Furst Wolfgang är en sorts människa som hela världen alltid bör varnas för, ty det är endast sådana onskans inkarnationer som han som är farliga för dess positiva och uppbyggliga ordning, civilisation och mänskliga strävan för allt det som trots allt gör den god."

Det gick ett rykte en tid om att Jakob Schubert befann sig i Turnu Severin, men det fanns lika litet bevis för den saken som det fanns bevis för att han var död. Ett lika löst rykte förtäljde att hans syster hade kommit hem till deras far i Wien.

Efter tre sekler var emellertid hela historien glömd. Schwarzenberg var då en ökad ruin utan namn, Paradisets dal var en dal som alla andra, och inte ens vägen dit fanns det ett spår av då längre. Den enda vittnesbörden om att någonting någonsin hade försiggått där var ett konstigt mönster av övervuxna stenar, som ingen kände till. Endast andarna som dvaldes i luften där ovanför visste ännu något om Wilhelms och Annas kärlek. Endast fåglarna berättade fortfarande för varandra exakt vad som hade hänt där för tre hundra år sedan. Endast somliga mullvadar och grävlingar visste var de två brödernas ogrävda grav låg, och endast dalen själv i sin helhet var medveten om sin egen hemlighet.

Och rättorna, sorkarna, fladdermössen, duvorna, sparvarna och hökarna i Schwarzenberg var väl medvetna om vad som en gång hade hänt där. De hade svalor som bekanta i byn, som även visste en hel del, och starar i skogen, som ägde de sista pusselbitarna. Även kungsfiskaren vid floden visste något alldeles extra. Alla dessa naturinnevånare umgicks med varandra, och ej sällan hände det att trädgårdssångare från dalen fann sina livspartners i Schwarzenberg. Sålunda dog aldrig berättelsen ut utan hölls alltid i alla dess detaljer vid liv.

Träden mumlar fortfarande sin vittnesbörd när de luftar sina grenar i vinden. Floden viskar fortfarande varje dag och natt vad den vet, och den vet allt. Det är bara att gå till stränderna och lyssna så får man veta allt, om man kan tyda flodens hemliga språk. Och till och med dessa två sedan länge bortglömda namn vet floden att uttala rätt: Korocsony och Bárágos. Den enda utom Rhen som känner dessa namn är Donau.

Floden vet allt vad som någonsin hänt vid dess vatten från Alperna till Nordsjön. Floden är ett barn av naturen som bevarar, gömmer och underhåller alla händelser, historier, drömmar och minnen från världens förflutna.

"Hon vet att ingenting är fåfängligt. Hon vet och ser till att varje mänsklig existens, handling och stund blir universell, förblir universell och ett föremål för ständig om icke evig återupptäckt av alla dem som är intresserade av det som var och är och alltid skall vara lika evigt som det är mänskligt och gudomligt."

Och om någon vill veta hur det gick för Wilhelms änka och barn och om Jakob verkligen dog eller icke, så är det bara att gå ner till floden och lyssna.

SLUT.